

Begroting 2018

Meerjarenraming 2019-2021

Inhoudsopgave

Aanbieding programmabegroting 2018.....	5
Deel 1:	7
BESTUUR EN FINANCIËLE POSITIE.....	7
1. Bestuur.....	9
2. Financiële positie.....	11
Deel 2:	27
DE PROGRAMMA'S.....	27
Programma Bestuur en ondersteuning.....	31
Programma Veiligheid	39
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	43
Programma Economie.....	51
Programma Onderwijs.....	61
Programma Sport, cultuur en recreatie	67
Programma Sociaal domein	75
Programma Volksgezondheid en milieu	87
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	99
Deel 3:	109
PARAGRAFEN	109
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	113
Paragraaf Grondbeleid	117
Paragraaf Lokale heffingen	121
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.....	129
Paragraaf Financiering	134
Paragraaf Verbonden Partijen	141
Paragraaf Weerstandvermogen & Risicobeheersing.....	163
Deel 4.	173
BIJLAGEN	173
Budgettaire kaders	175
Meerjarig overzicht resultaat voor- en na bestemming.....	176
Overzicht incidentele baten en lasten.....	179
Berekening Algemene Uitkering	182
Overzicht reserves en voorzieningen	183
Investeringsprogramma 2018 – 2021	184
RAADSBESLUIT	185

Aanbieding programmabegroting 2018

Geachte raadsleden en inwoners van de gemeente Voerendaal,

Graag presenteren wij u de begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021 van onze gemeente. In deze begroting staan de ambities en de te realiseren projecten centraal. De begroting is structureel sluitend, waarmee wij een solide financiële basis leggen voor de toekomst van onze gemeente.

Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 kan een nieuwe coalitie verder bouwen aan een gemeente waar het goed wonen en leven is en waar inwoners de ruimte krijgen voor initiatief en zorg voor elkaar.

Ook in 2018 geven wij ruimte aan initiatieven uit en in het sociale domein. Zo worden onder meer de Living labs in Ransdaal en Ubachsberg vormgegeven, de wijksteunpunten doorontwikkeld en wordt gestart met de realisatie van de Open Club in Klimmen. Hiermee wordt niet alleen de infrastructuur van accommodaties in stand gehouden, maar investeren wij fors in initiatieven die maatschappelijk gedragen worden. Beleidsmatig gaat de transformatie in het sociale domein door. Vanuit een positieve inslag wordt gewerkt aan zelfredzaamheid en het zelf oplossend vermogen van inwoners. Zorg en ondersteuning blijven daarbij beschikbaar voor diegenen die dat nodig hebben.

In het ruimtelijke en economische domein zal in 2018 de verdere realisatie van Strip 1.1-projecten vorm krijgen naast de lopende reconstructies van wegen en riolering. Dit doen wij, zoals gebruikelijk, in samenspraak met omwonenden en belanghebbenden. Binnen de contouren van IBA Parkstad geven we vorm aan de realisatie van het Landschapspark Land van Kalk. Fietsverbindingen en poorten/transferia vormen daarbij de hoofdmoot om Voerendaal een positie te geven in de verbinding tussen Parkstad en Heuvelland.

2018 zal verder in het teken staan van de voorbereiding van de implementatie van de omgevingswet. Met de Omgevingswet worden de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigd en samengevoegd. Gemeenten krijgen binnen kaders een andere afwegingsruimte om ontwikkelingen mogelijk te maken. Het uitvoeringsprogramma Wonen en Palet 3.0 zullen specifieke accenten leggen op het gebied vastgoed/volkshuisvesting en duurzaamheid.

Op het gebied van veiligheid en criminaliteitspreventie treedt de gemeente steeds meer op als regievoerder. Dit betekent dat naast de aanpak van “kleine ergernissen” en handhaving structureel aandacht wordt besteed aan regievoering tussen netwerkpartners in dit domein. Hiermee wordt criminaliteit tegengegaan en wordt overloop uit het stedelijk gebied minder aantrekkelijk gemaakt.

De samenwerking met de gemeente Simpelveld krijgt in 2018 concreet vorm. Per 1 juli 2018 vindt de functionele integratie van bedrijfsvoeringsonderdelen plaats. In maart 2018 vindt nadere besluitvorming plaats over andere te integreren beleids- en/of bedrijfsonderdelen.

Deel 1:

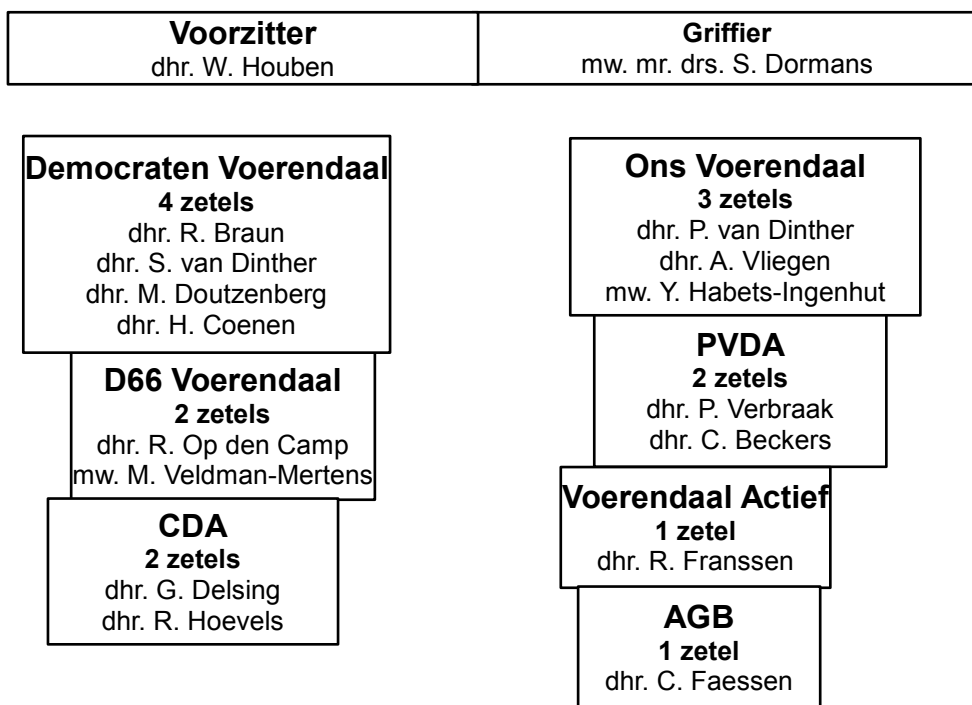
BESTUUR EN FINANCIËLE POSITIE

1. Bestuur

1.1 Gemeentebestuur

De samenstelling van het hoogste bestuursorgaan, de gemeenteraad, ziet als volgt uit:

Gemeenteraad Voerendaal 2018

In de zomer van 2015 is een nieuwe coalitie gevormd door de fracties Democraten Voerendaal, D66 Voerendaal en CDA. Vanuit deze coalitie zijn 3 wethouders door de raad benoemd die samen met de burgemeester het college van B&W vormen, met de navolgende portefeuillevverdeling:

Burgemeester dhr. W. Houben	Wethouder dhr. P. Leunissen Democraten Voerendaal	Wethouder dhr. J. Brauers D66 Voerendaal	Wethouder dhr. mr. P. Thomas CDA
– Algemene coördinatie – Openbare orde en veiligheid – Communicatie – Handhaving – Organisatieontwikkeling – Personeel/Organisatie – Bedrijfsvoering – Branding	– Jeugd, WMO, Zorg en Welzijn – Leefbaarheid, Verenigingsleven en subsidiebeleid – Gemeenschaps- en sportaccommodaties – Sociale zaken en arbeidsmarkt – Openbaar groen, Natuur & Landschap – Financiën	– Verkeer, mobiliteit en infrastructuur – Watermanagement – Duurzaamheid, Milieu, Afval	– Economie, Toerisme & recreatie – Ruimtelijke ordening en vergunningen – Volkshuisvesting, Woningbouw en herstructurering – Grondgebiedzaken

2. Financiële positie

Een totaaloverzicht van de voor de realisatie van de programma's benodigde middelen geeft het volgende beeld:

Programmabegroting 2018 – 2021						Bedragen * 1.000
Programma's	Lasten 2018	Baten 2018	Saldo 2018	Saldo 2019	Saldo 2020	Saldo 2021
Bestuur en ondersteuning	2.028	993	-1.035	-1.313	-1.771	-1.965
Veiligheid	914	3	-911	-911	-911	-911
Verkeer, vervoer en waterstaat	1.767	61	-1.706	-1.784	-1.819	-1.805
Economie	239	31	-208	-188	-178	-178
Onderwijs	878	84	-794	-791	-1.539	-957
Sport, cultuur en recreatie	2.373	167	-2.206	-2.208	-2.224	-2.189
Sociaal domein	10.605	2.236	-8.369	-8.308	-8.357	-8.365
Volksgezondheid en milieu	2.635	2.809	174	253	246	244
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	790	167	-623	-474	-475	-477
Subtotaal programma's	22.229	6.551	-15.678	-15.724	-17.028	-16.603
Algemene dekkingsmiddelen	0	17.908	17.908	18.183	18.742	18.939
Overhead	2.844	7	-2.837	-2.847	-2.811	-2.815
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	60	0	-60	-30	-30	-30
Saldo van baten en lasten	25.133	24.466	-667	-418	-1.127	-509
Mutaties reserves	0	910	910	460	1.268	562
Begrotingssaldi 2018 – 2021	25.133	25.376	243	42	141	53

In de navolgende paragrafen wordt het voorgaande resultaat vanuit een ander perspectief gepresenteerd en toegelicht. Uitgaande van het meerjarenperspectief van de voorjaarsnota 2017 worden mutaties als gevolg van het aanpassen van bestaand beleid respectievelijk nieuwe beleidskeuzen afzonderlijk gepresenteerd inclusief een bijbehorend dekkingsplan.

2.1 Begrotingsruimten 2018 – 2021

De begrotingsruimte is het positieve resultaat tussen de geraamde baten en de geraamde lasten. Indien er meer inkomsten dan uitgaven zijn is sprake van begrotingsruimte, andersom van een begrotingstekort. Bij het lezen van onderstaande overzichten moeten de cijfers als volgt gelezen worden:

- cijfers met een minteken betreffen ofwel een stijging van de lasten dan wel een daling van de baten;
- cijfers zonder teken betreffen ofwel een daling van de lasten dan wel een stijging van de baten.

Begrotingsruimten	2018	2019	2020	2021
Begrotingssaldi voorjaarsrapportage 2017	344.000	391.000	-7.000	55.000
Mutaties raadsvergaderingen juli:				
– Verbouwing basisschool Cortemich	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
– Fietspaden Daelsweg / Vrakelbergerweg	0	0	-9.000	-9.000
– Zonnepanelen dak gemeentehuis	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Mutaties als gevolg van aanpassen van bestaand beleid/wettelijke ontwikkelingen	-18.000	-350.000	-309.000	-459.000
“Ruimte voor nieuw beleid”	309.000	24.000	-342.000	-430.000
Invulling nieuw beleid:				
Meerkosten nieuwe beleidskeuze's	-151.000	-82.000	-87.000	-87.000
Af te dekken begrotingstekorten / overschotten	158.000	-58.000	-429.000	-517.000
Dekkingsplan	85.000	100.000	570.000	570.000
Begrotingsruimten	243.000	42.000	141.000	53.000

2.2 Analyse begrotingsruimte

Zoals hiervoor reeds aangegeven wordt de begroting bepaald door mutaties als gevolg van bestaand en wettelijk beleid enerzijds en anderzijds door de invulling van nieuw beleid. Het dekkingsplan vormt het sluitstuk van deze sluitende begroting. Onderstaand worden de diverse aspecten van de begroting 2018 nader toegelicht.

Bestaand beleid / Wettelijke ontwikkelingen	2018	2019	2020	2021
Bestuur en ondersteuning:				
College B&W, fonds GGU VNG	-32.000	-32.000	-32.000	-32.000
Verkiezingen	22.000	-19.000	0	0
Stelpost loon- en prijsstijging	-177.000	-279.000	-384.000	-494.000
Verkeer, vervoer en waterstaat:				
Onderhoud verhardingen	0	-20.000	0	0
Bewegwijzering en verkeersborden	-17.000	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie:				
Openbaar groen	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Maaiwerkzaamheden	-5.000	-5.000	-5.000	-8.000
Natuur- en landschapsprojecten	-8.000	0	0	0
Sociaal domein:				
Jeugdzorg	-14.000	-24.000	-9.000	-9.000
Bijzondere bijstand	-49.000	-49.000	-49.000	-49.000
Wet Sociale Werkvoorziening	0	-75.000	-82.000	-82.000
Participatiebudget	43.000	41.000	41.000	41.000
Huishoudelijke zorg (WMO)	128.000	128.000	128.000	128.000

Bestaand beleid / Wettelijke ontwikkelingen	2018	2019	2020	2021
WMO 2015, natura immaterieel	122.000	122.000	122.000	122.000
Vervoersvoorzieningen	10.000	6.000	8.000	5.000
Opvang- en beschermd wonen-voorziening	10.000	10.000	10.000	10.000
Volksgezondheid en milieu:				
Jeugdgezondheidszorg	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
Riolen en rioolgemalen	-516.000	-576.000	-574.000	-587.000
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Storting in voorziening levensloopbestendig maken huurwoningen	-60.000	0	0	0
Bestemmingsplannen	5.000	5.000	5.000	5.000
Bouw- en woningtoezicht	15.000	15.000	15.000	15.000
Algemene dekkingsmiddelen:				
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	401.000	475.000	490.000	518.000
Integratie-uitkering Sociaal Domein	153.000	171.000	191.000	184.000
Overhead:				
Gemeentehuis	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
ICT	-17.000	-19.000	-23.000	-35.000
Facilitaire zaken	8.000	0	0	0
Salarissen	-177.000	-177.000	-177.000	-177.000
Onvoorzien:				
Stelpost onvoorzien	-30.000	0	0	0
Kapitaallasten / renteresultaat	156.000	-44.000	-7.000	-19.000
Diverse overige effecten	42.000	27.000	54.000	36.000
Meer-/minderkosten bestaand beleid/wettelijke ontwikkelingen	-18.000	-350.000	-309.000	-459.000

De belangrijkste mutaties (qua financiële omvang) inzake het bestaande beleid / wettelijke ontwikkelingen zijn:

College B&W, fonds GGU VNG

Vanaf 2018 is geen sprake meer van rechtstreekse betalingen uit het gemeentefonds aan derden (waaronder de VNG). Deze middelen worden toegevoegd aan de algemene uitkering. De VNG heeft een Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering in het leven geroepen om de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten in de toekomst financieel te kunnen faciliteren. Verwezen wordt naar een aparte raadsinformatiebrief betreffende de meicirculaire gemeentefonds waarmee de raad hierover is geïnformeerd.

Verkiezingen

In 2018 waren per abuis 2 verkiezingen geraamd. In 2019 is echter sprake van 2 verkiezingen. Daarom wordt budget verschoven van 2018 naar 2019.

Stelpost loon- en prijsstijging

De stelpost is herberekend op basis van percentages genoemd in de meicirculaire 2017. Daarnaast is de stelpost verlaagd voor de cao-ontwikkeling 2017-2018.

Onderhoud verhardingen

Voor 2019 wordt incidenteel budget geraamd voor opstellen wegenbeheerplan (€ 20.000).

Bewegwijzering en verkeersborden

Voor 2018 wordt incidenteel extra budget geraamd voor aanpassing bewegwijzering kruispunt Barrier-Steinweg (autosnelweg A79) ter verbetering van de doorstroming van het verkeer.

Openbaar groen

Voor het afvoeren / storten van groenafval heeft een nieuwe aanbesteding in 2017 plaatsgevonden. Hierdoor vallen de stortkosten hoger uit (+ € 6.000).

Het beheer van de areaalgegevens wordt met ingang van 2018 uitgevoerd door het gegevenshuis (€ 6.000).

Maaierwerkzaamheden

De raming is bijgesteld op basis van de aanbesteding van het maaibestek in 2017. Daarnaast is in 2021 het opstellen van het meerjarig maaibestek opgenomen.

Natuur- en landschapsprojecten

De raming heeft betrekking op het verplaatsen van het hekwerk bij de buffer Molenbeek.

Jeugdzorg

Het totale budget Jeugdzorg is aangepast o.b.v. de meest actuele informatie. Het grootste verschil wordt veroorzaakt door een verschuiving van het PGB-budget (structureel -€ 175.000) naar zorg in natura welk o.b.v. de Q4-prognose van Maastricht bijgesteld is (respectievelijk € 67.000, € 97.000, € 97.000 en € 97.000) en de hogere bijdrage aan de GGD voor Veilig Thuis (structureel € 56.000). Voor deskundigheidsbevordering toegangsteam (€ 10.000) en de versterking van de expertise t.b.v. vroegsignalering (€ 15.000) is structureel een afzonderlijk budget opgenomen. Tevens is voor 2018 en 2019 incidenteel € 15.000 begroot voor invoeringskosten inkooptraject jeugdzorg.

Bijzondere bijstand

Betreft in de meicirculaire 2017 gemeentefonds opgenomen middelen voor armoedebestrijding onder kinderen. Middels een aparte raadsinformatiebrief is de raad hierover nader geïnformeerd.

Wet Sociale Werkvoorziening

Meerjarige bijstelling van de subsidiebijdrage conform de begroting 2018 WOZL. Grotendeels afgedekt door een hogere uitkering uit het gemeentefonds (zie ook raadsinformatiebrief meicirculaire 2017 gemeentefonds).

Participatiebudget

Op basis van de meicirculaire gemeentefonds is het re-integratiebudget aangepast. Verwezen wordt naar raadsinformatiebrief meicirculaire 2017 gemeentefonds.

Huishoudelijke zorg (WMO)

Aanpassing van het budget o.b.v. van de meest actuele informatie (aantal indicaties en tarieven o.b.v. nieuwe aanbesteding).

WMO 2015, natura immaterieel

Aanpassing van het budget o.b.v. van de meest actuele informatie (aantal indicaties en tarieven o.b.v. nieuwe aanbesteding).

Vervoersvoorzieningen

Aanpassing van het budget o.b.v. de begroting 2018 Omnibuzz.

Opvang- en beschermd wonen-voorziening

Met ingang van 2017 is afgesproken om de Inloop meer lokaal, gefaciliteerd door Mondriaan, vorm te gaan geven. Binnen onze gemeente willen we dit gestalte geven door deze functie te integreren in één of meerdere wijksteunpunten om zo een infrastructuur in de wijk te bouwen, die ook participatie van de EPA-doelgroep faciliteert. De bijdrage aan Heerlen komt hiermee te vervallen. Dit levert per saldo een voordeel op van € 10.000.

Jeugdgezondheidszorg

Aanpassing van het budget jeugdgezondheidszorg Meander t.b.v. nieuwe werkwijze rondom het opsporen en aanpakken hechtingsstoornissen.

Riolen en rioolgemalen

Door aanpassingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is onder andere de systematiek van rentetoerekening gewijzigd, waardoor er minder rente (1% i.p.v. 4%) aan investeringen "riolen en rioolgemalen" kan worden toegerekend. Dit leidt tot een fors nadeel omdat "riolen en rioolgemalen" budgettair neutraal in de begroting is opgenomen.

Storting in voorziening levensloopbesteding maken huurwoningen

Voor het levensloopbestendig maken van huurwoningen wordt aan de Woningstichting een bijdrage verstrekt van € 9.000 per woning. Op basis van de actuele gegevens is gebleken dat binnen de hiervoor gevormde voorziening onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Deze voorziening wordt derhalve aangevuld met als dekking de reserve Krimp (zie dekkingsplan).

Bestemmingsplannen

Als gevolg van de aantrekkende economie wordt verwacht dat het aantal bouwaanvragen met bijbehorende wijziging van het bestemmingsplan zal toenemen.

Bouw- en woningtoezicht

Als gevolg van de aantrekkende economie wordt verwacht dat het aantal bouwaanvragen en dus de bijbehorende legesopbrengst zal toenemen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is herberekend op basis van de meicirculaire 2017. Middels een aparte raadsinformatiebrief is de raad hierover nader geïnformeerd. Op basis van deze herberekening zijn ook de stelpost loon- en prijsstijging, het budget bijzondere bijstand en budget voor fonds GGU van de VNG bijgesteld.

Integratie-uitkering Sociaal Domein

De integratie-uitkering Sociaal Domein is herberekend op basis van de meicirculaire 2017 gemeentefonds. Middels een aparte raadsinformatiebrief is de raad hierover nader geïnformeerd. Op basis van deze herberekening zijn de budgetten Wet Sociale Werkvoorziening en Participatie eveneens bijgesteld (zie toelichting bij deze posten).

Gemeentehuis

Het gaat hier om structurele kosten (onderhoud en beeldopslag) camerabewaking gemeentehuis en onderhoudskosten audiovisuele middelen in raadzaal en vergaderruimtes inclusief vergadersysteem.

ICT

De hogere kosten worden met name veroorzaakt door maatregelen in het kader van de beveiliging. Zo wordt op advies van de rekenkamer jaarlijks een zogenaamde “penetratietest” uitgevoerd. Daarnaast vindt er vanaf 2017 jaarlijks een verplichte “ensia-audit” plaats met als doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij de gemeente verder te professionaliseren. Verder is de bijdrage aan Parkstad-IT verhoogd, onder andere in verband met extra investeringskosten ter versterking van de bedrijfsvoering.

Facilitaire zaken

Het lease-contract voor de printers is met 1 jaar verlengd. Voor 2018 betekent dit dat alleen onderhoud en aantal prints in rekening wordt gebracht en geen lease-kosten.

Salarissen

De hogere lasten worden veroorzaakt door de stijging van de premiepercentages sociale zekerheid/pensioenen (circa 2,5% stijging, effect € 125.000), doorontwikkeling buitendienst en enkele kleinere formatie-uitbreidingen.

Stelpost onvoorzien

De raming van deze stelpost is in het 1e jaar van de begroting € 60.000 en voor de overige jaren € 30.000.

Kapitaallasten / renteresultaat

De actualisatie van de raming voor kapitaallasten resulteert in het 1^e jaar in een positief effect en voor de daaropvolgende jaren in een negatief effect. Dit wordt onder andere veroorzaakt door verschuivingen in de tijd van investeringsprojecten (o.a. Ransdalerstraat en opwaardering watervoerende veldwegen). Daarnaast zijn naar aanleiding van gewijzigde BBV regelgeving investeringen die werden afgeschreven op basis van een annuïteit omgezet naar lineaire afschrijving, hetgeen resulteert in gewijzigde rente en afschrijvingsbedragen.

Nieuw beleid	2018	2019	2020	2021
Economie:				
Toerisme	-20.000	-25.000	-15.000	-15.000
Onderwijs:				
Exploitatie / beheer pand Cortemich	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Sport, cultuur en recreatie:				
Bijdrage in restauratie kerk Klimmen	-68.000	0	0	0
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Living Lab Ubachsberg	-25.000	0	0	0
Nieuwe investeringsprojecten (exclusief riolering):				
Houtstraat / Vrijthof, reconstructie (2 ^e fase)	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Raadhuisplein (zuidzijde), reconstructie	0	-9.000	-9.000	-9.000
Pontstraat, reconstructie verharding	0	0	-15.000	-15.000
Software i.v.m. nieuw handelsregister	0	-3.000	-3.000	-3.000
Software personeelsinformatiesysteem (Motion)	0	-4.000	-4.000	-4.000
Migratie Basisregistratie Adressen en Gebouwen	0	-3.000	-3.000	-3.000
Meerkosten nieuw beleid	-151.000	-82.000	-87.000	-87.000

In bovenstaande tabel zijn de jaarlijkse lasten weergegeven van het nieuwe beleid. Hierna worden de onderdelen nader toegelicht.

Toerisme

In het toeristisch uitvoeringsprogramma, welk is gebaseerd op de omgevingsvisie, zijn de projecten benoemd welke in de periode 2018 t/m 2021 uitgevoerd gaan worden. Hiervoor is het benodigde budget conform bijgesteld. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar toelichting in het programma "Economie".

Exploitatie / beheer pand Cortemich

De overeenkomst met het schoolbestuur loopt tot en met eind 2017. Het schoolbestuur heeft aangegeven het beheer van het pand Cortemich te willen overdragen aan de gemeente. Zij willen zich meer concentreren op hun corebusiness, het onderwijs zelf. Op basis van een globale exploitatieopzet is berekend dat de exploitatie van het pand Cortemich structureel € 30.000 gaat kosten.

Bijdrage in restauratie kerk Klimmen

Eenmalige gemeentelijke bijdrage van 15% van de totale restauratiekosten (tot een maximum van € 68.000) van de rijksmonumentale kerk in Klimmen. Met deze bijdrage, in combinatie met een subsidie van de provincie Limburg en bijdragen van het bisdom en de parochie, wordt de instandhouding van dit rijksmonument mogelijk gemaakt.

Living Lab Ubachsberg

In het kader van het vitaal houden van de kleinere kernen waar de voorzieningen onder druk staan, wordt in navolging van Ransdaal onderzocht of een Living Lab methodiek kan worden opgepakt voor de kern Ubachsberg met als dekking de innovatiereserve.

Kapitaallasten nieuwe investeringsprojecten

Het betreft hier kapitaallasten van investeringen welke nog niet eerder aan de raad zijn voorgelegd.

Het betreft:

- Houtstraat / Vrijthof, reconstructie (2^e fase)
Aansluitend aan de reconstructie van de Houtstraat (vanaf Schutteheiweg tot aan gemeenschapshuis Op d'r Plats) wordt ook het resterende gedeelte van de Houtstraat aangepakt. De aanleiding voor deze reconstructie is de huidige staat van dit wegvak. Mede als gevolg de grootschalige uitgevoerde NUTS werkzaamheden, het saneren van de hoofdleidingen van water en gas inclusief het saneren van de meeste huisaansluitingen in 2017, is vervanging van de wegconstructie noodzakelijk.
- Raadhuisplein (zuidzijde), reconstructie
In aansluiting op het afkoppelpoort Raadhuisplein-Schilstraat, wordt de zuidzijde van het Raadhuisplein

(Hogeweg-Keerberg) toegevoegd aan het projectgebied. Daarmee wordt het verhard oppervlak van dit gebied helemaal afgekoppeld, wordt de inrichting van de openbare ruimte ter plaatse van de planontwikkeling "Apotheek-hoek Keerberg" aangepast aan de nieuwe situatie, m.n. op het gebied van parkeren. Daarnaast wordt de elementenverharding vervangen en krijgt het hele gebied dezelfde herkenbare uitstraling.

- Pontstraat, reconstructie

Met de reconstructie van de Pontstraat wordt vanuit een integrale benadering de openbare ruimte opgewaard. Aanleiding voor dit project zijn de meldingen gemaakt, door een bewonersafvaardiging, op het gebied van verkeer, inzake het opstellen van het in 2017 vastgestelde GVVP, alsmede de onderhoudsstaat van de verhardingen. Dit leidt tot de volgende maatregelen: vervanging van alle verhardingen, aanpassen verkeerskundige inrichting ten gunste van de verkeersveiligheid en daar waar mogelijk de bestaande trottoirs uitbreiden.

- Software i.v.m. nieuw handelsregister

Het Handelsregister is de basisregistratie van alle rechtspersonen en ondernemingen in Nederland. Het Handelsregister is onderdeel van het Stelsel van Basisregistraties. Twaalf door de overheid officieel aangewezen registraties met gegevens die door alle overheidsinstellingen en bestuursorganen verplicht worden gebruikt bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken. De kamer van koophandel is bronhouder van deze basisregistraties de gemeenten kunnen aansluiten op deze basisregistraties.

- Software personeelsinformatiesysteem (Motion)

Een van de projecten voor 2018 is de verdere doorontwikkeling van het personeelsinformatiesysteem. Er wordt een start gemaakt met het digitaliseren van de personeelsdossiers. Verder zal de applicatie gemigreerd worden naar een zogenaamde SAAS-oplossing (Software As A Service) waardoor de applicatie voor medewerkers makkelijker toegankelijker is en het onderhoud vereenvoudigd wordt.

- Migratie Basisregistratie Adressen en Gebouwen

Het Gegevenshuis beheert voor Voerendaal en meerdere gemeenten de BAG. Op dit moment heeft wel nog iedere gemeente haar eigen bag-applicatie. Dit is vooral voor het Gegevenshuis, maar ook voor de afzonderlijke gemeenten niet erg efficiënt. Er is dan ook een voorstel gedaan door het Gegevenshuis om te migreren naar 1 gezamenlijke BAG applicatie voor alle aangesloten gemeenten.

Omdat de BAG applicatie de basisregistratie is voor alle adressen dient er wel een migratie plaats te vinden om ervoor te zorgen dat het berichtenverkeer naar de aangesloten applicaties (zoals bijvoorbeeld de BRP) goed blijft verlopen.

Voor verdere informatie wordt verwezen naar paragraaf 2.6 en naar het in de bijlagen opgenomen overzicht nieuwe investeringen.

Dekkingsplan	2018	2019	2020	2021
Onroerende zaakbelasting	0	0	470.000	570.000
Incidentele inzet gemeentelijke reserves:				
Reserve egalisatie belastingtarieven OZB	0	100.000	100.000	0
Innovatiereserve t.b.v. Living Lab Ubachsberg	25.000	0	0	0
Reserve Krimp t.b.v. dotatie aan voorziening levensloopbestendig maken huurwoningen	60.000			
Dekkingsplan	85.000	100.000	570.000	570.000

De verhoging van de Onroerende zaakbelasting is noodzakelijk ter dekking van het nadelig effect als gevolg van de gewijzigde toerekening van rente (zie toelichting op pagina 14 "riolen en rioolgemaal").

Hier staat tegenover dat de in 2019 geplande verhoging van het rioolrecht van € 250 naar € 305 komt te vervallen. Om de verhoging van de OZB iets af te vlakken wordt de bij de vaststelling van de begroting 2017 gevulde reserve egalisatie tarieven OZB over 2 jaar ingezet.

Voor verdere detailinformatie wordt ook verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Voor de toelichting op de inzet van de gemeentelijke reserves zie de mutaties bij bestaand beleid, alsmede paragraaf 2.4.

2.3 Begrotingsresultaat vóór en na reserveringen

Zoals al eerder aangegeven sluit de begroting 2018 met een positief resultaat van € 243.000. In dit resultaat zijn ook toevoegingen en onttrekkingen uit reserves begrepen. Dit noemen we ook wel het begrotingsresultaat na reserveringen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het voorgeschreven om ook het begrotingsresultaat vóór reserveringen inzichtelijk te maken. Kortom, uit een dergelijk overzicht blijkt wat het effect zou zijn geweest indien geen gelden uit de gemeentelijke reserves zouden worden aangewend dan wel toegevoegd. Het begrotingsresultaat vóór reserveringen bedraagt - € 667.000.

Onderstaand overzicht voor de mutaties in reserves geeft het volgende beeld:

Reserveringen/onttrekkingen per programma	Toevoegingen ten laste van de exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van de exploitatie	Mutaties in reserves
Begrotingssaldo 2018 vóór reserveringen			-667.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten diverse investeringen		114.000	
Onttrekking innovatiereserve, trainee bedrijfsvoering		14.000	
Onttrekking res. egalisatie belastingtarieven OZB, verlaging tarief		200.000	
Onttrekking algemene reserve, branding		50.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	378.000	378.000
Programma Economie			
Onttrekking innovatiereserve, Living Lab Ubachsberg		25.000	
Totaal Economie	0	25.000	25.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslast Cortemich		195.000	
Totaal Onderwijs	0	195.000	195.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast 't Wouves		24.000	
Totaal	0	24.000	24.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve WSW, verschil begroting WOZL met rijkssubsidie		43.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, trainee mens & welzijn		14.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslast wijksteunpunt Voerendaal-Kunrade		19.000	
Totaal Sociaal domein	0	76.000	76.000
Programma Volksgezondheid en milieu			
Onttrekking reserve egalisatie belastingtarieven		83.000	
Totaal Volksgezondheid en milieu	0	83.000	83.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve Krimp, Levensloop bestendig maken koopwoningen en toevoeging aan voorziening LLB huurwoningen		115.000	
Onttrekking innovatiereserve, trainee ruimte & omgeving		14.000	
Totaal	0	129.000	129.000
Totaal mutaties in reserves			910.000
Begrotingssaldo 2018 na reserveringen			243.000

Uit dit overzicht blijkt dat, indien géén sprake zou zijn geweest van onttrekkingen, dan wel toevoegingen aan reserves, de begroting een tekort zou laten zien van € 667.000. In de huidige begroting is voorzien dat per saldo € 910.000 aan reserves onttrokken wordt. Het merendeel van deze mutaties (€ 885.000) berust op reeds door de raad goedgekeurd beleid, zoals bijvoorbeeld de onttrekkingen uit de reserve krimp voor levensloop bestending maken koopwoningen, de reserve afschrijving activa met economisch nut ter afdekking van kapitaallasten en de inzet van de reserve egalisatie belastingtarieven OZB. De mutaties inzake nieuw beleid betreft Living Lab Ubachsberg. Deze wordt in het kader van deze begroting aan de raad ter goedkeuring voorgelegd.

2.4 Reserves en voorzieningen

Naast de uitgaven en ontvangsten die via de lopende begroting (de zogenaamde exploitatie) worden verantwoord, wordt ook gewerkt met de zogenaamde reserves en voorzieningen. Dit zijn 'spaarpotjes' van waaruit dekking kan worden voorzien voor lopende uitgaven. De reserves worden beheerd door de gemeenteraad: alle mutaties in reserves behoeven goedkeuring van de gemeenteraad. De reserves bestaan uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. In de vorige paragraaf zijn de mutaties met betrekking tot reserves afzonderlijk toegelicht.

In de voorliggende paragraaf wordt per reserve of voorziening toegelicht wat de stand is per 01-01-2018 alsmede wordt de doelstelling van de reserve of voorziening nader toegelicht. Tevens wordt het meerjarig verloop van de reserves geïllustreerd.

Algemene reserve per 1 januari 2018		
Naam reserve	Saldo 01-01-2018	Doelstelling
Algemene reserve*	3.029.000	Deze reserve vormt het weerstandsvermogen (de buffer) voor het opvangen van risico's en incidentele tegenvallers, waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen bestaan, om mogelijke toekomstige financiële tegenvallers incidenteel op te vangen, zodat de continuïteit van de gemeentelijke taken niet in gevaar komt.

* De omvang van de algemene reserve is ten opzichte van de begroting 2017 fors lager. Dit wordt veroorzaakt door overheveling van € 3.500.000 naar de reserve afschrijving activa economisch nut ter dekking afschrijvingslasten Open Club Klimmen.

Voor wat betreft het beleid, (de doelstellingen, de omvang e.d.) van de onderscheiden reserves wordt kortheidshalve verwezen naar de Nota Reserves en Voorzieningen 2015.

We kennen de volgende bestemmingsreserves:

Bestemmingsreserves per 1 januari 2018		
Naam reserve	Saldo 01-01-2018	Doelstelling beknopt weergegeven
Volkshuisvesting	0	Beschikbaar hebben van middelen voor projecten die in het belang van de volkshuisvesting zijn zoals, het verbeteren van de woon- en leefomgeving en het treffen van maatregelen met betrekking tot de samenstelling van de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwbouw.
Krimp	115.000	Dekking van kosten voor het levensloop bestendig maken van particuliere woningen.
Leefbaarheidsprojecten	573.000	Dekking afschrijvingslasten van gemeenschapshuis 't Wouves en MFC Ubachsberg.
Economie & Toerisme	7.000	Dekking voor ontwikkelingen die voortvloeien uit het programma 'Economie & Toerisme'.
Sociaal Domein*	674.000	Dekking mogelijke tekorten in de komende jaren binnen het Sociaal Domein, het uitvoeren van pilots en het uitvoeren van herindicaties.

Bestemmingsreserves per 1 januari 2018		
Reserve WSW	192.000	Opvangen tekorten verschil tussen taakstelling Rijk en taakstelling WOZL.
Innovatie reserve	251.000	In te zetten voor innovatie projecten / initiatieven op het fysieke en sociale domein.
Afschrijving activa met maatschappelijk nut	127.000	In te zetten voor dekking van afschrijvingskosten van activa met maatschappelijk nut (infrastructurele werken).
Afschrijving activa met economisch nut	12.946.000	In te zetten voor dekking van afschrijvingslasten Brede School en dergelijke.
Reserve egalisatie afvalstoffenheffing	82.000	Teruggave overschot afvalstoffenheffing aan de burger uit jaar t-1.
Egalisatie belastingtarieven OZB	400.000	In te zetten voor egalisatie stijging OZB-tarieven
Totaal bestemmingsreserves	15.367.000	

* De omvang van de reserve sociaal domein is ten opzichte van de begroting 2017 een stuk lager. Dit wordt o.a. veroorzaakt door overheveling van € 500.000 naar de reserve afschrijving activa economisch nut ter dekking afschrijvingslasten Open Club Klimmen.

Voorzieningen zijn gelden waarop een (min of meer zekere) verplichting rust. Deze middelen zijn dus niet vrij te besteden of te bestemmen. De hoogte van de voorziening is onderbouwd met een onderhoudsplanning of verplichting in de vorm van bijvoorbeeld pensioenaanspraken.

Voorzieningen per 1 januari 2018		
Naam voorziening	Saldo 01-01 2018	Doelstelling
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	440.000	De voorziening is bedoeld ter egalisatie van de jaarlijks sterk fluctuerende kosten voor onderhoud van gemeentelijke gebouwen op basis van bijgesteld meerjaren-onderhoudsprogramma.
Vervanging sporttoestellen gymzalen	30.000	De voorziening is bedoeld ter egalisatie van de jaarlijks sterk fluctuerende kosten voor onderhoud/vervanging van sporttoestellen in gymzalen.
Verplichtingen personeel uit dienst	954.000	De voorziening verplichtingen personeel dekt de financiële consequenties die zijn ontstaan als gevolg van het feit dat medewerkers, hun relatie en/of dienstverband met de gemeente hebben beëindigd. Daarnaast is het de 'spaarpot' voor de pensioenvoorziening van de huidige en de voormalige wethouders.
Dubieuze debiteuren	108.000	Voorziening dubieuze debiteuren dekt eventuele verliezen als gevolg van de afwaardering van vorderingen op debiteuren.
Levensloopbestendig maken huurwoningen	75.000	Bij de vaststelling van het Volkshuisvestingsplan in de raad van 28 juni 2012 is besloten om zowel vanuit de algemene reserve als de reserve volkshuisvesting een bedrag van € 420.000 ter beschikking te stellen voor het levensloopbestendig maken van huurwoningen.
Egalisatie voorziening riolering	1.044.000	Egaliseren tarieven rioolheffing.
Totaal voorzieningen	2.651.000	

Het verloop van de reserves en voorzieningen in 2018 is onderstaand gespecificeerd weergegeven.

Verwachte mutaties reserves / voorzieningen	Beginsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
Algemene reserve	3.029.000	0	50.000	2.979.000
Bestemmingsreserves	15.368.000	0	860.000	14.508.000
Voorzieningen	2.651.000	473.000	906.000	2.218.000
Totale omvang reserves / voorzieningen	21.048.000	473.000	1.816.000	19.705.000

Onttrekkingen aan de voorzieningen, met uitzondering van egalisatie voorziening riolen, vinden rechtstreeks op de voorziening plaats en worden in de categoriale begroting niet weergegeven. Derhalve is hier geen aansluiting met de categoriale begroting voor het onderdeel onttrekkingen uit voorzieningen.

Onderstaand overzicht toont de totale ontwikkeling in de reserves en voorzieningen tot eind 2021.

Meerjarig verloop reserves en voorzieningen periode 2018 – 2021					
	Begin 2018	Eind 2018	Eind 2019	Eind 2020	Eind 2021
Algemene Reserve	3.029.000	2.979.000	2.979.000	2.979.000	2.979.000
Bestemmingsreserves	15.368.000	14.508.000	14.048.000	12.780.000	12.217.000
Totaal reserves	18.397.000	17.487.000	17.027.000	15.759.000	15.196.000
Totaal voorzieningen	2.651.000	2.218.000	1.928.000	1.653.000	1.444.000
Totaal reserves/voorzieningen	21.048.000	19.705.000	18.955.000	17.412.000	16.640.000

De meerjarige daling van de bestemmingsreserves wordt met name veroorzaakt door inzet van reserve afschrijving activa met economisch nut ter dekking van afschrijvingslasten (zoals o.a. voor Cortemich & Open Club). Al deze mutaties zijn gebaseerd op reeds genomen raadsbesluiten.

De meerjarige daling van de voorzieningen wordt met name veroorzaakt door de egalisatievoorziening riolering op basis van bestaand beleid.

2.5 Categoriele begroting 2018

Naast een zicht op de lasten en de baten per programma kan de begroting ook weergegeven worden middels een indeling in zogenaamde categorieën. Onderstaand overzicht geeft deze indeling weer.

Categoriele begroting 2018		Absoluut (bedragen)	
Kostencategorie		Batencategorie	
Salarissen en sociale lasten	5.068.000		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	1.893.000		
Belastingen	106.000	Gemeentelijke belastingen	3.646.000
		Leges en andere rechten	1.618.000
Gronden	0	Gronden	3.000
Duurzame goederen	105.000		
Pachten	0	Pachten	21.000
		Huren	370.000
Sociale uitkeringen in natura	3.843.000	Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	250.000
Ingeleend personeel	331.000	Uitgeleend personeel	0
Goederen	604.000	Goederen	0
Diensten	3.260.000	Diensten	0
Sociale uitkeringen in geld	0	Verhaal sociale uitkeringen in geld	0
Subsidies	452.000		
Inkomensoverdrachten Rijk	113.000	Inkomensoverdrachten Rijk	17.576.000
Inkomensoverdrachten overheid niet Rijk	7.557.000	Inkomensoverdrachten overheid niet Rijk	54.000
Inkomensoverdrachten overig	978.000	Inkomensoverdrachten overig	10.000
Kapitaaloverdrachten Rijk	0	Kapitaaloverdrachten Rijk	0
Kapitaaloverdrachten overheid niet Rijk	0	Kapitaaloverdrachten overheid niet Rijk	0
Kapitaaloverdrachten overig	132.000	Kapitaaloverdrachten overig	0
Rente en dividend	564.000	Rente en dividend	689.000
Doorberekende rente	-346.000		
Mutaties reserves	0	Mutaties reserves	910.000
Mutaties voorzieningen	473.000	Mutaties voorzieningen	229.000
Subtotaal lasten	25.133.000		25.376.000
Begrotingssaldo	243.000		
Totaal lasten	25.376.000	Totaal Baten	25.376.000

2.6 Investeringsprojecten

In deze programmabegroting is een aantal investeringsprojecten opgenomen, welke nog niet eerder concreet aan de raad zijn voorgelegd. Onderstaand overzicht geeft een beeld van deze nieuwe investeringsprojecten, inclusief de daaruit voortvloeiende kapitaallasten. Deze lasten zijn opgenomen in de diverse programma's van deze begroting.

Nieuwe Investeringsprojecten				
	Jaar van uitvoering	Investerings-krediet	Jaarlijkse kapitaallasten	Looptijd afschrijving
Investeringsprojecten met een economisch nut				
Houtstraat-Vrijthof, rioleringswerkzaamheden	2017	30.000	1.050	40
Raadhuisplein (zuidzijde), rioleringswerkzaamheden	2018	83.000	2.905	40
Pontstraat, rioleringswerkzaamheden	2019	50.000	1.750	40
Rioolvervanging / Relining 2021	2021	955.000	33.425	40
Afkoppelen 2021	2021	145.000	5.075	40
Nieuw handelsregister	2018	11.300	2.938	4
Motion (personeelsinformatiesysteem)	2018	16.740	4.352	4
BAG (migratie naar omgeving gegevenshuis)	2018	11.160	2.902	4
MFC Ubachsberg, aanvullend krediet t.b.v. integratie gymfunctie (verwezen wordt naar raadsinformatiebrief)	2018	45.000	1.950	30
Investeringsprojecten met een maatschappelijk nut				
Houtstraat-Vrijthof, reconstructie 2 ^e fase	2017	140.000	8.400	20
Raadhuisplein (zuidzijde), reconstructie	2018	149.000	8.940	20
Pontstraat, reconstructie verharding	2019	250.000	15.000	20
Vrakelbergerweg, aanleg vrij liggend fietspad	2019	p.m.		20
Totaal nieuwe investeringen 2018 – 2021		1.886.200	88.687	

Naast deze *nieuwe* investeringen lopen er nog diverse projecten door, die in het verleden reeds aan de orde zijn gesteld en waarvoor de raad kredieten beschikbaar heeft gesteld. Onderstaand overzicht brengt deze *lopende* investeringsprojecten in beeld.

Lopende investeringen	Planning	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken		
	Uitvoering	Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Investeringsprojecten met gewijzigde planning t.o.v. begroting 2017						
Basisregistraties (mGBA)	2017	Begroting 2011	25.000	0	25.000	2018
Oracle application Server / Oracle migratie	2017	Begroting 2013	15.000	0	15.000	2018
Ransdalerstraat: – reconstructie	2017	Begroting 2010	290.000	79.000	1.259.000	2018
		Rb. 01-10-2015	718.000			
		Begroting 2017	200.000			
		Rb. 08-06-2017	130.000			
		Begroting 2010	1.355.000			
		Begroting 2014	235.000			
		Rb. 01-10-2015	-/- 21.000			
– riolering, incl groene buffer		Rb. 08-06-2017	230.000	99.000	1.700.000	
			3.137.000	178.000	2.959.000	
Kwalitatieve opwaardering watervoerende veldwegen	2017	Begroting 2017	120.000	0	120.000	2018
Dorpsplein Ransdaal, aanhaking	2018	Rb.01-10-2015	50.000	0	50.000	2019

Lopende investeringen	Planning	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken		
	Uitvoering	Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Rioolreconstructie diverse wegen Ransdaal (Pastoor Laevenstraat, Kampstraat, Ranzaerstraat, Rootveldstraat, St.Gillisstraat)	2018	Rb. 01-10-2015	1.392.000	0	1.392.000	2019
Putterweg, aanleg groene buffer	2018	Begroting 2015	125.000	0	125.000	2021
Weustenrade, rioolverzwaring	2016	Begroting 2013 Begroting 2017	74.000 <u>71.000</u> 145.000	0	145.000	2021
Investeringsprojecten conform planning begroting 2017						
Minnegardsweg: – renovatie verharding – afkoppelen hemelwater	2018	Begroting 2015	204.000 <u>185.000</u> 389.000	0 0 0	204.000 <u>185.000</u> 389.000	2018
Raadhuisplein-Schilsstraat: – reconstructie verharding – afkoppelen hemelwater	2018	Begroting 2015	120.000 <u>200.000</u> 320.000	0 <u>2.000</u> 2.000	120.000 <u>198.000</u> 318.000	2018
Maatregelen GVVP	2016-2019	Begroting 2014	400.000	37.000	363.000	2016-19
MFC Ubachsberg	2018	Rb. 30-01-2014 Rb. 01-10-2015 Rb. 22-12-2016	600.000 280.000 <u>350.000</u> 1.230.000			2018
Buitengebied MFC		Rb. 01-10-2015	<u>70.000</u> 1.300.000	307.000	993.000	
Bereikbaar maken blinde putten	2018	Begroting 2012 Begroting 2017	218.000 <u>200.000</u> 418.000	1.000	417.000	2018
Afkoppelen hemelwater 2018 icm rioolvervanging	2018	Begroting 2015	145.000	0	145.000	2018
Mingersborgerweg, aanbrengen fietsstroken	2019	Begroting 2017	50.000	0	50.000	2019
Daelsweg, aanleg fietspad bubeko	2019	Rb. 06-07-2017	760.000	0	760.000	2019
Vrakelbergerweg / Vijfbunderweg, aanleg vrij liggend fietspad	2019	Rb. 06-07-2017	150.000	1.000	149.000	2019
Open Club Klimmen, aanpassing bestaande verharding	2019	Rb. 08-06-2017	290.000	0	290.000	2019
Open Club Klimmen, Kindcentrum	2019	Rb. 08-06-2017	4.618.083	0	4.618.083	2019
Open Club Klimmen, kunstgrasveld / We-Tra-Veld	2018	Rb. 08-06-2017	1.636.523	0	1.636.523	2018
Open Club Klimmen, aanpassingen tennisvelden	2019	Rb. 08-06-2017	350.900	0	350.900	2019
Open Club Klimmen, multifunctionele accommodatie	2019	Rb. 08-06-2017	2.764.494	395.000	2.369.494	2019
Rioolvervanging / relining 2019	2019	Begroting 2015	955.000	0	955.000	2019
Afkoppelen hemelwater 2019 icm rioolvervanging	2019	Begroting 2015	145.000	0	145.000	2019
Rioolvervanging / relining 2020	2020	Begroting 2017	955.000	0	955.000	2020

Lopende investeringen	Planning	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken		
	Uitvoering	Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Afkoppelen hemelwater 2020 icm rioolvervanging	2020	Begroting 2017	145.000	0	145.000	2020
Vervanging hogedruk rioolreiniger	2020	Begroting 2010	14.000	0	14.000	2020
Vervanging versnipperaar	2020	Begroting 2010	25.000	0	25.000	2020

De gerealiseerde bedragen bij deze kredieten laten de stand van zaken zien per begin september 2017.

2.7 p.m. – posten

De voorgaande paragrafen geven een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente. Er ligt een goed sluitende meerjarenbegroting voor, waarin de meest recente gegevens rondom de meerkosten van het bestaande beleid zijn meegenomen. De nieuwe beleidsvoornemens zijn financieel vertaald evenals de nieuwe investeringsprojecten. Ook is een inzicht gegeven in de actuele stand van de reserves en voorzieningen.

Het is niet altijd mogelijk om beleidsvoornemens in de begroting in geld uit te drukken. Dit vanwege het feit dat bij het opstellen van de begroting nog niet is in te schatten wat de financiële impact zal zijn dan wel omdat er onzekerheid is omtrent de kans dat er ook daadwerkelijk sprake zal zijn van een last. Opnemen van een raming in de begroting zou in dat geval een onredelijke druk leggen op de beschikbare financiële middelen van de gemeente (met mogelijk een onterechte lastendruk voor de burger als gevolg). In dit soort situaties wordt daarom gewerkt met p.m. ramingen.

Uit het oogpunt van volledigheid worden onderstaand de belangrijkste p.m.-posten die in deze begroting zijn opgenomen weergegeven.

In de begroting opgenomen p.m.-posten	Te verwachten vanaf
Matige financiële impact: < € 50.000	
Vrakelbergerweg, aanleg fietspad, slechts een voorbereidingskrediet opgenomen in deze begroting aangezien nog geen duidelijkheid is over verwerving van eventueel benodigde gronden en nog geen deugdelijke onderbouw van het krediet kan plaatsvinden.	2019
Grote financiële impact: > € 50.000	
STRIP 1.2 (Hogeweg, Hoolstraat, afkoppelgebied Voerendaal-Oost en de uit een afkoppelstudie van Ransdaal voortgekomen projecten Staatsland en Dr Huntjensstraat). Er is nog geen duidelijkheid over omvang kredieten infrastructurele projecten. De aan riolering toe te rekenen kosten worden financieel gedekt binnen het rioolkostendekkingsplan.	2020

Deel 2:

DE PROGRAMMA'S

DE PROGRAMMA'S

In dit tweede deel van de programmabegroting komen de programma's nadrukkelijk inhoudelijk aan de orde.

Een programma moet binnen deze begroting gezien worden als een geheel van activiteiten om beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. Binnen het programma is sprake van problematieken, die heel nauw met elkaar verweven zijn. Daarnaast wordt in de programma's ingegaan op de maatschappelijke effecten, die worden beoogd, alsmede op de wijze waarop getracht zal worden deze effecten te verwezenlijken.

In zijn kaderstellende rol bepaalt de gemeenteraad welke beleidsdoelstellingen per programma nagestreefd dienen te worden en welke maatschappelijke effecten daarbij bereikt moeten worden. Deze effecten moeten meetbare zaken zijn, zodanig dat op enig moment middels resultaatmeting geconstateerd kan worden of het uitgevoerde beleid het gewenste effect oplevert.

Op grond van de door de raad geformuleerde beleidsdoelstellingen en gewenste maatschappelijke effecten heeft het college in de programma's concrete activiteiten aangegeven, welke invulling moeten geven aan het bereiken van de doelstellingen en de effecten. Het college heeft daarbij ook het kosten-/baten-aspect in beeld gebracht.

Met het vaststellen van de programma's, de daarin beoogde effecten, de uit te voeren activiteiten en de benodigde financiële middelen stelt de raad de kaders waarbinnen het college als uitvoerder aan de slag zal gaan. Het college zal vervolgens middels de voor- en najaarsrapportage verantwoording aan de raad afleggen over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de kaders van de raad.

De begroting bevat achtereenvolgens de volgende programma's:

1. Bestuur en ondersteuning
2. Veiligheid
3. Verkeer, vervoer en waterstaat
4. Economie
5. Onderwijs
6. Sport, cultuur en recreatie
7. Sociaal domein
8. Volksgezondheid en milieu
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.

Programma Bestuur en ondersteuning

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Burgemeester W. Houben
Wethouder P. Leunissen

Centrale doelstelling

Adequaat en klantgericht verzorgen van de gemeentelijke dienstverlening in brede zin. Dit enerzijds door taken zelfstandig uit te voeren en anderzijds taken samen met andere gemeenten en organisaties uit te (laten) voeren.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende ontwikkelingen en aandachtspunten van belang:

- Een kritische, mondige samenleving die van de gemeente verwacht dat ze op een transparante en kwalitatief verantwoorde manier invulling geeft aan de gemaakte afspraken en daarover proactief en transparant informeert;
- De wens van burgers, organisaties en bedrijven om meer plaats- en tijdonafhankelijk (digitaal) zaken met de gemeente te kunnen doen;
- Waar mogelijk streven naar verhoging van de efficiency van de bedrijfsvoering in combinatie met verbetering van de kwaliteit;
- Samenwerking met de gemeente Simpelveld conform het besluit van de raden van beide gemeenten om te komen tot functionele integratie;
- De noodzaak om door middel van gerichte samenwerking een consistente kwalitatieve en betaalbare invulling van onze activiteiten te kunnen blijven borgen.

Beleidskaders

De beleidskaders en de speerpunten die vanuit dit programma zijn c.q. worden ontwikkeld, zijn voor een deel terug te voeren op (bestaande) beleidskaders. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders.

- De gemeentewet;
- Pact van Parkstad (2009);
- Communicatiemanifest (2014);
- Dienstverleningsconcept (2012).

Beleidsindicatoren

	Aantal	Eenheid	Bron
Formatie	6 fte	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
Bezetting	6 fte	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
Apparaatskosten	€ 499	Kosten per inwoner	Eigen begroting
Externe inhuur	6,2%	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting
Overhead	11,3%	% van totale lasten	Eigen begroting

Bovenstaande (verplichte) beleidsindicatoren zijn een eerste aanzet, welke in de komende jaren nader verfijnd zullen worden.

Prioritaire projecten

Samenwerking Simpelveld-Voerendaal

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Het versterken van de ambtelijke organisatie via een functionele integratie met Simpelveld.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

De samenwerking Simpelveld-Voerendaal wordt in 2018 stevig vorm gegeven. Het is de bedoeling om te komen tot integratie van beleids- en uitvoeringstaken zodat de gewenste kwaliteitsslag kan worden gemaakt. Hiervoor is inmiddels een intensief traject opgestart met de gezamenlijke colleges, managementteams, ondernemingsraden en medewerkers van beide gemeenten.

De benoemde samenwerkingsonderwerpen zijn uitgewerkt en worden nu stapsgewijs geïmplementeerd. Hierbij wordt gekeken naar de mogelijkheden om op de betreffende onderwerpen in de samenwerking verbeterlagen te maken op het gebied van de 4 K's: kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen en kosten. Op basis van implementatie-plannen zijn per taakgebied keuzes gemaakt over de vorm van de functionele integratie en vertaald in concrete acties gericht op 1) functionele integratie per 1 januari 2018 in vorm 1, 2) besluitvorming functionele integratie beleidsinhoudelijke domein per 1^e kwartaal 2018 en 3) functionele integratie per 1 juli 2018 afdeling bedrijfsvoering in vorm 3.

Planning	
1 ^e halfjaar	- Voorbereiding functionele integratie bedrijfsvoering; - Besluitvorming functionele integratie overige bedrijfsonderdelen.
2 ^e halfjaar	- Functionele integratie bedrijfsvoering; - Voorbereiding functionele integratie overige bedrijfsonderdelen.

Wat mag het kosten

Momenteel is in beide gemeenten een bedrag van € 50.000 voorzien om de samenwerking soepel te laten verlopen en knelpunten op te lossen. Voorzien wordt dat middelen nodig zijn bij bijvoorbeeld: 1) de externe ondersteuning op het gebied van werkklimaat en werkorganisatie, 2) het oplossen van knelpunten op P&O-gebied en juridisch vlak. Mogelijk dat gaandeweg de functionele integratie nog andere inzet noodzakelijk blijkt: dit wordt via de reguliere verantwoordingscyclus gecommuniceerd.

Overige activiteiten

Regionale samenwerking Parkstad-Limburg

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Investeren in regionale samenwerking.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Samenwerking binnen Parkstad Limburg vindt plaats op basis van een verplichtende kernagenda en een flexibele keuze agenda. Bij de uitvoering van de samenwerking staan de portefeuillehouders centraal. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de agenda's. De kernagenda is ingekaderd tot de thema's Economie/toerisme, Ruimte, Mobiliteit en Wonen/Herstructurering. Sinds 2015 is de samenwerking binnen AG Charlemagne onderdeel gemaakt van de flexibele agenda.

Planning	
2018	Doorlopend.

Wat mag het kosten

In de exploitatie is voor 2018 en 2019 € 80.000 en voor 2020 en 2021 € 88.000 opgenomen.

IBA Parkstad

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Uitvoering geven aan de realisatie en ontwikkeling van de Internationale Bau-Ausstellung Parkstad 2020.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

De 15 sleutelprojecten van IBA Parkstad (incl. Land van Kalk) gaan nu de uitvoeringsfase in. Dit betekent dat reguliere uitvoeringstrajecten (incl. mogelijke ruimtelijke en financiële haalbaarheidsonderzoeken) worden uitgevoerd.

Planning	
Geheel 2018	Begeleiding en monitoring van lokale projecten binnen de reikwijdte van IBA.

Wat mag het kosten

In de exploitatie is voor de jaren 2018 t/m 2021 structureel een bedrag opgenomen van € 120.000.

Branding

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Versterken van het profiel van Voerendaal

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Uitvoeren van brandingsactiviteiten gericht op het versterken van het profiel van Voerendaal, waaronder het zomerfestival, de verdere uitrol van de toeristisch/recreatieve informatievoorziening en het highlighten van monumenten.

Planning	
Geheel 2018	

Wat mag het kosten

In de exploitatie is voor 2018 een bedrag van € 50.000 opgenomen met als dekking de algemene reserve.

Algemene dekkingsmiddelen

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden gerekend de algemene uitkering en overige uitkeringen uit het gemeentefonds, de onroerende zaakbelasting, de hondenbelasting, rente en dividenduitkeringen. Deze algemene dekkingsmiddelen worden, conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegerekend aan de programma's.

Overhead

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven welke kosten tot de "overhead" gerekend worden. Dit zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

In elk geval betreft dit:

- leidinggevenden primair proces;
- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- personeelszaken en organisatie;
- inkoop;
- interne en externe communicatie;
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;

- informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen;
- facilitaire zaken en huisvesting;
- documentaire informatievoorziening;
- managementondersteuning primair proces.

In tegenstelling tot voorgaande jaren worden deze kosten niet meer toegerekend aan de programma's, maar worden deze afzonderlijk inzichtelijk gemaakt. Voor de berekening van kostendekkendheid van leges en heffingen mogen deze kosten overigens wel meegenomen worden.

Kosten welke direct toe te rekenen zijn aan de taakvelden dienen rechtstreeks op deze taakvelden verantwoord te worden.

Onvoorzien

Het is verplicht om een bedrag voor onvoorzien op te nemen in de begroting, wel of niet per programma. Conform bestaand beleid is één bedrag voor onvoorzien opgenomen ter dekking van incidentele lasten welke niet zijn opgenomen in de begroting. Er zijn een aantal criteria (de 3 o's) welke aanwending van de post onvoorzien rechtvaardigen. Als een gebeurtenis met financiële consequenties onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar is kan een beroep gedaan worden op de post onvoorzien. Er moet minimaal aan twee van deze criteria voldaan worden.

Heffing vennootschapsbelasting

In navolging van de inventarisatie in 2016 heeft in 2017 implementatie en vereiste dossieropbouw inzake de vennootschapsbelasting (Vpb) plaatsgevonden. Medio 2017 heeft hierover overleg met de belastingdienst plaatsgevonden waarin door ons is onderbouwd en beargumenteerd waarom Voerendaal niet vennootschapsbelastingplichtig zou zijn. Om deze reden is er dan ook geen aangifte Vpb ingediend. Cf afspraak met de belastingdienst zal (als onderdeel van de reguliere accountantscontrole) jaarlijks een monitoring Vpb-plicht plaatsvinden.

Financieel overzicht

Hiervoor is in beeld gebracht welke speerpunten in dit programma voor de komende tijd zijn opgenomen en op welke manier deze een bijdrage moeten leveren om de actuele problematiek te verminderen dan wel op te lossen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma groter dreigt te worden dan € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Bestuur en ondersteuning				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Lasten:							
Bestuur	825	897	932	990	882	890	890
Burgerzaken	119	330	330	360	371	270	285
Beheer overige gebouwen en gronden	4	25	25	26	26	26	25
Overhead	1.903	2.857	2.869	2.844	2.854	2.818	2.822
Treasury	-743	-982	-982	235	149	52	-14
OZB woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	257	196	196	137	139	141	144
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	0	195	162	340	542	778	1.021
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	2.230	51	593	0	0	0	0
Resultaat van de rekening van baten en lasten	2.683	612	138	243	42	141	53
Totaal lasten:	7.278	4.181	4.263	5.175	5.005	5.116	5.226
Baten:							
Bestuur	0	8	8	8	8	8	8
Burgerzaken	200	242	242	272	263	127	127
Beheer overige gebouwen en gronden	30	18	86	24	21	21	21
Overhead	0	0	0	7	7	7	7
Treasury	933	714	714	689	473	200	200
OZB woningen	2.116	1.728	1.728	1.727	1.892	2.283	2.365
OZB niet-woningen	139	371	371	368	403	486	504
Belastingen overig	71	72	72	72	72	72	72
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	15.961	15.223	15.260	15.741	15.817	15.901	15.998
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0

Programma Bestuur en ondersteuning							Bedragen x € 1.000
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	4.313	949	1.137	910	460	1.268	562
Resultaat van de rekening van baten en lasten							
Totaal baten:	23.763	19.325	19.618	19.818	19.416	20.373	19.864
Saldo programma	16.485	15.144	15.355	14.643	14.411	15.257	14.638

Toelichting

Taakveld Bestuur

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “raad en commissies”, “college B&W”, “recepties en bijeenkomsten”, “representatie”, “intergemeentelijke samenwerking”, “IBA” en “branding”. De hogere raming van de lasten komt met name door raming Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering van de VNG. Daarnaast is er sprake van een hogere toerekening salariskosten. De meerjarig lagere lasten komt door incidentele ramingen voor “facilitering samenwerking Simpelveld-Voerendaal” en “Branding”

Taakveld Burgerzaken

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “verkiezingen”, “huwelijksvoltrekkingen”, “reisdocumenten”, “rijbewijzen”, “gemeentelijke bevolkingsadministratie” en “straatnaamgeving en huisnummering”.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden

Tot dit taakveld behoort het budget “gronden”.

Taakveld Overhead

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “gemeentehuis”, “facilitaire zaken”, “overige personeelskosten” en “voorlichting en communicatie”.

Taakveld Treasury

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “geldleningen”, “aandelen en dividend” en “doorberekende rente”. De hogere raming van de lasten komt door lager rentepercentage voor toerekening rente aan activa (conform nieuwe voorschriften BBV), waardoor het voordelig renteresultaat veel lager uitvalt.

Taakveld Onroerende zaakbelasting woningen

Tot dit taakveld behoort het budget voor “onroerende zaakbelasting woningen”. De meerjarige stijging van de baten komt door de verhoging van de Onroerende zaakbelasting ter dekking van het negatieve effect als gevolg van de gewijzigde toerekening van rente.

Taakveld Onroerende zaakbelasting niet-woningen

Tot dit taakveld behoort het budget voor “onroerende zaakbelasting niet-woningen”. De meerjarige stijging van de baten komt door de verhoging van de Onroerende zaakbelasting ter dekking van het negatieve effect als gevolg van de gewijzigde toerekening van rente.

Taakveld Belastingen overig

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “hondenbelasting”, “invordering gemeentelijke belastingen” en “oninbare gemeentelijke belastingen”. De lagere lasten komt door daling van de kosten BsGW.

Taakveld Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Tot dit taakveld behoren de baten voor “algemene uitkering” en “integratie-uitkering sociaal deelfonds”. De algemene uitkering en de integratie-uitkering sociaal domein zijn herberekend op basis van de meicirculaire 2017.

Taakveld Overige baten en lasten

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “onvoorzien” en “stelpost loon- en prijsstijging”. De hogere lasten worden veroorzaakt door de herberekening van de stelpost loon- en prijsstijging.

Taakveld Vennootschapsbelasting

Vooralsnog is de gemeente Voerendaal geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Taakveld Mutaties reserves

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor aanwendungen van dan wel toevoegingen aan reserves. De mutaties in reserves zijn gebaseerd op reeds genomen raadsbesluiten.

Taakveld Resultaat van de rekening van baten en lasten

Tot dit taakveld behoort het saldo begroting/jaarrekening na reserveringen.

Programma Veiligheid

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Burgemeester W. Houben

Centrale doelstelling

Behouden en waar mogelijk verbeteren van een veilige omgeving.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende ontwikkelingen en aandachtspunten van belang:

- Objectief gezien zijn criminaliteit en overlast in de gemeente beperkt. Het gevoel van onveiligheid bij burgers is echter hiermee niet in overeenstemming.
- De huidige onrust in de wereld op het gebied van veiligheid heeft uiteraard ook impact op de inwoners van de gemeente Voerendaal. Het is onze taak aan de voorkant de infrastructuur goed in te richten om in geval van calamiteiten te kunnen handelen.

Beleidskaders

De beleidskaders en de speerpunten die vanuit dit programma zijn c.q. worden ontwikkeld, zijn voor een deel terug te voeren op (bestaande) beleidskaders. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders.

- Gemeentewet;
- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Zuid-Limburg;
- Beleid openbare orde en veiligheid Voerendaal 2015.

Beleidsindicatoren

	Aantal	Eenheid	Bron
Verwijzingen Halt	82,9	Aantal per 10.000 jongeren (leeftijd 12-17 jaar)	Bureau Halt (2016)
Harde kern jongeren van 12 t/m 24 jaar	1,8	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD (2014)
Winkeldiefstallen	0,0	Aantal per 1.000 inwoners	CBS (2016)
Geweldsmisdrijven	2,4	Aantal per 1.000 inwoners	CBS (2016)
Diefstallen uit woningen	3,6	Aantal per 1.000 inwoners	CBS (2016)
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	3,2	Aantal per 1.000 inwoners	CBS (2016)

Bovenstaande (verplichte) beleidsindicatoren zijn een eerste aanzet, welke in de komende jaren nader verfijnd zullen worden.

Prioritaire projecten

In 2018 zijn geen prioritaire projecten op het gebied van veiligheid.

Overige activiteiten

Crisisbeheersing en rampenbestrijding

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Adequate voorbereiding en aanpak in geval van ongevallen en rampen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

De afgelopen jaren is de crisisbeheersing en rampenbestrijding geprofessionaliseerd en geregionaliseerd. Hierdoor is in geval van een calamiteit de beschikbaarheid van voldoende en deskundig personeel gegarandeerd. Waar en in zover nodig worden het bestaande beleid en de bestaande afspraken geëvalueerd en bijgesteld.

Planning	
Geheel 2018	Continu proces

Wat mag het kosten

In de exploitatie is voor "crisisbeheersing en brandweer" structureel een bedrag van € 605.000 opgenomen.

Inzet BOA

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Het terugbrengen van het aantal "kleine ergernissen".

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Inzet Buitengewoon Opsporings Ambtenaar (Boa) op de volgende terreinen:

- Leefbaarheid (overlast, verloedering en kleine ergernissen), waarbij handhavend optreden alleen mogelijk is op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening;
- Openbare Ruimte (zwerfvuil, parkeren etc.), dit voor zover het door hem/haar eigen waarneming direct te constateren zaken betreft.

De activiteiten van de Boa betreffen grotendeels het aanspreken van mensen op hun (ongewenst) gedrag en het zijn van een aanspreekpunt voor inwoners voor dagelijkse ergernissen etc.

Planning	
Geheel 2018	Op basis van actualiteit vormgeven aan de inzet BOA

Wat mag het kosten

In de exploitatie is structureel een bedrag van € 37.000 opgenomen voor met name inhuur extra BOA-capaciteit en overige uitvoeringskosten. De reguliere salariskosten van de eigen BOA zijn hierin niet opgenomen.

Criminaliteitspreventie en persoonsgerichte aanpak

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Criminaliteitspreventie en -aanpak via een proactieve en regievoerende rol.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Primair is bestrijding van criminele activiteiten een taak van de politie. Dit laat onverlet dat we als gemeente ook op dit gebied een bijdrage leveren door middel van:

- Participatie in Veiligheidshuis Parkstad-Limburg waardoor zorg wordt gedragen voor een integrale persoonsgerichte aanpak bij criminele activiteiten of –risico's. Hierbij worden alle beschikbare instrumenten in samenwerking ingezet;
- Inzet van het bovenlokale flexteam voor handhavingsacties waar meerdere aspecten een rol spelen, waarbij gezamenlijk controles en handhavingsacties plaatsvinden van gemeente, politie, energiebedrijven, belastingdienst etc.;
- Participeren in het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum, waar informatie van alle deelnemende partijen over mogelijk verdachte activiteiten bij elkaar komt en van waaruit handhavingsacties worden geïnitieerd.

Planning	
2 ^e kwartaal 2018	Opstellen van een beleidsnotitie bestuurlijke aanpak.
Geheel 2018	Regievoering in de integrale aanpak op basis van casuïstiek.

Wat mag het kosten

In de exploitatie is structureel een bedrag van € 50.000 opgenomen.

Financieel overzicht

Hiervoor is in beeld gebracht welke speerpunten in dit programma voor de komende tijd zijn opgenomen en op welke manier deze een bijdrage moeten leveren om de actuele problematiek te verminderen dan wel op te lossen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma groter dreigt te worden dan € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Veiligheid				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Lasten:							
Crisisbeheersing en brandweer	558	594	605	621	621	621	621
Openbare orde en veiligheid	99	270	270	293	293	293	293
Totaal lasten:	657	864	875	914	914	914	914
Baten:							
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	9	3	3	3	3	3	3
Totaal baten:	9	3	3	3	3	3	3
Saldo programma	- 648	- 861	- 872	- 911	- 911	- 911	- 911

Toelichting

Taakveld Crisisbeheersing en brandweer

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "rampenbestrijding" en "brandbestrijding repressief". De hogere lasten worden met name veroorzaakt door overheveling budget van taakveld "openbare orde en veiligheid".

Taakveld Openbare orde en veiligheid

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "openbare orde en veiligheid" en "BOA". De hogere lasten worden met name veroorzaakt door hogere toerekening salariskosten. Daarnaast is er door overheveling budget naar taakveld "crisisbeheersing en brandweer" een positief effect.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Wethouder J. Brauers

Centrale doelstelling

Tot dit programma behoren de taakvelden Verkeer en Vervoer. Inhoudelijke taken als verkeersbeleid, reconstructie, beheer en onderhoud van wegen, beheer en onderhoud openbare verlichting en openbaar vervoer inclusief voorzieningen behoren hiertoe.

Doelstelling Programma

De openbare ruimte kent vele gebruikers die steeds hogere eisen stellen aan het gebruik, de inrichting en de kwaliteit ervan. Het belang om te blijven investeren in de openbare ruimte en adequaat beheer te voeren neemt hiermee toe. Daarin bepalen aspecten als gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde de kwaliteit. Daarnaast spelen eisen vanuit wet- en regelgeving alsmede richtlijnen en afsprakenkaders een belangrijke rol bij het voeren van beleid en het uitvoeren van projecten in de openbare ruimte.

De investeringen en het beheer dat de komende jaren verricht gaat worden in de openbare ruimte gaat uit van een duurzame, veilige en betaalbare inrichting en onderhoud van de openbare ruimte die bijdraagt aan de leefbaarheid van de kernen. Vanuit dat oogpunt draagt het programma Verkeer & Vervoer bij aan een aantrekkelijke leef-, werk- en recreatie-omgeving passend bij het landelijke gebied van Voerendaal. Behoeften, wensen en inzet van burgers en gebruikers zijn leidend bij de bepaling van de, gedifferentieerde, kwaliteitsniveaus.

Bij de inrichting en het onderhoud van de Openbare ruimte zijn vier kernbegrippen leidend:

- **Leefbaarheid:**
Om een aantrekkelijke leef-, werk- en recreatie-omgeving te waarborgen is de openbare ruimte minimaal schoon en goed toegankelijk voor alle burgers. De (eigen) ideeën en inspanning van burgers wordt gewaardeerd en aangemoedigd. Voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is het mogelijk zich door te ontwikkelen en hun maatschappelijke inzet te bevorderen ten behoeve van het borgen en zo mogelijk verbeteren van de kwaliteit in de openbare ruimte.
- **Duurzaamheid:**
Om toekomstgericht met de omgeving om te gaan, speelt duurzaamheid een belangrijke rol als kernbegrip. Centraal hierbij staan achtereenvolgens de vermindering van de milieubelasting bij de inrichting en beheer van de openbare ruimte, het realiseren van energieneutraliteit, optimale scheiding van afval en het (terug-)brengen van grondstoffen in biologische en technische kringlopen. Daarnaast staat duurzaamheid voor toekomstbestendig investeren, waarbij een integrale afweging gemaakt wordt tussen levensduur, functionaliteit en betaalbaarheid. Onder het begrip duurzaamheid wordt hier ook bedoeld dat uitgegaan wordt van een duurzaam personeelsbeleid, waarmee bedoeld wordt dat mensen met een uitkering of een beperking kansen geboden worden om actief deel te nemen aan het arbeidsproces.
- **Veiligheid:**
Om prettig en verantwoord gebruik van de openbare ruimte mogelijk te maken, wordt de openbare ruimte zo ingericht en onderhouden dat veiligheid vanuit de optiek van sociale veiligheid, verkeersveiligheid en technische veiligheid gewaarborgd is. Hierbij wordt rekening gehouden met burgers en gebruikers die kwetsbaarder zijn in de openbare ruimte en worden wettelijke criteria toegepast, maar worden ook alle functies binnen Voerendaal (met goede infrastructuur, uitvalswegen, bereikbaarheid, mobiliteit e.d.) ondersteund.
- **Betaalbaarheid:**
Om op lange termijn een adequaat kwaliteitsniveau van de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte te kunnen garanderen, is betaalbaarheid een belangrijke vereiste. Zowel investerings-, als exploitatie technisch worden inrichting en onderhoud van de openbare ruimte financieel verantwoord uitgevoerd. Bij het doen van uitgaven wordt nadrukkelijk gezien of deze doelmatig zijn in het licht van de leefbaarheid, duurzaamheid en veiligheid in de kernen. De kwaliteitsaspecten gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde zullen hierbij als wegingskader worden meegenomen. De kosten worden op verschillende manieren afgedekt. Op sommige onderdelen gebeurt dit volgens het principe, de vervuiler betaalt, bij andere posten worden andere grondslagen gehanteerd.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

Ten aanzien van dit programma hebben we met de volgende ontwikkelingen en aandachtspunten te maken:

- **Verkeer & Vervoer**

Mobiliteit is een belangrijk onderdeel van ons dagelijks leven: de verbindende motor voor ons werk, studie, sociale contacten en toerisme en recreatie. Tegenwoordig zijn er steeds meer vormen van mobiliteit, zoals e-bikes en elektrische auto's. Mobiliteit wordt ook steeds intelligenter. Slimme apps en systemen zorgen voor meer verkeersveiligheid, het bepalen van de efficiëntste route en vergroten de kans op het slagen van nieuwe mobiliteitsoplossingen (uber.com). Daarnaast zorgen flexibele werktijden en de toename van pakketdiensten voor een verandering in mobiliteitspatronen.

Voor de gemeente Voerendaal als woongemeente is primair relevant dat een aantrekkelijke woonomgeving goede en veilige ontsluitingen vereist, met voldoende parkeerplaatsen. Met name binnen de historische linten vormt dit een aandachtspunt. Enerzijds moeten er goede en snelle (OV) verbindingen met voldoende parkeerfaciliteiten zijn met de werk- en studielocaties in Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen. Anderzijds moeten de lokale en regionale voorzieningen bereikbaar zijn. In dat laatste geval ligt de nadruk meer op de aanwezigheid van (OV) verbindingen tussen de kernen om gebruik te kunnen maken van voorzieningen die er in de eigen kern niet meer zijn. Adequate OV-voorzieningen rechtstreeks georiënteerd vanuit de kernen op het centrum van Voerendaal ontbreken.

Naast de functioneel noodzakelijke mobiliteit heeft Voerendaal te maken met toeristisch en recreatief verkeer. Het gaat hier in hoofdzaak om het aanbieden van een goed onderhouden en veilige (regionaal) netwerk van wandel- en fietsroutes voor onze eigen inwoners, schoolgaande jeugd, toeristen en recreanten. Op onderdelen is aanpassing en uitbreiding van datanetwerk nodig. Hierbij dienen nieuwe ontwikkelingen niet uit het oog worden verloren, zoals bijvoorbeeld het integreren van oplaadstations in de netwerken in verband met de populariteit van de e-bike. En daarnaast moeten er ook voldoende parkeervoorzieningen voor bezoekers aanwezig zijn. Ten slotte is landbouwverkeer in het buitengebied, maar ook door de kernen een belangrijk aandachtspunt in onze gemeente.

- **Kabels & leidingen en inritten**

Door de toename van het dataverkeer zal het aantal telecom aanbieders stijgen, evenals het aantal kabelbedrijven. Gevolg zal zijn dat meer kabelaanbieders een eigen netwerk in openbaar terrein gaan realiseren. Daarnaast worden door de nutsbedrijven regelmatig herstelwerkzaamheden uitgevoerd dan wel kabels en leidingen vervangen. Dit is een aandachtspunt voor de kwaliteit van de openbare ruimte en de mobiliteit, maar een kans voor inwoners en bedrijven. Goede voorzieningen (digitale netwerk), zijn essentieel voor Voerendaal als woon-, werk- en recreatieve gemeente. Gezien de toenemende afhankelijk van onze samenleving van digitale systemen vormt het optimaliseren van het digitale netwerk in onze gemeente, in de kernen en het buitengebied, versterking van het wonen, werken en recreëren een belangrijk speerpunt. Gezien deze maatschappelijke ontwikkelingen is in 2017 de, in 1999 opgestelde en in 2006 gewijzigde, telecomunicatieverordening geactualiseerd. Ook is een handboek Kabels en Leidingen opgesteld. In dit handboek zijn de lokale richtlijnen als het gaat om kabel- en leidingwerkzaamheden vastgelegd. Ten tijde van het opstellen en vaststellen van dit document, werd ook de geactualiseerde telecomverordening afgerond en vastgesteld. Deze trajecten liepen evenwijdig aan elkaar.

Het inrittenbeleid is in 2017 geactualiseerd. Op basis van de veranderende behoeftes op o.a. sociaal en economisch vlak geeft het geactualiseerd inrittenbeleid meer kaders aan voor maatwerk, waardoor elke aanvraag op een eenduidige wijze kan worden beoordeeld. Ten tijde van het opstellen en vaststellen van dit document, werd ook het inrittenbeleid afgerond en vastgesteld. Deze trajecten liepen evenwijdig aan elkaar.

- **Openbare Verlichting**

Openbare verlichting vervult een belangrijke rol in de samenleving. Het vervult een belangrijke bijdrage aan een sociaal veilige, verkeersveilige en leefbare omgeving. Een goede kwaliteit van de openbare verlichting is daarom van groot belang. Na het vaststellen van het geactualiseerde beleidsplan Openbare Verlichting in 2016, wordt sinds 2017 uitvoering gegeven aan de kwalitatief en duurzame omvorming van het verlichtingsareaal. In 2018 leidt dit ook weer tot een vervangingsprogramma.

- **Databeheer**

Om beheer op het gebied van infrastructuur, verkeersborden, straatmeubilair, kabels & leidingen en openbare verlichting (groen en water) goed en efficiënt te kunnen uitvoeren, is het van belang dat het gegevensbeheer over deze fysieke inrichtingselementen op een eenduidige, professionele en adequate wijze wordt ingericht, bijgehouden en ontsloten. Na het samenvoegen van de beschikbare en

geactualiseerde beheerdata in een beheersysteem bij het Gegevenshuis, is de basis gelegd voor het verkrijgen van de juiste sturingsinformatie ten behoeve van het actualiseren van verschillende onderhoudsprogramma's (verkeersborden, wegbeheer, straatmeubilair, veldwegen, etc). 2018 staat in het teken van het in gebruik nemen van het nieuwe beheersysteem.

- **Beheerplannen**
Met het oog op kwalitatief en eenduidig beheer is, in het kader van de doorontwikkeling van de Buitendienst, in 2017 gestart met het opstellen van een aantal beheerplannen. Dit geldt voor de vakgebieden: veldwegen, bebording en markering, elementenverhardingen en wegbermen. De beheerplannen omschrijven het areaal, het gewenste kwaliteitsniveau, de onderhoudsfrequentie, eigen inzet, dan wel inzet door derden. Daar waar het inzet door derden betreft wordt een meerjarige raamovereenkomst in de markt geplaatst, wat de kwaliteit en continuïteit ten goede moet komen. In 2018 worden deze beheerplannen afgerond en vastgesteld en dienen de raamovereenkomsten te zijn afgesloten met marktpartijen.

Beleidskaders

De beleidskaders en de speerpunten die vanuit dit programma zijn c.q. worden ontwikkeld, zijn voor een deel terug te voeren op (bestaande) beleidskaders. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders.

- het Provinciaal verkeers- en vervoersplan Limburg (vastgesteld 14-03-2007);
- het (geactualiseerde) regionaal verkeers- en vervoersplan Parkstad (vastgesteld 04-07-2011);
- het STRIP 1.1 (vastgesteld 01-10-2015);
- het meerjaren Wegbeheerplan 2015-2019 (vastgesteld 01-10-2015);
- het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2017-2019 (11-05-2017);
- het beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2020 (vastgesteld 14-04-2016).

Beleidsindicatoren

	Aantal	Eenheid	Bron
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	69	Aantal per 10.000 inwoners (2015)	VeiligheidNL
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	6	%	VeiligheidNL

Bovenstaande (verplichte) beleidsindicatoren zijn een eerste aanzet, welke in de komende jaren nader verfijnd zullen worden.

Prioritaire projecten

Gemeentelijk Verkeers en Vervoersplan 2017-2019

Het, in 2017 vastgestelde, Gemeentelijk Verkeer- en Vervoer Plan (hierna te noemen GVVP) is een beleidsplan op het gebied van verkeer en vervoer en dient daarnaast als toetsingskader voor toekomstige ruimtelijke en verkeerskundige plannen. Voor de periode 2017-2019 is een Meerjaren Uitvoerings Programma (MUP) opgesteld met daarin maatregelen die de verkeersveiligheid, de verkeersvoorzieningen en de leefbaarheid binnen de gemeente waarborgen dan wel verbeteren.

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Om nu en in de toekomst adequaat te kunnen reageren en te kunnen anticiperen op ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen blijft er behoefte aan gericht beleid op het gebied van verkeer en mobiliteit. Middels het geactualiseerde GVVP wordt op een duurzame wijze een bijdrage geleverd aan de verkeersveiligheid, de verkeersafwikkeling, de leefbaarheid in de kernen en aan het verbeteren van de bereikbaarheid van de gemeentelijke voorzieningen.

Het vastgestelde GVVP voorziet, qua ambities en uitvoeringsprogramma, in reële betaalbare doelstellingen en maatregelen voor de planperiode 2017 t/m 2019. Het uitvoeringsprogramma is afgestemd op andere voorziene infrastructurele werkzaamheden (STRIP 1.1, wegbeheer en vGRP) de komende jaren. Daar waar dit impact had op de prioritering van projecten, zijn de gevolgen hiervan verwerkt in dit document. De Pontstraat is hiervan een voorbeeld.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Om bovenstaande doelstelling te bereiken wordt er uitvoering gegeven aan het MUP. Hierin zijn een reeks concrete maatregelen omschreven die over een periode van 4 jaar worden uitgevoerd en daar waar mogelijk integraal binnen een project. In het MUP is verder ingespeeld op de opbrengsten uit de buurtschouwen "Blik op uw buurt" en de inloopavonden voor het GVVP in 2016. De kansen die voortkomen uit Provinciaal beleid op het gebied van fiets- en verkeersveiligheid, bereikbaarheid en mobiliteit, zijn eveneens vertaald binnen dit uitvoeringsprogramma, voor zo ver van toepassing binnen Voerendaal. Provinciaal wordt er fors ingezet op kwalitatief goede en veilige fietsverbindingen, met name vanuit het oogpunt dat fietsen goed is voor mens en milieu en om de landelijke achterstand in fietsgebruik om te buigen. Bovendien zorgt deze koers voor toeristisch recreatieve kansen.

Planning

GVVP 2017-2019

Geheel 2018	Uitvoering geven aan maatregelen GVVP 2018 en restant 2017.
-------------	---

Wat mag het kosten

Voor maatregelen GVVP 2017-2019 is een investeringsbedrag opgenomen van € 400.000 (4 x € 100.000) welke wordt afgeschreven over een periode van 20 jaar.

STRIP 1.1 2015-2018

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Het STRIP 1.1, dat 1 oktober 2015 is vastgesteld, heeft een doorlooptijd tot 2019. Binnen dit programma zijn de oorspronkelijke STRIP 1.0 projecten Bergseweg (afgerond in 2017) en Ransdalerstraat (uitvoering gestart in 2017) en aanvullend "7 reconstructie behoeve wegen" geprogrammeerd, waarvan de Houtstraat al in 2017 is uitgevoerd. Het doel is om de projecten uit STRIP 1.1 uiterlijk in 2019 gerealiseerd te hebben.

Aangezien er in 2019 beleidsactualisatie plaatsvindt binnen de taakvelden water en riolering, wegen en verkeer en in 2020 het taakveld groen, wordt aan de Raad voorgesteld om STRIP 2.0 op te stellen aansluitend aan deze beleidsactualisatie.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Reconstructie Ransdalerstraat

Het wegvak Ransdalerstraat heeft een totale lengte van ca. 2,3 km. Buiten de bebouwde kom wordt het gedeelte van camping "Op d'r Lubosch" tot aan Schin op Geul voorzien van een nieuwe top laag en fietsstroken en binnen de bebouwde kom wordt het wegvak vanaf camping "Op d'r Lubosch" tot Termoores volledig aangepakt. De reconstructie van de Ransdalerstraat is reeds opgestart en wordt naar verwachting 3^e kwartaal 2018 afgerond.

Met het realiseren van de reconstructie Ransdalerstraat wordt vanuit een integrale benadering de openbare ruimte opgewaardeerd en wordt tevens invulling gegeven aan vraagstukken op het gebied van onder meer water, wegen, verkeer, veiligheid en leefbaarheid. De uitvoering van de reconstructie vindt gefaseerd plaats, dit met name om de lokale bereikbaarheid te borgen.

De opgaven die binnen de reconstructie van de Ransdalerstraat worden uitgevoerd bestaan uit:

- maatregelen op het gebied van verkeersveiligheid;
- vervangen van alle verhardingen;
- het reguleren van het parkeren, in het bijzonder nabij de school;
- het veiliger maken van de schoolomgeving;
- de aanwezige kruisingen binnen het plangebied bijzondere aandacht geven;
- het opheffen van de wateroverlast;
- het fietsveiliger maken van de Ransdalerstraat buitend e bebouwde kom richting Schin op geul;
- het uitvoeren van leefbaarheidsvoorstellen vanuit de klankbordgroep;
- het gaan voldoen aan de milieu-eisen ten aanzien van de riool overstorten naar oppervlaktewater.

Reconstructie behoevende wegen Ransdaal

De Kampstraat, Pastoor Laevenstraat, St. Gillesstraat, aanhechting Dorpsplein, Rootveldstraat en Ranzaerstraat zijn allen straten met een onderhoudsachterstand op het gebied van verhardingen. Daarnaast zijn binnen deze straten ook maatregelen voorzien vanuit het taakveld water en riolering. In aansluiting op de Ransdalerstraat dient ook hier het hemelwater afgekoppeld te worden en wordt waar nodig het bestaande riool vervangen. De maatregelen die worden doorgevoerd bestaan voornamelijk uit:

- vervangen van alle verhardingen;
- kleinschalige verkeersmaatregelen ten gunste van de verkeersveiligheid;
- water en rioleringsmaatregelen.

Aansluitend aan het uitvoeren van de reconstructie behoevende wegen in Ransdaal worden de Dr. Huntjensstraat en de buurt Staatsland aangepakt. Deze straten maken deel uit van de afkoppeltaakstelling binnen afstroomgebied Ransdaal. Recente wegininspecties tonen hier op korte termijn onderhoudsmaatregelen aan. Qua inrichting wordt de Dr. Huntjensstraat benaderd als entree naar het dorp vanuit de richting Klimmen-Termaar. Voor deze twee straten is geen krediet opgenomen. Uitgangspunt is dat de reconstructie van deze twee straten uitgevoerd kunnen worden binnen het beschikbare krediet voor de bovengenoemde reconstructie behoevende wegen Ransdaal. Mocht dit niet het geval zijn zal de raad aanvullend krediet gevraagd worden.

Begin 2018 wordt de planvoorbereiding opgestart. De burgers zullen ook hier bij de planvoorbereiding betrokken worden waarbij de gelegenheid is om een klankbordgroep te vormen. Dit moet uiteindelijk leiden tot start uitvoering eind 2018.

Planning	
Geheel 2018	Uitvoering Ransdalerstraat
Eind 2018	Ransdalerstraat gereed
1 ^e /2 ^e /3 ^e kwartaal 2018	Planvoorbereiding Reconstructie behoevende wegen Ransdaal
4 ^e kwartaal 2018	Start uitvoering na afronding Ransdalerstraat

Wat mag het kosten

In deze begroting is voor de reconstructie Ransdalerstraat een investeringsbedrag opgenomen van € 3.137.000 en voor de Reconstructie behoevende wegen Ransdaal een investeringsbedrag van € 1.442.000.

Overige activiteiten

Reconstructie Pontstraat

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Met de reconstructie van de Pontstraat wordt vanuit een integrale benadering de openbare ruimte opgewaardeerd. Aanleiding voor dit project zijn de meldingen gemaakt op het gebied van verkeer, inzake het opstellen van het in 2017 vastgestelde GVVP, alsmede de onderhoudsstaat van de verhardingen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

De Pontstraat is gelegen tussen de Bergseweg en de Heerlerweg en staat te boek als een van de oudste straten van Kunrade. De aanleiding voor deze reconstructie zijn de geconstateerde verkeerskundige knelpunten binnen dit wegvak. De maatregelen die worden doorgevoerd bestaan uit:

- Vervanging van alle verhardingen;
- Aanpassen verkeerskundige inrichting ten gunste van de verkeersveiligheid;
- Daar waar mogelijk de bestaande trottoirs uitbreiden.

In de planvoorbereiding vindt ook hier een gedegen traject rondom burgerparticipatie plaats.

Planning	
1 ^e kwartaal	Burgerparticipatie en ontwerpfase
2 ^e kwartaal	Opstellen bestek
3 ^e kwartaal	Aanbesteding
4 ^e kwartaal	Start uitvoering

Wat mag het kosten

In deze begroting is voor de reconstructie van de Pontstraat een investeringsbedrag opgenomen van € 300.000 welk bedrag wordt afgeschreven in 20 jaar (€ 250.000) respectievelijk 40 jaar (€ 50.000).

Reconstructie Houtstraat Fase 2

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Met de reconstructie van de Houtstraat Fase 2 wordt vanuit een integrale benadering de openbare ruimte opgewaardeerd.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

De Houtstraat Fase 2 betreft de het wegvak tussen de dr. Poelsstraat en het Vrijthof en aansluitend het wegvak Vrijthof tot aan aansluiting met de Klimmenderstraat.

De aanleiding voor deze reconstructie is de huidige staat van dit wegvak. Mede als gevolg van grootschalige uitgevoerde NUTS werkzaamheden, het saneren van de hoofdleidingen van water en gas inclusief het saneren van de meeste huisaansluitingen in 2017, is vervanging van de wegconstructie noodzakelijk. De maatregelen die worden doorgevoerd bestaan uit:

- Vervanging van alle verhardingen;
- Kleinschalige verkeersmaatregelen ten gunste van de verkeersveiligheid;
- Daar waar mogelijk de bestaande trottoirs uitbreiden.

In de planvoorbereiding vindt ook hier een gedegen traject rondom burgerparticipatie plaats.

Planning	
1 ^e kwartaal	Opstellen bestek en aanbesteding
2 ^e kwartaal	Start uitvoering
3 ^e kwartaal	Werk gereed

Wat mag het kosten

In deze begroting is voor de reconstructie van de Houtstraat Fase 2 een investeringsbedrag opgenomen van € 170.000 welk bedrag wordt afgeschreven in 20 jaar (€ 140.000) respectievelijk 40 jaar (€ 30.000).

Financieel overzicht

Hiervoor is in beeld gebracht welke speerpunten in dit programma voor de komende tijd zijn opgenomen en op welke manier deze een bijdrage moeten leveren om de actuele problematiek te verminderen dan wel op te lossen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma groter dreigt te worden dan € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat					Bedragen x € 1.000		
	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Lasten:							
Verkeer en vervoer	2.025	1.764	1.834	1.765	1.843	1.878	1.864
Parkeren	3	2	2	2	2	2	2
Totaal lasten:	2.028	1.766	1.836	1.767	1.845	1.880	1.866
Baten:							
Verkeer en vervoer	120	59	59	59	59	59	59
Parkeren	3	2	2	2	2	2	2
Totaal baten:	123	61	61	61	61	61	61
Saldo programma	-1.905	-1.705	-1.775	-1.706	-1.784	-1.819	-1.805

Toelichting

Taakveld Verkeer en vervoer

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “onderhoud verhardingen”, “openbare verlichting”, “verkeersveiligheid”, “gladheidbestrijding”, “straatreiniging” en “zwerfvuil”. De lagere lasten worden met name veroorzaakt door de gewijzigde toerekening van rente op basis van BBV 2017.

Taakveld Openbaar vervoer

Tot dit taakveld behoort het budget voor “gehandicaptenparkeerkaart”.

Programma Economie

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Wethouder P. Thomas

Centrale doelstelling

De doelstellingen van het programma economie zijn:

1. het duurzaam versterken van de lokale economie door een actief ondernemersbeleid en het versterken van het ondernemerschap en innovatie;
2. het creëren van een goed vestigingsklimaat;
3. Het stimuleren van de toeristisch-recreatieve ontwikkeling welke bijdraagt aan:
 - Een aantrekkelijke leefomgeving voor de inwoners, die ook in de eigen omgeving kunnen recreëren;
 - Een stimulans voor de leefbaarheid van de kernen, doordat bepaalde voorzieningen kunnen (blijven) bestaan vanwege het draagvlak van bezoekers en toeristen;
 - De economie van de vrijetijdssector, de horeca en aan neveninkomsten voor bijvoorbeeld agrariërs.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

Het merendeel van de beroepsbevolking van de gemeente Voerendaal is werkzaam in de stedelijke gebieden Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen. De lokale economie van Voerendaal heeft alle kenmerken van een landelijke gemeente. Er zijn veel kleine MKB bedrijven, maar het aantal arbeidsplaatsen ten opzichte van de beroepsbevolking is laag. In lijn met de landelijke trend van toename van het aantal ZZP-ers, groeit ook het aantal zelfstandige ondernemers in Voerendaal. In 2016 zijn er 45 nieuwe bedrijfsvestigingen bijgekomen, voor het overgrote deel zijn dit ZZP-ers. ZZP-ers zorgen in Voerendaal voor 26% van de werkgelegenheid. De totale werkgelegenheid in Voerendaal nam in 2016 af met 28 werkzame personen.

De dagrecreatie in Parkstad is de afgelopen jaren flink gegroeid, dit is vooral te danken aan een aantal grotere dagattracties. Het verblijfstoerisme in Zuid-Limburg is geconcentreerd in het Heuvelland. De toeristische markt blijft onder druk staan vanwege toenemende concurrentie. De afgelopen jaren is het aanbod van kleinschalige verblijfsaccommodatie en horeca gericht op de recreant in Voerendaal toegenomen. De recreatieve sector draagt op die manier bij aan de vitaliteit van Voerendaal. De grootste potenties liggen in en om de "heuvelland-kernen" Ubachsberg, Klimmen en Ransdaal. Goede recreatieve voorzieningen zorgen voor een aantrekkelijke woonomgeving waar inwoners in de eigen omgeving kunnen recreëren. Bestedingen van recreanten en toeristen zorgen voor een positief effect op de lokale verdien capaciteit en werkgelegenheid. Recreatie en toerisme is daarom een speerpunt binnen het programma economie.

Beleidskaders

De beleidskaders en de speerpunten die vanuit dit programma zijn c.q. worden ontwikkeld, zijn voor een deel terug te voeren op (bestaande) beleidskaders. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders.

Regionale kaders:

- Ontwerpstructuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (vast te stellen eind 2017/begin 2018);
- Provinciaal Omgevingsplan Limburg (2014) en Omgevingsverordening (2016).

Gemeentelijke kaders:

- Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2030;
- Verordening winkeltijdenwet i.r.t. Koopzondagen (2013);
- Verordening Toeristenbelasting (2016).

De provincie Limburg heeft eind 2014 het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) vastgesteld. Hierin zijn beleidskaders opgenomen voor retail, kantoorlocaties en werklocaties. Aangezien in regionaal verband sprake is van voldoende capaciteit of een overcapaciteit, gaat het beleid uit van dynamisch voorraadbeheer. Concreet betekent dit dat in principe geen nieuwe voorraad wordt toegevoegd, maar gebruik wordt gemaakt van de bestaande voorraad of het herbestemmen van bestaand vastgoed. Op het schaalniveau van Zuid-Limburg (18 gemeenten) is dit beleid uitgewerkt in de (ontwerp)structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg.

Beleidsindicatoren

	Aantal	Eenheid	Bron
Functiemenging *	32,2%	%	LISA
Bruto gemeentelijk product **	9,2	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor gemeenten
Vestigingen (van bedrijven) ***	142,6	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	LISA

- * De Functiemengingsindex geeft aan in hoeverre wonen en werken ruimtelijk gemengd zijn. De Index wordt berekend als volgt: $B/B+W \times 100$ (B=aantal banen, W=aantal woningen). In stedelijke centra is de index hoog, in dorpen en met name forensendorpen is de index laag.
- ** Het Bruto gemeentelijk Product laat zien hoeveel werkgelegenheid er binnen de gemeente is ten opzichte van het aantal inwoners. In landelijke gemeenten is de BGP doorgaans lager dan in stedelijke gebieden waar veel werkgelegenheid geconcentreerd is. Het BGP (2013) is 9,2 voor Voerendaal. Het verwachte BGP = 13,3.
- *** Indicator Vestigingen van bedrijven per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar: 132,5. In 2015 waren er 1000 bedrijfsvestigingen in Voerendaal. Deze worden in de indicator weergegeven ten opzichte van de omvang van de beroepsbevolking.

Bovenstaande (verplichte) beleidsindicatoren zijn een eerste aanzet, welke in de komende jaren nader verfijnd zullen worden.

Prioritaire projecten

Versterken centrum Voerendaal

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Het doel is een compact en vitaal centrum te realiseren, dat voor consumenten aantrekkelijk is om te winkelen en te verblijven en voor ondernemers en pandeigenaren voldoende kansen biedt voor investeringen.

Om dit te bewerkstelligen wordt ingezet op:

- Een ruimtelijke spoor: een compact kernwinkelgebied, goede bereikbaarheid met voldoende parkeervoorzieningen, een goede routing door het centrum.
- Een functioneel spoor: invulling leegstaande panden, versterken van het ondernemerschap en stimuleren van de ontmoetingsfunctie.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Het ruimtelijke spoor

Compact (winkel)centrum

Het kernwinkelgebied wordt omzoomd door de straten Spekhouwerstraat – Kerkplein - Looierstraat. Het winkelcentrum functioneert als boodschappen+centrum, primair voor de inwoners van Voerendaal/Kunrade en omliggende dorpen.

In de Ontwerpstructuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (juli 2017) is een zogenaamde retailpyramide met aangewezen en afgebakende winkelgebieden opgenomen. Het gebied Furenthela/Kerkplein is aangeduid als concentratiewinkelgebied, dat wil zeggen dat wordt ingezet op kwalitatieve en kwantitatieve versterking.

Buiten het kernwinkelgebied zullen geen nieuwe winkels toegevoegd worden. Daar waar reeds de winkelbestemming op een pand ligt, kan de bestaande winkelfunctie gehandhaafd blijven. Wanneer de winkelfunctie wordt beëindigd, zal worden ingezet op een nieuwe, andere, invulling van deze panden. In het nog op te stellen regionale uitvoeringsprogramma zullen instrumenten hiervoor worden uitgewerkt. De Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg zal naar verwachting begin 2018 aan de gemeenteraden worden voorgelegd ter vaststelling.

Bereikbaarheid en herkenbaarheid

Met de opwaardering van de openbare ruimte in 2014/2015 is geïnvesteerd in een aantrekkelijke openbare ruimte en de uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen in het centrum. Voor bezoekers van buitenaf is het centrum echter niet makkelijk te vinden. Bij de planvorming en voorbereidingen voor de reconstructie van de Hogeweg-Hoolstraat zal dit aspect worden meegenomen met als doel om de herkenbaarheid van het centrum voor bezoekers van buitenaf te vergroten.

Optimaliseren routing in het centrum

Om het winkelcentrum goed te laten functioneren is de routing door het centrum een aandachtspunt. In overleg met de vastgoedeigenaar RIALTO, de PLUS supermarkt en de ALDI wordt verkend hoe de verbindingen in en door het centrum verder versterkt kunnen worden. Voor het deelgebied Kerkplein-Looierstraat (het gebied achter de appartementen/ALDI supermarkt) wordt in de eerste helft van 2018 een ontwikkelvisie opgesteld en een verkenning uitgevoerd naar mogelijkheden voor herontwikkeling.

Het functionele spoor

Invulling leegstaande panden en versterken ondernemerschap

Voor een goed functionerend centrum is de invulling van leegstaande winkelpanden van groot belang. De eigenaren van het vastgoed zijn daarbij in eerste instantie aan zet, de gemeente vervult daarbij een rol in als verbinder van partijen.

In 2017 is in de Stichting Streetwise gestart met een verkenning en analyse van het kernwinkelgebied. De aanpak van Streetwise bestaat uit gerichte initiatieven en individuele gesprekken met pandeigenaren, ondernemers en beleggers, waarbij een match wordt gezocht voor een structurele invulling van winkelruimten en het faciliteren van nieuwe vormen van ondernemerschap. Het winkelcentrum Furenthela/Kerkplein biedt vooral kansen vooral voor speciaalzaken en nieuwe (horeca)formules. De Stichting Streetwise kan nieuwe winkeliers en ondernemers begeleiden met het businessplan, de

financiering en de huurcontracten.

In Parkstad-verband wordt in 2017 verkend of een uniforme stimuleringsregeling/bijdrage voor leegstaand winkelvastgoed kan worden opgesteld. Hiermee wordt nieuw ondernemerschap gestimuleerd. In dat kader wordt ook bekeken of een dergelijke maatregel effectief is voor het centrum van Voerendaal.

Stimuleren ontmoetingsfunctie

Om het functioneren van het centrum te vergroten wordt ingezet op het "ontmoeten" en "verblijven". Het kleine Kerkplein heeft door de nieuwe inrichting potenties, die wel ondersteund moeten worden door (nieuwe) functies in omliggende panden. Het onderbrengen van het Wijksteunpunt in de ruimte van de bibliotheek zal positief bijdragen aan de functie als ontmoetingsplek.

Er vinden al diverse evenementen plaats in het centrum, zoals onder andere het Zomerfestival en de Buitenrepetities. In samenwerking met de winkeliersvereniging en ondernemers in het centrum zal worden verkend of het wenselijk en mogelijk is om activiteiten naar het centrum toe te halen en/of te organiseren. Ook hier vervult de gemeente een faciliterende/verbindende rol. In het kader van de Branding Voerendaal zal de gemeente kunnen ondersteunen bij marketing en promotie.

Planning	
Doorlopende actie	– Faciliteren en begeleiden startende winkeliers en ondernemers. – Faciliteren/verbinden van partijen om activiteiten in het centrum te organiseren en Branding van Voerendaal.
1 ^e helft 2018	– Vaststellen Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg. – Besluitvorming inzetten stimuleringsregeling/bijdrage voor leegstaand winkelvastgoed. – Ontwikkelvisie en haalbaarheidsstudie deelgebied Kerkplein-Looierstraat.
2 ^e helft 2018	Uitvoeren regeling / bijdrage leegstaand winkelvastgoed.

Wat mag het kosten

In de exploitatiebegroting is voor 2018 een bedrag van € 25.000.

Uitvoeringsprogramma Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken (doelstelling)

In de Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2030 is recreatie & toerisme benoemd als belangrijke sector die kan bijdragen aan de vitaliteit van Voerendaal. De grootste potenties liggen in en om de "heuvelland-kernen" Ubachsberg, Klimmen en Ransdaal. In de Omgevingsvisie Voerendaal zijn op het vlak van recreatie & toerisme vier kansen opgenomen:

- Het stimuleren en faciliteren van toeristisch-recreatieve ontwikkelingen die inspelen op de identiteit van Voerendaal: de toepassing van Kunradersteen, het Romeins verleden, het beleven van de natuur, het panoramalandschap, de wijnbouw en fruitteelt, het beleefbaar maken van monumenten.
- Het stimuleren van verbindingen tussen recreatieve ondernemers onderling en tussen recreatieve ondernemers en overige ondernemers, agrariërs, verenigingen etc. Hiermee kunnen nieuwe recreatieve producten en diensten ontstaan op het vlak van b.v. horeca, streekproducten, landschap, cultuurhistorie en evenementen.
- Ruimte bieden voor nieuwe initiatieven voor kwalitatief onderscheidende en/of innovatieve vormen van verblijfsaccommodaties.
- Het aanbieden van een aantrekkelijk routenetwerk voor wandelaars en fietsers met attractieve start- en rustpunten en goede verbindingen met Parkstad en het Heuvelland.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

1. Het Landschapspark Land van Kalk.

De gebiedsontwikkeling Land van Kalk maakt onderdeel uit van het IBA uitvoeringsprogramma en omvat een totaalconcept met als onderdelen:

- Het etaleren van de unieke identiteit van het Land van Kalk (het panoramalandschap, de kalkplateaus, de natuur, de toepassingen van Kunradersteen, het Romeins verleden en de kalkbranderijen).
- Het uitwerken van nieuwe concepten en cross-overs tussen wijnbouw, fruitteelt, culinair genieten, gezondheid, onthaasten en ontspannen in de natuur.

- Innovatieve vormen van verblijfsaccommodatie.
- Het realiseren van een aantal poorten en natuurtransferia.

Het afgelopen jaar is het concept van het Landschapspark Land van Kalk ontwikkeld in samenwerking met IBA Parkstad, gemeente Simpelveld en de coöperatie Land van Kalk. Het concept van het landschapspark is dat bezoekers het gebied binnenkomen bij een “poort” met een natuurtransferium, waar bezoekers de auto kunnen parkeren en van daaruit het gebied op een milieuvriendelijke manier (wandelen, fietsen, e-vervoer) kunnen gaan verkennen. Vanuit het stedelijk gebied aan de oostzijde zal er een poort/transferium worden gerealiseerd bij het terrein van Mondriaan in Welten. Vanuit het zuiden zal er bij het station van de ZLSM in Simpelveld een poort/transferium gerealiseerd worden.

In de gemeente Voerendaal zijn op een aantal plaatsen poorten, elk met een eigen thema, voorzien.

- Bij de Kunradersteengroeve wordt een plan uitgewerkt om het terrein naast de steengroeve in te richten als transferium in combinatie met natuurontwikkeling. Het bestaande gebouwtje op het terrein van de Kunradersteengroeve krijgt een upgrading en bezoekers worden hier ontvangen. Het thema van deze poort is: ambacht.
- In Mingersborg vindt een verkenning plaats voor verbetering van de verkeersveiligheid en structurele oplossingen voor het parkeren voor de dagrecreatie (transferium). Daarnaast wordt de ruimtelijke haalbaarheid van het realiseren van innovatieve vakantiehuizen in de helling onderzocht. Beide sporen worden in samenhang aangepakt. Het thema van deze poort is: hospitality.
- In Ubachsberg (bij Wijngoed Fromberg) wordt een verkenning uitgevoerd naar de haalbaarheid van een transferium met een kalknatuurtuin. Dit transferium gaat parkeerterreinen bieden voor de bezoekers van Wijngoed Fromberg en voor bezoekers van de Kunderberg.
- In Klimmen is bij de Villa de Proosdij al voldoende parkeergelegenheid op eigen terrein gerealiseerd. Van hieruit kunnen bezoekers ook het Land van Kalk gaan ontdekken. Deze poort heeft als thema: het Romeins verleden.

De gemeente heeft haar focus op de volgende twee punten:

- De realisatie van de poorten en transferia.
- Het realiseren van veilige fietsverbindingen (van Geuldal tot Geleenbeekdal) in het Land van Kalk: langs de Vrakelbergerweg, de Daelsweg en de Mingersborgerweg. Voor de uitwerking van dit punt wordt verwezen naar het programma Verkeer, vervoer en waterstaat.

Upgrading picknickplaatsen

In het Land van Kalk liggen een aantal fraai gelegen picknickplaatsen. Op een aantal picknickplaatsen is het meubilair en/of de bebording sterk verouderd en aan vernieuwing toe. In 2018 wordt een inventarisatie uitgevoerd en een plan opgesteld voor een nieuwe inrichting van de picknickplaatsen in het Land van Kalk. Op basis van het plan (inclusief kostenraming) wordt besloten over het tempo van uitvoering. De insteek is om elk jaar één picknickplaats aan te pakken, zodat de investeringen gespreid kunnen worden over de jaren heen.

Markante objecten van Kunradersteen

Om de identiteit van Voerendaal te laten zien en te ervaren is een concept ontwikkeld voor Markante objecten van Kunradersteen. Dit concept bestaat uit een aantal objecten van Kunradersteen in Cortenstaal die een vijftal thema's die met Voerendaal zijn verbonden, uitbeelden. Het plan zal gefaseerd worden uitgevoerd om de kosten te spreiden.

2. Recreatief aanbod: verblijfsaccommodaties en dagrecreatie.

Vanwege de ligging en goede ontsluiting en de kwaliteiten van het landschap, rust en ruimte, zijn er nog kansen voor nieuwe –onderscheidende– verblijfsaccommodaties. De markt voor toeristisch verblijf in Zuid-Limburg staat wel onder druk door toenemende concurrentie en doordat een aantal (grotere) verblijfsaccommodaties niet met de tijd zijn meegegaan. Nieuwe verblijfsaccommodaties zullen dus de marktruimte op moeten zoeken en perfect inspelen op de wensen van de consument. Vanuit economisch perspectief zijn toeristische overnachtingen belangrijk, omdat deze meer bestedingen met zich meebrengen. Bovendien is ook de koppeling met de leefbaarheid en het (dreigende) leegstandvraagstuk in de dorpen goed te leggen: verblijfsaccommodatie kan een prima invulling zijn van leegstaande (monumentale of karakteristieke) panden.

Voor het ontwikkelen van dagrecreatie zijn de ondernemers primair verantwoordelijk; de gemeente heeft een faciliterende rol. Om een goede balans te krijgen tussen verblijfsrecreatief en dagrecreatief aanbod is er zeker nog ruimte in Voerendaal voor nieuw ondernemerschap. Bij voorkeur wordt aansluiting gezocht met de

thema's waarmee Voerendaal zich wil profileren: het Land van Kalk, het Romeins verleden, het beleven van landschap, erfgoed en historie.

Faciliteren initiatieven van ondernemers

De gemeente vervult een faciliterende rol bij initiatieven van ondernemers voor ontwikkeling van kleinschalige verblijfsaccommodaties en dagrecreatie. In veel gevallen bestaat deze rol uit het ruimtelijk-planologisch mogelijk maken van de nieuwe ontwikkeling. De gemeente zal daarbij "aan de voorkant" meedenken en adviseren om nieuwe gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken.

Deregulering kleinschalige verblijfsaccommodatie en dagrecreatieve initiatieven

De Omgevingsvisie Voerendaal schetst een aantal kansen, terwijl de vigerende bestemmingsplannen daar nog niet op zijn ingericht. Het is gewenst dat kleinschalige activiteiten die niet of nauwelijks ruimtelijke impact hebben niet belast worden met ingewikkelde en dure vergunningenprocedures.

We gaan uitwerken of het mogelijk is kleinschalige recreatieve activiteiten vergunningsvrij te maken, dan wel met een eenvoudige procedure (bijvoorbeeld een melding) mogelijk te maken. De implementatie hiervan is voorzien in 2018.

Toeristisch-recreatieve ontwikkeling kernen Ransdaal, Ubachsberg, Klimmen.

In de Omgevingsvisie Voerendaal is aangegeven dat met name in de kernen, Ransdaal, Ubachsberg en Klimmen kansen liggen voor recreatieve herbestemming of ontwikkeling, waarbij ook een koppeling kan worden gelegd naar de leefbaarheid. Op basis van een integrale verkenning naar ontwikkelmogelijkheden per kern kunnen kansen benoemd worden en ondernemers gericht benaderd worden. Daarbij kunnen ook specifieke locaties worden meegenomen zoals b.v. het vrijkomende voetbalcomplex in Ransdaal. Als gemeente willen we eind 2018 begin 2019 een dergelijke verkenning doen in nauwe samenwerking met inwoners en ondernemers uit het dorp. In Ransdaal bijvoorbeeld is de coöperatie Ransdaal voor elkaar een partner om samen mee op te trekken. De planning van dit actiepoint is mede afhankelijk van de prioriteit die de inwoners en ondernemers van de kern geven aan een dergelijke verkenning. In de jaren daaropvolgend zal een toeristische verkenning plaatsvinden in Ubachsberg en Klimmen.

Handhaving permanente bewoning recreatiewoningen

Permanente bewoning van recreatiewoningen is niet toegestaan. In het werkplan VTH is dit onderwerp ook opgenomen en aangegeven als prioritair onderwerp. In 2018 zal via een projectmatige aanpak gemeentebreed worden geïnventariseerd en geanalyseerd op welke schaal dit probleem zich voordoet en voor welke locaties een vervolgaanpak gewenst c.q. nodig is. Op basis van de rapportage wordt bepaald welke aanpak en intensiteit van aanpak verder zal worden gevolgd.

3. Promotie en samenwerking.

Voor de toeristische promotie wordt op verschillende niveaus samengewerkt. Op het niveau van Zuid-Limburg verzorgt de VVV-Zuid-Limburg de regiopromotie, in opdracht van alle Zuid-Limburgse gemeenten. Voerendaal is ook onderdeel van de stadsregio Parkstad, in dit verband wordt ook meegelift op de (toeristische) promotie van Parkstad. Voerendaal en het Land van Kalk profileren zich in dit verband als groen buitengebied waar beleving van natuur & landschap, de rust, de cultuurhistorie en het unieke eigen karakter van het kalksteengebied centraal staan.

Vanuit de "branding" van Voerendaal zijn er ook dwarsverbanden. De "branding" heeft betrekking op het promoten van de gemeente Voerendaal in brede zin: als aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en recreëren. Er worden verschillende communicatiemiddelen ingezet (film, app, social media), waar ook het recreatieve aanbod in Voerendaal aan bod zal komen.

Online-promotie Voerendaal

Op de website van de VVV Zuid-Limburg wordt een aparte "Voerendaal-pagina" gerealiseerd. Deze Voerendaal-pagina is direct benaderbaar, ook via andere sites of social media. Hierop wordt het recreatieve aanbod van Voerendaal gepresenteerd en uitgelicht. In het kader van de branding van Voerendaal is in de tweede helft van 2017 een Voerendaal-app ontwikkeld. Deze app verwijst voor het recreatieve aanbod door naar de Voerendaal-pagina op de VVV-website.

Beleefbaar maken Via Belgica

Met 6 gemeenten en de Provincie Limburg werken wij samen aan het beleefbaar maken en het promoten van het Romeins verleden in Zuid-Limburg. In de periode 2017-2019 is vanuit de Provincie een externe projectleider hiervoor ingehuurd. Het project Via Belgica ondersteunt ondernemers desgewenst bij de inhoudelijke thematische ontwikkeling en bij de promotie van het aanbod. De gemeente vervult hierbij de rol

van het verbinden van partijen.

Stimuleren arrangementen

Gezien het kleinschalige karakter van het recreatieve aanbod is het samenwerken en stimuleren van arrangementen tussen ondernemers belangrijk. Om samenwerking en arrangementen te stimuleren zal de gemeente in 2019 een prijsvraag uitschrijven voor ondernemers. De beste drie ideeën zullen door de gemeente ondersteund worden. Deze ondersteuning is maatwerk en afhankelijk van de ideeën die ingediend worden. Ondersteuning kan bijvoorbeeld bestaan uit hulp bij het zoeken naar een locatie, bij het uitwerken van een plan of een financiële bijdrage. Hiervoor zal een budget van € 5.000,- worden gereserveerd.

Planning	
Landschapspark Land van Kalk	
Doorlopende acties	– Bijdragen aan de ontwikkeling Landschapspark Land van Kalk; – Faciliteren van de gebiedspromotie Land van Kalk.
2018	– Planuitwerking poort/transferium Kunradersteengroeve; – Planuitwerking poort/transferium Mingersborg; – Planuitwerking poort/transferium Ubachsberg/Fluistertoren; – Realisatie markant object Kunradersteen; – Inventariseren picknickplaatsen + opstellen vervangingsplan.
Recreatief aanbod: verblijfsaccommodaties en dagrecreatie	
Promotie en samenwerking	
Doorlopende acties	– Adviseren/faciliteren nieuwe initiatieven van ondernemers; – Promotie Voerendaal via website en App; – Aanhaken op Project Via Belgica Zuid-Limburg.
2018	– Ruimtelijk kader verblijfsaccommodaties; – Voorstellen deregulering kleinschalige dagrecreatie; – Inventarisatie en aanpak permanente bewoning vakantiewoningen; – Voorbereiden prijsvraag vernieuwende arrangementen; – Voorbereiden verkenning toeristisch-recreatieve ontwikkeling Ransdaal.

Wat mag het kosten

Het budget voor het reguliere uitvoeringsprogramma is structureel verlaagd tot € 5.000. Daarnaast is voor de onderstaande afzonderlijke projecten separaat budget opgenomen

- Fluistertoren / realisatie natuurpoorten € 20.000 extra in 2018;
- Upgrading rustpunten € 10.000 extra in 2019;
- Markante punten Kunradersteen € 15.000 extra in 2019, 2020 en 2021;
- Permanente bewoning recreatiewoning € 10.000 extra in 2018;
- Recreatieve ontwikkeling Ransdaal / Ubachsberg / Klimmen € 10.000 extra in 2019, 2020 en 2021.

In de meerjarenbegroting is nog geen rekening gehouden met investeringen of investeringsbijdragen in de realisatie van poorten/transferia en voor het opnieuw inrichten van de picknickplaatsen. Er zijn op dit moment nog geen goede kostenramingen voorhanden.

Overige activiteiten

Accountmanagement en versterken Vestigingsklimaat

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Doelstelling is het duurzaam versterken van de lokale bedrijvigheid en werkgelegenheid, waarmee de vitaliteit van de kernen en het buitengebied in de toekomst gewaarborgd kan worden. Hieraan wordt invulling gegeven door het voeren van een actief ondernemersbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Accountmanagement

Het accountmanagement economie voorziet in actieve contacten met de drie ondernemers(verenigingen): de Ondernemersvereniging Lindelauffer Gewande, Winkeliersvereniging Furenthela en de Sociëteit Voerendaal en met individuele ondernemers die plannen hebben voor vestiging of uitbreiding van hun bedrijf.

Bedrijventerrein Lindelauffer Gewande

Door de verbeterde economische omstandigheden en het gereedkomen van de uitbreiding Lindelauffer Gewande is meer dynamiek te zien op het bedrijventerrein. Op initiatief van de ondernemersvereniging Lindelauffer Gewande is in 2017 een voorstel uitgewerkt voor collectieve camerabewaking op het bedrijventerrein. Dit plan zal alleen gerealiseerd worden indien er voldoende deelname is vanuit de ondernemers. Indien voldoende ondernemers meedoen met het collectieve project, zal ook gemeente Voerendaal in dit project participeren.

Dienstverlening aan startende ondernemers

De gemeente investeert in advisering en dienstverlening aan startende ondernemers. De gemeente biedt startende ondernemers via het Starterscentrum Limburg ondersteuning en advies. Startende ondernemers uit Voerendaal kunnen voor een aantal diensten gratis terecht bij het Starterscentrum.

Planning

Doorlopende acties	– Accountmanagement, adviseren en planologisch faciliteren ondernemers bij vestiging, ontwikkeling en/of uitbreiding. – Dienstverlening en advisering aan startende ondernemers.
--------------------	--

Wat mag het kosten

De voorziene werkzaamheden worden uitgevoerd binnen het beschikbare reguliere budget van € 25.000 voor uitvoering economisch beleid.

Financieel overzicht

Hiervoor is in beeld gebracht welke speerpunten in dit programma voor de komende tijd zijn opgenomen en op welke manier deze een bijdrage moeten leveren om de actuele problematiek te verminderen dan wel op te lossen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma groter dreigt te worden dan € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Economie				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Lasten:							
Economische ontwikkeling	0	57	57	60	60	60	60
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	25	25	25	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	139	58	58	59	59	59	59
Economische promotie	52	72	91	95	100	90	90
Totaal lasten:	191	212	231	239	219	209	209
Baten:							
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	99	2	2	2	2	2	2
Economische promotie	36	29	29	29	29	29	29
Totaal baten:	135	31	31	31	31	31	31
Saldo programma	- 56	- 181	- 200	- 208	- 188	- 178	- 178

Toelichting

Taakveld Economische ontwikkeling

Tot dit taakveld behoren de direct toegekende salariskosten op basis van de gewijzigde regelgeving (BBV 2017).

Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Tot dit taakveld behoort het (incidentele) budget voor "(Her)ontwikkeling bedrijfspanden" voor de aanpak van de winkelleegstand.

Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten "Bedrijfsterreinen", "Economisch beleid", "Ondersteuning startende ondernemers", "Marktstandplaatsen".

Taakveld Economische promotie

Tot dit taakveld behoren de budgetten "Toerisme" en "Toeristenbelasting".

Programma Onderwijs

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Wethouder P. Leunissen

Centrale doelstelling

Inhoud programma

De gemeente is als lokale overheid op het gebied van onderwijs direct verantwoordelijk voor leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie, peuterspeelzaalbeleid, onderwijshuisvesting en maakt via de Lokale Educatieve Agenda (LEA) afspraken met alle onderwijspartners over thema's op het snijvlak van jeugd en onderwijsbeleid. Denk hierbij aan onderlinge afspraken over overdrachtsmomenten, versterking van de zorgstructuur, versterking van de sociale weerbaarheid van de jeugd, jeugdgezondheidszorg, veilige schoolomgeving etc. Hierbij stellen we ons tot doel:

1. Versterking van de vroegsignalering en ontwikkelingsstimulering in de voorschoolse fase en versterking van de doorgaande lijn met de vroegschoolse fase.
2. Inzet op vroegsignalering en gerichte multidisciplinaire aanpak, met behulp van 1gezin, 1plan, 1regisseur, indien er problemen in het onderwijsleerproces van individuele leerlingen worden geconstateerd. Met als doel om te komen tot een gerichte aanpak en begeleiding van de leerling, die indien meerdere ketenpartners betrokken zijn, multidisciplinair is afgestemd.
3. Kinderen kunnen zich ontwikkelen in een veilige en stimulerende leefomgeving.

Zie voor meer informatie de Lokaal Educatieve Agenda 2017-2018.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

In de samenwerking met de onderwijspartners staat de afstemming van de verantwoordelijkheden die voortvloeien uit de Wet Passend Onderwijs en de Jeugdwet op de voorgrond. Hiertoe hebben de gemeente en het onderwijs samen het knooppunt onderwijs en zorg ingericht.

In 2018 zijn het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang geharmoniseerd en zal er aandacht zijn om de resultaten van de geharmoniseerde peuteropvang te monitoren, begeleiding en ondersteuning te bieden daar waar dit nodig is en de samenwerking met kinderopvang en het onderwijs daar waar dit nodig is versterken.

Voor een duurzame inbedding van het muziekonderwijs in het basisonderwijs en ten behoeve van een doorgaande leerlijn is het van belang dat een structuur voor de samenwerking en financiering wordt ingericht..

Beleidskaders

De beleidskaders en de speerpunten die vanuit dit programma zijn c.q. worden ontwikkeld, zijn voor een deel terug te voeren op (bestaande) beleidskaders. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders.

- Lokale educatieve agenda;
- Beleidsregels kwaliteit peuterspeelzalen;
- Verordening Leerlingenvervoer 2015 (vastgesteld 18-12-2014);
- Beleidsplan Jeugdhulp, zo doen we dat in Voerendaal, samen in Parkstad Limburg en Zuid-Limburg 2015 – 2018;
- Knooppunt Passend Onderwijs (beleidsnotitie Zorg op school, vastgesteld 27-1-2017)

Beleidsindicatoren

	Aantal	Eenheid	Bron
Absoluut verzuim	0,61	Aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado (2016)
Relatief verzuim	4,27	Aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado (2016)
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-er)	1%	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO (2014)

Bovenstaande (verplichte) beleidsindicatoren zijn een eerste aanzet, welke in de komende jaren nader verfijnd zullen worden.

Prioritaire projecten

In 2018 zijn er geen prioritaire projecten op het gebied van Onderwijs.

Overige activiteiten

Muziekonderwijs

Wat willen we bereiken (doelstelling)

- Stimulering van een doorlopende leerlijn ten aanzien van muziekonderwijs door verbinding te maken met lokale verenigingen, stichtingen in de regio op het vlak van muziekonderwijs en deskundigheidsbevordering van leerkrachten;
- Versterking van het muziekonderwijs in de basisscholen door samenwerking tussen lokale muziekverenigingen, vakleerkrachten en stichtingen in de regio op het vlak van muziekonderwijs;
- Versterking van het verenigingsleven door hen de kans te bieden muziekonderwijs te verzorgen in de basisscholen en hiermee tevens ook het werven van nieuwe jeugdleden mogelijk te maken.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Wij faciliteren, zowel financieel als ook organisatorisch en praktisch, lokale verenigingen en stichtingen in de regio voor het ontwikkelen van muziekonderwijs op de basisscholen. Voorbeelden zijn het muziekproject 'Geef het door' (groepen 7 en 8) door stichting Meeldraad en het muziekproject 'klinkend perspectief' (groepen 4 en 5) door harmonie de Berggalm. Daarnaast sluiten we ook aan bij het regionale project Parkstad Popstad ten behoeve van talentontwikkeling op het gebied van popmuziek.

Voor een duurzame inbedding van het muziekonderwijs en ten behoeve van een doorlopende leerlijn is het van belang dat een structuur voor de samenwerking en financiering wordt ingericht.

Planning	
Doorlopend	Facilitering en ondersteuning diverse muziekprojecten door lokale muziekverenigingen en stichtingen in de regio op het vlak van muziekonderwijs.
2018 en 2019	Facilitering en monitoring project 'Parkstad Popstad'.
Medio 2018	Structuur t.b.v. duurzame inrichting voor muziekonderwijs op basisscholen en doorlopende leerlijn met partners afgestemd en overeengekomen.

Wat mag het kosten

In deze begroting is onder het programma "Sport, cultuur en recreatie" structureel € 48.000 voor Muziekonderwijs, gegeven door harmonieën en fanfares, opgenomen. Verder wordt t.b.v. een duurzame inrichting voor het muziekonderwijs op basisscholen en de doorlopende leerlijn met partners rekening gehouden met een jaarlijks budget ad € 5.000 dat ten laste komt van het activiteitenbudget (€ 35.000).

Harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk

Wat willen we bereiken (doelstelling)

- Alle peuters krijgen een kwalitatief goed voorschoolse aanbod ongeacht of ze naar de peuterspeelzaal of kinderopvang gaan;
- Peuters die dit nodig hebben krijgen een extra taal-, spel- en ontwikkelingsaanbod (VVE);
- We realiseren een kwalitatief goede inhoudelijke samenwerking met de verschillende kindpartners ten einde bovenstaande doelen te realiseren. Hierbij zorgen we dat we de hoge kwaliteit van het aanbod op dit moment, zowel in de kinderopvang als in het peuterspeelzaalwerk behouden;
- Kinderopvang en peuterspeelzaalbereik behouden samen hun grote bereik (de organisaties schatten in dat 90% van de peuters een voorschoolse voorziening bezoekt, landelijk is dat 85%).

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

- Opstellen van een uitvoeringsovereenkomst voor alle kinderopvang en peuteropvang in de gemeente Voerendaal met uitvoeringsafspraken;
- Monitoring van uitvoering peuteropvang volgens de nieuwe uitvoeringsafspraken en deze bespreken in kwartaalgesprekken.

Planning	
1 ^e kwartaal 2018	Opstellen uitvoeringsovereenkomst
Ieder kwartaal	Kwartaalgesprekken voor de monitoring en begeleiding uitvoering peuterspeelzaalwerk volgens nieuwe afspraken geharmoniseerde peuterspeelzaalwerk.

Wat mag het kosten

Het budget voor peuterspeelzaalwerk is fors gereduceerd als gevolg van de harmonisatie. Gezinnen waar beide ouders betaalde arbeid verrichten komen in aanmerking voor kinderopvangtoeslag vanuit het rijk (via de belastingdienst) en vallen uit de gemeentelijke subsidiestructuur. In 2018 houden we rekening met een budget van € 111.000 voor het verzorgen van peuterspeelzaalwerk.

VVE monitor**Wat willen we bereiken (doelstelling)**

Een gezamenlijke monitor voor heel Parkstad waarmee vorderingen op het gebied van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) in de voorschool (peuterspeelzaal en kinderopvang) en het onderwijs zichtbaar gemaakt kunnen worden en het mogelijk is om gezamenlijke resultaatafspraken te maken voor de voorschool en de groepen 1 en 2 van het onderwijs.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

- Implementatie van de gekozen monitor in 2018;
- Opstellen van resultaatafspraken op basis van de verkregen informatie;
- Afstemmen en vergelijken van monitorinformatie met omliggende gemeenten.

Planning	
1 ^e kwartaal 2018	Implementatie van VVE monitor in de voorschool en het onderwijs
3 ^e kwartaal	Bespreken van 1 ^e halfjaar monitorgegevens en opstellen van resultaatafspraken

Wat mag het kosten

Voor het aanschaffen van een monitor en de implementatie ervan is een bedrag € 5.000 gereserveerd vanuit het jeugdbudget.

Financieel overzicht

Hiervoor is in beeld gebracht welke speerpunten in dit programma voor de komende tijd zijn opgenomen en op welke manier deze een bijdrage moeten leveren om de actuele problematiek te verminderen dan wel op te lossen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma groter dreigt te worden dan € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Onderwijs				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Lasten:							
Onderwijshuisvesting	618	598	598	447	444	918	626
Onderwijsbegeleiding en leerlingzaken	523	511	550	431	431	705	415
Totaal lasten:	1.141	1.109	1.148	878	875	1.623	1.041
Baten:							
Onderwijshuisvesting	72	72	72	72	72	72	72
Onderwijsbegeleiding en leerlingzaken	9	12	12	12	12	12	12
Totaal baten:	81	84	84	84	84	84	84
Saldo programma	-1.060	-1.025	-1.064	- 794	- 791	-1.539	- 957

Toelichting

Taakveld Onderwijshuisvesting

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor de huisvesting van het basisonderwijs. De lagere lasten worden met name veroorzaakt door de gewijzigde toerekening van rente op basis van BBV 2017. De overname van de exploitatie en het beheer pand Cortemich heeft een verhogend effect van de lasten. De forse toename in 2020 komt door afschrijving ineens van boekwaarden huidige schoolgebouw in verband met realisatie kindcentrum (Open Club).

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor de huisvesting van de peuterspeelzalen, "Voor- en vroegschoolse educatie" (peuterspeelzaalwerk), "Educatieve agenda", "Leerplicht" en "Leerlingenvervoer". De lagere lasten worden met name veroorzaakt door de gewijzigde toerekening van rente op basis van BBV 2017 en gewijzigde subsidiëring peuterspeelzaalwerk. De forse toename in 2020 komt door afschrijving ineens van boekwaarde huidige huisvesting Auvermennekes in verband met realisatie kindcentrum (Open Club).

Programma Sport, cultuur en recreatie

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Wethouder P. Leunissen
Wethouder P. Thomas
Wethouder J. Brauers

Centrale doelstelling

Door sportstimulering, investeringen in (sport)voorzieningen, subsidiëring van kunst- en cultuurinitiatieven, het doorontwikkelen van het bibliotheekwerk en investeringen in de openbare ruimte wordt nagestreefd dat het welbevinden van de Voerendaalse burger positief wordt beïnvloed. Er worden mogelijkheden geboden om laagdrempelig, dichtbij huis en in de vertrouwde omgeving invulling aan vrije tijd te geven op sportief, cultureel en recreatief gebied.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

Met dit programma zetten we in op het realiseren en in stand houden van een breed en vraaggericht aanbod van activiteiten en voorzieningen ter versterking van het welzijn van de Voerendaalse burgers. Hiervoor dienen randvoorwaarden te worden gecreëerd in termen van sport- en culturele voorzieningen, subsidiëring van verenigingen op dit vlak, inzet van combinatiefuncties en investeringen in de openbare ruimte zodat deze aantrekkelijk is om te verblijven en te recreëren.

Door veranderingen in de samenleving ontstaat een grotere druk op de tijdsbesteding. Verenigingen ervaren dit door een terugloop in leden en vrijwilligers. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om verenigingen toekomstbestendig te kunnen voortzetten. Het is van belang dat krachten worden gebundeld zodat de draaglast wordt verminderd. Dit kan worden gerealiseerd door te investeren in voorzieningen en het bieden van ondersteuning. De gemeente vervult hierin een ondersteunende en faciliterende rol.

Beleidskaders

De beleidskaders en de speerpunten die vanuit dit programma zijn c.q. worden ontwikkeld, zijn voor een deel terug te voeren op (bestaande) beleidskaders. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders.

- Algemene Subsidieverordening 2017 (vastgesteld 22-12-2016);
- Visie herinrichting sociaal domein 'De kracht van de gemeenschap' (vastgesteld 13-11-2014);
- Uitvoeringsprogramma sociaal domein 2018-2019 (in ontwikkeling);
- Groenstructuurplan (vastgesteld 27-06-2013);
- Visie op Natuur en Landschap (2011);
- Meerjaren groenbeheerplan (vastgesteld 14-04-2016).

Beleidsindicatoren

	Aantal	Eenheid	Bron
Niet sporters	48,2%	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners	RIVM

Bovenstaande (verplichte) beleidsindicatoren zijn een eerste aanzet, welke in de komende jaren nader verfijnd zullen worden.

Prioritaire projecten

Open Club Klimmen

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Vanuit de kern Klimmen is het initiatief genomen om een Open Club te ontwikkelen. Veel partijen in de kern Klimmen zijn overtuigd van de vele kansen en mogelijkheden die een Open Club biedt aan de gemeenschap.

Het concept van een Open Club is geïntroduceerd door NOC*NSF en komt voort uit de vele voorbeelden die zich de afgelopen jaren ontwikkelden bij de sport(verenigingen) in Nederland. In beginsel is het concept vooral gericht op verenigingen om zich bewust te maken van de mogelijkheden wanneer zij zich meer open op stellen en niet alleen intern gericht functioneren. Door de blik naar buiten te richten kan de vereniging meer betekenen voor de directe omgeving, de maatschappelijke functie vergroten en zich nog sterker lokaal verankeren.

De Open Club in Klimmen gaat echter verder. Hier wordt vanuit één accommodatie/complex samenwerking en afstemming tussen verenigingen, onderwijs, buurtbewoners, ondernemers en andere potentiële partners en gebruikers van de Open Club nagestreefd. Zo kan gebruik worden gemaakt van elkaars expertise, inzet en betrokkenheid met als doel om efficiencyvoordelen te behalen, de draaglast van eenieder te verminderen en de hoofdactiviteit van de deelnemende partners te versterken.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

De raad heeft in juni 2017 ingestemd met de realisatie van de Open Club Klimmen in de vorm van scenario 4 en hiervoor het benodigde krediet beschikbaar gesteld. Tevens is besloten om te onderzoeken of het mogelijk is om scenario 5 voor eigen rekening en risico van derden te laten ontwikkelen. De komende jaren vindt uitwerking en concrete invulling en uitvoering aan de verschillende deelprojecten van het totale project plaats.

Deze deelprojecten betreffen:

- Aanleg sportvelden.
- Realisatie multifunctionele accommodatie inclusief sportzaal, kindcentrum, kantine/horeca en ruimte voor ondernemers.
- Inrichting openbare ruimte van plangebied met o.a. parkeerplaatsen, verbindingen tussen verschillende functies en groeninrichting.
- Inrichting beheer en exploitatie.

Planning	
1 ^e kwartaal	• Planvoorbereiding aanleg voetbalvelden; • Opstellen aanbestedingsdocument t.b.v. MFA en openbare ruimte; • Kansen subsidiemogelijkheden concretiseren; • Definitief plan van aanpak en keuze bepalen inzake vorm van beheer- en exploitatieopzet.
2 ^e kwartaal	• Gunning diensten t.b.v. voorbereiding MFA en inrichting openbare ruimte.
3 ^e kwartaal	• Oplevering voetbalvelden.
Vanaf 2 ^e kwartaal	• Start uitwerking planvoorbereiding MFA en inrichting openbare ruimte.

Wat mag het kosten

De raad heeft voor dit project een krediet ad € 10.362.000 beschikbaar gesteld.

Overige activiteiten

Multifunctioneel Centrum Ubachsberg

Wat willen we bereiken (doelstelling)

De voorbereiding voor een Multifunctioneel Centrum (MFC) in de kern Ubachsberg is reeds in 2016 gestart. Een dergelijk centrum biedt een thuisbasis voor verschillende verenigingen en het wijksteunpunt in deze kern. Daarnaast wordt een fysieke en inhoudelijke verbinding gerealiseerd met de basisschool c.q. het onderwijs en peuterspeelzaalwerk. Tevens wordt de functie van de huidige gymzaal (behorende bij de basisschool) geïntegreerd in het MFC.

De kern Ubachsberg is de enige kern die niet over een gemeenschapsvoorziening beschikt. Met de realisatie van een MFC wordt deze kern van een accommodatie voorzien die een belangrijke rol vervult op sociaal en maatschappelijk gebied.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

De uitvoering (inclusief integratie gymfunctie in MFC) is inmiddels gestart en de oplevering van het MFC zal naar verwachting medio 2018 plaatsvinden.

Planning	
Medio 2018	Oplevering MFC Ubachsberg

Wat mag het kosten

De raad heeft voor dit project een krediet ad € 1.230.000 beschikbaar gesteld. In deze begroting is aanvullend een krediet van (netto) € 45.000 opgevoerd voor de integratie van de gymfunctie.

Toekomstbestendig verenigingsleven

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Als gemeente Voerendaal zijn wij ontzettend trots op 'ons' verenigingsleven. Wij zetten als gemeente in op een doorontwikkeling en verdieping van de verenigingsondersteuning. De afgelopen jaren is samen met de verenigingen een visie ontwikkeld op het toekomstbestendige verenigingsleven. Hier wordt in 2018 een aanvullende invulling op gegeven door middel van gestructureerde informatie- en communicatielijnen en met een verdiepingsslag richting vitale en toekomstbestendige verenigingen. De invulling hiervan verschilt per vereniging. Echter de algemene uitgangspunten passen bij de ontwikkelingen in de transformatie van het sociaal domein, te weten:

- Verenigingen zoeken naar onderlinge samenwerkingsmogelijkheden daar waar dat kansen biedt. Dit wordt ondersteund en gefaciliteerd door de verenigingsondersteuner;
- Verenigingen leveren een bijdrage aan de positieve gezondheid (zie programma volksgezondheid) van inwoners van alle leeftijden. Goede voorbeelden worden verzameld en gecommuniceerd onder vlag van 'Hart voor Voerendaal';
- Verenigingen dragen bij aan de leefbaarheid van de gemeente door hun activiteiten en uitstraling. Verenigingen hebben hierbij tevens een belangrijke signalerende functie in de gemeenschap;
- Verenigingen leveren een bijdrage aan de sociale infrastructuur, door hun kerntaak en/of doordat ze naast hun kerntaak als vereniging ook meedenken en werken aan een activiteitenaanbod voor bijvoorbeeld jeugd, kwetsbare inwoners, ouderen etc.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Voor de ondersteuning en facilitering van verenigingen is de afgelopen jaren continu specifieke aandacht geweest hetgeen met het oog op de maatschappelijke ontwikkelingen ook richting toekomst zo zal blijven. De verenigingsondersteuner dient als vraagbaak en sparringpartner waar verenigingen met al hun vragen terecht kunnen.

Naast de reguliere ondersteuning richting wij ons in 2018 ook op:

- Het aanbrengen van structuur in informatie- en communicatiestroom tussen verenigingsondersteuner en verenigingen. Er wordt een jaarplanning opgesteld betreft (thema)-verenigingsavonden en nieuwsbrieven;
- Het stimuleren tot samenwerking, met name door inzet van de activiteitensubsidie. Hiertoe worden actief concrete kansen en mogelijkheden aangedragen die aansluiten bij thema's en ontwikkelingen zoals de focus op positieve gezondheid en de doorontwikkeling van wijksteunpunten per kern.

Planning	
2018 doorlopend	Verdieping verenigingsondersteuning in samenwerking met verenigingen.
2018 doorlopend	Aanbrengen structuur in verenigingsondersteuning.

Wat mag het kosten

In deze begroting is hiervoor geen afzonderlijk budget opgenomen. Eventuele kosten komen ten laste van het "activiteitenbudget" (structureel € 35.000).

Cultureel Erfgoed

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Voerendaal is rijk aan cultureel erfgoed. Instandhouding van het cultureel erfgoed is van belang voor de identiteit, de ruimtelijke kwaliteit en de eigenheid van de gemeente en is tevens een belangrijke economische factor. Het behoud van cultureel erfgoed lijkt een vanzelfsprekendheid, maar de inspanningen en de kosten daarvoor zijn dat niet. Daarbij dient aangetekend te worden dat:

- de demografische ontwikkelingen (krimp) maar ook de betaalbaarheid van betreffend vastgoed er toe leiden dat langdurig leegstand optreedt en daarmee mogelijk verpauperen;
- het verruimen van de gebruiksmogelijkheden de kans op duurzaam (her)gebruik en dus de instandhouding van de beeldbepalende panden wordt vergroot;
- vanuit toeristisch-recreatief oogpunt dergelijke bouwwerken de aantrekkingskracht vergroten en het imago van de gemeente versterken;
- Rijksmonumenten binnen de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg zijn vrijgesteld van compensatie als er woningbouw wordt in gerealiseerd. Voor beeldbepalende panden (niet zijnde rijksmonumenten) kan volstaan worden met een compensatie van één woning uit de reeds bestaande harde plancapaciteit in de regionale woningmarktprogrammering. Derhalve kunnen rijksmonumenten en beeldbepalende panden wellicht een bijdrage leveren aan de woonbehoeften binnen de gemeente;
- de lijst van beeldbepalende panden (niet zijnde de rijksmonumenten) is onvolledig, waardoor de gewenste bescherming in het geding kan komen;
- de Provincie heeft een nieuw beleidskader monumenten 2016 – 2019 vastgesteld, waarbij zij circa 30 mln. aan financiële middelen heeft vrijgemaakt;
- tot nu toe was zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch slechts in zeer beperkte mate aandacht voor het cultureel erfgoed.

Indien er niks gedaan wordt, bestaat het risico dat beeldbepalende panden (niet zijnde de rijksmonumenten) gesloopt worden. Verpaupering van het cultureel erfgoed ligt ook op de loer. Dit is een onwenselijke situatie waarmee de gemeente inboet op een stuk identiteit. Er liggen echter kansen om een kwaliteitsslag te maken door juist bij deze panden mogelijkheden te bieden voor bepaalde toekomstbestendige (functie)doeleinden, wat ten goede komt aan het algemene imago van de gemeente en een bijdrage kan leveren aan het functioneren van de gemeenschappen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Ten aanzien van het cultureel erfgoed binnen de gemeente Voerendaal kan in gebouwelijke zin onderscheid gemaakt worden tussen Rijksmonumenten en overige beeldbepalende panden. Ter behoud en versterking van de overige beeldbepalende gebouwen binnen onze gemeente is een inventarisatie lopende van welke panden het betreft. Deze is in 2017, in verband met een te doorlopen aanbestedingstraject dat meer voorbereidingstijd heeft gekost dan verwacht, later gestart dan voorzien. De inventarisatie loopt dan ook door tot medio 2018. Als vervolg hierop zal in samenspraak met de vastgoedeigenaren van zowel de beeldbepalende alsmede de rijksmonumenten het toekomstperspectief van betreffende panden in kaart gebracht worden. Inspelen op nieuwe concepten en meedenken in nieuwe verdienmodellen zijn nodig om de deze gebouwen een toekomstperspectief te geven.

Planning	
1e helft 2018	Afronden in kaart brengen beeldbepalende panden (niet zijnde rijksmonumenten) + juridisch borgen behoud beeldbepalende pandkwaliteiten
2e helft 2018	Opstellen subsidieregeling + verordening t.b.v. leveren bijdrage aan behoud beeldbepalende panden en monumenten
	Verkennen kansen en ontwikkelmogelijkheden beeldbepalende panden (incl. rijksmonumenten)
	Deelname aan Open Monumenten Dag

Wat mag het kosten

Ter ondersteuning van het behoud van beeldbepalende panden (inclusief rijksmonumenten) is voor het jaar 2018 een bedrag van € 25.000 beschikbaar. Voor de jaren 2019, 2020 en 2021 is een bedrag van € 50.000 beschikbaar.

Openbaar groen

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Het landschap vormt samen met de waardevolle natuurgebieden en de groene longen in de kernen belangrijke drager van de identiteit van Voerendaal. En daarmee is het van grote betekenis voor het plezierig wonen en ontspannen voor onze inwoners. Daarnaast heeft het een economische betekenis voor de agrarische ondernemer en het toerisme. Kortom, de aanwezige groenstructuren leveren een belangrijke bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid in de kernen.

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen. Vanuit haar algemene verantwoordelijkheid als beheerder is er een zorgplicht voor een veilige, duurzaam ingerichte en beheerde buitenruimte. In het kader van deze zorgplicht is gerichte aansturing van het groenbeheer noodzakelijk. Het beheerplan beschrijft het gewenste kwaliteitsniveau en de richtlijnen voor beheer en onderhoud om dit kwaliteitsniveau binnen het openbare groen (inclusief bomen, parken, bossen en wandelroutes) te bereiken.

Binnen het vigerende coalitie-akkoord is daarenboven expliciet het accent gelegd op het goed onderhouden van de openbare ruimte. Dat geldt voor wegen, berm, groenvoorzieningen, beken, fiets- en voetpaden. Prettig verblijven in de kernen is daarbij het leidende principe, waarbij de openbare ruimte uitnodigend is met een veilige en toegankelijke uitstraling. Hierbij vormt het inzetten van en het bieden van kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt binnen het gemeentelijk werkbedrijf een belangrijk uitgangspunt waarbij een tweeledig doel wordt nagestreefd; enerzijds om deze mensen een toekomstperspectief te bieden en anderzijds om de kwaliteit in de openbare ruimte op het ambitieniveau van het vastgestelde groenbeheerplan te houden. Daarnaast zijn creatieve oplossingen voor het beheer van de groene ruimte denkbaar: groenadoptie, eigen initiatieven en ideeën van burgers zijn daarbij welkom.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Afronden opwaardering "Böschke aan dur Baneberg"

Het beschermen en verder door ontwikkelen van waardevolle groenstructuren zowel binnen de kernen alsmede in het buitengebied wordt de komende jaren binnen de kaders van het door de raad vastgestelde groenstructuurplan verder gecontinueerd. In de 2^e helft van 2017 is gestart met de uitvoering van de herontwikkeling van het bosgebied "Böschke aan dur Baneberg" (het gebied dat gelegen is tussen de Laurentiuskerk en de Jeustraet). Dit project zal begin 2018 definitief afgerond worden.

Uitvoeren groenbeheerplan

Het realiseren van de ambities op het onderdeel groen, conform het groenbeheerplan, wordt uitgevoerd door de medewerkers van de buitendienst. In 2018 wordt de buitendienst als leerwerkbedrijf verder doorontwikkeld. Naast het feit dat de buitendienst vanaf 2018 het beheer en onderhoud van de sportvelden zelf ter hand zal gaan nemen, vinden er enkele organisatorische wijzigingen plaats die de uitvoeringskwaliteit van werken zal verhogen. De doorontwikkeling van de buitendienst is naast de algemene uitgangspunten, zoals een mensgerichte aanpak waarbij gestuurd wordt op talenten/kwaliteiten en ontwikkeling van mensen, gericht op het meer planmatiger en integraal aansturen van de taakvelden wegen, water en groen alsmede op het vergroten van de uitvoeringskwaliteit.

In het licht van de doorontwikkeling van de buitendienst zullen ook drie wijkopzichters bij de buitendienst worden opgeleid die de oog- en oorfunctie binnen de gemeente gaan vervullen voor de taakvelden groen, wegen en riolering. Daarnaast zien zij nadrukkelijk er op toe dat werkzaamheden kwalitatief correct worden uitgevoerd. Tevens zal een medewerker belast worden met het kwalitatief adequaat verwerken van klachten

en meldingen en het doorvertalen hiervan in het regulier werk. Ter ondersteuning van het efficiënter en effectiever organiseren van werkzaamheden bij de buitendienst is in 2017 gestart met het opstellen van een aantal ontbrekende beheerplannen, waaronder een bebodingsplan, een wegmarkeringsplan een plan voor het onderhouden van watervoerende veldwegen. In 2018 zal dit een vervolg krijgen.

Graften

In 2017 is een inventarisatie uitgevoerd naar de af- en aanwezigheid van graften in het landschap. Op basis van de verkregen inzichten en het belang van de natuurlijke waarden van graften, zal in 2018 gezien worden hoe invulling te geven aan behoud en controle hierop.

PIO-project Kunderberg

Het Programma Platteland In Ontwikkeling van Provincie Limburg richt zich op gebiedsgericht en geïntegreerd werken in het platteland. De ambitie is het realiseren en verbinden van de (maatschappelijke) doelen op het vlak van natuur, water, landbouw, recreatie & toerisme en monumenten, maar ook met duurzaamheid en leefbaarheid. Daarom werkt de Provincie, samen met o.a. Gemeente Voerendaal, de streek en met partners aan een zo breed mogelijk gedragen gebiedsontwikkeling.

Het PIO-Programmateam doet voorstellen ten aanzien van de selectie en begrenzing van de PIO-gebieden, zoals ook hier voor het PIO-gebied Kunderberg. Het gebied is uit analyse naar voren gekomen als een kansrijk PIO gebied. Eind 2017 is de kansrijke positie van het gebied Kunderberg inclusief Vrakelberg nader verkend geworden op basis van een in 2016 door de Provincie opgesteld plan van aanpak. Dit vormt de basis voor het toetsen van de haalbaarheid om PIO Kunderberg eventueel tot een definitief plan te laten uitwerken medio 2018. De kern van dat plan bestaat uit het realiseren van goudgroene natuur, maar een aantal andere beleidsgebieden en doelen worden ook meegenomen, zoals landbouw, water, cultuurhistorie, landschap en toerisme. Het PIO project Kunderberg heeft veel raakvlak met de oude Ruilverkaveling Mergelland-Oost en IBA Parkstad.

Planning	
1 ^e kwartaal	Afronding project Böschke aan dur Baneberg.
Continu proces	Uitvoeren groenbeheerplan.

Wat mag het kosten

De werkzaamheden op het gebied van beheer en onderhoud worden binnen de beschikbare budgetten uitgevoerd. Voor wat betreft het de opwaardering van het "Böschke aan dur Baneberg" is door de gemeenteraad een investeringskrediet beschikbaar gesteld.

Financieel overzicht

Hiervoor is in beeld gebracht welke speerpunten in dit programma voor de komende tijd zijn opgenomen en op welke manier deze een bijdrage moeten leveren om de actuele problematiek te verminderen dan wel op te lossen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma groter dreigt te worden dan € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Sport, cultuur en recreatie				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Lasten:							
Sportbeleid en activering	137	189	207	207	199	194	199
Sportaccommodaties	675	683	688	605	664	695	659
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	214	231	231	231	224	231	224
Musea	5	14	14	5	5	5	5
Cultureel erfgoed	0	52	52	111	65	65	65
Media	294	314	314	297	297	297	291
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	761	809	877	917	921	904	912
Totaal lasten:	2.086	2.292	2.383	2.373	2.375	2.391	2.355
Baten:							
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	161	151	151	147	147	147	146
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	0	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0
Media	18	20	20	20	20	20	20
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	39	0	0	0	0	0	0
Totaal baten:	218	171	171	167	167	167	166
Saldo programma	-1.868	-2.121	-2.212	-2.206	-2.208	-2.224	-2.189

Toelichting

Taakveld Sportbeleid en activering

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "ondersteuning sportverenigingen" en "jongerenwerk-activiteitenbudget".

Taakveld Sportaccommodaties

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "sportcomplex De Joffer" en "voetbalaccommodaties". De lagere lasten worden met name veroorzaakt door de gewijzigde toerekening van rente op basis van BBV 2017.

Taakveld Cultuurpresentatie, -productie en -participatie

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “ondersteuning cultuurverenigingen”, “activiteitenbudget” en “muziekonderwijs”.

Taakveld Musea

Tot dit taakveld behoort het budget voor “archeologie”.

Taakveld Cultureel erfgoed

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “cultureel erfgoed”, “monumentenzorg en monumentendag” en “bijdrage aan kerkbesturen”. De voor 2018 incidentele hogere lasten betreft de eenmalige gemeentelijke bijdrage in de restauratie van de rijksmonumentale kerk Klimmen.

Taakveld Media

Tot dit taakveld behoort het budget voor “bibliotheekwerk” (inclusief de huisvesting van bibliotheken).

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “openbaar groen”, “maaiwerkzaamheden”, “uitvoeringsprogramma groenstructuurplan”, “waterlossingen en sloten” en “speeltuinen”.

De hogere lasten worden met name veroorzaakt door de stijging van storkosten en een hogere toerekening van salariskosten.

Programma Sociaal domein

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Wethouder P. Leunissen

Centrale doelstelling

Het programma Sociaal domein is een veelomvattend programma. Alle zorg en ondersteuning voor al onze inwoners wordt vanuit dit programma georganiseerd en uitgevoerd. Hierbij gaat het om participatie, zorg en welzijn en zowel om preventie als curatie.

Het bieden van zorg en welzijn is te verdelen in welzijn en zorg die voor iedereen naar behoefte toegankelijk en beschikbaar is en het vangnet van zorg en ondersteuning dat aanvullend kan worden ingezet als dat nodig is met een beschikking van de gemeente. Als inwoners zich melden bij de toegang van de gemeente (toegang Wmo of toegang Jeugd) met een zorgvraag, wordt de exacte zorgvraag in kaart gebracht in een zogenaamd keukentafelgesprek of ronde tafelgesprek. In dit gesprek wordt naast de hulp en ondersteuningsvraag ook geanalyseerd welke hulp beschikbaar is in het sociale netwerk of in het voorliggende veld, bijvoorbeeld vanuit het wijksteunpunt of burenhulp. Voor de ondersteuningsvraag die niet opgelost kan worden vanuit het netwerk of voorliggende voorzieningen wordt samen nagegaan welke aanvullende hulp nodig is. In de meeste gevallen is dit hulp die valt onder de Wmo of jeugdwet en wordt deze door de gemeente aan inwoners toegekend. Dit kan in de vorm van zorg in natura (zorg geleverd door een gecontracteerde aanbieder) of een persoonsgebonden budget (PGB), dan kopen inwoners via een zorgbudget zelf zorg in. Het beleid van de gemeente Voerendaal is gericht op het versterken van het voorliggend veld door het toevoegen van preventieve activiteiten en algemene voorzieningen en de zorginzet vraaggericht en op maat te laten verlopen, met als uitgangspunt zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig.

Binnen het programma Sociaal domein wordt ook invulling gegeven aan het arbeidsmarktbeleid. Burgers met een afstand tot de arbeidsmarkt worden door middel van verschillende instrumenten en programma's ondersteund om deze afstand te verkleinen. Naast inzet en betrokkenheid van onze partners zoals ISD Kompas en WOZL is ook afstemming met werkgevers in dit kader van belang. Het regionale werkgeversservicepunt vervult hierin een belangrijke rol.

De afgelopen jaren heeft de gemeente Voerendaal een actieve en vernieuwende werkwijze ontwikkeld om zorg en welzijn (voorliggende veld) samen met inwoners te organiseren afgestemd op lokale behoeften. Het gaat vooral om de voorliggende zorg en welzijn. Dit betekent dat er niet wordt gewerkt vanuit één theoretisch onderbouwde blauwdruk voor de hele gemeente, maar dat er steeds per kern en per doelgroep wordt bekeken wat mogelijk en nodig is. Hierbij worden nieuwe ontwikkelingen vaak uitgetest als pilot en pas definitief tot beleid ontwikkeld, wanneer de pilot passend en effectief is. Deze werkwijze vraagt flexibiliteit en intensieve begeleiding van partners en gemeente. Toch is dit de werkwijze die we blijven hanteren, aangezien deze het beste aansluit bij de mogelijkheden en behoeften van de gemeenschap en we hiermee het meeste recht doen aan de kracht van de gemeenschap.

Tot slot verwijzen wij naar het Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein. Voor 2018 en 2019 wordt een nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld, waarin alle projecten en thema's op het gebied van welzijn en zorg, uit te voeren in 2018 en 2019, worden besproken.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

Wat willen we bereiken?

1. Kwalitatief goede en passende zorg bieden aan inwoners met vragen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, participatie of jeugdhulp passend binnen het gemeentelijk budget.
2. De kern van de transformatie in de zorg en ondersteuning is vraaggericht te werk gaan; geen standaardoplossingen bieden, maar echt maatwerk. We gaan samen met onze inwoners op zoek naar wat iemand echt nodig heeft en welke oplossingen hiervoor mogelijk zijn. De oplossingen zijn niet standaard en vragen creativiteit en innovatiekracht. Dit geldt voor alle doelgroepen, dus alle doelgroepen die vallen onder de Participatiewet, Jeugdwet en Wmo.

Bij voorkeur worden oplossingen geboden vanuit eigen kracht of het eigen netwerk of met behulp van informele zorg. Professionele zorg kan als aanvulling hierop geboden worden, het adagium hierbij is zo licht als mogelijk en zwaar als nodig. Dit vraagt een andere werkwijze voor zorgaanbieders, hulpverleners en consulenten, maar vraagt ook om een omslag in de samenleving.

3. Ten aanzien van alle inwoners en dus ook inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt stellen we ons tot doel om iedereen mee te laten doen en iedereen de kans te bieden om te groeien en te ontwikkelen. De gemeente vervult hierbij een voorbeeldrol en stimuleert andere ondernemers en organisaties dit ook te doen.
4. De relatie tussen overheid en inwoners is veranderd. De overheid heeft veel minder de rol van alwetende overheid en is afhankelijk van burgers en hun betrokkenheid voor het bieden van oplossingen. Inwoners zijn actief en mondig en kunnen een actieve rol in de samenleving vervullen door middel van een burgerinitiatief, nieuwe of al bestaande samenwerkingsverbanden.
5. Door de wetswijzigingen en bezuinigingen, wordt van inwoners verwacht dat ze langer thuis wonen. Om langer thuis te wonen moeten extra voorzieningen en ondersteuning dicht bij onze inwoners geboden worden. Dit vraagt een aanbod vanuit de kernen en laagdrempelige algemene voorzieningen.

Beleidskaders

De beleidskaders en de speerpunten die vanuit dit programma zijn c.q. worden ontwikkeld, zijn voor een deel terug te voeren op (bestaande) beleidskaders. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders.

- Focus op transformatie, 10 stappen verandering in het sociale domein (vastgesteld 10-05-2016);
- Visie herinrichting sociaal domein 'De kracht van de gemeenschap' (vastgesteld 25-05-2013);
- Bovenlokale beleidskaders jeugd (vastgesteld 30-01-2014);
- Beleidsplan jeugd (vastgesteld 13-11-2014);
- Beleidsplan Werk, Inkomen en Sociale zorg / beleidsplan Kompas 2017-2018 (vastgesteld 08-06-2017);
- Visie ISD Kompas (vastgesteld 13-12-2012);
- Arbeidsmarktbeleid Parkstad Limburg 2016-2020 (vastgesteld 20-07-2016);
- Nota armoedebeleid 2015 (vastgesteld 18-12-2014);
- Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning Van Eigen Kracht Tot Maatwerk (vastgesteld 09-03-2017);
- Beleidsnotitie wijksteunpunten Voerendaal (vastgesteld 09-03-2017);
- Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein 2018-2019 (in ontwikkeling).

Beleidsindicatoren

	Aantal	Eenheid	Bron
Banen	356,5	Aantal per 1.000 inwoners in leeftijd van 15 – 64 jaar	LISA (2016)
Jongeren met een delict voor de rechter	0,42%	% 12 t/m 21 jarigen Percentuele afwijking in 2012 ten opzichte van 2011	CBS (2016)
Kinderen in uitkeringsgezin	3,74%	% kinderen tot 18 jaar	Verweij Jonker instituut – Kinderen in Tel (2015)
Netto arbeidsparticipatie	65%	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS (2016)
Achterstandsleerlingen	Geen data beschikbaar		
Werkloze jongeren	0,92%	% 16 t/m 22 jarigen	Verweij Jonker instituut – Kinderen in Tel (2015)
Personen met een bijstandsuitkering	165	Aantal per 10.000 inwoners	CBS (2016)*
Lopende re-integratievoorzieningen	21	Aantal per 10.00 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS (2016)

Jongeren met jeugdhulp	7,5%	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS (2016)
Jongeren met jeugdbescherming	0,5%	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS (2016)
Jongeren met jeugdreclassering	0%	% jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS (2016)
Cliënten met maatwerkarrangement WMO	104	Aantal per 1.000 inwoners	Gemeentelijke monitor sociaal domein (2016)

Bovenstaande (verplichte) beleidsindicatoren zijn een eerste aanzet, welke in de komende jaren nader verfijnd zullen worden.

* Per 01-07-2017 heeft Voerendaal 131 personen met een bijstandsuitkering (cijfers Kompas).

Transformatie en innovatie

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Transformatie staat voor een proces van verandering. We willen een omslag bereiken in de samenleving, om antwoord te kunnen geven op de opgave die gesteld worden. Hierbij vinden we het belangrijk dat inwoners in Voerendaal op een prettige manier kunnen leven en participeren in de samenleving. De gemeente draagt bij aan een sociale infrastructuur die gericht is op leefbaarheid, sociale cohesie en welzijn. Individuele ondersteuning bieden we als dat nodig is, daarbij gaan we uit van de individuele situatie van inwoners, iedere inwoner is anders, heeft een ander netwerk, heeft andere mogelijkheden en daar wordt eventuele ondersteuning op afgestemd.

Dit zijn de opgaven van dit moment, maar ook de opgaven van de nabije toekomst en nog verder weg. Het kader voor deze transformatie wordt geboden door de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet en de consequenties van deze wetten. Kortweg kunnen we deze consequenties samenvatten als meer taken, beter uitvoeren met minder budget.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

- Een innovatieve benadering van positieve gezondheid.
Hierbij is de manier waarop inwoners in het leven staan en met uitdagingen kunnen omgaan belangrijk. De implementatie van het concept positieve gezondheid is belangrijk voor het bereiken van transformatie. De implementatie wordt verder uitgewerkt in het programma Volksgezondheid en milieu.
- Andere wijze van inkopen van jeugdhulp.
Een andere wijze van inkopen ondersteunt de transformatie. In 2018 wordt een aanbestedingstraject doorlopen voor de inkoop van ambulante jeugdhulp met één integraal lumpsumbudget. Hierbij is het uitgangspunt dat de opdrachtnemer jeugdhulp gaat bieden vanuit de gedachte: doen wat nodig is en dit wordt mogelijk gemaakt door een integrale lumpsumbudget en de autonomie die wordt toegekend aan de professional/opdrachtnemer. Gekoppeld aan het lumpsumbudget wordt een manier van resultaatsturing uitgewerkt. Door deze andere wijze van inkopen wordt het realiseren van innovatie van jeugdhulp ook vanzelfsprekender, denk hierbij aan de ontwikkeling van een parallelgroep op een kinderdagverblijf voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand, het aanbieden van een Sterteam etc. Dit sluit aan bij de ontwikkeling die we reeds in het sociaal domein hebben ingezet en zal verdere innovatie die inwoners ten goede komt mogelijk maken.
- Doorontwikkeling van de toegang.
De medewerkers in onze toegangsteams werken vraaggericht en zijn in staat om vanuit de analyse van de individuele vraag en mogelijkheden van inwoners te komen tot maatwerk. Verdere doorontwikkeling is gericht op implementatie van de SoNeStra- (sociale netwerk strategieën) uitgangspunten, ontwikkelen van innovatieve arrangementen en oplossingen voor hulpvragen, analyse van de ondersteuningsbehoefte van mantelzorgers tijdens het keukentafelgesprek en een afgestemde werkwijze met Veilig Thuis en het Veiligheidshuis
- Initiatief vanuit de samenleving stimuleren.
Voor het realiseren van de transformatiedoelen is het belangrijk dat inwoners zich betrokken voelen en zelf initiatieven ontplooiën om de sociale infrastructuur te versterken. Eigen initiatief in de samenleving wordt op een inspirerende en prettige manier gestimuleerd en in de gemeentelijke organisatie is een ondersteuningsstructuur ontwikkeld, waardoor initiatieven adequaat ondersteund worden. Dit onderwerp wordt verder uitgewerkt onder het kopje Burgerinitiatieven.
- Partnerschap en contractbeheer.
Om de omslag in de samenleving te bereiken is de samenwerking met inwoners en partners in het sociale domein belangrijk. Hiertoe geven we inhoud aan partnerschap. Hierbij is wederzijds vertrouwen, een duurzame relatie opbouwen en resultaatsturing essentieel. Dit werken we in 2018 uit voor de kernpartners in het sociale domein.
- Resultaatsturing en monitoring.
In overleg met partners en de toegangsteams ontwikkelen van een adequate werkwijze van resultaatsturing en monitoring.
- Facilitering van innovatie in het zorg- en hulpaanbod.
We initiëren en ondersteunen innovatie in het hulpaanbod, zoals bijvoorbeeld de ondersteuning van het

Ster-team, het expertteam voorschools, zorginitiatieven vanuit de WSP's en de initiatieven die zijn voortgekomen uit de eenzaamheidswedstrijd. Hiermee neemt de gemeente een stimulerende houding aan en geeft zelf het goede voorbeeld.

Planning	
1 ^e kwartaal	Opdrachtformulering inkoop jeugdhulp
2 ^e kwartaal	Aanbestedingsproces inkoop jeugdhulp
3 ^e kwartaal	Gunningsproces inkoop jeugdhulp
4 ^e kwartaal	Vorbereiding nieuwe werkwijze jeugdhulp met gegunde partij
Hele jaar	Borging positieve gezondheid
	Doorontwikkeling toegang
	Initiatief vanuit de samenleving stimuleren
	Partnerschap en contractbeheer
	Resultaatsturing en monitoring; ontwikkelen van relevante resultaatdoelen en prestatie-indicatoren met partners en toegangsteams
	Facilitering van zorg en hulpaanbod

Wat mag het kosten

Transformatie en innovatiever werken zit verankerd in de reguliere uitvoeringsbudgetten van jeugd, maatschappelijke ondersteuning, participatie en het uitvoeringsprogramma Sociaal Domein.

Wijksteunpunten

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Een essentieel onderdeel van de nieuwe sociale infrastructuur is het wijksteunpunt (WSP). Een wijksteunpunt in de kern biedt inwoners een fysieke plek dichtbij huis waar verschillende diensten en functies vanuit de formele en informele sector hun plek vinden. Het is een natuurlijke laagdrempelige ontmoetingsplaats waar mensen samen een kopje koffie drinken, meedoen aan een activiteit, informatie en advies kunnen inwinnen, waar algemene voorzieningen worden aangeboden en waar door de ontmoeting tussen burgers, burgers in een kwetsbare positie, professionals en vrijwilligers vroegsignalering plaats kan vinden. De activiteiten in het wijksteunpunt worden ook als instrument ingezet om kwetsbare inwoners te bereiken, problemen te signaleren en indien nodig aan te pakken.

De centrale doelstelling betreft goedlopende wijksteunpunten in onze Voerendaalse kernen die aansluiten bij de (lokale) behoeften die er zijn. De wijksteunpunten in de kernen kennen een eigen invulling maar hebben allen dezelfde hoofddoelstelling welke is onderverdeeld in:

- Een laagdrempelig inlooppunt met een uitnodigend activiteiten aanbod;
- Inhoud geven aan preventie & signalering vanuit het activiteiten aanbod van het WSP;
- Een goed functionerende info en adviesfunctie vanuit het WSP;
- Matchen van vraag en aanbod op het vlak van vrijwillige inzet;
- Algemene voorzieningen inrichten aansluitend bij behoeften van inwoners om de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van inwoners te vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Er zijn verschillende activiteiten en initiatieven aan de orde aangaande de (door)ontwikkeling van de wijksteunpunten per kern, te weten:

- Naar aanleiding van het besluit voor de realisatie van het wijksteunpunt Voerendaal – Kunrade op de locatie van de bibliotheek Voerendaal is in 2018 specifieke aandacht voor de samensmelting dan wel integratie van de functie van de bibliotheek en de functie van het wijksteunpunt om een meerwaarde voor beide partijen te creëren, aan de orde. Visie en samenwerking dienen goed op elkaar te worden afgestemd om te komen tot de genoemde meerwaarde.
- Ten aanzien van het wijksteunpunt Klimmen is reeds een samenwerking met de bibliotheekfunctie aldaar aan de orde. In 2018 wordt ingezet om de vrijwilligers van beide organisaties over en weer breder in te zetten en het activiteiten aanbod uit te breiden, afgestemd op de lokale behoeftes.

- In Ransdaal wordt voor 2018 een samenwerking met een zorgaanbieder in de vorm van een pilot opgestart. Hiermee wordt een verbinding en dwarsverbanden tussen formele en informele zorg tot stand gebracht. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden om het activiteiten aanbod in deze samenwerking uit te breiden.
- In de aanloop naar de realisatie van de MFC Ubachsberg worden in het eerste halfjaar kleinschalige activiteiten in samenwerking tussen verschillende Ubachsbergse verenigingen als voorloper op het wijksteunpunt georganiseerd.
- Met Mondriaan wordt eind 2017 gestart en concreet in 2018 invulling gegeven aan de in het kader van de Wmo verplichte functie van inloop GGZ. Deze functie wordt getransformeerd naar een algemene voorziening door deze te integreren in één of meerdere wijksteunpunten in Voerendaal. Zo wordt een infrastructuur in de kernen opgebouwd die participatie van de doelgroep faciliteert en stimuleert.
- In 2017 is gestart met een gewijzigde begeleidingsstructuur van de vrijwilligers gekoppeld aan de wijksteunpunten en aanverwante diensten en activiteiten. Deze structuur wordt in 2018 verder geconcretiseerd en geoptimaliseerd om deze zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen inzetten.

Tot slot is voor alle wijksteunpunten continu een (door)ontwikkeling aan de orde door wijzigingen in de samenstelling van de vrijwilligersgroepen, nieuwe ideeën voor activiteiten, gewijzigde behoeftes van bezoekers en initiatieven van (zorg)partners.

Planning	
1 ^e kwartaal	Visie en samenwerking tussen bibliotheek Voerendaal en wijksteunpunt Voerendaal – Kunrade afstemmen en concretiseren.
1 ^e kwartaal	Eerste bevindingen van de inloop GGZ in de wijksteunpunten met Mondriaan evalueren en al dan niet bijstellen t.b.v. de rest van 2018.
1 ^e kwartaal	De gewijzigde ondersteuningsstructuur voor vrijwilligers van de wijksteunpunten en aanverwante diensten evalueren en al dan niet bijstellen t.b.v. de rest van 2018.
1 ^e en 2 ^e kwartaal	Verbreding inzet vrijwilligers wijksteunpunt Klimmen en bibliotheek Klimmen inclusief uitbreiding activiteiten aanbod.
1 ^e en 2 ^e kwartaal	Activiteiten in Ubachsberg ontwikkelen als voorloper op het wijksteunpunt dat met de oplevering van de MFC Ubachsberg wordt geopend (medio 2018).
3 ^e kwartaal	Opening wijksteunpunt Voerendaal – Kunrade inclusief integratie met bibliotheekfunctie.
Doorlopend	(Door)ontwikkeling wijksteunpunten afgestemd op lokale behoeften, mogelijkheden, inzet van vrijwilligers en wensen van partners.

Wat mag het kosten

Vanuit uitvoeringsprogramma Sociaal Domein is voor 2018 € 80.500 en voor 2019 en volgende jaren € 63.000 geormerkt.

Talent werkt

Wat willen we bereiken (doelstelling)

In Voerendaal doet iedereen mee. Talent Werkt is dé paraplu voor alle initiatieven om dat voor elkaar te krijgen. Het gaat dan niet alleen om betaald werk, maar ook om vrijwilligerswerk en tal van andere activiteiten. Initiatieven waar bijvoorbeeld ook het Wijksteunpunt bij betrokken is of ISD Kompas. Talent Werkt is er voor alle Voerendalers: met of zonder beperking, met of zonder uitkering. We ondersteunen mensen om anderen te ontmoeten, actief te zijn en te blijven, zich te ontwikkelen, ervaring op te doen en waar mogelijk kansen te vergroten op (betaald) werk. We koppelen ondernemers en werkzoekenden aan elkaar, ondersteunen vrijwilligers waar we maar kunnen en stimuleren lokale bedrijven en organisaties om zich in te zetten voor de Voerendaalse samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Om het voornoemde te kunnen bereiken is afstemming tussen verschillende partners nodig. Deze afstemming vindt plaats binnen een zogenaamd actieteam waarin vertegenwoordiging van o.a. Kompas, gemeente, ondernemers, wijksteunpunten en op afroep andere partners aanwezig zijn dan wel hun bijdrage leveren.

- We stellen een communicatie- en marketingplan op ter versterking van het merk Talent Werkt;
- We zijn op de hoogte van de lokale en regionale arbeidsmarktontwikkelingen en onderzoeken binnen dat kader vooraf o.a. de haalbaarheid en beoogde resultaten van een initiatief. Daarnaast vindt evaluatie tussendoor/achteraf plaats om bij te sturen waar nodig om duurzaam en kwalitatief goede resultaten te borgen. Ook is het in het kader van verwachtingen managen concreet van belang dat we goed zicht hebben op de verschillende doelgroepen, de omvang hiervan en de mogelijkheden;
- We managen verwachtingen t.a.v. eventuele overdracht/inbedding van initiatieven buiten het ‘actieteam’;
- We zijn voortdurend op zoek naar interessante partners en werken aan het versterken van het partnerschap met strategische partners en ondernemers en stimuleren de bijdrage die zij kunnen hebben binnen het ‘actieteam’;
- We gaan na welke dwarsverbanden ontstaan, waarmee we extra mogelijkheden tot talent-ontwikkeling voor onze inwoners creëren.

Planning	
Doorlopend	Monitoren en al dan niet bijstellen van werkwijze om de initiatieven van Talent Werkt op te splitsen in 2 sporen; spoor ‘Werk’ en spoor ‘Sociaal’ met daaraan gekoppeld eigen actieteams.
Doorlopend	Inbedden van de samenwerking met gemeente Simpelveld op dit vlak en de intensivering van de samenwerking met WSP, UWV, onderwijsinstellingen en ondernemers.
Doorlopend	De lijn vasthouden en aansluiting blijven zoeken bij de hedendaagse “uitdagingen” vanuit de overkoepelende gedachtes en initiatieven. Ook blijven verkennen of het eigenaarschap van sociale initiatieven bij partners belegd kan worden.

Wat mag het kosten

In het uitvoeringsprogramma is hiervoor € 11.000 beschikbaar.

Burgerinitiatieven

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Voor het realiseren van de transformatiedoelen is het belangrijk dat inwoners zich betrokken voelen en zelf initiatieven ontplooiën om de sociale infrastructuur en leefbaarheid te versterken. Dit proces willen we graag stimuleren en faciliteren zodat activiteiten en structuren ontstaan die hieraan een bijdrage leveren en die aansluiten bij de lokale behoeftes.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Eigen initiatief in de samenleving wordt op een inspirerende en prettige manier gestimuleerd en in de gemeentelijke organisatie is een ondersteuningsstructuur ontwikkeld, waardoor initiatieven adequaat ondersteund worden. Hierbij dient de toetsende rol van de gemeente te worden omgezet in een ondersteunende en faciliterende rol. Het is van belang dat de mogelijkheden voor het ontwikkelen van initiatieven in de samenleving breed bekend zijn en dat deze laagdrempelig en op een relatief eenvoudige wijze aangekaart dan wel ingediend kunnen worden. Hiervoor wordt o.a. ingezet op:

- In reguliere overlegstructuren en contactmomenten met burgers en verenigingen de mogelijkheden van burgerinitiatieven (blijven) aanhalen en hier gerichte communicatie en PR op afstemmen;
- Met een betrokken en proactieve houding aangedragen burgerinitiatieven benaderen en hierover in contact blijven met de indieners;
- Continu aandacht blijven houden voor de interne ondersteuningsstructuur gericht op de juiste benadering en houding met betrekking tot burgerinitiatieven.

Planning	
1 ^e kwartaal	(Door)ontwikkelen van een ondersteuningsstructuur in de organisatie om initiatieven vanuit de samenleving te begeleiden en deze structuur in een proces op hoofdlijnen vastleggen.
Doorlopend	• Aangedragen burgerinitiatieven proactief en positief benaderen; • Kansen en mogelijkheden voor nieuwe burgerinitiatieven stimuleren; • Signaleren van potentieel aan burgerinitiatieven; • Voortzetten overlegstructuren met (buurt)verenigingen.

Wat mag het kosten

De kosten komen ten laste van het budget 'uitvoeringsprogramma sociaal domein'. Het is vooraf ook niet mogelijk om te bepalen welke kosten hiermee gepaard gaan om dit afhankelijk is van de aard en omvang van de initiatieven. Hiervoor een bedrag ad € 5.000 geormerkt vanuit het budget 'uitvoeringsprogramma sociaal domein'.

Overige activiteiten

Werkgeversservicepunt Parkstad Limburg

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Het werkgeversservicepunt Parkstad Limburg (WSP) vervult een centrale rol in de werkgeversdienstverlening in de regio Parkstad. Het doel is tweeledig namelijk enerzijds om werkgevers te helpen om te voldoen in hun personeelsbehoeften en anderzijds om werkzoekenden aan de slag te helpen. Om werkgevers goed van dienst te kunnen zijn is het essentieel dat publieke partijen (waaronder sociale diensten en UWV) samenwerken om de vraag van de werkgever in te vullen ongeacht de verschillende regelingen en doelgroepen in het sociale domein. Ook de benadering van de (grote) werkgevers in de regio wordt vanuit het WSP gestroomlijnd en gecoördineerd.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

De structurele inbedding van het WSP is eind 2016 een ondernemingsplan opgezet en medio 2017 een tijdelijke rechtsvorm, namelijk WSP Parkstad B.V. opgericht. Sinds de tijdelijke oprichting van de B.V. is onderzocht welke rechtsvorm het best passend is voor de definitief op te richten organisatie. Gegeven de bestuurlijke, juridische en governance afwegingen is geconcludeerd dat het oprichten van een openbaar lichaam de best passende structuur is. Naar verwachting wordt per 1 januari 2018 één juridische organisatie met één juridische entiteit in de vorm van een Gemeenschappelijke Regeling Werkgeversservicepunt Parkstad (GR WSP) opgericht.

Dit betekent tevens dat naast WSP Parkstad B.V. ook WSP Parkstad Detachering B.V. en WSP Parkstad Ondersteuning B.V. worden geabsorbeerd in de op te richten GR WSP Parkstad. De ondersteunende taken en de uitvoering van detachering voor de GR WOZL worden uitgevoerd door de GR WSP Parkstad. Dit betekent ook dat WOZL Beschut 2.0 B.V. achterblijft bij de GR WOZL en dat het openbaar lichaam WOZL ongewijzigd blijft bestaan en de rol van formeel werkgever voor de gehele SW-doelgroep ongewijzigd blijft vervullen.

Planning	
2018 en verder	Invulling en uitvoering geven aan het ondernemingsplan WSP 2.0/Detachering vanuit de nieuwe juridische organisatie GR WSP Parkstad B.V. De directies van de WSP B.V.'s en de Aandeelhoudersvergadering van de WSP Parkstad B.V., alsmede het Algemeen Bestuur van de GR WOZL zijn hier verantwoordelijk voor.

Wat mag het kosten

In deze begroting is geen afzonderlijk budget opgenomen. De kosten lopen via de begroting ISD Kompas.

Versterking van de samenwerking in de keten sociaal domein

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Alle Voerendaalse jeugdigen komen op voorschoolse en/of schoolse voorzieningen. Op deze plekken wordt vaak als eerste gesignaleerd als de ontwikkeling van kinderen niet goed genoeg verloopt. Het is belangrijk dat de professional in de (voor)schoolse voorzieningen tijdig, liefst zo vroeg mogelijk, andere partners uit de jeugdketen betreft om de problematiek op de juiste manier aan te pakken (1G1P1R). Dit kunnen het CJG, de jeugdgezondheidszorg, het toegangsteam, maatschappelijk werk etc. zijn. Door vroegtijdig samen te kijken welke problemen zich voordoen en op welke manier dit het beste kan worden aangepakt, is het mogelijk in een vroeg stadium tot een oplossing te komen, waardoor kleine problemen ook zoveel mogelijk klein kunnen blijven. De afgelopen jaren zijn hier stappen in gezet, vooral daar waar het de zwaardere of multiproblematiek betreft. De rol van vroegsignalering voor alle vormen van problematiek kan verder versterkt worden.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Via gezamenlijke doelgroepanalyse wordt door de verschillende jeugdpartners nagegaan op welke wijze de samenwerking verbeterd kan worden. Daarnaast versterkt de procescoördinator de samenwerking door sturing op brede betrokkenheid van partners bij casuïstiek en processen.

Planning	
2018	• 2 x een doelgroepanalyse voor alle Voerendaalse partners; • Situationele sturing door de procescoördinator op de samenwerking in de keten.

Wat mag het kosten

Niet van toepassing. Uitvoering hiervan vindt plaats binnen de reguliere taken en budgetten.

Financieel overzicht

Hiervoor is in beeld gebracht welke speerpunten in dit programma voor de komende tijd zijn opgenomen en op welke manier deze een bijdrage moeten leveren om de actuele problematiek te verminderen dan wel op te lossen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma groter dreigt te worden dan € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Sociaal domein				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Lasten:							
Samenkracht en burgerparticipatie	744	982	1.085	924	949	1.120	1.115
Wijkteams	389	364	397	427	427	412	412
Inkomensregelingen	2.571	2.770	2.625	2.648	2.631	2.626	2.632
Begeleide participatie	1.934	1.830	1.882	1.816	1.707	1.601	1.603
Arbeidsparticipatie	214	230	212	157	158	160	163
Maatwerkvoorzieningen	138	292	292	299	299	299	299
Maatwerkdienstverlening 18+	1.701	2.432	2.483	2.226	2.235	2.237	2.239
Maatwerkdienstverlening 18-	1.669	1.968	1.909	1.865	1.895	1.895	1.895
Geëscaleerde zorg 18+	33	41	41	32	32	32	32
Geëscaleerde zorg 18-	24	152	158	211	211	211	211
Totaal lasten:	9.417	11.061	11.084	10.605	10.544	10.593	10.601
Baten:							
Samenkracht en burgerparticipatie	66	52	106	125	125	125	125
Wijkteams	47	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	1.965	2.057	1.861	1.861	1.861	1.861	1.861
Begeleide participatie	-8	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+	292	270	270	250	250	250	250
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten:	2.362	2.379	2.237	2.236	2.236	2.236	2.236
Saldo programma	-7.055	-8.682	-8.847	-8.369	-8.308	-8.357	-8.365

Toelichting

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "Hygiënebegeleiding kinderopvang", "Ouderenverenigingen", "Cliëntondersteuning", "Algemeen maatschappelijk werk" en "Gemeenschapsaccommodaties".

De lagere lasten worden met name veroorzaakt door de gewijzigde toerekening van rente op basis van BBV 2017.

Taakveld Wijkteams

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein", "Jeugd, eerstelijnsloket" en "WMO 2015, eerstelijnsloket". De hogere lasten worden o.a. veroorzaakt door aanpassing van het budget jeugdzorg o.b.v. meest actuele informatie

Taakveld Inkomensregelingen

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "Productuitvoering werk, inkomen en zorg", "Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen", "Bijzondere bijstand", "Kwijtschelding gemeentelijke belastingen" en "BBZ". De hogere lasten worden met name veroorzaakt door de opgenomen middelen voor armoedebestrijding onder kinderen (conform meicirculaire 2017 gemeentefonds).

Taakveld Begeleide participatie

Tot dit taakveld behoort het budget "Wet sociale werkvoorziening". De lasten dalen als gevolg van een taakstellende bezuiniging van het Rijk op de integratie-uitkering sociaal deelfonds Wsw. Dit is doorgevoerd op de begroting van WOZL. De daling van de baten is terug te vinden bij de Sociaal deelfonds, Participatiebudget WSW, welke zijn geraamd bij programma Bestuur & ondersteuning (Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds).

Taakveld Arbeidsparticipatie

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "Participatie" en "Arbeidsmarktbeleid". Op basis van de meicirculaire 2017 gemeentefonds is het re-integratiebudget aangepast, waardoor de lasten dalen.

Taakveld Maatwerkvoorzieningen

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "Hulpmiddelen" en "Woningaanpassingen".

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18+

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "Uitvoering Wet maatschappelijke ondersteuning", "Huishoudelijke zorg, natura, PGB en eigen bijdragen", "WMO 2015, natura en PGB", "Vervoersvoorzieningen" en "Schuldhelpverlening".

De lagere lasten worden met name veroorzaakt door aanpassing van het budget huishoudelijke hulp en WMO 2015 (natura immaterieel) op basis van meest actuele informatie betreffende aantal indicaties en tarieven. Daarnaast is het budget voor vervoersvoorzieningen aangepast o.b.v. de begroting Omnibuzz.

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18-

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "Jeugdzorg, voorzieningen in natura en PGB".

De lagere lasten worden met name veroorzaakt door verlaging van het PGB-budget Jeugd door een verschuiving naar zorg in natura.

Taakveld Geëscaleerde zorg 18+

Tot dit taakveld behoort het budget voor "Opvang- en beschermd wonen-voorziening".

Taakveld Geëscaleerde zorg 18-

Tot dit taakveld behoort het budget voor "Jeugdzorg, veiligheid/jeugdreclassering/opvang". De hogere lasten worden met name veroorzaakt door de geraamde hogere bijdrage aan de GGD voor Veilig Thuis.

Programma Volksgezondheid en milieu

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Burgemeester W. Houben
Wethouder P. Leunissen
Wethouder J. Brauers

Centrale doelstelling

Gezondheid en gezondheidsbeleving wordt door verschillende aspecten beïnvloed. Zowel op regionaal als gemeentelijk niveau worden maatregelen getroffen ter bescherming van de gezondheid en ter versterking van het welbevinden van de burgers. In dit programma wordt regionale visie op gezondheid beschreven, wordt ingegaan op het thema 'positieve gezondheid' en worden fysieke maatregelen of inspanningen op het gebied van riolering, afval, milieubeheer en begraaftplaatsen aangehaald. Door de beschreven projecten en activiteiten worden randvoorwaarden gecreëerd op basis waarvan burgers enerzijds in een gezonde omgeving kunnen verblijven en anderzijds de zogenaamde positieve gezondheid wordt versterkt.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

Volksgezondheid

Binnen het regionale volksgezondheidsbeleid, dat is opgesteld in een coproductie van de GGD, gemeenten en Provincie Limburg, is een verschuiving aan de orde. In het verleden heeft binnen het regionale volksgezondheidsbeleid met name de nadruk gelegen op het verkleinen van de gezondheidsachterstand in Limburg. De afgelopen jaren is hier hard aan gewerkt maar er is nog altijd sprake van een achterstand in onze regio. In de regionale gezondheidsnota 2016-2019 is een vernieuwde aanpak verwerkt. Een aanpak die zich meer richt op het versterken van de eigen kracht van burgers en de inzet van betrokkenheid van veel partners. Niet alleen van partners op het gebied van gezondheid maar juist de inzet van partners op het terrein van economie, arbeidsmarkt en onderwijs. Maar zeker ook de inzet en betrokkenheid van burgers zelf. Deze kentering vindt ook zijn uitvoering en uitwerking in het in Voerendaal reeds in 2017 in gang gezette project c.q. thema 'positieve gezondheid'.

Water en rioolbeheer

Om invulling te geven aan het Bestuursakkoord Water, de Kaderrichtlijn Water en de klimatologische ontwikkelingen wordt de komende jaren, in navolging van voorgaande jaren, binnen de gemeente gewerkt aan het realiseren van een robuust watersysteem. Voor Voerendaal liggen hier kansen door het glooiende terrein en de aanwezige beekdalen, echter zal het aanpassen van de onder- en bovengrondse infrastructuur een behoorlijke impact hebben op de omgeving, de openbare ruimte en de begroting. Waar mogelijk wordt met voorziene infrastructurele projecten aangesloten op de maatregelen die te treffen zijn op het gebied van water en riolering. Riolering en een goed waterbeheer zijn van cruciaal belang. Het verder optimaliseren van ons rioolstelsel gebeurt met aandacht voor duurzaamheid (afkoppelen).

Afval

Door de mondiaal toenemende welvaart en groei van de wereldbevolking stijgt de vraag naar grondstoffen, met beschikbaarheidsrisico's en prijschommelingen tot gevolg. Hierdoor is de betekenis van afval ook nadrukkelijk veranderd. Steeds meer wordt afval grondstof. De 'lineaire' manier waarop we veelal met materialen omgaan (winning - gebruik - afdanken) wordt in een duurzame samenleving vervangen door een kringloopbenadering. De visie van de "circulaire economie" met het terugwinnen van grondstoffen uit ons afval heeft dan ook als inspiratie gediend voor ons afvalbeleid, zoals beschreven in het Afvalbeheerplan 2014-2020. In 2018 zal de 2^e fase (stap 2) van het afvalbeheerplan worden uitgewerkt.

Milieubeheer

Het hoofddoel van het huidige Nederlandse milieubeleid is het scheppen van een duurzame samenleving om de belasting op het milieu te verminderen en om zodoende klimaatveranderingen tegen te gaan. Voor het behalen van milieudoelstellingen zal de overheid meer wet- en regelgeving ontwikkelen, milieuvriendelijk gedrag gaan stimuleren, een groter milieubewustzijn bevorderen en het naleven van milieuregels stringenter controleren. Deze ontwikkelingen zullen binnen onze organisatie steeds meer aandacht vragen.

Beleidskaders

De beleidskaders en de speerpunten die vanuit dit programma zijn c.q. worden ontwikkeld, zijn voor een deel terug te voeren op (bestaande) beleidskaders. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders.

- Toekomstscenario GGD 2016-2019;
- Regionaal gezondheidsbeleid 2016-2019 'Van signaalrood naar bronsgroen!';
- Uitvoeringsprogramma sociaal domein 2018-2019;
- Kaderrichtlijn Water (2000);
- Gemeentelijk waterplan (vastgesteld 14-04-2011);
- Bestuursakkoord Donkere Wolken (2014);
- Verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vastgesteld 13-11-2014);
- Samenwerkingsovereenkomst Water samenwerkende gemeenten regio Parkstad (2016);
- Afvalbeheerplan 2014 – 2020.

Beleidsindicatoren

	Aantal	Eenheid	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	134	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg) (2015).	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	3,1%	Het aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente (2015).	RWS

Bovenstaande (verplichte) beleidsindicatoren zijn een eerste aanzet, welke in de komende jaren nader verfijnd zullen worden.

Prioritaire projecten

Positieve gezondheid

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Positieve gezondheid is het uitgangspunt van alle gezondheidsbevorderende activiteiten binnen de gemeente. Positieve gezondheid is het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren in het licht van sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Zes leefdomeinen liggen hieraan ten grondslag: Lichamelijke functies, mentaal welbevinden, sociaal-maatschappelijk participeren, dagelijks functioneren, zingeving en kwaliteit van leven. Nadat 2017 in het teken stond van positieve gezondheid middels 'het jaar van de positieve gezondheid' dat we communiceerden onder de vlag van 'Hart voor Voerendaal' is het zaak deze campagne voort te zetten en te verdiepen. Inwoners en partners maakten in 2017 kennis met het begrip en er is hard gewerkt aan de bewustwording. In 2018 wordt deze lijn doorgezet en wordt er blijvend ingezet op de preventieve en gezondheidsbevorderende werkwijze ten aanzien van de gezondheid en vitaliteit van inwoners. Belangrijk hierbij is de ontwikkeling in het verenigingsleven, het onderwijs, de zorg en het sport- en beweegaanbod.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

We zetten de communicatielijnen onder Hart voor Voerendaal in 2018 door. Hierbij benadrukken we alle bestaande en nieuwe positief gezonde elementen in onze gemeente. Samen met partners zetten we de ontwikkeling van Voerendaal als 1^e positief gezonde gemeente voort. Centraal staat de verankering van positieve gezondheid in de haarvaten van onze Voerendaalse gemeenschap. Hierbij werken we ook nauw samen met landelijke en regionale partners zoals het Institute for Positive Health, Provincie Limburg en GGD Zuid-Limburg om aan te sluiten bij de landelijke en provinciale ontwikkelingen rondom positieve gezondheid.

Planning	
Doorlopend 2018	Doorontwikkeling en verankering van Voerendaal als 1 ^e positief gezonde gemeente.
Doorlopend 2018	Ontwikkelen samenwerkingen en opzetten nieuwe samenwerking met partners in met name zorg, onderwijs en verenigingsleven ten aanzien van positieve gezondheid.

Wat mag het kosten

Hiervoor is in uitvoeringsprogramma € 19.500 beschikbaar (inclusief € 11.000 voor de 2-jaarlijkse fittest).

vGRP 2015-2019

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Goede riolering is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast in onze gemeente. Aanleg en beheer van de riolering is een gemeentelijke taak, die zijn wettelijke basis vindt in de Wet milieubeheer en de Waterwet. In de Wet milieubeheer is opgenomen dat de gemeente verplicht is om een (Verbreed) Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) op te stellen, waarin zij aangeeft hoe zij invulling geeft aan deze taak. Vanaf 1 januari 2008 is deze taak nader uitgesplitst en verbreed naar de drie zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. In het vigerende Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) dat een looptijd heeft tot eind 2019, heeft de gemeente geformuleerd hoe zij deze zorgplicht invult en bekostigt. Hierin staan de volgende zaken centraal:

Afvalwaterbeleid

Wij streven naar het op orde houden en waar nodig het verbeteren van het afvalwatersysteem voor de inzameling en het transport van het afvalwater. Alle percelen binnen ons grondgebied waar afvalwater vrijkomt, moeten zijn voorzien van een aansluiting op de riolering. Wij doen dit doelmatig en kostenefficiënt, onder andere door samen te werken met de partners van het samenwerkingsverband regio Parkstad.

Hemelwaterbeleid

Voor het hemelwater streven wij naar het zolang mogelijk vasthouden van het hemelwater waar het valt. Dit voorkomt piekafvoeren en grote transportafstanden van het hemelwater. Indien dit niet mogelijk is streven wij naar een duurzame en doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater.

Grondwaterbeleid

Conform de Waterwet heeft de gemeente een grondwaterzorgplicht, hetgeen het karakter heeft van een inspanningsverplichting. De gemeentelijke grondwaterzorgplicht treedt in werking als er sprake is van structurele nadelige gevolgen door overschrijding van de gewenste grondwaterstand (ontwateringsdiepte). Dit betekent dat wij aanspreekpunt zijn voor grondwaterknelpunten, maar niet dat wij aansprakelijk zijn, mits wij ons hebben ingespannen conform eigen beleid. De perceeleigenaar is primair verantwoordelijk voor het tegengaan van grondwateroverlast en/of –onderlast op zijn eigen terrein. Dit geldt ook voor funderingsproblemen. Ondergrondse gebruiksruimtes van panden, zoals een kelder of een souterrain, moeten volgens de bouwregelgeving waterdicht zijn.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Afkoppelprojecten

Op grond van het vGRP 2015 – 2019 worden in 2018 de volgende afkoppelmaatregelen opgepakt dan wel gerealiseerd:

Afkoppelen Ransdalerstraat e.o.

In het 4^e kwartaal van 2017 is de reconstructie van de Ransdalerstraat opgestart. Onderdeel van deze reconstructie betreft het opheffen van wateroverlast, het gaan voldoen aan de milieueisen ten aanzien van de rioolwater overstorten naar het oppervlaktewater en het kwalitatief vervangen van de verhardingen. Daarnaast wordt vanuit veiligheidsoogpunt en functionaliteit gestreefd naar een optimalere herinrichting van de straat. De werkzaamheden zullen in het 3^e kwartaal van 2018 worden afgerond. Zie ook het programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat.

Afkoppelen Minnegardsweg

Dit project bestaat uit het aanbrengen van een regenwaterriool en berging in het benedenstrooms gedeelte van de Minnegardsweg. Met de aanleg van het regenwaterriool vindt daadwerkelijke afkoppeling van de reeds aangelegde regenwatersystemen plaats in de Kerkstraat, het bovenstrooms gedeelte van de Minnegardsweg en het Bernardusplein. Ten aanzien van het Bernardusplein dient evenwel een gedeelte van de Aldegondestraat ook meegenomen te worden in het afkoppelplan Minnegardsweg. Het afkoppelen van verhard oppervlak wordt gecombineerd met kwalitatieve vervanging van verhardingen. De aanwezige regenwatersystemen in de hierboven aangegeven gebieden zijn thans tijdelijk gekoppeld met gemengde rioelstelsels. Middels het aanbrengen van een regenwaterriool in het benedenstroomse deel van de Minnegardsweg kunnen bovengenoemde oppervlakken daadwerkelijk worden afgekoppeld. Het afgekoppelde regenwater dient afgevoerd te worden richting de buffer Mingersborg. Onderzocht wordt of het water in de bestaande buffer opgevangen kan worden of dat een aanvullende berging benodigd is. Aansluitend aan het afronden van het bouwplan Fase 2 van de Woningstichting Voerendaal in de Minnegardsweg wordt gestart met het afkoppelplan. De planvoorbereiding en aanbesteding is voorzien in het 2^e en 3^e kwartaal van 2018. Het project wordt afgerond in 2019.

Afkoppelen Raadhuisplein/Schilstraat

In de tweede helft van 2017 is de planvoorbereiding opgestart van het project afkoppelen Raadhuisplein-Schilstraat. Dit na afronding van de nieuwbouwactiviteiten van de planontwikkeling Dammerich. De nieuwbouw is voorzien van een gescheiden systeem. Om de afvoer naar oppervlaktewater mogelijk te maken dient onderzocht te worden wat de beste manier is om het regenwatersysteem te verbinden met het parkgebied. Gelijktijdig wordt het openbaar verhard oppervlak afgekoppeld. Om het gehele gebied af te koppelen wordt in deze begroting een aanvullend krediet gevraagd voor de afkoppeling van het gedeelte Raadhuisplein ten zuiden van gemeentehuis (tracé: Hogeweg-Keerberg). In aansluiting op de herontwikkeling van het oude apotheekgebouw wordt ook het verhard oppervlak afgekoppeld en ontstaat er qua inrichting een eenduidig beeld met de rest van het gebied. De uitvoering van het project is voorzien in het 2e en 3e kwartaal van 2018. Dit betekent dat in het 1^e kwartaal de planvoorbereiding en de aanbesteding wordt afgerond.

Afkoppelen diversen

In 2017 zijn voorbereidingen getroffen rondom de benodigde rioolverzwaring tussen Retersbeek en Weustenrade en de te treffen rioleringsmaatregelen in Craubeek en Winthagen. De voortgang rondom de te treffen maatregelen in Retersbeek/Weustenrade en in Winthagen wordt bepaald door het verkrijgen van al dan niet medewerking van grondeigenaren. Voor wat betreft het afkoppelen van het gebied Craubeek is een afkoppelstudie uitgevoerd en na overleg met WRO en WBL is gebleken dat het terugdringen van vuilwater overstorten op de Craubekervloedgraaf, met een relatief eenvoudige technische ingreep te realiseren is ter hoogte van de buffer aan de Straterweg, waardoor het afkoppelen van Craubeek, in het kader van de te behalen milieueisen niet meer noodzakelijk is.

Binnen het STRIP 1.1. zijn tevens de Kampstraat, Pastoor Laevenstraat, St. Gillesstraat, aanhechting Dorpsplein, Rootveldstraat en Ranzaerstraat aangemerkt als reconstructie behoevende wegen. Dat zijn allen straten met een onderhoudsachterstand op het gebied van verhardingen. Daarnaast zijn binnen deze straten ook maatregelen voorzien vanuit het taakveld water en riolering. In aansluiting op de Ransdalerstraat dient ook hier het hemelwater afgekoppeld te worden en waar nodig het riool vervangen te worden. De maatregelen die worden doorgevoerd bestaan voornamelijk uit het vervangen van alle verhardingen, het realiseren van kleinschalige verkeersmaatregelen ten gunste van de verkeersveiligheid en het treffen van water en rioleringsmaatregelen. In het 4^e kwartaal van 2017 is de planvoorbereiding rondom de reconstructie behoevende wegen opgestart. Start uitvoering van is voorzien in het 4^e kwartaal 2018, na afronding van de reconstructie Ransdalerstraat.

Grondwater

Vanuit de Waterwet hebben we een grondwaterzorgplicht. Mede in het licht van deze zorgplicht is een grondwatermeetnet in Voerendaal en Kunrade geïnstalleerd. Het grondwatermeetnet wordt jaarlijks uitgelezen en geanalyseerd. Het doel van het meetnet is enerzijds het verkrijgen van een betrouwbaar beeld van het grondwaterverloop in het aandachtsgebied en anderzijds om te beoordelen of het treffen van vervolmaatregelen benodigd zijn en welke effectiviteit deze maatregelen hebben. In 2017 is het grondwatermeetnet uitgebreid richting Retersbeek en Weustenrade. Tevens wordt in samenspraak met plaatselijk betrokkenen en betrokken partners het vraagstuk van de grondwateroverlast in dit gebied nader verkend in 2018.

Pilot Grondwater Weustenrade

In 2017 is een werkgroep opgezet, bestaande uit gemeente Voerendaal, WML en Provincie en Waterschap en een afvaardiging van bewoners die de casus grondwateroverlast Weustenrade/Retersbeek zijn gaan onderzoeken. Gezien de complexiteit van de probleemstelling zal dit onderzoek doorgezet worden in 2018. De analyses moeten leiden tot conclusies en aanbevelingen, met het oog op: hoe om te gaan met grondwater?

Regenwaterstructuurkaart/Basisrioleringsplan

Landelijk gezien is een tendens waar te nemen waarbij sprake is van regenbuien die frequenter en heftiger zijn. De afgelopen jaren hebben we dan ook binnen de gemeente meermaals te maken gehad met wateroverlast. Dit gebeurde vaak na heftige hoosbuien die in korte tijd delen van Voerendaal onder water hebben gezet, met alle gevolgen van dien.

Vanwege de verwachting dat deze situaties zich als gevolg van klimaatveranderingen in de toekomst vaker zullen voordoen wordt er een regenwaterstructuurkaart voor Voerendaal opgesteld. Een regenwaterstructuurkaart is een kaart waarop de aaneengesloten gebied dekkende waterafvoerstructuur zichtbaar wordt gemaakt. Middels deze regenwaterstructuurkaart kunnen knelpunten snel inzichtelijk gemaakt worden. In samenspraak met het Waterschap Limburg is in 2017 een start gemaakt met het opstellen van een regenwaterstructuurkaart die naar verwachting in het 1^e kwartaal 2018 wordt opgeleverd. Hiermee wordt duidelijk hoe de waterafvoer van regenwater op straatniveau binnen de gemeente Voerendaal verloopt. Deze kaart vormt dan ook een goed hulpmiddel bij plannen die ontwikkeld worden in de fysieke ruimte.

Pilot Wateroverlast Barrier

Naar aanleiding van de waterlast van 23 juni 2016, is er in 2017 een werkgroep geformeerd, bestaande uit Waterschap, Rijkswaterstaat en gemeente Voerendaal, die voor de casus overlast Barrier een aantal onderzoeksvragen heeft geformuleerd. De intentie van het reeds opgestarte onderzoek is dat dit in 2018 zal leiden tot een fysieke maatregel ter plaatse en een vertaling van dit proces te maken naar overige knelpunt locaties binnen de gemeente.

Samenwerkingsverband Parkstad

De regio Parkstad is gestart met het verkennen van de voordelen van samenwerking op het gebied van de uitgangspunten van het vGRP en het operationeel beheer. Een daarvan betreft het verbeteren van de kwaliteit en doelmatigheid van Meten en Monitoren, Databeheer en het hydraulisch Rekenen. Doelmatig beheer in de waterketen vergt een goede kennis van het watersysteem en van de complexe infrastructuur voor inzameling, transport en zuivering van stedelijk afvalwater: wat bevindt zich waar in relatie tot de ruimtelijke inrichting, wat zijn de kenmerken en wat is de toestand ervan. Het vergt ook een goede kennis van de werking van het systeem, met name ook onder extreme omstandigheden, zodat water op straat en belasting van het milieu door onnodige overstorten zoveel mogelijk worden voorkomen. Gebleken is dat er nog veel winst is te behalen op het beheer van de statische gegevens (het fysiek aanwezige afwateringssysteem) alsmede op het gebied van het meten, monitoren en doorrekenen van de werking van de watersystemen. Als gevolg hiervan is in 2017 het beheer van rioolgegevens door de gemeenten binnen Parkstad (excl. Kerkrade) ondergebracht bij het Gegevenshuis. Voor wat betreft het meten, monitoren en rekenen is in 2017 een pilot gestart om samen met een aantal gemeenten binnen Parkstad de krachten op

dit onderdeel te bundelen. In 2018 wordt hieraan gevolg en nader invulling gegeven, met namen op het gebied van doorrekenen, meten en monitoren van de watersystemen.

Beheerplan greppels, wadi's en waterlossingen

Met het oog op kwalitatief en eenduidig beheer is, in het kader van de doorontwikkeling van de Buitendienst, eind 2017 gestart met het opstellen van een aantal beheerplannen. Dit geldt op gebied van water voor het beheer van: greppels, wadi's en waterlossingen. Het beheerplan omschrijft het areaal, het gewenste kwaliteitsniveau, de onderhoudsfrequentie, eigen inzet, dan wel inzet door derden. Daar waar het inzet door derden betreft wordt een meerjarige raamovereenkomst in de markt geplaatst, wat de kwaliteit en continuïteit ten goede moet komen. In 2018 worden deze beheerplannen afgerond en vastgesteld en dienen de raamovereenkomsten te zijn afgesloten met marktpartijen.

Planning	
Doorlopend	Vorbereiden en uitvoeren afkoppelprojecten Monitoren grondwatermeetnet
2 ^e 3 ^e 4 ^e kwartaal 2018	Opstellen Breed gemeentelijk Rioleringsplan ism Parkstad
4 ^e kwartaal 2018	Start oriëntatiefase opstellen vGRP ism Parkstad

Wat mag het kosten

De werkzaamheden voortvloeiende uit het vGRP 2015 – 2019 wordt in financiële zin gedekt uit het rioolkostendekkingsplan. Voor de aangehaalde afkoppelprojecten staan in deze begroting, bij het onderdeel 2.6 Investeringsprojecten, de investeringskredieten separaat vermeld. In totaal gaat het hierbij om een bedrag van afgerond € 6 miljoen.

Overige activiteiten

AED- en Reanimatienetwerk

Wat willen we bereiken

Voerendaal kent een sterk reanimatienetwerk en kan terugvallen op vele betrokken burgers die zich graag inzetten voor een ander. Versterking van het netwerk en het aanbrengen van een solide structuur is echter wel een noodzakelijkheid. Daarom kiezen we ervoor het AED- en reanimatienetwerk volgens een vaste structuur in te richten zodat er duidelijkheid ontstaat voor alle betrokken partijen in termen van de omvang van het dekkinggebied en ondersteuningsmogelijkheden inzake aanschaf, beheer en onderhoud AED's en (vervolg)reanimatiecursussen. We richten onze structuur zowel op individuele inwoners van Voerendaal als ook verenigingen en ondernemers, al dan niet in samenwerkingsverband.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Vier ontwikkelingen liggen ten grondslag aan de nieuwe opzet van het AED- en reanimatienetwerk:

- Versterken van het reanimatienetwerk in het kader van een voldoende dekkinggebied;
- Versterken van het AED-netwerk in het kader van een voldoende dekkinggebied;
- Financiële kaders stellen en organisatorische / faciliterende rol gemeente vastleggen;
- Inrichten van een structuur van het AED- en reanimatienetwerk in Voerendaal waarin voor burgers, verenigingen en ondernemers duidelijkheid is over de ondersteuningsmogelijkheden inzake:
 - Aanschaf, beheer en onderhoud AED's;
 - (Vervolg)reanimatiecursussen.

Planning	
1 ^e kwartaal	Opstellen en uitrollen van nieuwe structuur voor het AED- en reanimatienetwerk.
Doorlopend 2018	Inzet op communicatie om burgers, ondernemers en verenigingen te betrekken in het AED- en reanimatienetwerk.

Wat mag het kosten

Hiervoor is vanuit uitvoeringsprogramma € 12.500 beschikbaar.

Regionaal gezondheidsbeleid 'Van signaalrood naar bronsgroen!'

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Bij de paragraaf 'ontwikkelingen en aandachtspunten' is reeds benoemd dat een verschuiving in het regionale volksgezondheidsbeleid aan de orde is. De basis voor de vernieuwde aanpak vormt de visie op gezondheid, waarbij het vermogen om je aan te passen aan de uitdagingen van het leven en zelfregie voeren over je leven centraal staan oftewel de zogenaamde positieve gezondheid. De nadruk komt meer te liggen op veerkracht, functioneren en participeren in plaats van somatische en psychische problematiek. De aanpak in de regionale gezondheidsnota 2016-2019 richt zich in dit licht op het ondersteunen en bevorderen van de regie van burgers. In de gemeente Voerendaal wordt al sterk c.q. actief ingezet op deze ontwikkelingen door het project 'Positieve gezondheid' zoals verwoord als prioritair project in dit programma.

Wat gaan we daarvoor doen

Het regionale gezondheidsbeleid 2016-2019 wordt onder regie van de GGD op Zuid-Limburgse schaal verder uitgewerkt. Hiervoor zijn drie programmalijnen geformuleerd die houvast bieden voor het formuleren van de te ondernemen acties. Het betreft de volgende programmalijnen:

1. Gezonde jeugd;
2. Gezonde wijk;
3. Aandacht voor kwetsbare personen.

Naast de regionale uitwerking, waaraan uiteraard ook lokale inzet en betrokkenheid wordt geboden, wordt ook uitvoering gegeven aan het lokale projectplan 'Positief Gezond'.

Planning	
2018	Invulling en uitvoering geven aan de acties volgend uit de regionale gezondheidsnota 2016-2019 op initiatief en onder regie van de GGD en door middel van de opgetuigde ondersteuningsstructuur (werkgroepen).
Doorlopend	Borgen van de resultaten van 'Positief Gezond' in de reguliere werkwijze.

Wat mag het kosten

Kosten voor de uitvoering van het regionale gezondheidsbeleid van de GGD bedragen € 200.751.

Riolering

Wat willen we bereiken (doelstelling)

In het kader van het optimaliseren van de kwaliteit en het beheer van het rioolstelsel dient nader inzicht verkregen te worden in de kwaliteit van het riool dat gelegen is op particulier terrein. Maar ook dienen afspraken gemaakt te worden met grondeigenaren om enerzijds de toegankelijkheid van betreffende rioolstrengen te borgen en anderzijds te voorkomen dat grondeigenaren ongewenste maatregelen nemen (zoals het planten van bomen/groen) op of rondom het riool.

Wat gaan we daarvoor doen

Bereikbaar maken blinde putten

In de gemeente Voerendaal bevinden zich meerdere rioolstrengen, die moeilijk bereikbaar zijn en vaak voorzien zijn van een blinde putdeksel (deksel gelegen onder maaiveld). De kwaliteit van deze riolen is niet bekend en middels inspecties dient dit te worden achterhaald. Om deze inspecties te kunnen uitvoeren is het bereikbaar maken van deze putten noodzaak. In 2017 is het volledige rioolareaal geactualiseerd en bijgewerkt. Eind 2017 is een plan van aanpak opgesteld hoe om te gaan met riolen en blinde putten op particulier terrein. Op basis van dit plan wordt in 2018 verder uitvoering gegeven aan het bereikbaar maken, reinigen en inspecteren van deze riolen. Vanwege de bewerkelijkheid gaat dit plaatsvinden in deelgebieden. Aan de hand van de inspectieresultaten wordt vervolgens bepaald welke maatregelen getroffen moeten worden.

Kadastraal registreren rioolleidingen Voerendaal door particuliere percelen.

Uit een inventarisatie is gebleken dat het gemeentelijk riool door circa 660 percelen van derden verloopt zonder dat hierover met hen afspraken zijn vastgelegd. In 2018 wordt een plan uitgewerkt hoe de toegankelijkheid van betreffende rioolleidingen juridisch geborgd kunnen worden. Gelijk opgaand aan het bereikbaar maken, reinigen en inspecteren afspraken gemaakt met particuliere eigenaren en bij het kadaster vastgelegd.

Planning	
2018-2019	• Uitvoering geven aan bereikbaar maken moeilijk bereikbare riolen en blinde putten. • Juridische vastlegging riolen op particuliere terreinen bij het kadaster.

Wat mag het kosten

Voor het bereikbaar maken van de blinde putten is in deze begroting een investeringskrediet opgenomen van € 418.000. Genoemd bedrag wordt in 15 jaar afgeschreven.

Afval

Wat willen we bereiken (doelstelling)

De focus van het afvalinzamelsysteem ligt op het blijven stimuleren van het gescheiden aanbieden van afval, het reduceren van onwenselijke afvalstromen en kostenreductie.

Daarbij zijn in het vastgestelde Afvalinzamelplan 2014 – 2020 de volgende doelen vastgelegd (bronscheiding van minimaal 65%):

- maximum restafval per inwoner: 120 kg;
- reductie CO₂: 33%;
- netto verwerkingskosten: richting nul;
- een daling van de kosten per aansluiting met € 5,-.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

In Voerendaal en de overige Parkstad-gemeenten is per 1 januari 2017 gestart met het éénmaal per 2 weken integraal inzamelen van kunststofverpakkingsafval met drankenkartons en blik (PMD). Ten behoeve van dit besluitvormingsproces en de aanpassing van de routes is besloten om de inzamelfrequentie voor restafval naar éénmaal per 4 weken pas in het voorjaar van 2018 in te voeren. Dan is ook meer ervaring opgedaan met proeven rond de luierinzameling (in Landgraaf).

Eind 2016 heeft een eerste evaluatie van het Afvalinzamelplan 2014 – 2020 plaatsgevonden. Alsdan zal een bestuurlijk standpunt ten aanzien van nieuwe VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) voor restafval (namelijk < 100 kg restafval per inwoner in 2020) dienen te worden ingenomen en welke (aanvullende) maatregelen hiervoor nodig zijn. Hierbij zal ook het acceptatiebeleid op de milieuparken aan de orde worden gesteld.

Planning	
1 ^e helft 2018	Invoeren inzamelfrequentie restafval

Wat mag het kosten

De werkzaamheden op het gebied van afval worden uitgevoerd door de RD4. Conform de begroting van RD4 is hiervoor een budget opgenomen van € 860.000. Deze kosten worden volledig afgedekt binnen het tarief inzameling huishoudelijk afval.

Milieubeheer

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Lucht, water en bodem dienen van een zodanige kwaliteit te zijn dat de gezondheid van mensen die in Voerendaal wonen, werken en verblijven niet worden aangetast. Geluid en omgevingslawaaï dienen binnen aanvaardbare grenzen te blijven. Dat geldt eveneens voor blootstelling aan onaanvaardbare externe veiligheidsrisico's van vervoer, opslag en verwerking van gevaarlijke stoffen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Maatregelen die voorzien zijn ter bescherming van het milieu en de gezondheid rondom water/riolering en afval zijn reeds in dit programma aangehaald. Voor wat betreft het verduurzamen van onze leefomgeving ligt de focus op het handen en voeten geven aan de energietransitie die in regionaal en op lokaal niveau worden opgepakt (zie ook het programma "volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing"). Door uitvoering van de (deels wettelijke) taken Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) reguleren we als gemeente de initiatieven in de fysieke omgeving. Met de RUD Zuid-Limburg worden jaarlijks afspraken

gemaakt rondom het controleren van inrichtingen, het adviseren rondom vergunningverlening, het voeren van toezicht en het afhandelen van milieuklachten.

De rijksoverheid voert vanaf 2024 een verbod in op asbesthoudende daken die in contact staan met de buitenlucht. Particulieren, bedrijven en (overheid)instellingen mogen deze daken dan niet meer bezitten. Gemeenten kunnen een dwangsom opleggen als een asbest dak niet is verwijderd. Eigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor de verwijdering van asbest. Zie hiervoor ook programma volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing.

Voor de komende jaren is asbest dan ook een belangrijk aandachtspunt. Het landelijk verbod zal leiden tot een toename van vragen van burgers, sloopwerken met asbest, het aantal meldingen en het aantal controles. Deze stijging is sinds 2016 al merkbaar. Met het oog op ondeskundigheid van particulieren is in 2017 ingezet op voorlichting en communicatie. Tevens zal middels gebiedstoezicht getracht worden illegale verwijdering van asbest te signaleren en te traceren. Deze lijn wordt in 2018 doorgezet.

Planning	
Geheel 2018	Inzet van communicatie en gebiedstoezicht specifiek gericht op asbest

Wat mag het kosten

In deze begroting is voor "uitvoering en handhaving milieu" structureel een budget van € 69.000 opgenomen.

Financieel overzicht

Hiervoor is in beeld gebracht welke speerpunten in dit programma voor de komende tijd zijn opgenomen en op welke manier deze een bijdrage moeten leveren om de actuele problematiek te verminderen dan wel op te lossen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma groter dreigt te worden dan € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Volksgezondheid en milieu							Bedragen x € 1.000
	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Lasten:							
Volksgezondheid	359	406	417	397	390	390	390
Riolering	1.361	1.607	1.611	1.211	1.309	1.322	1.356
Afval	755	875	875	882	882	882	882
Milieubeheer	88	121	121	122	117	117	120
Begraafplaatsen en crematoria	104	32	32	23	19	19	19
Totaal lasten:	2.667	3.041	3.056	2.635	2.717	2.730	2.767
Baten:							
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	1.446	1.899	1.900	1.686	1.785	1.791	1.825
Afval	1.105	1.131	1.131	1.099	1.161	1.161	1.162
Milieubeheer	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	23	28	28	24	24	24	24
Totaal baten:	2.574	3.058	3.059	2.809	2.970	2.976	3.011
Saldo programma	- 93	17	3	174	253	246	244

Toelichting

Taakveld Volksgezondheid

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "collectieve preventie" en "jeugdgezondheidszorg (Wpg)".

Taakveld Riolering

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "Riolen en rioolgemalen".

De lagere lasten worden met name veroorzaakt door de gewijzigde toerekening van rente op basis van BBV 2017. De afwijking in de baten wordt veroorzaakt door de mutatie in de aanwending van de egalatievoorziening riolering (budgettaire neutraliteit).

Taakveld Afval

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "inzameling huishoudelijk afval".

De lagere baten in 2018 komt door de inzet van de reserve egalatie belastingtarieven in 2018 (teruggaaf resultaat GR RD4 jaar t-2).

Taakveld milieubeheer

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "milieuwerkprogramma" en "uitvoering en handhaving milieu".

Taakveld Begraafplaatsen en crematoria

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “gemeentelijke begraafplaats”.

De lagere lasten worden met name veroorzaakt door de gewijzigde toerekening van rente op basis van BBV 2017. De lagere baten worden veroorzaakt door een verlaging van de raming begraafplaatsrechten als gevolg van minder begravingen en minder verlengingen van grafhuur.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Verantwoordelijke portefeuillehouder: Wethouder P. Thomas
Wethouder J. Brauers

Centrale doelstelling

De hoofddoelstelling van het programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing vormt het realiseren van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving middels het aanbieden van huisvesting afgestemd op veranderende woonwensen en -eisen, de bevolkingskrimp alsmede op maatschappelijke thema's zoals duurzaamheid en leefbaarheid. Centraal staat hierbij het behouden van leefbare kernen waarbinnen een goede balans bestaat tussen huur-, zorg-, en koopwoningen, waarbij ruimte is voor jong én oud en waarbij de karakteristieke, landelijke/dorpse identiteit van Voerendaal behouden blijft.

Het thema duurzaamheid maakt een belangrijk onderdeel uit van dit programma. Op zowel Provinciale als op Zuid-Limburgse, regionale en lokale schaal staat duurzaamheid hoog op de agenda. Duurzaamheid raakt niet alleen de burger, maar ook vele taakvelden van de gemeente zelf. Hoewel duurzaamheid verankerd is binnen dit programma treft het ook alle andere programma's binnen de gemeente (van beheer in/van de openbare ruimte tot inkoop en aanbesteding, van huisvesting tot mobiliteit, van leefbaarheid tot economie).

Bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid op het gebied van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, grondzaken en duurzaamheid komt de focus te liggen op:

- het realiseren van vitale kernen met een duurzame woon- en leefomgeving;
- het bieden van voldoende passende woontypologieën afgestemd op de demografische ontwikkelingen in kwalitatieve zin;
- realiseren van duurzame en levensloopbestendige woningen en voorzieningen met voldoende ruimte voor starters;
- het bieden van een evenwichtige structuur in het woningaanbod afgezet tegen de demografische ontwikkelingen in kwantitatieve zin;
- het realiseren van een leefomgeving die in 2040 energieneutraal is.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

Omgevingswet

Het omgevingsrecht bestaat thans uit tientallen wetten en honderden regelingen voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. En allemaal met hun eigen uitgangspunten, procedures en eisen. De wetgeving is daardoor ingewikkeld geworden voor de mensen die ermee werken en duurt het bijvoorbeeld langer voordat een project kan starten. Het kabinet wil het omgevingsrecht makkelijker maken en samenvoegen in 1 Omgevingswet. De voorbereidingen hiertoe zijn lopende. De bedoeling is dat in 2019 de nieuwe omgevingswet van kracht wordt. In de komende periode zal de gemeente zich zowel inhoudelijk als organisatorisch hierop moeten voorbereiden.

Woningwet

Op grond van de nieuwe Woningwet is bepaald dat primair de focus van Woningcorporaties komt te liggen op de verhuur van woningen aan huishoudens met een inkomen onder € 34.911. Op grond van de zgn. passendheidsnorm dienen huishoudens met huurtoeslag passend naar hun inkomen gehuisvest te worden. De gemeente krijgt bovendien meer sturing op de werkzaamheden van corporaties. Het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid is bepalend voor de werkzaamheden van de corporatie. De corporatie dient op grond van de nieuwe Woningwet namelijk naar redelijkheid bij te dragen aan het gemeentelijk beleid en zal een "bod" moeten uitbrengen op het gemeentelijke volkshuisvestingsbeleid. Corporaties leveren jaarlijks op 1 juli een "overzicht van voorgenomen werkzaamheden" aan waaruit de gemeente kan afleiden welke werkzaamheden op het grondgebied van de gemeente zijn voorzien, en welke bijdrage daarmee is beoogd aan de uitvoering van het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid. Dit is het zgn. "bod" van de corporaties. Vervolgens sluiten de corporaties, de gemeente en de huurdersorganisatie(s) elk jaar voor 15 december prestatie-afspraken met elkaar. Huurdersorganisaties worden een volwaardige partij bij het overleg daarover.

Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL)

Eind 2014 is een nieuw POL vastgesteld. Voor het onderdeel Wonen is de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg afgerond. Het POL heeft doorwerking op lokaal niveau en is middels vaststelling van de bestuursafspraken tussen Provincie en gemeente bindend.

Duurzaamheid

De regio Parkstad Limburg heeft de ambitie (PALET) uitgesproken dat de regio in 2040 energieneutraal is. Om hiertoe te komen is binnen de regio een ambitie- en visiedocument opgesteld. Om daadwerkelijk het beoogde resultaat te boeken dienen concrete activiteiten vastgesteld te worden en dienen deze vanuit de gemeente daadwerkelijk in gang gezet te worden. De ambitie op het gebied van duurzaamheid zal de komende jaren dan ook de nodige aandacht verdienen.

Specifieke ontwikkelingen en aandachtspunten

De gemeente Voerendaal is primair een woongemeente. De vergrijzing en ontgroening die in Zuid-Limburg aan de orde is, speelt ook in onze gemeente een prominente rol. Prognoses geven aan dat de komende 10 jaar de bevolking zal dalen naar minder dan 12.000. In bijna elke leeftijdscategorie neemt het aantal inwoners af. Omdat de bevolking steeds ouder wordt, zal de groep van 75 en ouder echter groter worden. De leeftijdscategorie 55-75 jaar is de grootste groep. De daling van de bevolking in onze gemeente wordt verder bepaald door het vertrek van jongeren. Daarnaast zal door de genoemde ontwikkelingen ook het aantal huishoudens gaan afnemen. Als gevolg van deze demografische ontwikkelingen is de verwachting dat op termijn woningen leeg komen te staan. In de praktijk zien we echter dat de krimp in Voerendaal minder hard optreedt dan prognoses aangeven. Desalniettemin zal er steeds meer behoefte zijn aan andere soorten woningen. Door de demografische ontwikkelingen worden ontwikkelingen in de bevolking steeds meer bepaald door verhuisbewegingen. Hieruit blijkt dat er een vertrekoverschot is bij jongeren en ouderen. Er is echter ook een vestigingsoverschot zichtbaar binnen Voerendaal bij de groep 30-50 jarigen. De woonomgeving die als positief ervaren wordt alsmede het feit dat er binnen de leeftijd 30-50 jarigen een vestigingsoverschot laat zien, vormen een kans voor Voerendaal.

Beleidskaders

De beleidskaders en de speerpunten die vanuit dit programma zijn c.q. worden ontwikkeld, zijn voor een deel terug te voeren op (bestaande) beleidskaders. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders.

- Nota Ruimte (2006);
- Provinciaal Omgevingsplan (2014);
- Provinciale Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016);
- Intergemeentelijke Structuurvisie Parkstad Limburg (2009);
- Herstructureringsvisie Parkstad (2009);
- Structuurvisiebesluit Wonen en Retail Parkstad (2011);
- Regionale Woningbouwprogrammering 2013-2016;
- Energieprogramma Limburg 2008-2011-2020 (2008);
- Kadernota Energie, ecologie, economie (2010);
- Parkstad Limburg Energietransitie (PALET) (2014/2015);
- Bestemmingsplannen Buitengebied, Klimmen-Ransdaal, Ubachsberg en Voerendaal-Kunrade;
- Welstandsnota (2013);
- Volkshuisvestingsplan gemeente Voerendaal (2012);
- Verordening starterslening (2014);
- Grondnota gemeente Voerendaal (2016);
- Woonvisie Voerendaal (2017).

Beleidsindicatoren

	Aantal	Eenheid	Bron
Gemiddelde woz-waarde	208	Duizend euro	CBS (2016)
Nieuw gebouwde woningen	2,8	Aantal per 1.000 woningen	BAG
Demografische druk *	82,6	%	CBS (2017)
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 716	In euro's	COELO atlas lokale lastendruk 2017
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 782	In euro's	COELO atlas lokale lastendruk 2017

Bovenstaande (verplichte) beleidsindicatoren zijn een eerste aanzet, welke in de komende jaren nader verfijnd zullen worden.

* Demografische druk:

De totale druk is de verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar en van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Implementatietraject Omgevingswet

Wat willen we bereiken (doelstelling)

De Omgevingswet is momenteel volop in ontwikkeling; de verwachting is dat in 2019 alle wet- en regelgeving is afgerond. Dat duurt nog even, maar daar kan met de voorbereiding niet op worden gewacht. De Omgevingswet gaat namelijk niet alleen over wetgeving. De wet gaat ook over de manier van werken en over kennis opdoen en delen en over samen nieuwe plannen maken. In dat licht willen wij als gemeente samen met andere overheden, inwoners, ondernemers en belangenorganisaties ons gedegen voorbereiden op de invoering van de Omgevingswet, zodat we tijdig gereed zijn voor de implementatie van de Omgevingswet binnen onze organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Binnen het domein van de fysieke leefomgeving staat vanwege de Omgevingswet de komende jaren veel te gebeuren, hetgeen een grote impact heeft op het gebied van beleidsvorming, realisatie van projecten en het proces van vergunningverlening. Maar ook de reguliere bestemmingsplannen dienen omgevormd te worden tot Omgevingsplannen. Zoals vorig jaar in de begroting is aangekondigd betekent dit alles dat we als gemeente de komende jaren binnen het fysieke domein dan ook een *transitieproces* gaan doormaken.

Het transitieproces

Het jaar 2016 stond in het teken van bewustwording en is gestart met het vervaardigen van een Omgevingsvisie, waarin een integrale visie op de fysieke leefomgeving als geheel centraal staat. De door de raad unaniem vastgestelde Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2030 zet de koers uit en biedt de handvatten die nodig zijn om Voerendaal nu en in de toekomst aantrekkelijk te houden voor onze inwoners en ondernemers als voor onze bezoekers. Met deze omgevingsvisie willen we inspireren en ruimte bieden voor nieuwe initiatieven met toegevoegde kansen voor ontwikkelingen die passen bij de identiteit van Voerendaal. De Omgevingsvisie biedt tevens een kapstok waaraan initiatieven opgehangen kunnen worden en op hun waarde kunnen worden beoordeeld. Als zodanig vormt deze Omgevingsvisie een basis voor nieuw beleid en nieuwe initiatieven.

Het jaar 2017 staat in het teken staat van verdere verdieping en voorbereiding om te komen tot de implementatie van beoogde veranderingen. Ten aanzien van het maken van deze verdiepingsslag is – in het kader van het traject van de functionele integratie in afstemming met de gemeente Simpelveld - een plan van aanpak in de vorm van een ambitie – en strategiedocument uitgewerkt waarin de te zetten vervolgstappen nader zijn geconcretiseerd. De impact voor de bestemmingsplannen, beleidsvorming, projecten, processen en de organisatie hiervan, het inzicht verschaffen in de digitaliseringsopgave alsmede vraagstukken die opgepakt dienen te worden op het gebied van cultuur, gedrag en competenties maken hier onderdeel van uit. Het strategiedocument is een routeplanner die met name inzicht geeft in de wijze waarop vervolgstappen in 2018 verder vorm en inhoud gaan krijgen.

Als uitvloeisel van de Omgevingsvisie is ten aanzien van de kern Ransdaal geconstateerd dat de gemeenschap voor een aantal uitdagingen staat (zowel functioneel als volkshuisvestelijk) die op de dorpse schaal van Ransdaal om een nadere verdieping vragen. Vanuit de samenleving van Ransdaal is deze behoefte richting gemeente geventileerd en aangegeven dat zij zelf een proces op gang willen brengen waarbij door en voor de inwoners van Ransdaal in de vorm van een Living Lab ontwikkelingen op gang worden gebracht dat de komende jaren tot realisatie gaat komen. Dit proces is in 2017 gestart. Het betreft een proces waarbij de dorpscoöperatie samen met de gemeente op co-creatieve wijze samen met de gemeente werkt aan het vitaal houden van een dorp. Niet door zelf als gemeente de lead te nemen, maar door gezamenlijk op te trekken en ruimte te geven aan de ideeën van inwoners en ondernemers van Ransdaal. Voor het project Ransdaal Toekomstbestendig is in 2017 bij Parkstad Limburg subsidie aangevraagd en toegekend van in totaal € 192.425. Onderdeel van dit project is de realisatie van de dorpswinkel en de ontmoetingsplaatsen langs de Ransdalerstraat.

Bij deze aanpak van co-creatie zullen initiatieven opkomen die op voorhand niet bekend zijn, maar wel een toegevoegde waarde kunnen hebben voor de leefbaarheid van Ransdaal en die burgers zelf (willen) oppakken. Deze beweging zullen we in 2018 als gemeente verder ondersteunen en faciliteren daar waar nodig.

In het kader van het vitaal houden van de kleinere kernen waar de voorzieningen onder druk staan, willen we in het licht van de Omgevingsvisie verder onderzoeken of en op welke wijze een Living Lab methodiek ook opgepakt kan worden voor de kern Ubachsberg.

Planning	
1e helft 2018	- Uitvoering geven aan ambitie- en strategiedocument Omgevingswet; - Ondersteunen Living Lab Ransdaal; - Procesvoorstel uitwerken Living Lab Ubachsberg.
2e helft 2018	- Uitvoering geven aan ambitie- en strategiedocument Omgevingswet; - Ondersteunen Living Lab Ransdaal; - Implementatie procesvoorstel Living Lab Ubachsberg.

Wat mag het kosten

Voor wat betreft het faciliteren van het Living-Lab-proces Ransdaal is in 2017 € 25.000 uit het innovatiefonds beschikbaar gesteld. Voorgesteld wordt om nu ook voor Ubachsberg een dergelijk budget vanuit het innovatiefonds beschikbaar te stellen.

Woonvisie

Wat willen we bereiken (doelstelling)

In 2017 is voor Voerendaal een nieuwe Woonvisie vastgesteld. Om binnen Voerendaal een toekomstbestendige woningmarkt te behouden is het zaak dat op grond van deze Woonvisie er een concreet uitvoeringsprogramma wordt uitgerold dat antwoord geeft op vraagstukken en ontwikkelingen die nadrukkelijk binnen onze gemeente spelen en ertoe bijdraagt dat Voerendaal als woongemeente interessant blijft voor jong en oud.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

In de eerste helft van 2018 zal het uitvoeringsprogramma Wonen afgerond worden. Daarnaast worden in 2018 met Woningstichting Voerendaal wederom prestatie-afspraken gemaakt.

Specifiek zullen in 2018 onze activiteiten gericht zijn op:

1. De ouderen

Wij willen de ouder wordende inwoner in staat stellen zo goed mogelijk zelfstandig te blijven laten wonen. Hierbij kan gedacht worden aan diverse uitingsvormen. Dat kan in de eigen levensloopbestendig gemaakte woning, maar ook in bijvoorbeeld zogenaamde (tijdelijke) kangoeroe-/mantelzorgwoning al dan niet in combinatie met verzorgingsarrangementen. Ook het realiseren van een cluster van een-of-twee persoons (zorg)woningen (nabij voorzieningen), sluiten wij niet uit. Leegstaand vastgoed, met name monumentale en beeldbepalende panden, kan daarvoor geschikt zijn. Concreet zal in 2018 plan 't Veldje tot ontwikkeling komen. De inzet van de LLB-regeling blijft gecontinueerd. Daarnaast zal verder aandacht besteed worden aan het bewust maken van ouderen en met name jonge senioren van hun woonmogelijkheden en het faciliteren in het eventueel zetten van concrete stappen. Door hier gericht op in te zetten proberen we ouderen een goed woonperspectief te bieden. Mogelijkerwijs leidt dat ook tot doorstroming op de woningmarkt, waardoor vestigingsmogelijkheden voor andere groepen ontstaan.

2. De jongeren

De migratiecijfers (verhuisbewegingen) voor onze gemeente van de afgelopen tien jaar laten een vestigingsoverschot zien v.w.b. de groep 30 tot 40-jarigen. Deze leeftijdscategorie ervaart Voerendaal kennelijk als een aantrekkelijke woongemeente. Daarnaast zien we dat – mede door de veranderende economische omstandigheden en de krapte op de woningmarkt in Voerendaal – passend aanbod voor de nieuwe generatie starters onder druk staat. Concreet willen we onze eigen jongeren binden en jonge gezinnen van buiten de gemeente verleiden. Zij vormen de smeerolie voor de vitaliteit binnen de kernen. Ruimte creëren binnen de bestaande woningvoorraad voor deze groep – met de beperkte bouw mogelijkheden die er zijn - vormt hierbij een uitdaging. In het uitvoeringsprogramma Wonen zullen concrete projectvoorstellen gedaan worden om voor deze doelgroep iets te kunnen betekenen. Experimenten met nieuwe innovatieve en duurzame woonconcepten (al dan niet van tijdelijke aard) die van onderop worden geïnitieerd (zoals bijvoorbeeld lokale particuliere woningcorporaties voor jongere huisvesting of tijdelijke verhuur van particulier bezit gericht op jongeren) juichen we toe en deze zullen we daar waar mogelijk faciliteren. De startersregeling zal uiteraard gecontinueerd blijven.

3. *Kwalitatieve transformatie en verduurzaming van vastgoed*

Wetende dat op termijn een overschot aan woningen kan ontstaan, ligt er ook een opgave om te kijken op welke wijze (ander) gebruik van het bestaande vastgoed mogelijk is. Primair is dit een prijs-/kwaliteitsvraagstuk van de markt, maar aan de andere kant willen wij voorkomen dat leegstand en/of niet onderhouden panden een negatief effect heeft op de kwaliteit van de leefomgeving. Daarom willen wij ruimte bieden voor initiatieven die gericht zijn op een kwalitatieve transformatie van bestaande panden. In dit licht hechten we groot belang aan het goed laten functioneren van de historische linten in onze dorpen alsmede de instandhouding van de in de gemeente Voerendaal gesitueerde beeldbepalende panden die de identiteit van onze gemeente mede vormgeven. Het faciliteren van ontwikkelingen in deze panden verdient bijzondere aandacht. De acties die opgepakt worden rondom beeldbepalende panden staan verwoord binnen programma 3, "sport, cultuur en recreatie".

4. *Branding*

In Voerendaal is het goed wonen. De kwaliteit van de woningvoorraad, het hoge niveau van de voorzieningen en een uitstekende ontsluiting middels eigen of openbaar vervoer maken Voerendaal tot een prettige leefomgeving voor onze eigen inwoners. Tevens blijkt Voerendaal aantrekkelijk voor startende gezinnen, flexwerkers en forenzen die op zoek zijn naar de sociale structuren en veiligheid van een dorps leefmilieu zonder hierbij concessies te doen aan hun persoonlijke ambities. Hier liggen dan ook kansen om Voerendaal als prima woongemeente op de kaart te zetten. Verder inzicht krijgen in motieven en behoeften rondom verhuisbewegingen en het "branden" van de gemeente Voerendaal als woongemeente biedt kansen om Voerendaal voor de toekomst vitaal te houden.

Planning	
Continu	Inzetten LLB-regeling + Startersregeling
1 ^e helft 2018	Uitvoeringsprogramma Wonen vaststellen
	Afronden planologische procedure 't Veldje
2 ^e helft 2018	Opstellen prestatie-afspraken 2018
	Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma Wonen
	Start bouwplan 't Veldje

Wat mag het kosten

Voor wat betreft de LLB-regeling en de Startersregeling wordt gebruik gemaakt van daartoe beschikbare en gelabelde budgetten. Voor wat betreft het verbeteren van het woonperspectief bij ouderen c.q. jonge senioren is reeds in 2017 € 25.000 meerjarig opgenomen in de begroting. Indien zich herstructureringsvraagstukken of transformatievraagstukken voordoen ter versterking van het wonen voor ouderen en/of jongeren bestaat de mogelijkheid om te putten uit de reserve Volkshuisvesting.

Palet 3.0.

Wat willen we bereiken (doelstelling)

Energietransitie en klimaatverandering zijn belangrijke en actuele maatschappelijke thema's. Het staat vast dat de voorraad aan fossiele grondstoffen eindig is en in hoog tempo plaats moet maken voor hernieuwbare en schone energie, om daarmee ook de negatieve effecten van de klimaatverandering beheersbaar te houden maar bovenal onze kwaliteit van leven te behouden en potentiële economische kansen te benutten. In samenwerking met de parkstadgemeenten is voor de regio Parkstad Limburg een energietransitie-document vastgesteld: 'Parkstad Limburg Energietransitie' (PALET). In dat ambitiedocument is op basis van integraal onderzoek de ambitie met betrekking tot de regionale energiehuishouding tot 2040 bepaald. De centrale doelstelling is dat de regio in 2040 energieneutraal is.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

In het licht van de doelstelling van Palet, willen wij bijdragen aan de bewustwording rondom duurzaamheid en willen wij experimenten en initiatieven die specifiek zijn gericht op het verduurzamen van onze leefomgeving, stimuleren en faciliteren. Vanuit ruimtelijk, economisch en duurzaamheidsperspectief zal het verduurzamen van bestaand vastgoed een van de speerpunten van beleid zijn in de komende periode. Met name liggen hier kansen in het treffen van maatregelen die onder meer gericht zijn op het verduurzamen van vastgoed betrekking hebbende op het opwekken van energie voor en isoleren van bestaand vastgoed. Enerzijds doen we dat als gemeente zelf door bij ons eigen vastgoed een voorbeeldrol te vervullen. Anderzijds willen wij zoveel mogelijk speelruimte bieden om ontwikkelingen van derden mogelijk te maken.

Daarbij past de aantekening dat niet iedere vorm passend is bij de schaal van Voerendaal. Kleinschalige ontwikkelingen die toegevoegde kansen bieden voor het functioneren van onze samenleving zullen we evenwel toejuichen.

Om de eerste stap in de doelstelling van PALET te behalen (8% besparen en 8% opwekken in 2020) zullen een aantal projecten en acties uitgerold gaan worden. Deze projecten zijn grofweg in 3 categorieën te verdelen:

Communicatie, bewustwording en stimulering

Het verwezenlijken van de ambitie kan alleen worden bereikt door bewustwording bij, en samenwerking tussen alle betrokken partijen, door het stimuleren van allianties tussen stakeholders, gestructureerde monitoring en waar noodzakelijk kordate bijsturing om daarmee de energietransitie op gang te brengen en te versnellen. Op lokaal en regionaal niveau lopen reeds een aantal trajecten, zoals het digitaal energieloket, de duurzaamheidslening van de Provincie en SvN, de regeling voor agrariërs ten aanzien van “asbest eraf, zonnepanelen erop” en diverse communicatietrajecten vanuit Parkstad en DUW (duurzaam woonadvies Parkstad). De inzet die de komende jaren zal plaatsvinden is om regionale initiatieven rondom communicatie, bewustwording en stimulering meer lokaal op de kaart te zetten met gerichte campagnes en educatie. Het zonnepanelenproject voor particulieren dat in 2017 geïmplementeerd is zal in 2018 een vervolg krijgen. Specifiek zal in 2018 geïnvesteerd worden rondom bewustwording in het kader van het feit dat in 2024 alle asbest die in contact komt met de buitenlucht verwijderd dient te zijn.

Onderzoek en advies

In het kader van het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en kansen die er wellicht liggen op het treffen van maatregelen in de openbare ruimte zal de komende jaren nader onderzoek verricht worden om te komen tot project-specifiek maatwerk advies. Hierbij zal nadrukkelijk – samen met gebruikers/belanghebbenden – gekeken worden naar mogelijkheden, effecten en financiële consequenties.

Initiëren, participeren en innoveren

We constateren dat bij projecten niet alleen technische vraagstukken soms een knelpunt vormen rondom de realisatie van duurzaamheidsinitiatieven. Maar bovenal is de vraag “waarheen met de stroom?” veelal niet eenvoudig te beantwoorden. De verschillende constructies die mogelijk zijn om de stroom efficiënt af te zetten (in de eigen buurt) en het project als geheel kostendekkend te krijgen vragen om specialistische kennis. Het stimuleren van innovatieve ideeën (zoals een energicoöperatie) en het verbinden van kennis met initiatieven en projecten zal de komende jaren een belangrijke rol zijn van de gemeente binnen het programma duurzaamheid.

Om de doelstelling van PALET te behalen is derhalve communicatie, onderzoek en actie nodig. Naast het nemen van initiatieven ziet de rol van de gemeente met name op een coachende houding waarbij inspireren, stimuleren, faciliteren, ondersteunen en meedenken de belangrijkste gereedschappen zullen zijn.

Planning	
Continu	Versterken communicatie en bewustwording
	Uitvoering geven aan Zonnepanelenproject Parkstad + Isolatieproject Parkstad
	Participeren in “Broedkamer Palet”
1 ^e helft 2018	Verduurzamen gemeentehuis en onderzoeken verduurzamen overig gemeentelijk vastgoed
	Onderzoek mogelijkheden coöperatieve energieopwekking
	Plan van aanpak opstellen rondom “Verwijderen Asbest”
2e helft 2018	Verduurzamen gemeentelijk vastgoed
	“Energiecoöperaties” verder uitwerken en opstarten
	Uitvoering geven aan plan van aanpak “Verwijderen Asbest”

Wat mag het kosten

Om de doelstelling van PALET te behalen is communicatie, onderzoek en actie nodig. Naast het nemen van eigen initiatieven ziet de rol van de gemeente met name op een coachende houding waarbij inspireren, stimuleren, faciliteren, ondersteunen en meedenken de drijfveren zullen zijn. Ter ondersteuning van deze activiteiten is meerjarig € 25.000 opgenomen in de begroting.

Overige activiteiten

Woningbouwplannen

Wat willen we bereiken (doelstelling)

In het kader van het realiseren van een evenwichtige structuur in de woningvoorraad en het realiseren van vitale kernen zullen lopende en nieuwe bouwplannen, binnen de kaders van de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg, verder gefaciliteerd worden.

Gezien een aantal ontwikkelingen waarmee de gemeente Voerendaal de komende jaren te maken krijgt, waarbij met name sprake is van een kwalitatieve transformatieopgave in de bestaande woningmarkt, zal daar waar sprake is van strategische inbreidings- en herstructureringslocaties een actieve gemeentelijke rol op het gebied van grondverwerving worden overwogen. Deze actieve en regisserende rol heeft ten doel om bij ruimtelijke processen publieke doelen, met name op het gebied van leefbaarheid en volkshuisvesting, beter en sneller te kunnen realiseren en de kwaliteit van de leefomgeving te bevorderen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteit inclusief planning)

Er zijn nog een beperkt aantal woningbouwplannen lopende. De hoek Clermontstraat – Tenelenweg zal in 2018 gerealiseerd worden. Daarnaast zal in 2018 de planvorming rondom de hoek Houtstraat –

Dr. Poelstraat concreet opgepakt worden. Tevens zal in relatie tot het programma economie “verstrekken van het centrum” gezien worden wat e.e.a. qua planontwikkelingen kan betekenen voor de realisatie van nieuw woningaanbod.

Aangezien het realiseren van woningen in rijksmonumenten vrijgesteld zijn van compensatie zal in samenspraak met betreffende vastgoedeigenaren onderzocht worden of er panden zijn die getransformeerd kunnen worden tot wonen, waarbij bijgedragen wordt aan de behoeften in de kernen (zie actieplan “behoud en versterking beeldbepalende gebouwen”, programma “sport, cultuur en recreatie”).

Voor wat betreft het realiseren van zorgwoningen zijn er twee concrete plannen lopende, te weten de herinvulling van de voormalige winkellocatie Eussen aan de Klimmenderstraat en de herontwikkeling van de Onze Lieve Vrouwe kerk in Kunrade. Beide plannen worden door de gemeente ondersteund in planologische zin.

Planning	
Geheel 2018	Continu proces

Wat mag het kosten

Voor het uitvoeren van bovenstaande werkzaamheden zijn geen extra middelen benodigd. Op het moment dat een strategische aankoop gedaan wordt, zal hiervoor geput worden uit een reserve.

Financieel overzicht

Hiervoor is in beeld gebracht welke speerpunten in dit programma voor de komende tijd zijn opgenomen en op welke manier deze een bijdrage moeten leveren om de actuele problematiek te verminderen dan wel op te lossen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma groter dreigt te worden dan € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing							Bedragen x € 1.000
	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2017 na wijziging	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Lasten:							
Ruimtelijke ordening	57	188	188	165	158	158	158
Grondexploitatie	163	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	201	553	558	625	483	484	486
Totaal lasten:	421	741	746	790	641	642	644
Baten:							
Ruimtelijke ordening	21	15	15	20	20	20	20
Grondexploitatie	161	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	248	140	140	147	147	147	147
Totaal baten:	430	155	155	167	167	167	167
Saldo programma	9	- 586	- 591	- 623	- 474	- 475	- 477

Toelichting

Ruimtelijke ordening

Tot dit taakveld behoren de budgetten "Bestemmingsplannen", "Actualiseren bestemmingsplannen" en "Duurzaamheid". De lagere last wordt veroorzaakt door lagere toerekening salariskosten. De hogere baat betreft leges raming wijziging bestemmingsplannen.

Grondexploitatie

Op dit moment heeft de gemeente Voerendaal geen gronden in exploitatie.

Wonen en bouwen

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten "Bouw- en woningtoezicht", "Basisregistratie Adressen en Gebouwen", "GEO-informatie", "Basisregistratie Grootchalige Topografie", "Volkshuisvesting Algemeen", "Levensloopbestendig maken koopwoningen", "Exploitatie chalets", "Woonwagencentrum". De voor 2018 hogere last wordt veroorzaakt door incidentele raming bijdrage in restauratie kerk Klimmen en Living Lab Ubachsberg. De structurele lasten zijn lager door de gewijzigde toerekening van rente op basis van BBV 2017. De hogere baat betreft leges raming bouwvergunningen.

Deel 3:

PARAGRAFEN

Paragrafen

In het tweede deel van deze programmabegroting is een inzicht gegeven in de prioritaire projecten die voor het komend jaar op de rol staan. Vanuit de strategische visie, geldend voor de lange termijn zijn de hoofdthema's van het gemeentelijke beleid vertaald naar concrete activiteiten en projecten voor de komende periode. De doelstellingen van deze activiteiten en projecten staan nader beschreven in onderdeel 2, de programma's.

Deze prioritaire projecten richten zich, logischerwijs, in hoofdzaak op de externe omgeving. De samenleving en specifiek de inwoners van deze gemeente staan daarbij centraal. Per activiteit en project is ook aangegeven welke externe participanten nodig zijn ter realisatie alsmede ook welke financiële middelen ingezet dienen te worden om een en ander te realiseren. Hierbij is een gedeelte van de bestuurskracht ingevuld. Bestuurskracht betreft de mate waarin het gemeentebestuur in staat is om met de haar ter beschikking staande middelen haar doelen/opgaven te verwezenlijken. Van grote invloed op deze bestuurskracht is de daadkracht van de ambtelijke organisatie.

De ambtelijke organisatie vormt namelijk een van de belangrijkste middelen die het bestuur ter beschikking heeft om haar doelen te verwezenlijken. Deze bestuurskracht van de gemeente Voerendaal is in 2008 gemeten middels de vervolgmonitor bestuurskracht van de provincie.

In onderdeel 3 gaat het over de zogenaamde paragrafen. De paragrafen gaan met name in op de middelen, die van belang zijn voor de bestuurskracht van de gemeente. De paragrafen geven inzicht in de interne organisatie en de maatregelen en het beleid dat daarbij wordt gehanteerd om de gemeentelijke taken en doelrealisatie te ondersteunen.

Let wel: de paragrafen gaan over het (gemeentelijk) beheer, hetgeen is voorbehouden aan het college. De raad heeft in deze natuurlijk wel het budgetrecht.

Achtereenvolgens zullen de volgende (verplicht voorgeschreven) paragrafen de revue passeren:

• Bedrijfsvoering	gericht op de interne organisatie
• Grondbeleid	gericht op de ruimtelijke ontwikkelingsprojecten
• Lokale heffingen	gericht op de gemeentelijke belastingen
• Onderhoud kapitaalgoederen	gericht op de gemeentelijke eigendommen
• Financiering	gericht op de financieringsmogelijkheden
• Verbonden Partijen	gericht op de gemeentelijke samenwerkingsverbanden
• Weerstandsvermogen & risicobeheersing	gericht op de financiële positie

Paragraaf Bedrijfsvoering

Deze paragraaf beschrijft de stand van zaken en beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. Met deze beschrijving wordt inzichtelijk op welke wijze doelmatig, doeltreffend en klantgericht wordt gewerkt aan de uitvoering van de programma's.

Bedrijfsvoering is de sturing en beheersing van de primaire en ondersteunende processen om het voorgenomen beleid en de daarmee samenhangende doelstellingen van onze gemeente te realiseren. Een goede bedrijfsvoering is een voorwaarde voor het uitoefenen van ons beleid, de dienstverlening aan burgers en de uitvoering van projecten. De kwaliteit van de uitvoering van de programma's is in grote mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Deze paragraaf bevat informatie over de belangrijkste aspecten van bedrijfsvoering binnen onze gemeente.

Er is informatie opgenomen over:

de organisatie, het personeelsbeleid, informatievoorziening en automatisering, documentaire informatievoorziening, juridische zaken en het financieel beheer/control.

Personeel en organisatie

In 2016 is gestart met de digitalisering van HR processen om de dienstverlening naar leidinggevend en medewerkers te optimaliseren. In 2018 wordt deze digitalisering verder uitgebreid met de persoonsdossiers. Komend jaar zal P&O ondersteuning bieden aan het traject functionele integratie met Simpelveld. Deze ondersteuning zal met name gericht zijn op het aanleveren van gegevens op het gebied van arbeidsvoorwaarden en rechtspositie en begeleiding bij het verdere proces.

Als gevolg van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) 'verhuist' het dienstverband tussen de overheidswerkgever en de ambtenaar van het bestuursrecht naar het civiele recht. De Wnra treedt in werking met ingang van 2020. De voorbereidingen op de komst van deze Wet zullen in 2018 starten.

Informatievoorziening en automatisering

Het informatiebeleidsplan voor 2014-2018 geeft richting aan de informatievoorziening met als doel het verbeteren van de interne bedrijfsvoering en de dienstverlening aan burgers en ondernemers. Het informatiebeleidsplan staat niet op zichzelf maar vloeit voort uit wettelijke - door het rijk opgelegde - verplichtingen aan de gemeenten. Daarnaast geven we invulling aan de ambitie van het bestuur van de gemeente om de bedrijfsvoering efficiënter te maken en een verbeterslag te maken in de dienstverlening aan burgers en bedrijven. Op basis van deze ambities zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

Doelstelling 1 Meer efficiency (basis op orde)

De informatisering zal zorgen voor continuïteit in de bedrijfsvoering, dienstverlening en ICT infrastructuur door diverse projecten waarbij wordt voldaan aan wet- en regelgeving en de bedrijfsvoering efficiënter kan worden.

Doelstelling 2 Verbeterde klantgerichtheid

De informatisering zal ervoor zorgen dat de gemeente meer kwaliteit gaat bieden met name aan burgers en bedrijven o.a. door het gebruik van een klantcontactstelsel en een zaakstelsel.

Doelstelling 3 Meer flexibiliteit

De informatisering zal ervoor zorgen dat de gemeente efficiënter werkt, o.a. door papierloos vergaderen en beter gebruik van managementinformatie, applicatiesanering en betere organisatie van ICT beheer; nieuwe technieken kunnen een bijdrage leveren aan flexibeler werken (tijd- en locatie onafhankelijk).

Om deze doelstellingen te realiseren zijn in voor de periode 2014-2018 de onderstaande projecten opgenomen:

Meer efficiëncy	Verbeterde Klantgerichtheid		Meer flexibiliteit
1. Basis op Orde	2. Digitale dienstverlening	3. KCC en Antwoord @	4. Digitaal werken
1A Informatiefunctie op Orde	2A Zaakgericht werken	3A Statusinformatie en Invoering KCC/klantgericht werken	4A Papierlooswerken
1B Digitaal informatiebeheer op orde (substitutie)	2B Basisregistraties	3B Verbeteren Telefonische bereikbaarheid	4B Digitaal vergaderen, besluiten Samenwerken en kennisdelen
1C Informatiebeveiliging	2C Geo informatie		4C Flexibel werken (werktijden en locatie)
1D Managementdashboard	2D Doorontwikkelen website		

Een van de projecten voor 2018 is de verder doorontwikkeling van het personeelsinformatie systeem. Er wordt een start gemaakt met het digitaliseren van de personeelsdossiers. Verder zal de applicatie gemigreerd worden naar een zogenaamde SAAS-oplossing (Software As A Service) waardoor de applicatie voor medewerkers makkelijker toegankelijker is en het onderhoud vereenvoudigd wordt. Samen met de gemeente Simpelveld zal in het kader van de functionele integratie gewerkt worden aan een gezamenlijk informatiebeleidsplan. Afhankelijk van de ontwikkelingen zal ook gestart worden om de ICT omgeving van beide gemeenten te integreren naar één gezamenlijke omgeving. Vanaf eind 2017 heeft de gemeente Voerendaal een geheel nieuwe website, de focus van de website is verlegd van informatievoorziening naar informatiebehoefte. Op deze manier wordt de interactie, levendigheid en beleving voor onze websitebezoekers verbeterd en daarmee de dienstverlening geoptimaliseerd. In 2018 zal dit verder geoptimaliseerd worden waarin ook de communicatie via andere sociale media (facebook, apps etc.) zal worden meegenomen.

Gegevenshuis

Het stelsel van de object- en ruimte gerelateerde basisregistraties is nog steeds sterk in ontwikkeling. Vanaf 2017 zijn alle basisregistraties die door het gegevenshuis worden verzorgd in de structurele beheerfase. Op basis van de missie en visie vormen 2 pijlers het fundament onder de strategische agenda: groei en innovatie.

Met een aantal gemeenten zijn onderhandelingen gaande m.b.t. toetreding en/of afdeling van producten. In 2017 hebben de parkstadgemeenten (inclusief Schinnen) besloten om het Geo-databasebeheer watermanagement bij het gegevenshuis te beleggen. Een vervolg hierop kan zijn om ook het geo-databasebeheer openbare ruimten bij het gegevenshuis te gaan onderbrengen. Zeker gezien de directe relatie met de BGT en het integraal databasebeheer kan hier veel efficiency winst behaald worden. Het Gegevenshuis doet samen met de gemeente Heerlen mee aan een landelijke pilot waarbij een 3D model ontwikkeld wordt, gekoppeld aan de basisregistraties en waaraan de overige aspecten die in het kader van de Omgevingswet van belang zijn, gekoppeld kunnen worden.

Parkstad IT

Op 1 januari 2015 is Parkstad IT in de samenwerkingsvorm van een lichte Gemeenschappelijke Regeling (GR) van start gegaan. Na het overgangsjaar 2015, het jaar 2016 hebben we een start gemaakt met "in control" zijn en het jaar 2017 waarin samenwerking centraal stond, zal 2018 met name gericht zijn op de volgende elementen:

- de verdere ontwikkeling en verbetering van de dienstverlening;
- ontwikkeling en verbetering van de bedrijfsvoering;
- een gezond HRM klimaat en;
- de bestuurlijke aandacht enerzijds met de ontmanteling van de GR Parkstad IT en anderzijds m.b.t. de toetreding van Parkstad-IT tot het Shared Service Center Zuid-Limburg (SSCZL).

Documentaire Informatie Voorziening (DIV)

Een steeds verdergaande digitalisering zorgt bij gemeenten voor een fikse klus op het gebied van informatiemanagement. Door nood gedwongen is eind 2010 in een rap tempo de eerste digitaliseringsslag gemaakt. De huidige digitaliseringsvraagstukken en de impact van digitalisering zijn echter veel groter dan toen voorzien. Toegankelijkheid, vindbaarheid, privacy en beveiliging van digitale informatie wordt steeds complexer. En de rol van DIV verschuift meer en meer naar een adviserende rol vooraf en tijdens processen. Mede daarom is het tijd een pas op de plaats te maken.

De gemeente Simpelveld staat voor een vergelijkbare opgave. Met het oog op de samenwerking wordt momenteel gewerkt aan een toekomstbestendige visie met een realistische ambitie op het gebied van informatiemanagement en inzicht in wat er moet gebeuren. In de loop van 2018 wordt gestart met de uitvoering van het implementatiescenario.

In het kader van de Wet Regeneriek Toezicht (RGT) is de gemeente verplicht om 2-jaarlijks een rapport aan de raad aan te bieden waarin de keuzes in informatiehuishouding verantwoord worden. In 2018 zal hieraan concreet invulling worden gegeven.

Juridische zaken

De werkzaamheden bestrijken een breed terrein. Het betreft onder meer het toetsen van de kwaliteit van producten en diensten, het afwikkelen van bezwaarschriften, pre-mediation, contractenbeheer, interne advisering over taken die het primaire proces overstijgen (Algemene Wet Bestuursrecht, Wet Openbaarheid van Bestuur, verordeningenbeheer), gebruik van kennisystemen en privaatrechtelijke aangelegenheden.

In 2016 is een start gemaakt met een interne juridische nulmeting (legal audit) in het kader van integrale juridische kwaliteitszorg. Als gevolg van een prioritering van taken wordt juridische kwaliteitszorg vooralsnog niet als zelfstandig project opgepakt maar wordt op ad hoc basis en zoveel mogelijk in lopende processen bekeken waar de juridische kwaliteit verder kan worden vergroot. Deze werkwijze wordt ook in 2018 gevolgd.

De juridische samenwerking tussen de VONSS-gemeenten, in de vorm van een gezamenlijke bezwaarschriftencommissie en werkoverleggen wordt ook in 2018 gecontinueerd.

Onderstaand een overzicht van de ingediende bezwaarschriften van de afgelopen jaren:

	2013	2014	2015	2016	2017 tot 1 aug
Totaal ingediend	56	32	47	54	62
– Niet-ontvankelijk	3	3	3	4	0
– Gegrond	6	4	0	1	0
– Ongegrond	15	15	17	15	3
– Ingetrokken	25	9	26	31	46
– Doorgestuurd	7	1	1	2	2
– Nog in behandeling	0	0	0	1	11

Hoewel vanaf 2014 een stijgende lijn is te zien in het aantal bezwaarschriften, betekent dit niet automatisch dat deze trend zal doorzetten. Vaak zijn specifieke projecten of activiteiten in een jaar verantwoordelijk voor een hausse aan bezwaarschriften. In 2016 was dit bijvoorbeeld het verkeersbesluit eenrichtingsverkeer Lindelauffer Gewande en in 2017 de huisvesting van statushouders op de hoek Tenelenweg/Clermontstraat. Voor 2018 worden geen ontwikkelingen voorzien waarvan op voorhand duidelijk is dat deze leiden tot een toename van het aantal bezwaarschriften.

Financieel beheer/control

P&C cyclus

In 2018 zal net als de afgelopen jaren middels een presentatie een toelichting gegeven worden over de actuele stand van zaken van de afzonderlijke negen programma's. Het financiële hoofdstuk wordt wel als vanouds vooraf aangeleverd. Middels deze werkwijze krijgen de raadsleden actuele informatie over de prioriteiten en overige onderwerpen vanuit de begroting en kunnen direct vragen gesteld worden. Hierdoor is de geboden informatie veel meer up-to-date en kan op de prioriteiten dieper worden ingegaan, dan regulier puur het geschrevene.

Het proces van de P&C cyclus wordt gefaciliteerd door het binnen de afdeling bedrijfsvoering onder gebrachte cluster control. Van belang hierbij is dat een voortdurende interactie is met vakafdelingen, o.a. door over en weer informeren, toets op realisatie, signaleren, analyseren en oplossingsrichtingen aan te dragen.

Concreet zullen in 2018 de volgende documenten geactualiseerd worden en aan uw raad worden voorgelegd:

- de financiële verordening voor wat betreft het onderdeel treasury;
- nota reserves & voorzieningen.

Verder zal in 2018 de begrotingsapp worden gecontinueerd. Deze app kan benaderd worden via het mailadres voerendaal.begrotingsapp.nl. Zo is de begroting voor iedere burger direct raadpleegbaar. Met behulp van deze app is de begroting mooi, overzichtelijk, snel en toegankelijk op ieder device. De begrotingsapp zorgt voor een betere presentatie, opzet en indeling van onze begroting.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Vanuit de voorschriften Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) komt steeds meer de aandacht te liggen op het gebruik van uniforme kengetallen, waardoor de vergelijkbaarheid tussen de afzonderlijke gemeenten verbeterd wordt. Met ingang van het begrotingsjaar 2017 is het BBV op vele punten aangepast.

Vanaf de begroting 2018 zijn de consequenties van de notitie rente verwerkt. Dit betekent dat voor de toerekening van rente aan investeringen een rente-omslagpercentage berekend moet worden op basis van de werkelijke rentekosten. Het rente-omslagpercentage is berekend op 1%, welk veel lager is dan het tot nu toe gehanteerde percentage van 4%.

Vpb-plicht met ingang van 2016

Als gevolg van de op 26 mei 2015 door de eerste kamer aangenomen *Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen*, zijn gemeenten met ingang van 2016 vennootschapsbelastingplichtig voor activiteiten waarbij zij optreden als ondernemer.

In navolging van de inventarisatie in 2016 heeft in 2017 implementatie en vereiste dossieropbouw inzake de vennootschapsbelasting (Vpb) plaatsgevonden. Medio 2017 heeft hierover overleg met de belastingdienst plaatsgevonden waarin door ons is onderbouwd en beargumenteerd waarom Voerendaal niet vennootschapsbelastingplichtig zou zijn. Om deze reden is er dan ook geen aangifte Vpb ingediend. Cf afspraak met de belastingdienst zal (als onderdeel van de reguliere accountantscontrole) jaarlijks een monitoring de Vpb-plicht plaatsvinden.

Paragraaf Grondbeleid

1. Inhoud paragraaf

Grondbeleid is enerzijds de wijze waarop sturing wordt gegeven aan vastgoedontwikkelingen en ontwikkelingen op het gebied van openbare ruimte en infrastructuur. Anderzijds is het grondbeleid van belang om op transparante, navolgbare wijze te handelen waar het gaat om het aankopen dan wel het afstoten van gronden. Middels grondbeleid kunnen er ook (strategische) aankopen van grond (eventueel inclusief opstallen) plaatsvinden om, gezien gewenste ontwikkelingen, de positie van de gemeente te kunnen borgen door ze bijvoorbeeld in de toekomst te kunnen inbrengen in bestemmingsplannen, gebiedsontwikkelingen of andere ontwikkelingsplannen. Verder houdt de gemeente zich in het kader van grondbeleid ook bezig met meer reguliere zaken zoals verpachtingen e.d.

Via grondbeleid wordt nadere invulling gegeven aan het uitvoeren van programma's. Denk aan: groen, water, wonen, werken en recreëren. Het grondbeleid heeft dan ook zijn doorwerking c.q. invloed op ontwikkelingen binnen de diverse programma's 1 t/m 8. De praktijk is dat het grondbeleid ondersteunend is voor het realiseren van doelen binnen deze programma's. Het betreft in deze met name de lopende projecten en projecten die voortkomen uit het volkshuisvestingsplan. Grootschalige actieve grondpolitiek in termen van het verwerven en tot ontwikkeling brengen van percelen is het laatste decennium mede gelet op de economische crisis, maar meer nog vanwege de demografische ontwikkelingen, niet langer opportuun.

2. Het kader

2.1 Algemeen

In december 2016 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde grondnota vastgesteld.

2.2 De financiële verordening

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincie en Gemeenten (artikel 16 BBV) moet de gemeente beschikken over:

- * een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- * een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert.
- * een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- * een onderbouwing van de geraamde winstnemering;
- * beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken;

2.3 Verdiepingsonderzoek

In het provinciaal verdiepingsonderzoek (2016) is het oordeel over het grondbeleid als volgt beoordeeld: strategisch = goed, tactisch en operationeel = voldoende.

Tevens worden in het verdiepingsonderzoek de volgende aanbevelingen gedaan:

- *Actualiseer de Grondnota conform planning in 2016 inclusief beleid voor risico's, verlies en winst;*
- *laat de raad de nota in december 2016 vaststellen;*
- *ga in de paragraaf bij alle projecten in op risico's grondexploitatie, maatregelen en de relatie met het reservebeleid;*
- *presenteer een zo compleet en transparant mogelijk integraal beeld met inzicht in de gemeentelijke inbreng.*

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de Provincie kunnen we melden dat de grondnota reeds geactualiseerd is. De overige twee punten worden integraal meegenomen in deze paragraaf. Naar aanleiding van de aanbevelingen van de Provincie kunnen we melden dat de grondnota geactualiseerd is en door de gemeenteraad vastgesteld in december 2016. De overige twee punten worden integraal meegenomen in deze paragraaf.

3. Uitgangspunten grondbeleid

Per 1 juli 2008 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) ingevoerd. Naast de Wro kent de nieuwe wet tevens het zogenaamde Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Het Bro is een nadere uitwerking van de Wro. Een afdeling van de Wro is grondexploitatie (afdeling 6.4). De doelstelling van de, in de praktijk genoemde, grondexploitatiewet is een eenduidige, duidelijke, transparante en werkbare regeling voor het verhalen van kosten, verevening van kosten en het stellen van locatie-eisen bij particuliere projectontwikkeling. Met de verevening van kosten wordt bijvoorbeeld bedoeld dat een meer renderende bestemming een hogere bijdrage betaalt dan een minder renderende bestemming.

In tegenstelling tot de situatie uit de oude WRO kent de nieuwe Wro een verplichting tot kostenverhaal indien op gronden een bouwplan is voorgenomen als bedoeld in het Bro (Artikel 6.2.1.), waarvoor een ruimtelijk besluit op grond van de Wro nodig is (vaststelling van een bestemmingsplan, wijziging van een bestemmingsplan, een projectbesluit). De verplichting tot kostenverhaal uit zich in de hoofdregel daarin dat een gemeenteraad in beginsel voor deze gronden een exploitatieplan dient vast te stellen. Als uitzondering op bovenstaande hoofdregel geeft de wet de mogelijkheid om af te zien van een exploitatieplan indien er een overeenkomst (privaatrechtelijk) is gesloten. De gemeenteraad moet hiervoor bij het besluit tot vaststelling van het ruimtelijk plan expliciet een besluit nemen geen exploitatieplan te zullen vaststellen. De inzet van de gemeente Voerendaal is er op gericht om het kostenverhaal via anterieure overeenkomsten te verzekeren, zodat het vaststellen van een exploitatieplan (gelijk met de ruimtelijke maatregel) achterwege kan blijven.

Anterieure overeenkomsten zijn overeenkomsten die een gemeente met één of meerdere ontwikkelende partijen sluit op het moment dat er (nog) géén vastgesteld exploitatieplan is. Bij dit soort overeenkomsten hebben partijen veel onderhandelingsruimte en zijn ze niet rechtstreeks gebonden aan het publiekrechtelijk kader in de Grondexploitatiewet. De gemeente heeft voor deze privaatrechtelijke overeenkomsten volledige contractvrijheid, mits de overeenkomst niet strijdig is met geldende wet- en regelgeving, de redelijkheid en de billijkheid van de overeenkomst worden gerespecteerd en de beginselen van behoorlijk bestuur worden nageleefd. De contractvrijheid dient wel enigszins genuanceerd te worden met het feit dat beide partijen (gemeente, exploitant) kunnen aansturen op een exploitatieplan waardoor de mogelijkheden van een exploitatieplan een schaduwwerking zullen hebben op de mogelijkheden van een overeenkomst.

Een bijzondere bepaling die in een anterieure overeenkomst kan worden opgenomen, en die in de Grondexploitatiewet is vastgelegd, is dat een exploitant (ontwikkelaar) een financiële bijdrage levert aan een ruimtelijke ontwikkeling buiten de locatie. Voorwaarde voor het afspreken van zo'n bijdrage is wel dat het betrekking moet hebben op een concrete gebiedsontwikkeling die in een structuurvisie van gemeente, provincie of Rijk is vastgelegd. Deze financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen kan alleen in een anterieure overeenkomst worden vastgelegd. In een exploitatieplan kan zo'n bijdrage niet worden opgenomen. De gemeente kan het verhaal van een dergelijke bijdrage dus niet publiekrechtelijk afdwingen.

Via een exploitatieplan kunnen alleen die kosten worden verhaald die zijn opgenomen in een lijst van kostensoorten in het Bro. Dit zijn derhalve de kosten die publiekrechtelijk op de ontwikkelaar verhaald kunnen worden en is derhalve beperkender dan bij het aangaan van anterieure overeenkomsten.

In het vigerende grondbeleid (2016) is primair gekozen voor het hanteren van een passief (faciliterend) grondbeleid bij niet-strategische inbreidingsgebieden, uitbreidingsgebieden en herstructureringsgebieden. Bij strategische inbreidings-, uitbreidingsgebieden en herstructureringslocaties wordt daarentegen een actieve gemeentelijke rol op het gebied van grondverwerving overwogen. Indien bij actief grondbeleid grote bedragen gemoeid zijn en/of aanzienlijke risico's gelopen worden, wordt de gemeenteraad betrokken bij het proces. Als de gemeente kiest voor een actieve rol bij de verwerving van gronden wordt in eerste instantie ingezet op minnelijke grondverwerving. Verder wordt per casus waar actief grondbeleid wordt toegepast beoordeeld of er een voorkeursrecht wordt gevestigd en/of er een onteigeningsprocedure wordt opgestart.

Ten aanzien van het verkopen van gronden kiest de gemeente Voerendaal in beginsel voor een restrictief passief verkoopbeleid. Na vervaardiging van de 'strategische grondenkaart' vormt deze kaart de basis om te bepalen of al dan niet meegewerkt wordt aan grondverkoop. Daarnaast kan overwogen worden om gronden

die geen strategische waarde hebben actief te verkopen. Indien de gemeente af te stoten bouwgrond in eigendom heeft, zal eveneens een actief verkoopbeleid gevolgd worden.

Voor wat betreft het vestigen van zakelijke rechten, in gebruik geven, verhuren en verpachten van gronden voert de gemeente een terughoudend beleid. Daar waar mogelijk en wenselijk gaat de voorkeur uit naar verkoop, boven het vestigen van zakelijke rechten, in gebruik geven of verhuren en verpachten van gronden.

In 2017 is gestart met het inventariseren van oneigenlijk grondgebruik. Afhankelijk van de omvang, noodzaak (strategische waarde), beschikbare middelen en urgentie (verjaring), wordt vervolgens een gepaste aanpakstrategie vastgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat de strategische gronden actief worden terug verworven en niet-strategische gronden in aanmerking kunnen komen voor overdracht. Ook is in 2017 gestart met het beëindigen van het oneigenlijk grondgebruik van situaties bij meer dan 100 m2. Dit traject is nog lopende.

4. Financiële positie / Weerstandsvermogen

Grondbeleid kan een grote financiële impact hebben. De eventuele baten maar ook financiële risico's zijn van invloed op de algemene financiële positie van de gemeente. Risico's kunnen worden gelopen onder meer ten gevolge van of vloeien voort uit:

- veranderende marktomstandigheden;
- conjuncturele ontwikkelingen en renterisico's;
- het niet of niet tijdig kunnen verwerven van grond in uitbreidingslocaties;
- milieurisico's (bodemverontreiniging);
- planologische en overige juridische knelpunten;
- onvoorziene afwijkingen in financiële dan wel in tijdtechnische zin ten opzichte van de exploitatieberekening.

De gemeente Voerendaal streeft er naar dat de exploitaties over het te voeren grondbeleid tenminste kostendekkend zijn. Grondbeleid is niet bedoeld voor het vullen van begrotingstechnische gaten op andere terreinen dan exploitaties (dit zou namelijk een kwetsbare afhankelijkheid inhouden). Dat wil zeggen dat over een periode van enkele jaren de te maken kosten in balans zijn met de opbrengsten. Naast het feit dat er geen rentetoerekening plaats vindt op gronden en wordt afgezien van het toerekenen van uren aan de grondexploitatie worden twee uitgangspunten gehanteerd:

a. in financiële zin wordt uitgegaan van het realiseren van minimaal sluitende exploitaties

Bij planontwikkelingen en exploitatieberekeningen wordt getracht de risico's zoveel mogelijk te minimaliseren. Desalniettemin zal de gemeente Voerendaal moeten blijven investeren in het behouden van een aantrekkelijk woonklimaat. De financieel-economische crisis en daaruit voortkomende woningmarktproblemen, de demografische transitie, de provinciale woonverordening alsmede het grote aandeel particulier woningbezit binnen de gemeente vragen meer dan eens om een continue en samenhangende actieve sturing en regierol van de gemeente, maar maakt dit ook des te moeilijker vanuit grondbeleid.

b. in juridische zin worden bij nieuwe grondexploitaties overeenkomsten met de initiatiefnemers afgesloten, de zgn. anterieure overeenkomsten, waarbij gemeentelijke belangen afgedekt zijn.

Het gaat hierbij met name om de realisatie van een op het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid afgestemd woningbouwprogramma, kwaliteitsgaranties voor de infrastructuur, vergoedingen voor ambtelijke inspanningen en bijdragen voor bovenwijkse voorzieningen. Planologische risico's in de vorm van planschade worden doorgaans ten laste van de ontwikkelende partij neergelegd.

5. Lopende (bouw)grondexploitaties inclusief resultaatverwachting

Onderstaand volgt een opsomming van de onderhanden zijnde projecten van de gemeente Voerendaal, waarin de gemeente een grondpositie heeft.

In exploitatie genomen gronden:

Herontwikkeling 't Veldje

Als gevolg van een toename aan 1-2 persoonshuishoudens en een toenemende vraag rondom de huisvesting van statushouders, is in samenspraak met Woningstichting Voerendaal de haalbaarheid onderzocht naar de herontwikkeling van locatie 't Veldje. In de uitgevoerde planstudie wordt uitgegaan van het realiseren van 15 nieuwe woningen. Mede door de realisatie van deze woningen, worden meerdere doelen bereikt: (a) we kunnen diverse doelgroepen/huishoudens bedienen, met name de 1-2 persoonshuishoudens, (b) we krijgen – middels doorstroming en het huisvesten van huishoudens in passendere woning - binnen geheel Voerendaal meer ruimte om invulling te geven aan de huisvestingsopgave van statushouders en (c) betreffende locatie wordt duurzaam herbestemd. In het licht hiervan heeft de gemeente samen met de Woningstichting Voerendaal een haalbaarheidsstudie uitgevoerd en zijn partijen samen een realiseringsovereenkomst overeengekomen. Als gevolg hiervan heeft de gemeente betreffende gronden van 't Veldje aangekocht, zijn door Woningstichting Voerendaal de plannen met omwonenden opgesteld en is de planologische procedure opgestart. Nadat het bestemmingsplan is vastgesteld en onherroepelijk is, zal Woningstichting Voerendaal de gronden van de gemeente afnemen. Het doorlopen van de planologische procedures is omgeven met risico's, zoals bezwaren van omwonenden en planschade. In de afgesloten overeenkomst met Woningstichting Voerendaal zijn mogelijke planologische, financiële en realisatie risico's rondom de ontwikkeling en realisatie van het plan 't Veldje tussen partijen nader geduid.

Locatie Raadhuisplein 3

In 2017 is besloten om over te gaan tot verkoop van het perceel Raadhuisplein 3. De voorbereidingen zijn lopende. In de begroting is met eventuele opbrengsten nog geen rekening gehouden.

Nog in exploitatie te nemen gronden:

De gronden die nog in exploitatie genomen worden in 2018 betreffen:

Hoek Houtstraat – Dr. Poelstraat

De gronden aan de Houtstraat/Dr. Poelsstraat (ca. 2.000 m2) zijn in bezit van de gemeente. De boekwaarde van de gronden zijn nihil. In 2018 zal de inhoudelijke koers met betrekking tot de ontwikkeling van deze gronden bepaald worden.

Overige grondexploitaties:

De lopende projecten waar de gemeente een exploitatieovereenkomst heeft gesloten maar geen actieve grondpositie heeft zijn de plannen In gen Hunsch III, Kapelhof, Overheek IV en Waals Klimmenderstraat. Veelal heeft de gemeente in deze plannen uitsluitend een positie in de vorm van de infrastructuur en/of overige openbare ruimte. Voor wat betreft passieve grondexploitaties wordt naar een situatie gestreefd waarbij de exploitatie over het te voeren grondbeleid eveneens voor de gemeente tenminste kostendekkend is. Aangezien de lopende "passieve projecten" (projecten waarop het passieve grondbeleid van toepassing is) minimaal kostendekkend zijn, kan geconcludeerd worden dat de gemeente hiervoor geen risico's loopt.

6. Verspreide gronden

De gemeente heeft een aantal percelen grond in eigendom, verspreid over de kernen. De totale oppervlakte van deze percelen bedraagt ultimo 2017 afgerond 132.000 m2 met een boekwaarde van afgerond € 346.000. De meeste van deze gronden zijn in erfpacht uitgegeven op basis van een pachtovereenkomst. Voor het overige betreft het incurante reststroken, bermen etc., die vaak aangehouden worden met het oog op de bereikbaarheid van de ter plekke aanwezige nuts- en andere voorzieningen. Voor de komende jaren zijn ten aanzien van deze gronden geen concrete mutaties voorzien.

Paragraaf Lokale heffingen

1. Inhoud paragraaf

Deze paragraaf heeft betrekking op zowel heffingen waarvan de besteding is gebonden aan een bepaalde specifieke taak van de gemeente en waarvan de besteding ongebonden is.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van:

- rechtsgronden van gemeentelijke belastingen;
- beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- de gehanteerde tarieven en geraamde opbrengsten 2018;
- ontwikkeling van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid;
- in de begroting opgenomen tarieven lokale heffingen 2018-2021.

2. Beleidskaders

Rechtsgronden Lokale heffingen

De lokale heffingen worden geheven op grond van onderstaande verordeningen en op basis van de vermelde heffingsgrondslagen.

I. Ongebonden heffingen

Soort heffing	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Onroerende zaakbelastingen	22 december 2016	Tarief is een percentage van de vastgestelde WOZ-waarde
Toeristenbelasting	22 december 2016	Per persoon per overnachting
Hondenbelasting	22 december 2016	Aantal honden, tarief is progressief

II. Gebonden heffingen

Soort heffing	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Rioolheffing	22 december 2016	Vast tarief per perceel
Afvalstoffenheffing	22 december 2016	Vast tarief per perceel. Daarnaast aanslag voor het aantal ledigingen (volume-frequentie).
Staangeld	22 december 2016	Vast tarief per maand
Marktgeld	22 december 2016	Los tarief per m2/dag of vast tarief per m2/jaar
Leges	22 december 2016	Diverse tarieven opgenomen in aparte tarieventabel
Lijkbezorgingsrecht	22 december 2016	Diverse tarieven opgenomen in aparte tarieventabel

Gemeentelijk beleid lokale heffingen

Om een sluitende begroting te kunnen presenteren wordt het volgende stramien voor het gemeentelijk dekkingsplan gehanteerd:

- Ombuigingen en beperkingen van beleid;
- Kostendekkend maken van tarieven (afvalstoffenheffing, rioolheffing);
- Incidentele inzet van reserves;
- Belastingverhogende maatregelen, waarbij de tarieven voor de burger zo laag mogelijk moeten worden gehouden.

I. Ongebonden heffingen

Onroerende zaakbelastingen

Belastingverhogende maatregelen zijn dus één van de middelen om een sluitende begroting te presenteren. Ten gevolge van wijzigingen in de wetgeving is voor gemeenten de rente-toerekening aan investeringen verlaagd. Voor Voerendaal betekent dit dat de tot op heden gehanteerde 4% met ingang van 2018 wordt verlaagd naar 1%. Deze verandering veroorzaakt een structureel lager renteresultaat van € 575.000.

Voor 2018 zullen de tarieven nog ongewijzigd blijven; de tekorten worden in de reguliere begroting opgevangen. In 2019 t/m 2021 stijgen de OZB-tarieven met resp. 10%, 20% en 4%.

Rekening houdende met bovenstaande en uitgaande van gelijkblijvende WOZ-waarden levert dit onderstaande tariefsmutaties voor 2018, 2019 en volgende jaren op:

Belastingsoort	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019	Tarief 2020	Tarief 2021
Eigenaar woningen	0,148414%	0,148414%	0,163255%	0,195906%	0,203742%
Eigenaar niet-woningen	0,182262%	0,182262%	0,200488%	0,240586%	0,250209%
Gebruiker niet-woningen	0,156665%	0,156665%	0,172332%	0,206798%	0,215070%

Verdere uitwerking en toelichting op deze opbrengsten treft u aan onder programma Bestuur en ondersteuning.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt gezien als ongebonden heffing en dus net zoals de OZB aangemerkt als algemeen dekkingsmiddel. In 2016 hebben ruim 30.000 overnachtingen plaatsgevonden, zijnde 3.000 overnachtingen meer dan 2015. Aangezien voor 2017 slechts de cijfers van het eerste kwartaal bekend zijn wordt voor de begroting 2018 nog uitgegaan van 27.000 overnachtingen. In de komende jaren zal geen tariefsverhoging worden doorgevoerd en blijft het huidige tarief (€ 1,08) van kracht.

Verdere uitwerking en toelichting op deze opbrengsten treft u aan onder programma Economie.

Hondenbelasting

De hondenbelasting is juridisch gezien een algemene belasting, waarvan de opbrengst ten goede komt aan de algemene middelen. De laatste jaren schommelt het aantal honden rond de 1.250 met daarbij zichtbare mutaties ten tijde van controles door de BsGW. De hondenbelasting is de afgelopen jaren niet verhoogd en blijft ook in 2018 onveranderd. Meer informatie inzake hondenbelasting treft u aan onder programma Bestuur en Ondersteuning.

II. Gebonden heffingen

Voor wat betreft rioolheffing en afvalstoffenheffing worden in de gemeente Voerendaal 100% kostendekkende tarieven nagestreefd. Dit betekent dat alle kosten die gemaakt worden voor het afvoeren/verwerken van het afval en de kosten i.v.m. het onderhoud aan en de aanleg van riolering volledig op de burgers wordt doorbelast. Om fluctuaties in het rioolheffingstarief te voorkomen wordt er gebruik gemaakt van een egalisatievoorziening rioolheffing.

Afvalstoffenheffing

De per 1 januari 2016 ingevoerde heffing op lediging van GFT containers (€ 1,50 voor een 240 liter container en € 1,- voor een 140 liter container) ter dekking van de variabele kosten van de afvalinzameling voor GFT blijft ook in 2018 gehandhaafd. Het apart inzamelen van zakken met PMD-afval blijft ook in 2017 1 x per 2 weken plaatsvinden. Aangezien gebleken is dat door laatstgenoemde inzamelingsmogelijkheid het volume van restafval is gedaald, zal met ingang van voorjaar 2018 het ledigen van restafvalcontainers nog maar 1 x per 4 weken geschieden.

De huidige tarieven blijven voor 2018 onveranderd:

140 resp. 240 liter container GFT-afval	€ 1,00 resp. € 1,50 per aanbidding
140 resp. 240 liter container restafval	€ 5,35 resp. € 7,25 per aanbidding
afvalzak (inzamelsysteem of gekenmerkte huisvuilzak)	€ 1,00 per aanbidding

Voor wat betreft het vaststellen van het vaste deel is iedere gemeente autonoom. Hiermee kunnen de kosten van Rd4 (behoudens de kosten voor de verwerking van rest- en gft-afval) en diverse (interne) gemeentelijke kosten verrekend worden. Bij vaste kosten moet gedacht worden aan kosten van de reinigingsdienst Rd4 zoals wagenpark, loonkosten, onderhoud en administratieve kosten, maar ook de kosten van de gemeente zelf (personeel, veegkosten, software etc.). Uit onderzoek blijkt dat de meeste Rd4 gemeenten kiezen voor één vast tarief. Het tarief voor 2018 stijgt van € 123,00 naar € 123,70. Deze stijging is het gevolg van hogere exploitatielasten van Rd4. Meer detailinfo over afvalinzameling treft u aan in programma Volksgezondheid en Milieu.

Rioolheffing

De ramingen betreffende kosten van instandhouding van riolen en rioolgemalen zijn gebaseerd op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De tarieven rioolheffing worden bepaald a.d.h.v. rioolkostendekkingsplan, waarbij toevoeging dan wel onttrekking aan de egalisatievoorziening riolering plaatsvindt bij een batig c.q. nadelig exploitatiesaldo.

In de voorliggende meerjarenbegroting bedraagt het tarief voor de jaren 2018 t/m 2021 jaarlijks € 250,00.

Marktgelden

Marktgelden dienen om de kosten van de markt te dekken. Tarieven worden zowel geheven voor losse standplaatsen alsook voor vast aangewezen plaatsen. Voor 2018 worden de tarieven niet verhoogd.

In het programma Economie wordt verder ingezoomd op deze opbrengsten.

Leges

De leges dienen om de kosten van de verleende diensten te dekken. In 2018 worden de legestarieven niet verhoogd met uitzondering tot enkele incidentele leges welke worden aangepast tot gemiddelde tariefhoogtes van omliggende gemeenten of tot kostendekkendheid. Nadere informatie over diverse legesopbrengsten treft u aan in het programma Bestuur en Ondersteuning.

Staangeld

Staangeld heeft betrekking op het recht dat geheven wordt voor een woonwagen, daaronder mede begrepen de diensten die met de standplaats verband houden. In de toekomst is het beleid er op gericht om de nog aanwezige standplaatsen af te stoten. Verhoging geschiedt steeds met de wettelijk toegestane huurverhoging per 1 juli van enig jaar. De baten en lasten van staanplaatsen zijn verantwoord in het programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke verordening en Stedelijke vernieuwing.

Lijkbezorgingsrecht

Op de gemeentelijke begraafplaats aan het Kerkplein in Voerendaal bestaat de mogelijkheid om begraven of bijgezet te worden. De kosten voor het begraven/bijzetten en de onderhoudskosten van de algemene begraafplaats worden middels maximaal kostendekkende leges in rekening gebracht. De huidige tarieven worden voor 2018 niet verhoogd. Meer details over lijkbezorgingsrechten staan vermeld in het programma Volksgezondheid en Milieu.

3. Gehanteerde tarieven en geraamde opbrengsten 2018

Raming belasting- en legesopbrengsten 2018					
Belastingsoort					Totaal
<i>Onroerende zaakbelasting</i>	<i>WOZ-waarde</i>	<i>Aantal</i>	<i>Tarief in %</i>	<i>Netto opbrengst</i>	
Eigenaar-woning	1.163.936.000		0,148414	€ 1.727.400	
Eigenaar-niet woning	121.089.000		0,182262	€ 220.700	
Gebruiker-niet woning	93.958.000		0,156665	€ 147.200	
					€ 2.095.000
<i>Toeristenbelasting</i>					
Overnachtingen		27.000	€ 1,08		€ 29.000
<i>hondenbelasting</i>					
Aantal honden	1e hond		€ 53,76		
	2e hond		€ 66,12		
	3e hond		€ 78,60		
	4e hond		€ 90,96		
	5e hond		€ 103,44		
	Kennel		€ 394,32		
Totaal aantal honden (augustus 2017)		1.250			€ 71.000
<i>Rioolheffing</i>					
Rioolplichtige percelen		5.800	€ 250,00		€ 1.450.000
<i>Afvalstoffenheffing</i>					
Afvalplichtige percelen		5.475	€ 123,70	€ 677.300	
<i>Aantal ledigingen:</i>					
140 liter container restafval		23.000	€ 5,35	€ 123.100	
240 liter container restafval		30.000	€ 7,25	€ 217.500	
140 liter container GFT-afval		23.000	€ 1,00	€ 23.000	
240 liter container GFT-afval		32.000	€ 1,50	€ 48.000	
60 liter (huisvuilzak)		11.000	€ 1,00	€ 11.000	
					€ 1.100.000
<i>Lijkbezorgingsrechten</i>					
Begraving persoon		5	€ 1.959,70	€ 9.800	
Bijbegraving persoon		5	€ 1.002,00	€ 5.000	
Verlenging grafhuur		13	€ 297,50	€ 3.900	
Bijzetting urnenmuur		5	€ 1.102,55	€ 5.500	
					€ 24.000
<i>Legesopbrengst</i>					
Bouw- en woningtoezicht				€ 120.000	
Secretarieleges(publieksbalie)				€ 279.000	
Leges bestemmingsplannen				€ 20.000	
					€ 419.000
Totale opbrengsten gemeentelijke heffingen en leges 2018					€ 5.188.000

4. Meerjarige doorkijk in belangrijkste belastingtarieven en –opbrengsten (periode 2017-2021)

Belastingtarieven per eenheid					
Belastingsoort	2017	2018	2019	2020	2021
OZB					
Tarief Woning (eigenaar)	0,148414%	0,148414%	0,163255%	0,195906%	0,203742%
Tarief Niet-woning (eigenaar)	0,182262%	0,182262%	0,200488%	0,240586%	0,250209%
Tarief Niet-woning (gebruiker)	0,156665%	0,156665%	0,172332%	0,206798%	0,215070%
Stijging t.o.v. jaar (n-1)	-9%	0%	10%	20%	4%
Begrote opbrengst (x € 1.000)	€ 2.100	€ 2.100	€ 2.300	€ 2.800	€ 2.900
Rioolheffing					
Vastrecht per perceel	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Begrote opbrengst in (x € 1.000)	€ 1.450	€ 1.450	€ 1.450	€ 1.450	€ 1.450
Afvalstoffenheffing					
Vastrecht per perceel	€ 123	€ 124	€ 135	€ 135	€ 132
Begrote opbrengst in (x € 1.000)	€ 1.131	€ 1.100	€ 1.161	€ 1.160	€ 1.162

5. Kostenonderbouwing gebonden heffingen

Berekening kostendeckendheid tarieven Riolen	
Kosten taakveld(en), incl. rente	1.109.845
Inkomsten taakvelden, excl. Heffing	0
Netto kosten taakvelden	1.109.845
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	288.800
Salariskosten	182.375
BTW	98.010
Totale kosten	1.679.030
Opbrengst heffingen	1.450.000
Inzet egaliseringsreserve riolen	229.030
Dekkingspercentage	100%

De rioolheffing is gebaseerd op een meerjarig kostendeckingsplan. Tekorten c.q. overschotten in enig jaar worden gecompenseerd door een aanwending c.q. toevoeging aan de egalisatievoorziening riolen. Op basis hiervan is sprake van 100% kostendeckendheid.

Toe te rekenen overhead is berekend op basis van procentuele verdeling aantal rechtstreeks toegerekende FTE afgezet tegen het totaal aantal FTE van de gemeente.

Berekening kostendekkendheid tarieven inzameling huishoudelijk afval	
Kosten taakveld(en), incl. rente	982.143
Inkomsten taakvelden, excl. Heffing	82.440
Netto kosten taakvelden	899.703
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	14.000
BTW	185.957
Totale kosten	1.099.660
Opbrengst heffingen	1.099.660
Dekkingspercentage	100%

Toe te rekenen overhead is berekend op basis van procentuele verdeling aantal rechtstreeks toegerekende FTE afgezet tegen het totaal aantal FTE van de gemeente.

Berekening kostendekkendheid tarieven Burgerzaken	
Kosten, incl. rente	
- Gemeentelijke bevolkingsadministratie	21.159
- Burgerlijke stand	1.650
- Reisdocumenten	79.757
- Rijbewijzen	22.225
- Aan taakveld "burgerzaken" rechtstreeks toegerekende salariskosten	213.050
- Omgevingsvergunningen	18.250
- Aan taakveld "wonen en bouwen" rechtstreeks toegerekende salariskosten	293.925
- Bestemmingsplannen	11.700
- Aan taakveld "ruimtelijke ordening" rechtstreeks toegerekende salariskosten	128.850
- Overige leges	6.250
Inkomsten, excl. heffingen	
- Gemeentelijke bevolkingsadministratie	0
- Burgerlijke stand	0
- Reisdocumenten	0
- Rijbewijzen	0
- Omgevingsvergunningen	0
- Overige leges	0
Netto kosten taakvelden	796.816
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	
BTW	
Totale kosten	
Opbrengst heffingen	417.398
Dekkingspercentage	53%

Omdat het dekkingspercentage bij tarieven burgerzaken al ruim beneden de 100% ligt is verdere toerekening van overhead en BTW achterwegen gelaten.

6. Ontwikkeling van de totale lastendruk

Vergelijking lastendruk omliggende gemeenten

Bij de vergelijking tussen de verschillende gemeenten is de lastendruk 2018 in de gemeente Voerendaal vergeleken met de tarieven van de omliggende gemeenten over 2017 zoals deze in de "Coelo Atlas lokale lasten 2017" zijn opgenomen. Bij de bepaling van de lastendruk van de gemeente Voerendaal is uitgegaan van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde van € 205.000 (bron: CBS). Aangaande de variabele afvalstoffenheffing is uitgegaan van een gemiddeld eenpersoonshuishouden met een ledigingsaanbod van 7 kleine containers restafval en 8 kleine containers groenafval. Voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden geldt een ledigingsaanbod van 10 kleine containers restafval en 8 kleine containers groenafval op jaarbasis.

Vergelijking gemeentelijke belastingdruk		
Gemeente	Éénpersoons-huishouden	Meerpersoons-huishouden
Voerendaal *	€ 723	€ 740
Onderbanken	€ 709	€ 771
Nuth	€ 580	€ 857
Simpelveld	€ 738	€ 800
Schinnen	€ 736	€ 827
Gulpen-Wittem	€ 734	€ 802
Vaals	€ 547	€ 702
Valkenburg aan de Geul	€ 585	€ 828

*Voerendaal tarieven 2018

Ontwikkeling lokale lastendruk (mph) Voerendaal 2017-2021					
Soort belasting	2017	2018	2019	2020	2021
OZB-eigenaar *	€ 304	€ 304	€ 335	€ 402	€ 418
Afvalstoffenheffing	€ 185	€ 186	€ 197	€ 197	€ 194
Rioolheffing	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Totaal	€ 739	€ 740	€ 782	€ 849	€ 862
Relatieve wijziging t.o.v. 2017	100%	100%	106%**	115%**	117%**

* Op basis van WOZ-waarde € 205.000.

** De stijging van de lastendruk vanaf 2019 is het gevolg van de geleidelijke verhoging van het OZB-tarief zoals aangegeven onder "2. Beleidskaders".

7. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

In de gemeente Voerendaal kan kwijtschelding worden aangevraagd voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Voor de variabele afvalstoffenheffing geldt per jaar een gemaximeerd kwijtscheldingsbedrag. Voor de overige belastingen wordt geen kwijtschelding verleend. Beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken vindt plaats op basis van de Leidraad Invordering Gemeentelijke belastingen, welke is vastgesteld op 13-11-2012. In afwijking met de landelijke Leidraad geldt dat de gemeente Voerendaal een kwijtscheldingsnorm hanteert van 100% (landelijke norm is 90%) van de bijstandsuitkering, waardoor meer burgers voor kwijtschelding in aanmerking komen. In de praktijk betekent dit dat iedere burger met een inkomen op bijstandsniveau kwijtschelding ontvangt, mits hij geen vermogen heeft. Onder vermogen wordt verstaan spaargeld/auto/huis enz.

De afgelopen jaren zijn de navolgende bedragen aan kwijtschelding verleend.

	2014	2015	2016	2017 (t/m juni)
Verleende kwijtschelding in verslagjaar	€ 60.000	€ 82.000	€ 72.000	€ 57.000

Per belastingjaar zijn de navolgende aanslagregels toegekend.

	2014	2015	2016	2017 (t/m juni)
Toegekende aanslagregels per belastingjaar	470	517	606	316

De bedragen en aantallen in bovenstaande 2 tabellen hebben geen direct verband omdat in een bepaald verslagjaar ook kwijtschelding kan worden aangevraagd over een voorafgaand belastingjaar.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

1. Inhoud paragraaf

Inleiding

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft, via een dwarsdoorsnede van de begroting, inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten daarvan. Met onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid.

De kapitaalgoederen zijn te verdelen in:

- * Openbare ruimte: wegen;
- * Openbare ruimte: water en rioleringen;
- * Openbare ruimte: openbaar groen;
- * Openbare ruimte: openbare verlichting;
- * Onderhoud gebouwen (accommodaties).

Kapitaalgoederen zijn ondersteunend voor de realisatie van de gemeentelijke programma's. Zo speelt een goed onderhouden infrastructuur een belangrijke rol voor de lokale economie en draagt een aantrekkelijke openbare ruimte bij aan de leefbaarheid. Ook de kwaliteit van de aanwezige voorzieningen (sportcomplexen en accommodaties) is van invloed (in ondersteunende zin) op de ontwikkelingen in het sociaal domein. De kapitaalgoederen worden verantwoord in de programma's: Verkeer & Vervoer, Volksgezondheid & Milieu en Sport, Cultuur en Recreatie.

Het onderhouden van de kapitaalgoederen waarborgt de continuïteit van de voorzieningen. Een goede integrale afweging tussen de aanwezige kapitaalgoederen, kwaliteitsniveau, onderhoud en visie is dan ook van strategisch belang voor de gemeente, en voor de financiële positie. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in de begroting stelt de raad kaders voor onderhoud van infrastructuur en accommodaties (gebouwen).

Een aantal van de taken, waarop kapitaalgoederen betrekking hebben, is verplicht. Zo heeft de gemeente onder andere een wettelijke plicht rondom het onderhoud van wegen en bomen en de inzameling van afvalwater. Achterstallig onderhoud kan leiden tot risico's en daarbij mogelijke aansprakelijkheden. Bovendien kan het leiden tot kapitaalvernietiging.

De paragraaf kapitaalgoederen in de begroting geeft een overzicht op welke wijze en op welk kwaliteitsniveau de gemeente het onderhoud van de kapitaalgoederen heeft geborgd en of de benodigde middelen (in meerjaren perspectief) zijn gereserveerd.

Infrastructuur

Het beheer en onderhoud van de infrastructuur wordt verantwoord binnen het programma "Verkeer, vervoer en waterstaat". De totale infrastructuur is een belangrijk kapitaalgoed (faciliterend en ondersteunend) van de gemeente en heeft een direct effect op de andere programma's. Denk aan de ondersteunende rol bij de leefbaarheid in de kernen of de bereikbaarheid van ondernemers in het kader van de economische versterking van de gemeente. Onderstaand wordt inzicht verschaft wanneer de onderhoudsplannen zijn vastgesteld en wanneer deze worden geactualiseerd.

Thema's	Beheerplannen	Jaar vaststelling	Loopt t/m	Financiële vertaling in begroting
Gebouwen	MOP	2016 (december)	2020	Ja
Wegen	Wegbeheerplan 2015-2019	2015	2019	Ja
Water	Verbreed gemeentelijk rioleringsplan	2014	2019	Ja
Groen	Meerjaren groenbeheerplan 2016-2020	2016	2020	Ja

Thema's	Beheerplannen	Jaar vaststelling	Loopt t/m	Financiële vertaling in begroting
Openbare verlichting	Beleidsplan openbare verlichting 2016-2020	2016	2020	Ja

Wegen

Wegbeheerplan

Er is een nauwe samenhang tussen het STRIP en het Wegbeheerplan. Immers, het wegbeheer is een leidend taakveld inzake de aard van de maatregel en de prioritering van STRIP projecten. Enerzijds geeft het wegbeheer de aard, omvang én moment van onderhoudsmaatregelen aan voor een locatie. Deze gegevens zijn bepalend voor de opzet van kwalitatieve investeringen. Worden de investeringen op basis van deze gegevens naar achter geprioriteerd, dan betekent dit dat de projectlocatie tot aan het investeringsmoment onderdeel uitmaakt van het wegbeheerprogramma. Anderzijds wanneer een investering naar voren wordt geprioriteerd, betekent dit dat voor deze projectlocatie geen maatregelen meer zijn opgenomen in het wegbeheerprogramma.

Financieel

Om aan het einde van de planperiode van het Wegbeheerplan in 2019 het verhardingsareaal op het door de Raad vastgestelde gemiddeld kwaliteitsniveau van minimaal "C" te hebben en te houden zijn de reguliere onderhoudsbudgetten aangevuld. Dit in aansluiting op het vastgestelde Wegbeheerplan in 2015. Hiermee zijn de beschikbare budgetten voldoende van omvang om de wegen op een sobere en doelmatige wijze duurzaam in stand te houden.

De projecten Hogeweg, Hoolstraat en Voerendaal-Oost zijn vanuit STRIP 1.1 doorgeschoven naar de periode 2019-2022, waarvan de inhoudelijke en financiële vertaalslag nog dient plaats te vinden.

Door de in 2016 uitgevoerde rehabilitatie van verhardingen en de investeringen gepland binnen de "aanvullend reconstructie behoevende wegen", kunnen de onderhoudsbudgetten ook echt ingezet worden voor regulier onderhoud. Dit heeft een positief effect op het kwaliteitsniveau van het verhardingsareaal. Het regulier onderhoud wordt jaarlijks verantwoord als exploitatiepost binnen de begroting, de geprognostiseerde onderhoudskosten zijn meerjarig vertaald in de begroting.

Areaal

Oppervlakte asfaltverharding:	634.300 m2
Oppervlakte elementenverharding:	314.700 m2
Oppervlakte cement-beton:	6.200 m2
Oppervlakte half-/onverhard:	33.600 m2

Exploitatiebudgetten verhardingen	2018	2019	2020	2021
Klein onderhoud	25.000	25.000	25.000	25.000
Groot onderhoud	456.500	456.500	456.500	456.500

Openbare verlichting

De openbare verlichting (OV) vervult een belangrijke rol op het gebied van verkeersveiligheid, openbare orde en sociale beleving. De burger dient zich in de openbare ruimte, ook na het invallen van de duisternis, behaaglijk en veilig te voelen.

Beleidsplan OV

Het doel van het Beleidsplan is technische- en financiële kaders aan te geven waarbinnen de werkzaamheden op het gebied van openbare verlichting worden uitgevoerd. Voor de komende beleidsperiode betekend dit:

- Bij nieuwbouw projecten wordt ontworpen conform ROVL-2011 en PKVW en bij reconstructie projecten en groot onderhoud wordt waar mogelijk ontworpen conform ROVL-2011 en PKVW (en anders zo goed mogelijk benaderd);

- Armaturen geschakeld op het avond/ochtend-brandrooster (W8O1) worden bij vervanging omgeschakeld naar het nachtbrandrooster;
- In het kader van de uniformiteit worden een beperkt aantal materialen toegepast;
- Het nieuwe beheer en onderhoud contract wordt uitgevoerd door dezelfde onderhoudspartij (voorwaarden/prijzen zijn herzien) als de afgelopen beleidsperiode.
- Achterstallige vervangingen worden in de komende 10 jaar volledig weggewerkt waarbij de theoretische levensverwachting van 20 jaar voor armaturen en 40 jaar voor de lichtmasten wordt aangehouden;
- Bestaande Kegel armaturen voorzien van een PLL 24W lichtbron met nog 12-16 restjaren, worden voorzien van een retrofit LED unit.

Beheerplan OV

Het doel van het Beheerplan is inzicht geven in de huidige kwaliteit van de openbare verlichtingsinstallatie om zo proactief te kunnen handelen op het gebied van onderhoud en de kwaliteit zo optimaal mogelijk gehouden. Tevens wordt een benadering gemaakt van de financiële middelen die nodig zijn om dit beheer & onderhoud uit te kunnen voeren.

- Het beheerplan beschrijft de opbouw van het beheer en onderhoud in de onderdelen netwerk&energie (netwerk- en energieleverancier), beheer (bestandsbeheer), onderhoud (preventief & correctief onderhoud en schouwen), vervangingen, overige reserveringen (onverhaalbare schades en nieuwe beleidsplannen).
- Op basis van het "Beleidsplan Openbare Verlichting Gemeente Voerendaal 2016 t/m 2020" kan in combinatie met de beheer & onderhoud aspecten de theoretische uitvoering voor de komende jaren worden bepaald. Op basis van het beheerbestand wordt inzicht gegeven over de omvang van het te beheren areaal, de onderhoudswerkzaamheden en de geplande projecten voor de komende periode. Tevens kan op basis van deze gegevens een inschatting worden gemaakt van de totale energiekosten.
- De financiële middelen die nodig zijn voor de diverse aspecten zijn geraamd en samengevat.

Areaal

Aantal lichtmasten: 3.023 st.
Aantal armaturen: 3.034 st.

Openbare verlichting	2018	2019	2020	2021
exploitatiebudget	207.000	207.000	207.000	207.000

Water en riolering

In de Wet milieubeheer is geregeld dat de gemeente een zorgplicht heeft inzake het doelmatig inzamelen en transporteren van afval- en regenwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied. Tevens is in dezelfde wet geregeld dat de gemeente een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) opstelt waarin verwoord wordt hoe de gemeente invulling geeft aan deze zorgplicht. Het taakveld Water en riolering behoort in deze begroting toe aan het programma Volksgezondheid en Milieu.

In 2014 is het VGRP 2015-2019 voor de gemeente Voerendaal vastgesteld. Het beheer en onderhoud alsmede geplande investeringen worden, conform de gestelde kaders in het VGRP, uitgevoerd. Gekoppeld aan het VGRP is het rioolkostendekkingsplan waarin de financiële planning en verantwoording voor dit thema is afgedekt.

De baten (rioolheffing) van het product riolering mogen maximaal kostendekkend zijn. Een overschot aan baten of een tekort hieraan wordt toegevoegd dan wel onttrokken uit de voorziening riolering. In deze begroting is er sprake van een meerjarig tekort en wordt de voorziening riolering aangewend voor respectievelijk € 229.000, € 328.000, € 335.000 en € 368.000.

Areaal

Lengte (vrijval) riolering:	111.600 m.
Lengte drukriool:	6.000 m.
Aantal rioolgemalen/pompunits:	36 st.
Aantal kolken:	3.400 st.
Aantal bergingbezinkbassins:	3 st.
Aantal kunststofbufferzakken:	3 st.
Open bergingen:	5 st.
Lamellenfilters:	3 st.
Wervelventielen:	11 st.
Zandvangsers:	44 st.

Taakveld Riolering	2018	2019	2020	2021
exploitatiebudget	1.211.000	1.309.000	1.322.000	1.356.000

Openbaar groen

Openbaar groen maakt onderdeel uit van het programma "Sport, Cultuur en Recreatie" en speelt een belangrijke rol in de beleving die inwoners en bezoekers van de gemeente Voerendaal hebben bij de openbare ruimte. Bij openbaar groen speelt met name de beeldkwaliteit een belangrijke rol in de beleving van burgers. De beeldkwaliteit wordt in grote mate beïnvloed door het onderhoudsniveau. Het meerjaren groenbeheerplan is in 2016 vastgesteld. Met het in het plan vastgestelde gemiddelde kwaliteitsniveau (A) kan het aanwezige openbare groen duurzaam in stand worden gehouden. De benodigde middelen om het vastgestelde kwaliteitsniveau te realiseren zijn vertaald in de begroting.

Voor het onderhoud van het openbaar groen worden, naast het eigen personeel bij de buitendienst, medewerkers met een SW-indicatie ingezet. Voerendaal geeft op deze wijze een extra impuls aan de sociaal maatschappelijke opgave in het sociale domein.

In 2013 is het groenstructuurplan door de raad vastgesteld. Het groenstructuurplan zet met name de ondersteunende rol van groen ten aanzien van de leefbaarheid in de kernen krachtiger neer. In het uitvoeringsprogramma van het groenstructuurplan is de verbinding gemaakt met de geplande projecten in het STRIP.

Areaal

Aantal bomen:	8.196 st.
Grasvlakken binnengebied:	194.745 m2
Grasvlakken buitengebied:	586.846 m2
Plantsoen binnengebied:	224.814 m2
Plantsoen buitengebied:	223.743 m2
Watergangen:	71.829 m2

Taakveld openbaar groen	2018	2019	2020	2021
exploitatiebudget	917.000	921.000	904.000	912.000

Gebouwen (accommodaties)

Onderhoud aan vastgoed, in eigendom van de gemeente, is een belangrijk onderdeel van vastgoedbeheer. Als dat onderhoud alleen wordt uitgevoerd als er zichtbaar verval aan de elementen optreedt, is de kans groot dat er vervolgschade aan de gerelateerde elementen optreedt. Dit wordt met planmatig onderhoud voorkomen. Het planmatig onderhoud wordt verwoord in een Meerjarig Onderhouds Programma (MOP). In 2016 heeft een actualisatie en vaststelling door de Raad plaatsgevonden van het MOP. Het betreft een overzicht van de kosten waar de gemeente de komende 10 jaar rekening mee dient te houden om haar eigen vastgoed bouwkundig en installatietechnisch op een acceptabel peil te houden. Qua gewenst kwaliteitsniveau wordt bij gebouwen beheer gebruik gemaakt van een conditienorm. Deze norm gaat uit van een kwantificatie van vooraf vastgelegde gebreken op basis van de ernst / intensiteit / omvang. Daarbij zijn

conditiescores bepaald van 1 (uitstekende conditie c.q. nieuwbouwstaat) t/m 6 (zeer slechte conditie). In de onderhoudsplannen wordt uitgegaan van een conditiescore (na onderhoud) van 2, een goede onderhoudsconditie.

Overzicht gemeentelijke gebouwen

- Gemeentehuis
- Dienstgebouw buitendienst
- De Borenburg, Furenthela
- Kunderhoes, Hogeweg Voerendaal
- Op d'r Plats, Houstraat Klimmen
- 't Wouves, Dorpsplein Ransdaal
- MFC Ubachsberg
- Ransdalerstraat 64 (Psz/Bib/IVN/Fanfare)
- Psz Auvermennekes / bso Bommes Klimmen
- Bibliotheek Furenthela
- Pand Barrier (muziekcollectief)
- Kleedaccommodatie RKVV Voerendaal
- Kleedaccommodatie RKSVB Ubachsberg
- Kleedaccommodatie vv Hellas Klimmen
- Kleedaccommodatie vv Hellas Ransdaal
- De Joffer, Goswijnstraat Voerendaal
- Gebouwtje Mergelweg (visvereniging)
- 't Bakhuis, H.v.Veldekestraat Voerendaal
- Raadhuisplein 3 (voorm. groene kruis gebouw)

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit bovengenoemde gebouwen. Van de schoolgebouwen (basisscholen) is de gemeente economisch eigenaar en het schoolbestuur de juridisch eigenaar.

Schoolbesturen hebben vanaf januari 2015 de verantwoordelijkheid over het totale onderhoud van hun schoolgebouwen. In het Meerjaren Onderhouds Programma Gebouwen is deze wijziging in verantwoordelijkheden meegenomen. Het schoolbestuur van Innovo heeft de gemeente in 2017 gevraagd om het beheer van de Brede School over te nemen. Dit verzoek wordt onderzocht op haalbaarheid en wenselijkheid, wat zal leiden tot een voorstel dat in 2018 aan de Raad wordt aangeboden. In voorliggende begroting is evenwel hiervoor reeds structureel een bedrag opgenomen van € 30.000 voor de exploitatie (inclusief reservering onderhoud).

Gemeentelijke gebouwen	2018	2019	2020	2021
dotaties aan onderhoudsvoorziening	394.105	394.105	394.105	394.105
onttrekkingen aan onderhoudsvoorziening	565.109	194.315	294.133	213.108
stand voorziening ultimo jaar	269.221	469.011	568.983	749.980

Paragraaf Financiering

1. Inhoud paragraaf

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze van financiering van beleid en het beheersen van de financiële risico's die met financiering gelopen worden. De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexer wordende geld- en kapitaalmarkt. Aan de uitvoering van de treasuryfunctie zijn budgettaire consequenties verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel. Deze paragraaf is aangepast aan de nieuwe voorschriften BBV zoals die met ingang van 2017 gelden.

“Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over, en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's”.

2. Beleidskaders

Het beleid van Voerendaal ten aanzien van de treasuryfunctie is vastgelegd in de beleidsnota: *Treasurystatuut gemeente Voerendaal 2011* (rb. 29.09.2011).

Dit Treasurystatuut is een afgeleide van de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido), welke per 1 januari 2001 is ingesteld. In dit statuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie.

Een belangrijk punt uit het statuut is, dat het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van gelden alleen is toegestaan uit hoofde van een publieke taak. Daarnaast mag het uitzetten van gelden niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico.

Aan de gemeenteraad behoort specifiek de besluitvorming toe van het vaststellen van de treasurydoelstellingen, het treasurybeleid, globale richtlijnen en limieten. Daarnaast het bewaken van de voortgang, de evaluatie en de verantwoording van de treasuryactiviteiten via het vaststellen van de begroting en de jaarrekening. De uitvoering van het treasurybeleid is gemandateerd aan de directeur c.q. gedelegeerd aan de controller en de treasurer.

Overeenkomstig de richtlijnen van de wet Fido en de voorschriften BBV komen in deze paragraaf de volgende onderwerpen aan de orde zoals: algemene in- en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de treasuryfunctie, de planning van het beleid voor risicobeheer, de gemeentefinanciering, het liquiditeitenbeheer en uitzettingen.

3. Algemene ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen beïnvloeden en zijn mede bepalend voor het geven van een rentevisie. Ontwikkelingen die de rente bepalen spelen zich voornamelijk buiten Nederland af. Zo heeft de Europese Centrale Bank (ECB) een grote invloed op de financiële markten van de Europese Gemeenschap. Ook de Centrale Bank van de Verenigde Staten (FED) is medebepalend voor Europa. De toekomstige ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn door de verscheidenheid van invloeden moeilijk in te schatten.

Interne ontwikkelingen

Binnen het totaal aan beschikbare financiële middelen is het ook dit jaar weer mogelijk u een meerjarig sluitende begroting te presenteren. Ook staan een aantal (nieuwe) investeringen ter realisatie op de planning. Voor verdere details wordt verwezen naar het investeringsprogramma, elders in deze begroting. De invoering van verplicht schatkistbankieren per 1-1-2014 heeft ertoe geleid dat er geen overschotten in liquide middelen meer zijn welke elders uitgezet mogen worden. Tijdelijke debetposities bij de schatkist (tegen daggeldrente) leveren momenteel geen rente op. In de liquiditeitsbegroting 2018-2021 is dan ook geen rekening gehouden met rente-inkomsten.

Vanwege de nog steeds zeer lage tarieven voor kasgeldleningen zal met in achtneming van de wettelijke kaders de benodigde financieringsbehoefte in 2018 afgedekt worden met 1 maands kasgeld. Naar verwachting zal medio 2018 langlopend geld moeten worden aangetrokken. Nadere details over hoogte en

duur van deze lening zijn te lezen onder het kopje “financiering” verderop in deze paragraaf. De rente-ontwikkelingen zullen (gelet op de lage actuele stand) nauwgezet worden gevolgd; mochten zich in de loop van het jaar wezenlijke wijzigingen voordoen dan zal hierop ingespeeld worden door het alsnog aantrekken van lang geld. Een en ander zal in rapportages gemeld worden inclusief de financiële gevolgen hiervan. Dat de bodem van de rentemarkt wellicht bereikt is blijkt ook uit onderstaande renteontwikkelingen.

Rente-ontwikkelingen in 2017

De *korte-termijnrente* (< dan 1 jaar - geldmarkt) laat over de laatste 12 maanden het volgende beeld zien:

Rente korte termijn (bng)	Per 1 augustus 2016	Per 1 augustus 2017
Debetstand RC 1 mnd euribor +40bp	0,03%	0,03%
Opnemen kasgeld 1 maand	-0,37%	-0,38%

Voor geldmarkttransacties heeft de gemeente Voerendaal met de BNG een overeenkomst “financiële dienstverlening” gesloten, welke in 2014 is aangepast waarbij de gehoudendheid om de dekking van de financieringsbehoefte bij de BNG onder te brengen is vervallen. Ingeval van incidentele tekorten binnen de kasgeldlimiet geldt, verwijzend naar deze financieringsovereenkomst, een kredietpercentage van 1mnd euribor + 40 basispunten.

De *lange-termijnrente* (> dan 1 jaar - kap. markt) laat over de laatste 12 maanden het volgende beeld zien:

Rente lange termijn (bng)	Per 1 augustus 2016	Per 1 augustus 2017
Lineaire lening looptijd 5 jaar	0,07%	0,23%
Lineaire lening looptijd 10 jaar	0,39%	0,74%
Lineaire lening looptijd 15 jaar	0,70%	1,19%
Lineaire lening looptijd 20 jaar	0,91%	1,48%

Hoewel de lange rente relatief gezien in 1 jaar tijd aardig aangetrokken is, dient opgemerkt te worden dat het huidige niveau eind 2016 al bereikt was en sindsdien niet meer noemenswaardig is gemuteerd. Het blijft dus zaak om de ontwikkelingen op de voet te volgen om eventueel eerder dan gepland lang geld aan te trekken.

Rentevisie

In de financieringsparagraaf van 2017 viel als visie te lezen dat zowel de lange als ook de korte rente laag zou blijven met een stabilisatie op de middellange termijn. Dit is grotendeels ook zo gebleken al lijkt het einde van de lage rente periode wel in zicht.

De verrassingen zoals de Brexit en de Trump-verkiezing in 2016 en de argwaan voor de Nederlandse verkiezingen zorgden ervoor dat deze risicofactoren de financiële markten langere tijd bepaalden. Andere risico's zoals de Chinese schulden, het overaanbod op de vastgoedmarkt en de recente spanningen tussen Noord Korea en de VS zijn de tegenhangers van het voorzichtig optimisme dat rond de wereldeconomie heerst als gevolg van betere groeivoorzichten en lage inflatie. Deze tegenstrijdige invloeden zorgen ervoor dat de 3 Nederlandse grootbanken (ABN AMRO, ING en RABO) niet op een lijn zitten qua rentevisie voor de langere termijn. Zo is het vooruitzicht voor de 10 jaarsrente bij ABN een stijging naar 1,25% terwijl de Rabo een lichte daling voorspelt. Uitgaande van de forward rentes (de renteverwachtingen uit de markt op basis van vraag en aanbod) is onze visie toch dat door aanhoudende economische groei de lange rente op termijn zal stijgen al zal dat wel heel geleidelijk geschieden. Over de korte rente is iedereen het eens dat deze nog geruime tijd laag blijft.

Als basis voor samenstelling van de liquiditeitsbegroting voor de komende 5 jaren is gerekend met een kasgeldrente van -0,10%, 1,20% voor een 10 jaars lineaire lening en 0,75% voor een 2 jaars lineaire lening.

4. Treasurybeheer

Geldstroombeheer

De gemeente Voerendaal maakt gebruik van één centrale kas. Facturering en het maken van betalingsopdrachten geschieden niet centraal door de afdeling bedrijfsvoering. Bij het liquiditeitenbeheer worden de volgende instrumenten ingezet: kasgeldleningen, kredietlimieten op rekening-courant en schatkistbankieren.

De Bank Nederlandse gemeenten (BNG) fungeert als huisbankier. Vrijwel het gehele betalingsverkeer verloopt (elektronisch) via één hoofdrekening bij de BNG met daarnaast een nevenrekening voor

pinbetalingen, voor welke rekening saldoregulatie met de hoofdrekening automatisch plaatsvindt. Indien het positieve rekening-courantsaldo hoger is dan € 250.000 wordt het meerdere automatisch op de rekening-courant bij de schatkist geplaatst.

Bij de RABO-bank wordt een rekening-courant aangehouden voor het afstorten en opnemen van cash geld.

Risicobeheer

Het risicobeheer geeft een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de organisatie en is het kernonderdeel van de financieringsparagraaf. Onder risico's worden verstaan renterisico's (vaste schuld en vlottende schuld), kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. Deze risico's vloeien voort uit de transacties die in de volgende onderdelen worden beschreven.

Renterisico voor de vlottende schuld

In dit onderdeel wordt de werkelijke omvang van de vlottende schuld getoetst aan de wettelijke norm van de Wet Fido. De risico's op de vlottende schuld worden ingeperkt door het hanteren van de zgn. **Kasgeldlimiet**. In 2018 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet voor Voerendaal:

(a) de omvang van de jaarbegroting (exploitatie) per 01.01.2018, zijnde € 25.300.000 vermenigvuldigd met

(b) het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage, zijnde 8,5%.

De toegestane kasgeldlimiet voor 2018 is dus € 2.151.000 (voor 2017 was deze limiet gelijk).

De werkelijke netto vlottende schuld wordt regelmatig getoetst aan de toegestane omvang van de kasgeldlimiet. Indien de werkelijke omvang van de vlottende schuld lager is dan de toegestane kasgeldlimiet, is er sprake van ruimte. Indien de werkelijke omvang hoger is dan de wettelijke toegestane omvang, is er sprake van overschrijding. In dit geval zal zo snel mogelijk tot consolidatie (kort geld omzetten in lang geld) moeten worden overgegaan.

Gezien in de huidige situatie kort geld nog steeds relatief goedkoper is dan lang geld zal in beginsel zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid om kortlopende leningen (kasgeld) af te sluiten. Evenwel wordt dit - zoals reeds opgemerkt - begrensd door de kasgeldlimiet.

Het per kwartaal aan de toezichthouder toezenden van informatie over de kasgeldlimiet is niet langer verplicht. Wel dient in de begroting inzicht te worden verstrekt over de uitputting van de kasgeldlimiet over de laatste vier kwartalen, waaruit volgt dat de kasgeldlimiet in geen enkel kwartaal is overschreden.

Toets kasgeldlimiet (x €1.000)				
	3e kw 2016	4e kw 2016	1e kw 2017	2e kw 2017
Gemiddeld vlottende middelen	2.982	1.851	561	483
Gemiddeld vlottende schuld	0	500	1.825	2.251
Gemiddeld vlottende middelen (+) en -schuld (-)	2.982	1.351	-1.264	-1.768
Kasgeldlimiet	-2.400	-2.400	-2.151	-2.151
Ruimte (+) / overschrijding (-) kasgeldlimiet	5.382	3.751	887	383

Renterisico van de vaste schuld

De **renterisiconorm** wordt gebruikt om het renterisico op de vaste schuld inzichtelijk te maken. De opbouw van de leningenportefeuille dient zodanig te zijn dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. Voorkomen moet worden dat in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd moet worden of op basis van de leningvoorwaarden wordt beïnvloed door een herziening van de rente.

De renterisiconorm kan als volgt worden bepaald:

Rente-risiconorm en rente-risico's van de vaste schuld 2018 – 2021 (x € 1.000)				
	2018	2019	2020	2021
Rente-risico				
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aan te trekken vaste schuld o/g	10.000	0	6.000	0

Rente-risiconorm en rente-risico's van de vaste schuld 2018 – 2021				(x € 1.000)
3b. Nieuw aan te trekken vaste schuld u/g	0	0	0	0
4. Netto nieuw aan te trekken vaste schuld (3a-3b)	10.000	0	6.000	0
5. Betaalde aflossingen	848	6.851	1.853	4.856
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	848	0	1.853	0
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	848	0	1.853	0
Rente-risiconorm				
8. Omvang jaarbegroting per 1 januari	25.300	25.600	26.000	25.700
9. Bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Rente-risiconorm	5.060	5.120	5.200	5.140
Toets rente-risiconorm				
10. Rente-risiconorm	5.060	5.120	5.200	5.140
7. Renterisico op vaste schuld	846	0	1.853	0
11. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (10 - 7)	4.214	5.120	3.347	5.140

Bovengenoemde financieringsvraag is met name een gevolg van de geplande investeringsuitgaven gedurende de komende jaren. Zoals uit voorgaand overzicht blijkt is op basis van de huidige leningenportefeuille voldoende ruimte aanwezig voor het aantrekken van vaste geldleningen binnen de rente-risiconorm

Kredietrisico's

Dit betreft de risico's op een waardedaling van een vordering ten gevolge van het niet (tijdig) kunnen voldoen van de verplichtingen door de tegenpartij. Het gaat hierbij om aan derden verstrekte gelden. Hiervan is bij de gemeente Voerendaal geen sprake.

Liquiditeitsrisico's

Een liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet of nauwelijks verhandeld kunnen worden op de beurs. De beleggingen zijn dan niet 'liquide'. Ook hiervan is bij de gemeente Voerendaal geen sprake.

Koersrisico's

Dit betreft het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De vaste financiële activa bestaan uit belegde gelden in obligaties en aandelenbezit/deelnames in gemeenschappelijke regelingen. Verreweg het grootste financieel actief vormen (tussen 2018 en 2020 vrijvallende) obligatieleningen in een OVE-garantiefonds van € 11,3 mio inzake belegde essentgelden. Er bestaan met betrekking tot deze lening 2 risico's:

- Het (gedeeltelijk) afstempelen van de obligaties ingeval downgrading van land- of bankrating tot onder de gestelde ratingnorm.
- Het niet realiseren van de volledige terugbetaling van de hoofdsom aangezien vooruitontvangen couponrente niet herbelegd kan worden tegen de oorspronkelijk begrote rendementen.

De mate van waarschijnlijkheid dat beide risico's realiteit worden, wordt meermaals per jaar ingeschat tijdens bijeenkomsten betreffende deze obligatieleningen. Het risico van afstempelen is in de tranche waarin de gemeente Voerendaal belegd thans niet aan de orde. Als gevolg van de stagnerende rentemarkt wordt de in 2009 geprognosticeerde herbeleggingsrente uiteraard niet gehaald. Dit heeft een nadelig effect op het uiteindelijk uit te keren rendement in de jaren waarin de belegging vrijvalt. Deze minderopbrengst is voor deze jaren reeds ingeboekt.

Overige financiële activa betreft aandelenbezit in gemeenschappelijke regelingen tegen nominale waardes. De vlottende financiële activa omvatten rekening-courant gelden en eventuele daggelden en deposito's.

Financiering

De financieringsbehoefte voor de komende 4 jaar wordt bepaald door het opstellen van een liquiditeitsbegroting. Hieruit vloeien automatisch de aan te trekken leningen voort inclusief de bijbehorende rentelasten. Ingeval van het aantrekken van langlopende leningen heeft dit invloed op de samenstelling van de leningenportefeuille. Onderstaand worden deze onderdelen nader toegelicht.

Liquiditeitsbegroting

Op basis van de begrote exploitatie (inkomsten en uitgaven), het meerjarig investerings- en onderhoudsprogramma, incidentele projecten en reguliere rente+aflossingen wordt jaarlijks een liquiditeitsbegroting opgesteld. Zodoende wordt voor de komende 4 jaar per kwartaal de financieringsbehoefte bepaald om aansluitend de beleidskeuzes omtrent financiering (welk leningsbedrag tegen welke looptijd) te verwerken zodat jaarlijkse rentelasten ontstaan. Samengevat per jaarschijf ziet de liquiditeitsbegroting 2018-2021 er als volgt uit:

Liquiditeitsbegroting 2018 – 2021 (x € 1.000)				
Jaar	2018	2019	2020	2021
Liquiditeit per 1 januari	-5.100	-300	-4.000	1.300
Exploitatie ontvangsten	26.700	26.900	26.900	26.900
Incidentele ontvangsten	150	750	150	150
Vrijval obligatielening	800	7.900	2.700	0
Exploitatie uitgaven	-23.650	-23.500	-23.500	-23.500
Incidentele uitgaven	-1.300	0	0	0
Rente en aflossing leningen	-1.300	-6.300	-1.300	-1.200
Investeringsuitgaven	-6.000	-8.200	-4.350	-1.200
Uitgaven groot onderhoud	-600	-250	-300	-200
Liquiditeit per 31 december	-10.300	-3.000	-3700	2.250
10 jaars langlopende lening	10.000	0	0	0
2 jaars langlopende lening	0	0	6.000	0
Aflossing 10 jaars langlopende lening	0	-1.000	-1.000	-1.000
Aflossing 2 jaars langlopende lening	0	0	0	-3.000
Liquiditeit na lenen	-300	-4.000	1.300	-1.750
Rentekosten kort geld	-2	-3	0	-3
Rentekosten lang geld	90	111	143	111
Rentekosten totaal	88	108	143	108

Ten gevolge van met name het investeringsvolume in de komende 3 jaar dienen 2 langlopende leningen te worden afgesloten. Bij de leningsduur is rekening gehouden met het vrijvallen van obligatieleningen vanaf 2018. Door de huidige negatieve korte rente en het gekozen beleid om tot aan wettelijke grenzen kort te financieren, blijven de rentelasten de komende 3 jaar beperkt.

Naast eerdergenoemde rentekosten voortvloeiend uit de meerjarige liquiditeitsprognose heeft de gemeente Voerendaal ook onderstaande rentelasten uit de langlopende leningenportefeuille:

Rentekosten leningenportefeuille 2018- 2021 exclusief raming nieuwe leningen (x € 1.000)				
	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
rentelasten	476	434	398	367

Renteresultaat

Conform de voorschriften zoals vermeld in de notitie rentekosten van de commissie BBV vindt rentetoerekening aan investeringen en taakvelden plaats op basis van een omslagrente%.

Voor 2018 ziet het renteschema (ter berekening van het renteresultaat) er als volgt uit:

Renteschema		(x € 1.000)
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		564
Externe rente baten		<u>489</u>
Saldo rentelasten en rentebaten		75
Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
Rente van projectfinanciering die aan taakveld moet worden doorberekend	0	
Rentebaat van verstrekte leningen die aan taakveld moet worden doorberekend	<u>0</u>	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		0
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		<u>0</u>
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		75
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		<u>-345</u>
Rente resultaat op taakveld Treasury		270

Leningenportefeuille

Rekening houdende met de benodigde leningen uit de liquiditeitsbegroting ontstaan onderstaande mutaties in de leningenportefeuille in 2018:

Samenstelling en mutaties in leningenportefeuille 2018 inclusief raming nieuwe leningen (x € 1.000)	
Lening tegen 4,68% met looptijd tot 2025	487
Lening tegen 5,44% met looptijd tot 2023	240
Lening tegen 4,87% met looptijd tot 2023	653
Lening tegen 5,87% met looptijd tot 2025	581
Lening tegen 5,185% met looptijd tot 2022	375
Lening tegen 4,139% met looptijd tot 2046	7.250
Lening tegen 0,29% met looptijd tot 2019	5.000
Lening tegen 1,23% met looptijd tot 2035	4.500
Totaalstand per 1 januari 2018	19.086
Raming nieuwe leningen op basis lopende en nieuwe investeringen (jaarschijf 2018)	10.000
Reguliere aflossingen oude leningen	-848
Vervroegde aflossingen	n.v.t.
Stand per 31 december 2018 incl. raming voor nieuwe leningen	28.238

Voor wat betreft de door de gemeente aan te trekken leningen als gevolg van investeringen lopen we een renterisico. In de begroting en meerjarenramingen is rekening gehouden met een 10 jaars en 2 jaars lening met een rentepercentage van resp. 1,20% en 0,75%. Het is zaak om de renteontwikkelingen van zowel korte als langlopende geldleningen in de gaten te houden zodat op het juiste moment overgegaan wordt tot het aantrekken van een geldlening met een andere looptijd.

Toen enkele jaren geleden de kapitaalmarktrente daalde, is de gehele leningenportefeuille gescreend op conversiemogelijkheden waardoor hoogrentende leningen zoveel als mogelijk werden omgezet in laagrentende. Dit heeft destijds geleid tot enkele aanpassingen. Bij een aantal leningen was vervroegde aflossing niet mogelijk. Het hoogste rentepercentage bedraagt 5,87 en vervroegd aflossen is bij deze lening uitgesloten. Leningen worden uitsluitend aangegaan ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak.

Meerjarig kent de leningenportefeuille het volgende verloop:

Verloop leningenportefeuille 2018-2021 inclusief raming nieuwe leningen (x € 1.000)				
	2018	2019	2020	2021
Boekwaarde per 1 januari	19.086	28.238	21.387	25.534
Nieuwe aangetrokken leningen	10.000	0	6.000	0
Aflossing op leningen	-848	-6.851	-1.853	-4.856
Boekwaarde per 31 december	28.238	21.387	25.534	20.678

Eerdergenoemde vrijval van obligatieleningen in 2019 en 2020 heeft tot gevolg dat de (her)financieringsbehoefte grotendeels is afgedekt.

Kas- en liquiditeitenbeheer

Betreft het beheer van saldi en liquiditeiten voor een periode korter dan één jaar.

Als uitgangspunten en limieten gelden:

1. renteoptimalisatie door saldoregulatie bij de BNG rekeningen;
2. tot maximaal de kasgeldlimiet wordt gebruik gemaakt van het kredietarrangement of 1 maands kasgeld aangetrokken.

Het geldverkeer wordt zoveel mogelijk beperkt tot elektronische betaaltvormen. De gemeente verricht zelf haar betalingsverkeer volledig via Electronic Banking bij de BNG (BNG Data Services Online).

De kredietlimiet bij de BNG bedraagt € 2.500.000.

Het gebruik van cash geld neemt jaarlijks af vanwege toename pinmogelijkheid en het stijgend aantal producten dat via internetkassa kan worden besteld en betaald. Met regelmaat wordt cashgeld afgestort bij de plaatselijke Rabobank.

Uitzettingen

Dit betreft het beheer van eigen vermogen en andere financiële middelen voor een periode langer dan één jaar. Als gevolg van de verkoop van aandelen Essent heeft de gemeente sinds 2009 een bedrag ad € 11,3 miljoen uitgezet als financieel vast actief met een looptijd tot 2019.

Conform het Treasurystatuut kunnen alleen gelden worden uitgezet bij bankinstellingen die onder toezicht staan van de Nederlandse Bank en hun hoofdvestiging in Nederland hebben alsmede minstens beschikken over een AA-rating (Standard & Poor's rating).

Paragraaf Verbonden Partijen

1. Inhoud paragraaf

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen en activiteiten van, en de mate van financiële betrokkenheid bij de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente participeert en bestuurlijke invloed kan uitoefenen, de zogenaamde verbonden partijen.

De verbonden partijen betreffen organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente een zetel in het bestuur bekleedt of stemrecht heeft. Met financieel belang wordt bedoeld de door de gemeente ter beschikking gestelde middelen die in geval van een faillissement van de verbonden partij niet verhaalbaar zijn ofwel dat de financiële tekorten bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Verbonden partijen kunnen zijn vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

2. Beleidskaders

Met de invoering van het dualisme is het besluit tot het participeren in een deelneming in principe niet meer aan de raad, het vormt een bestuurlijke beheerstaak voor het college. De raad stelt in deze paragraaf echter de kaders (visie) waarbinnen het college een dergelijke beheerstaak uitvoert.

Voor deze kaders is aansluiting gezocht bij het raadsbesluit van november 2008 naar aanleiding van de notitie "evaluatie visie op samenwerken". De raad heeft in dit kader de volgende besluiten genomen:

1. de samenwerking binnen Parkstad continueren;
2. nadrukkelijk allianties zoeken met een of meer gemeenten om de kwetsbaarheid te verminderen;
3. een "groene alliantie" aangaan met onze groene buurgemeente(n) binnen Parkstad, teneinde een strategische "groene" positie aan de westkant van Parkstad te realiseren.

Vanuit de kaderstellende en controlerende taak van de raad moet bewaakt worden of het beleid van de verbonden partijen correspondeert met de doelstellingen die de raad in de betreffende programma's heeft gesteld.

In de raad van 24 mei 2012 is een volledig geactualiseerde nota Verbonden Partijen vastgesteld.

In de raad van september 2013 heeft de raad de notitie sturing en control verbonden partijen behandeld. De Notitie sturing & control verbonden partijen geeft eerst een risico-analyse op hoofdlijnen, waarin wordt ingegaan op de belangrijkste aandachtspunten in de sturing van verbonden partijen. Deze analyse geeft een algemeen beeld van de financiële positie van de verbonden partij en de sturingsmogelijkheden. Daarmee heeft de raad de beleidskaders vastgesteld en aangegeven hoe de controlerende rol ingevuld wordt.

3. Overzicht verbonden partijen

De gemeente Voerendaal participeert in de volgende verbonden partijen:

1. Gemeenschappelijke Regelingen (GR):

- Stadsregio Parkstad Limburg;
- BsGW;
- Werkvoorzieningsschap Oostelijke Zuid Limburg;
- Kompas;
- Veiligheidsregio Zuid Limburg;
- GGD;
- Rd4;
- RUD;
- Gegevenshuis;
- IT Parkstad;
- Omnibuzz (nieuw in 2016).

2. Deelnemingen:

- IBA Parkstad BV;
- NV Reinigingsdiensten Rd4;
- NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML);
- Enexis Holding NV;
- CSV Amsterdam BV;
- Publiek belang Electriciteitsproductie B.V.;
- Vordering op Enexis B.V.;
- CBL vennootschap B.V.;
- Verkoop Vennootschap B.V.;
- Bodemzorg Limburg;
- NV Bank Nederlandse Gemeenten.

3.1 Gemeenschappelijke Regelingen

Stadsregio Parkstad Limburg, gevestigd te Heerlen														
Doel/maatschappelijk belang	Leveren van een structuurversterkende bijdrage aan de evenwichtige ontwikkeling van het samenwerkingsgebied als geheel en mede in verhouding tot zijn omgeving, zowel in regionaal, nationaal, als internationaal verband.													
Partijen	De gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld en Voerendaal.													
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het DB en AB van de gemeenschappelijke regeling. De inhoudelijk portefeuillehouders zijn lid van de bestuurscommissies.													
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen € 5.986.000. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2018 is de bijdrage voor Voerendaal € 78.000. De bijdrage wordt berekend naar rato van de laatst definitief vastgestelde algemene uitkering uit het gemeentefonds. De bijdrage van Voerendaal is daarbij 3,79% van het totaal. Bedragen in € x1000 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Financiële informatie</th><th>Per 1 jan. 2018</th><th>Per 31 dec. 2018</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Verwacht eigen vermogen</td><td>5.076</td><td>5.077</td></tr> <tr> <td>Verwacht vreemd Vermogen</td><td>533</td><td>489</td></tr> <tr> <td>Verwacht financieel resultaat 2018</td><td>0</td><td>0</td></tr> </tbody> </table>		Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Verwacht eigen vermogen	5.076	5.077	Verwacht vreemd Vermogen	533	489	Verwacht financieel resultaat 2018	0	0
Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018												
Verwacht eigen vermogen	5.076	5.077												
Verwacht vreemd Vermogen	533	489												
Verwacht financieel resultaat 2018	0	0												
Activiteiten/prestaties/effecten	Inhoudelijk zijn de volgende activiteiten/ontwikkelingen voorzien in 2018: • Wonen – Platformfunctie voor overheden (Parkstadgemeenten, Provincie, Rijk), woningcorporaties (ROW) en Marktpartijen – Beleid – Kaderstellend regionaal woonbeleid: Intergemeentelijke Structuurvisie, Herstructureringsvisie, Regionale Woonstrategie, Structuurvisiebesluit Wonen – Input voor Zuid-Limburg woonbeleid: Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL), Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg – Programmering: regionale woningmarktprogrammering – Monitoring: Woonmonitor & transformatieopgave, GIS-monitor, Verduurzaming, Wonen en Zorg , voortgang Wijkenaanpak, voortgang Transitiepijls – Instrumentontwikkeling: reduceren overtollige plancapaciteit, aanpak particulier bezit, herstellen verhouding koop-huur, verbeteren betaalbaarheid, verbeteren doorstroming woningmarkt, levensloopbestendig en duurzaam, renoveren, huisvesting prioritaire doelgroepen • Ruimte – Platformfunctie – Beleid: Intergemeentelijke Structuurvisie, Parkstad Limburg Energietransitie (PALET), Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) – Programmering: Uitvoeringsprogramma PALET i.s.m. maatschappelijke partners, Programmatische aanpak thema's Intergemeentelijke Structuurvisie,													

Stadsregio Parkstad Limburg, gevestigd te Heerlen

	– Monitoring: Intergemeentelijke Structuurvisie, PALET – Instrumentenontwikkeling: programmatische aanpak thema's Intergemeentelijke Structuurvisie, uitvoeringsprogramma PALET • Mobiliteit – Platformfunctie – Beleid: Regionaal Verkeer- en Vervoerplan (RVVP), Duurzame Mobiliteit, Actieplan Fiets Parkstad – Programmering en Monitoring in kader van RVVP: Stationsverbeteringen, Financiële afspraken Buitenring en Opbrengend vermogen Buitenring, Duurzame Mobiliteit, Verkeersveiligheid, Brede Doel Uitkering (BDU), – Projectondersteuning; Grensoverschrijdend OV (Intercity Heerlen-Aachen en Avantislijn), Buitenring Parkstad inclusief inspannings- en resultaatverplichting • Economie – Platformfunctie – Beleid: Retail beleid, Beleid Middelgrote bedrijfsleven, Doorontwikkelen Toeristische visie (o.m. cultureel erfgoed en verblijfstoerisme), Euregionale visie Toerisme, Energietransitie voor bedrijfsleven – Programmering: Vervolg Dit is Parkstad Limburg, grensoverschrijdende stimulering toeristische sector (i.s.m. AG Charlemagne), Stimulering MKB, economische winst van Energietransitie in regio houden, planning en programmering van bedrijfsterreinen – Monitoring: Voucherregeling, BIHTS, Werkgelegenheid, Vestigingenregister, Toeristische ontwikkelingen, Ontwikkelingen Retail Voor Voerendaal dragen de activiteiten bij aan de programma's binnen de domeinen ruimtelijke ontwikkeling, economie/toerisme, mobiliteit en bestuur.
Risico's en kansen	Binnen het samenwerkingsverband wordt gediscussieerd over de breedte en diepte van de samenwerking. Doordat een flexibele samenwerking mogelijk is binnen de keuze-agenda (ook op basis van "coalition of the willing") is ruimte om op basis van behoefte extra thema's aan de samenwerking toe te voegen. Als dit het geval is, worden hiervoor separate besluiten gevraagd van colleges en raden. Belangrijk is om op onderdelen scherp te houden met welke partners op welk moment wordt samengewerkt: zo blijft het mogelijk om effectief samen te werken en telkens het meest geschikte schaal- en ambitieniveau te benutten. De verschillende vormen van samenwerking hebben momenteel bestaansrecht doordat zij van thema, omvang en niveau verschillen. Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.
Ontwikkelingen	De afgeslankte organisatie van Parkstad Limburg brengt met zich mee dat minder/geen uitvoeringscapaciteit aanwezig is; deze capaciteit dient nu door gemeenten zelf georganiseerd te worden. Daarmee is de ontwikkeling van Parkstad Limburg van uitvoeringsorganisatie naar beleidsorganisatie (exclusief implementatie) ingezet, waardoor de samenwerking tussen gemeenten zelf versterkt wordt. In 2018 is er mogelijk een heroverwegingsmoment qua taken voor deze GR op basis van de actualiteit.

Belasting samenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW), gevestigd te Roermond

Doel/maatschappelijk belang	De Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) is een samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. Voor de gemeente Voerendaal betekent dit concreet dat de uitvoeringstaken van de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door de BsGW.
Partijen	Partijen in dit samenwerkingsverband waren per 1-1-2017 de gemeenten Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg a/d geul, Venlo, Voerendaal, Weert, en het Waterschap Peel en Maasvallei en het Waterschap Roer en Overmaas.

Belasting samenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW), gevestigd te Roermond

Bestuurlijk belang	Van iedere deelnemende gemeente of waterschap heeft een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder financiën.												
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen voor 2018 € 15.012.000. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2018 is de bruto bijdrage voor Voerendaal € 131.000. Met ingang van 2018 wordt de indexering op loonkosten en de inflatie doorberekend aan de deelnemers. Vanaf 2018 wordt geen bijdrage meer betaald voor incidentele kosten, zijnde toetredings-, project-, desintegratiekosten en instapfee. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>- 284</td><td>-1.193</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen**</td><td>5.436</td><td>5.436</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2018</td><td>0</td><td>-909</td></tr></table>	Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Verwacht eigen vermogen*	- 284	-1.193	Verwacht vreemd Vermogen**	5.436	5.436	Verwacht financieel resultaat 2018	0	-909
Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018											
Verwacht eigen vermogen*	- 284	-1.193											
Verwacht vreemd Vermogen**	5.436	5.436											
Verwacht financieel resultaat 2018	0	-909											
Activiteiten/prestaties/effeten	Algemene zaken betrekking hebbende op activiteiten en prestaties zijn vastgelegd in een standaard uitvoeringsovereenkomst (SUO) terwijl verdere detailafspraken zijn opgenomen in specifieke voorwaarden en overeengekomen richtlijnen voor gegevensuitwisseling. De uitwisseling van BAG/GEO gegevens wordt namens de gemeente Voerendaal verzorgd door de voormalige GBRD eveneens gebaseerd op een overeengekomen richtlijn hierover.												
Risico's en kansen	Bij een exploitatietekort zal dit door de deelnemers dienen te worden aangevuld indien de aanwezige risicoreserve ontoereikend zou zijn. Uitbreiding van het aantal deelnemers, wat zou resulteren in structureel lagere exploitatiebijdragen, is niet meer aan de orde aangezien geen “aansluiters” meer te verwachten zijn												
Ontwikkelingen	Bij raadsbesluit van 13 december 2013 zijn bovengenoemde belastingtaken overgeheveld van de GBRD (vanaf 2007 t/m 2013) naar de BsGW vanwege een (op termijn) structureel lager geprognosticeerde jaarlijkse bijdrage van € 80.000. Met ingang van 2015 zijn ook de gemeenten Weert, Eijsden-Margraten, Schinnen, Valkenburg a/d geul, Meerssen, Vaals, Gulpen-Wittem, Beesel, Gennep en Kerkrade toegetreden tot de BsGW waarbij het aantal deelnemers is gestegen tot 32. Deze uitbreiding zal (op termijn) resulteren in een verdere daling van de bijdrage aan het samenwerkingsverband. Op 3 gemeenten na is geheel Limburg nu aangesloten bij de BsGW, zodat de komende jaren de aandacht volledig zal worden gericht op verdere optimalisering van de kwaliteit van dienstverlening.												

Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL), gevestigd te Heerlen

Doel/maatschappelijk belang	Uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW): het voorzien in de werkgelegenheid, mensontwikkeling en begeleiding van SW-geïndiceerden.
Partijen	De gemeenten Brunssum, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Sociale Zaken is zowel lid van het Dagelijks Bestuur als van het Algemeen Bestuur.
Financieel Belang	Tekorten van het werkvoorzieningschap worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De lasten stijgen hetgeen grotendeels toe te rekenen is aan een negatief subsidieresultaat. Met ingang van het jaar 2015 is het WSW budget onderdeel van het ongedeelde Participatiebudget ter uitvoering van de Participatiewet. De subsidiebijdrage gebaseerd op het aantal arbeidsjaren bedraagt voor 2018 € 1.580.000. Hierin wordt de begroting van de WOZL gevolgd. In 2018 is in totaal € 221.000 begroot voor het opvangen van te verwachte exploitatietekorten, bedrijfsvoeringlasten en WSP. Hierin zit ook het Lage-inkomensvoordeel verdisconteerd.

Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL), gevestigd te Heerlen

	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018
	Verwacht eigen vermogen*	443	nb
	Verwacht vreemd Vermogen**	8.327	nb
	Verwacht financieel resultaat 2018	0	nb
* WOZL Limburg stelt geen begrote balans op. Daarom is bij het eigen vermogen uitgegaan van eind 2016. ** Het vreemd vermogen 2018 is niet bekend. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2016.			
Activiteiten/prestaties/effecten	Het werkvoorzieningschap voorziet in de werkgelegenheid, mensontwikkeling en begeleiding van SW-geïndiceerden. Deze activiteiten staan in relatie tot thema sociaal domein van de begroting, specifiek het beleidsveld inkomensregelingen en zijn gericht op het organiseren van werk voor de doelgroep "WSW-oud" (met de inwerkingtreding van de Participatiewet per januari 2015 is de WSW op slot en stroomt niemand meer in deze regeling).		
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling.		
Ontwikkelingen	Gemeenten hebben besloten dat WOZL zich dient te ontwikkelen (lees afbouwen) tot een poot Beschut werk voor wie hier op aangewezen is en een poot Detacheringen voor de medewerkers welke, al dan niet onder begeleiding, bij reguliere werkgevers aan de slag kunnen. WOZL als organisatie krimpt de komende jaren mee met het werknemersbestand. De Participatiewet is in werking getreden op 1 januari 2015. Er is nu sprake van 1 regeling en niet meer een aparte WWB en SW kolom. De "oud sw-medewerkers" behouden hun rechten en WOZL dient zich te richten op Beschut werk en Detacheringen. In ieder geval zullen we de komende 40 jaar nog te maken hebben met een langzaam teruglopende groep mensen welke nu een SW-dienstverband hebben. Nieuwe instroom in de Wsw is vanaf 1 januari 2015 echter niet meer mogelijk.		

Kompas, gevestigd te Nuth

Doel/maatschappelijk belang	Doel is het bieden van een vangnet voor mensen welke (tijdelijk) geen eigen inkomen (kunnen) verwerven en het actief begeleiden van deze mensen terug naar de arbeidsmarkt.		
Partijen	De gemeenten Simpelveld, Nuth en Voerendaal.		
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor sociale zaken is lid van het Dagelijks Bestuur, twee afgevaardigden uit de gemeenteraad zijn lid van het Algemeen Bestuur.		
Financieel Belang	De totale kosten van de GR bedragen voor 2018 € 11.249.000. Voor 2018 is de bijdrage voor Voerendaal: - Product Inkomen € 1.807.000 (1 op 1 doorbetaling rijksmiddelen t.b.v. uitke-ringsverstrekking). - Product Arbeidsparticipatie € 127.000 - Product Zorg € 257.000 Daarnaast is bij dit product € 49.000 nieuw opgenomen t.b.v. armoedebestrijding kinderen (1 op 1 doorbetaling rijksmiddelen) - Product Bedrijfsvoering € 503.000 (o.b.v. van cliëntenaantal)		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018
	Verwacht eigen vermogen*	200	nb
	Verwacht vreemd Vermogen**	0	nb
	Verwacht financieel resultaat 2018	0	nb

Kompas, gevestigd te Nuth	
	* Kompas stelt geen begrote balans op. Daarom is bij het eigen vermogen uitgegaan van eind 2016. ** Het vreemd vermogen 2018 is niet bekend. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2016.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het vaststellen van al dan niet recht op inkomensondersteuning, trainen van werkzoekenden en toeleiden naar werk, zorgproducten (uitvoering bijzondere bijstand en gemeentelijk minimabeleid). Deze activiteiten staan in relatie tot het programma sociaal domein van de programmabegroting. Na de in 2013 doorgemaakte transitie van Kompas "van uitkeringsfabriek naar re-integratiebedrijf" staat alles in het teken van het ontwikkelen van klanten en toeleiden naar werk (en waar dit nog niet mogelijk is toeleiding naar participatie).
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling. Het bieden van inkomensondersteuning en het minimabeleid zijn open einde regelingen.
Ontwikkelingen	Momenteel ligt er een procesvoorstel voor om te komen tot uitbreiding van Kompas met het toetreden van de gemeente Schinnen en gemeente Onderbanken (gemeente Beekdaalen).

Veiligheidsregio Zuid-Limburg, gevestigd te Margraten														
Doel/maatschappelijk belang	Het realiseren van een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige organisatie van de brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, gemeentelijke bevolkingszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing binnen het werkgebied van de Veiligheidsregio Zuid Limburg. Specifieke taken: 1. Het uitvoeren van de taken en bevoegdheden welke bij of krachtens de Wet veiligheidsregio's en de Wet publieke gezondheid aan het openbaar lichaam zijn opgedragen; 2. Het coördineren van de voorbereiding van de gemeentelijke processen op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding; 3. Het uitvoeren van overige taken en bevoegdheden welke door de colleges van de deelnemende gemeenten aan het bestuur van de Veiligheidsregio zijn opgedragen c.q. gedelegeerd.													
Partijen	De gemeenten Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Sittard-Geleen, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.													
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het Districtelijk Veiligheidsbestuur, van het Algemeen Veiligheidsbestuur en lid van de financiële commissie.													
Financieel belang	De kosten van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2018 is de bijdrage voor Voerendaal begroot op € 580.069. Er is geen overzicht van het totaal aan kosten van de GR voorhanden daar de Veiligheidsregio is opgebouwd uit diverse disciplines met ieder zijn eigen financiële gegevens. Onderstaand schema betreft uitsluitend de informatie van de Brandweer gezien deze het grootste aandeel binnen de GR heeft. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>7.878</td><td>7.822</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen**</td><td>20.427</td><td>19.228</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2018</td><td>0</td><td></td></tr></table>		Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Verwacht eigen vermogen*	7.878	7.822	Verwacht vreemd Vermogen**	20.427	19.228	Verwacht financieel resultaat 2018	0	
Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018												
Verwacht eigen vermogen*	7.878	7.822												
Verwacht vreemd Vermogen**	20.427	19.228												
Verwacht financieel resultaat 2018	0													
Activiteiten/prestaties/effecten	Uitvoeren van de hierboven vermelde wettelijke taak. Deze activiteiten zijn gerelateerd aan het programma Bestuur & Dienstverlening van de programmabegroting, specifiek het beleidsveld “openbare orde en veiligheid” en zijn gericht op de veiligheid van bewoners, bedrijven en bezoekers.													

Veiligheidsregio Zuid-Limburg, gevestigd te Margraten

Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.
Ontwikkelingen	Binnen Rampenbestrijding en crisisbeheersing wordt in 2018 gestart met een andere aansturing en inrichting: - In organieke zin komt naast de brandweer binnen de Veiligheidsregio Zuid-Limburg een veiligheidsbureau van waaruit alle relevante taken van rampenbestrijding en crisisbeheersing worden georganiseerd. - Daarnaast zal de Veiligheidsregio Zuid-Limburg meer samenwerken met andere veiligheidsregio's en het Instituut Fysieke Veiligheid als kennis- en expertisecentrum. Binnen brandweezorg wordt in 2018 gestart met de ontwikkeling van een nieuw beleidsprogramma: speerpunten hierbinnen zullen zijn innovatie en duurzaamheid.

Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD), gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Verbeteren van de gezondheidssituatie van de inwoners van de regio Zuid-Limburg. Daartoe vervult de GGD vanuit een collectieve en preventieve invalshoek de volgende taken: beschermen, bewaken, bevorderen, signaleren, adviseren, opsporen en het bieden van een vangnet. Daarvoor biedt de GGD een producten- en dienstenpakket (PKA-model) aan met – naast de taken die wettelijk verplicht moeten worden afgenomen – een optioneel keuzepakket voor gemeenten.														
Partijen	De GGD Zuid Limburg is een Gemeenschappelijke Regeling die is ingesteld door 18 gemeenten in Zuid-Limburg, te weten: Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Sittard-Geleen, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.														
Bestuurlijk belang	De verantwoordelijke portefeuillehouder is lid van het Algemeen Bestuur en lid van de financiële commissie.														
Financieel belang	De deelnemende gemeenten nemen op basis van het PKA-model verplichte en aanvullende producten af tegen vastgestelde tarieven. De totale kosten van de GR bedragen € 38.891.437 (structurele lasten) op Zuid-Limburgs niveau. Voor 2017 is de bijdrage voor Voerendaal € 287.711. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 102.664 voor collectieve preventie, € 98.087 voor jeugdgezondheidszorg uniform, € 84.968 voor Veilig Thuis en €1.992 voor toezicht Wmo. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen</td><td>2.851</td><td>2.851</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen</td><td>20.325</td><td>19.794</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2018</td><td>0</td><td></td></tr></table>			Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Verwacht eigen vermogen	2.851	2.851	Verwacht vreemd Vermogen	20.325	19.794	Verwacht financieel resultaat 2018	0	
Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018													
Verwacht eigen vermogen	2.851	2.851													
Verwacht vreemd Vermogen	20.325	19.794													
Verwacht financieel resultaat 2018	0														
Activiteiten/prestaties/effecten	Het uitvoeren van de collectieve preventie (de wettelijke WCPV-taken), met extra aandacht voor gezondheidsrisico's voor de mens in de fysieke en sociale omgeving. De activiteiten van de GGD staan in relatie tot thema 1 van de programmabegroting; specifiek het beleidsveld 'gezondheidszorg – preventieve gezondheidszorg', en zijn gericht op het bereikbaar / beschikbaar zijn van voorzieningen op het vlak van gezondheidszorg.														
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling.														
Ontwikkelingen	In het regionaal gezondheidsbeleid is vastgelegd dat het doel is om de levensverwachting in Zuid-Limburg te brengen naar het Nederlands gemiddelde en hierbij in de periode 2016-2025 zichtbaar in te lopen op bestaande achterstanden in levensverwachting en in te zetten op een stijging van de ervaren gezondheid. Via de beleidslijnen gezonde jeugd, de gezonde wijk en kwetsbare personen wordt invulling aan het beleid gegeven. De GGD is een belangrijke partner in de realisatie van het gezondheidsbeleid.														

Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD), gevestigd te Heerlen.

	Voor de beleidsperiode 2016 t/m 2019 is door de deelnemende gemeenten gekozen voor een groeiscenario, waarin de GGD gepositioneerd wordt als partner binnen het totale sociale domein. De mate van groei is afhankelijk van de gezamenlijke behoefte en wordt gedurende de beleidsperiode nader ingevuld. Daarnaast vindt er een doorontwikkeling van Veilig Thuis plaats.
--	--

Reinigingsdienst Rd4, gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Het doelmatig, milieuhygiënisch verantwoord en marktconform (doen) inzamelen en verwerken van afvalstoffen (basispakket), het reinigen van de openbare ruimten en de daarmee samenhangende taken alsmede het bestrijden van gladheid (pluspakket).												
Partijen	De gemeenten Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals, Voerendaal.												
Bestuurlijk belang	De deelnemende gemeenten zijn aandeelhouder. De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van het Algemeen Bestuur.												
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen € 23.651.332. De totale kosten van de Rd4 worden per product en per gemeente toegerekend. Toerekening vindt plaats door per afvalstroom hoeveelheden, logistieke uren en gebruikmaking van inzameldiensten naar de afzonderlijke gemeenten toe te kennen. Er wordt met een sluitende begroting gewerkt: alle kosten worden verrekend en de Rd4 kent geen winstdoelstelling. Voor 2018 is de bijdrage voor Voerendaal begroot op € 900.978. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>2.491</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen**</td><td>30.846</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2018</td><td>0</td><td>nb</td></tr></table> * Rd4 stelt geen begrote balans op. Daarom is bij het eigen vermogen uitgegaan van eind 2016. ** Het vreemd vermogen 2018 is niet bekend. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2016.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Verwacht eigen vermogen*	2.491	nb	Verwacht vreemd Vermogen**	30.846	nb	Verwacht financieel resultaat 2018	0	nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018											
Verwacht eigen vermogen*	2.491	nb											
Verwacht vreemd Vermogen**	30.846	nb											
Verwacht financieel resultaat 2018	0	nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	De basisactiviteiten zijn het verwijderen van de huishoudelijke afvalstromen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in het (op)halen (restafval, gft, papier, grof vuil, snoeiafval), straatvoorzieningen (glas, papier, textiel) en de overige diensten (o.a. servicepunt). Daarnaast neemt Voerendaal de volgende activiteiten af uit het pluspakket: straatreiniging, huisuitzettingen en de coördinatie van de afzet van afvalstromen.												
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.												
Ontwikkelingen	Overleg vindt plaats om het aantal deelnemende gemeenten uit te breiden.												

RUD Zuid-Limburg, gevestigd te Maastricht

Doel/maatschappelijk belang	Ter behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht op en handhaving van het omgevingsrecht die op grond van de Wet VTH zijn opgedragen en specialistische milieutaken.
Partijen	Alle Zuid-Limburgse gemeentes + Provincie Limburg.
Bestuurlijk belang	Het openbaar lichaam heeft een algemeen bestuur. De colleges van burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten wijzen uit hun midden een lid van het algemeen bestuur aan. Voor Voerendaal is de burgemeester lid van het algemeen bestuur.
Financieel belang	Deelnemers dragen bij aan de kosten van het goed functioneren van het openbaar lichaam en het uitoefenen van de hem opgedragen taken op

RUD Zuid-Limburg, gevestigd te Maastricht

	basis van vooraf vastgesteld bedrag per inrichting voor de basistaken en de feitelijke afname van taken voor de niet basistaken. De totale kosten van de GR bedragen voor 2018 € 10.185.385. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2018 is de bijdrage voor Voerendaal € 82.000. Bedragen in € x1000 <table><tr><th>Financiële informatie</th><th>Per 1 jan. 2018</th><th>Per 31 dec. 2018</th></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>1.520</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen**</td><td>1.246</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2018</td><td>0</td><td>nb</td></tr></table> * RUD Zuid-Limburg stelt geen begrote balans op. Daarom is bij het eigen vermogen uitgegaan van eind 2016. ** Het vreemd vermogen 2018 is niet bekend. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2016.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Verwacht eigen vermogen*	1.520	nb	Verwacht vreemd Vermogen**	1.246	nb	Verwacht financieel resultaat 2018	0	nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018											
Verwacht eigen vermogen*	1.520	nb											
Verwacht vreemd Vermogen**	1.246	nb											
Verwacht financieel resultaat 2018	0	nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	De gemeente Voerendaal heeft naast de wettelijk vastgestelde basistaken ook aanvullende milieutaken overgedragen.												
Risico's en kansen	Veranderingen van wetgeving, waardoor meer of minder taken door de RUD moeten worden uitgevoerd, zal leiden tot een verandering in de bijdrage. Eventuele nadelige exploitatieresultaten worden door de deelnemers gedragen.												
Ontwikkelingen	Vanaf 2017 werkt de RUDZL met een outputfinanciering. Uitvoering van de basistaken wordt afgerekend aan een vaste kostprijs per inrichting. Niet-basistaken worden afgerekend op basis van nacalculatie van de bestede uren. Voor deze uren wordt bovendien een tarief-differentiatie toegepast.												

Het Gegevenshuis, gevestigd te Landgraaf.

Doel/maatschappelijk belang	Het Gegevenshuis ontzorgt lokale overheden op het gebied van het opzetten en het beheren van object- en ruimte gerelateerde (basis-) registraties en geometrie, alsmede het daarmee samenhangende beeldmateriaal. Hiermee kunnen lokale overheden voldoen aan wettelijke verplichtingen. Het Gegevenshuis is ook opgericht om innovatie in technologieën te vertalen naar de toepassing van object- en ruimte gerelateerde data in het publieke domein, waardoor het Gegevenshuis een substantiële bijdrage kan leveren aan het imago van de regio en de regionale (economische) ontwikkelingen en bijbehorende werkgelegenheid.												
Partijen	Deelnemers zijn de gemeenten Heerlen, Landgraaf, Brunssum, Kerkrade, Onderbanken, Simpelveld, Nuth, Schinnen en Voerendaal. In januari 2017 is het Waterschap Limburg toegetreden (alleen beheer BGT).												
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Van iedere deelnemende gemeente neemt een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder bedrijfsvoering.												
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen € 2.129.414. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2018 is de bijdrage voor Voerendaal € 110.734. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>270</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen**</td><td>423</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2018</td><td>0</td><td>nb</td></tr></table> * Het Gegevenshuis stelt geen begrote balans op. Daarom is bij het eigen vermogen uitgegaan van eind 2016. ** Het vreemd vermogen 2018 is niet bekend. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2016.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Verwacht eigen vermogen*	270	nb	Verwacht vreemd Vermogen**	423	nb	Verwacht financieel resultaat 2018	0	nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018											
Verwacht eigen vermogen*	270	nb											
Verwacht vreemd Vermogen**	423	nb											
Verwacht financieel resultaat 2018	0	nb											

Het Gegevenshuis, gevestigd te Landgraaf.

Activiteiten/prestaties/effecten	Het Gegevenshuis draagt o.a. zorg voor de uitvoering van wettelijke taken van de basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Basisregistratie Kadaster (BRK) en de Wet Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB) en beheert de gisviewer en het beeldmateriaal.
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Uitbreiding van het aantal deelnemers zal resulteren in structureel lagere exploitatiebijdrage.
Ontwikkelingen	Het stelsel van de object- en ruimte gerelateerde basisregistraties is nog steeds sterk in ontwikkeling. Vanaf 2017 zijn alle basisregistraties die door het gegevenshuis worden verzorgd in de structurele beheerfase. Op basis van de missie en visie vormen 2 pijlers het fundament onder de strategische agenda: groei en innovatie. Strategische pijler groei Bij groei moet gedacht worden aan 3 richtingen: uitbreiding van bestaande diensten ten behoeve van huidige deelnemers, nieuwe diensten ten behoeve van de huidige deelnemers en uitbreiding van deelnemers of afnemers. Vanaf begin 2016 is concreet in de uitwerking: - Toetreding gemeente Sittard; - Geleen (businesscase ligt ter besluitvorming bij het College voor); - De gemeente Maastricht heeft aangegeven positief te staan tegenover samenwerking, maar aansluiting op korte termijn is niet aan de orde met name vanwege het feit dat Maastricht het beheer van de basisregistraties thans anders in haar organisatie heeft ingebed; - Bij de gemeente Gulpen-Wittern is een aanbieding gedaan voor het beheer van de (basis)registraties en ook bij de gemeente Eijsden; - Margraten zijn gesprekken hieromtrent aan de orde; - De gemeente Beesel en Valkenburg aan de Geul nemen inmiddels de producten BRK/Wkpb af van Het Gegevenshuis; - Geo-databeheer samenwerking watermanagement Parkstad Limburg plus Schinnen (gelet op de herindeling Nuth, Onderbanken, Schinnen); - Geo-databeheer Beheer Openbare Ruimte VONSS-gemeenten en Heerlen. Ook hierbij is de besluitvorming nog niet zodanig ver dat de consequenties vertaald konden worden in deze begrotingswijziging. Het is uiteraard afwachten of al deze concrete uitwerkingen ook tot positieve besluitvorming zullen leiden, maar duidelijk is dat er sterk is ingezet op de strategische pijler groei. Bij besluitvorming rondom een of meer van deze concrete ontwikkelingen, zal bijstelling van de begroting 2018 en van de meerjarenbegroting aan de orde zijn. Strategische pijler innovatie In 2016 is onderzoek verricht naar het al dan niet aanschaffen van een grondradar voor het in kaart brengen van ondergrondse leidingen. Wegens het ontbreken van kengetallen om deze techniek structureel in te zetten voor het in kaart brengen van de ondergrond, is dit nog niet tot besluitvorming gebracht en wordt verwacht dat in 2017 voldoende materiaal aanwezig is. Het al dan niet aanschaffen van een nieuwe 360-graden panoramacamera met lasers om 3-dimensionaal te kunnen inwinnen is even on hold gezet in afwachting van het kunnen beschikken over een niet software gebonden viewer. De verwachting is dat een en ander in 2017 haar beslag zal krijgen. In samenhang met vorenstaande wordt onderzocht in hoeverre hieraan te koppelen is het maken van beeldmateriaal, noodzakelijk voor het verplicht uitvoeren van wegininspecties. In 2016 is een concrete start gemaakt met het omzetten van de bestanden van 2 dimensionaal naar 3 dimensionaal. Het Gegevenshuis en de gemeente Heerlen doen in het kader van de Omgevingswet mee aan een landelijke pilot waarbij een 3D model ontwikkeld wordt, gekoppeld aan de basisregistraties en waaraan de overige aspecten die in het kader van de Omgevingswet van belang zijn, gekoppeld kunnen worden.

Parkstad IT, gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Doel van de samenwerking is om continuïteit en kwaliteit van de ICT-dienstverlening voor de toekomst te kunnen waarborgen en te versterken. De ICT samenwerking is immers ook een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van ambities op het terrein van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en andere belanghebbenden. Parkstad IT realiseert de volgende doelstellingen: 1. bieden van continuïteit, bedrijfszekerheid en innovatiekracht door beperking van organisatorische kwetsbaarheid; 2. verhogen van de kwaliteit van processen; waardoor de gemeenten beter kunnen functioneren; 3. verhogen van de professionaliteit en deskundigheid van medewerkers; 4. efficiënter inzetten van de beschikbare arbeidskracht; 5. realiseren van besparingen door schaalvoordelen en gezamenlijke inkoop; 6. In de vervolgfasen: het beter ondersteunen van de noodzakelijke kwaliteitsimpulsen op het terrein van dienstverlening in het algemeen en e-dienstverlening in het bijzonder.												
Partijen	De Gemeenschappelijke regeling is opgericht op 1 januari 2015 door de gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Onderbanken. Voerendaal is per 1 juli 2015 toegetreden.												
Bestuurlijk belang	Parkstad IT is een publiekrechtelijk samenwerkingsverband van gemeenten en instellingen die gemeentelijke taken uitvoert op het gebied van ICT-dienstverlening. De formeel juridische basis voor deelname aan Parkstad IT is een Gemeenschappelijke Regeling, zonder openbaar lichaam en zonder gemeenschappelijk orgaan, tussen de deelnemer en de gemeente Heerlen. Dit is een zogenaamde lichte GR, ook wel centrumgemeente constructie genoemd. De deelnemers worden vertegenwoordigd door de deelnemersraad bestaande uit de afdelingshoofden bedrijfsvoering.												
Financieel belang	De kosten van Parkstad IT worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De totale kosten van de GR bedragen € 7.977.723,-. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2018 is de bijdrage voor Voerendaal € 212.340. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td style="text-align: center;">nb</td><td style="text-align: center;">nb</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen*</td><td style="text-align: center;">nb</td><td style="text-align: center;">nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2018</td><td style="text-align: center;">nb</td><td style="text-align: center;">nb</td></tr></table> * Parkstad IT stelt geen balans op waardoor deze financiële informatie niet voorhanden is.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Verwacht eigen vermogen*	nb	nb	Verwacht vreemd Vermogen*	nb	nb	Verwacht financieel resultaat 2018	nb	nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018											
Verwacht eigen vermogen*	nb	nb											
Verwacht vreemd Vermogen*	nb	nb											
Verwacht financieel resultaat 2018	nb	nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	Deze regeling heeft tot doel om de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende partijen te behartigen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie.												
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.												
Ontwikkelingen	Op 1 januari 2015 is Parkstad IT in de samenwerkingsvorm van een lichte Gemeenschappelijke Regeling (GR) van start gegaan. Na het overgangsjaar 2015, het jaar 2016 hebben we een start gemaakt met "in control" zijn en het jaar 2017 waarin samenwerking centraal stond, zal 2018 met name gericht zijn op de volgende elementen: • de verdere ontwikkeling en verbetering van de dienstverlening; • ontwikkeling en verbetering van de bedrijfsvoering; • een gezond HRM klimaat en; • de bestuurlijke aandacht enerzijds met de ontmanteling van de GR Parkstad IT en anderzijds m.b.t. de toetreding van Parkstad-IT tot het Shared Service Center Zuid-Limburg (SSCZL).												

Omnibuzz, gevestigd te Geleen.

Doel/maatschappelijk belang	Het doelgroepenvervoer bestaat uit het collectief vraagafhankelijk vervoer (CVV, voorheen regiotaxi), het leerlingenvervoer, het vervoer van en naar de dagbesteding en het vervoer in het kader van de Jeugdwet. De GR Omnibuzz (regiemodel met een mobiliteitscentrale waarbij ritaanname en planning los worden gekoppeld van de rituitvoering) is de organisatie die voor de 32 Limburgse gemeenten dit vervoer verzorgt/gaat verzorgen. Op dit moment wordt alleen nog het CVV door Omnibuzz uitgevoerd. De keuzes om de vervoersstromen van en naar de dagbestedingslocaties, het leerlingevervoer en het vervoer i.k.v. de jeugdwet in te voegen volgen later. Het doel is het bieden van een kwalitatief hoogstaande, effectieve en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer, en de transformatie in de zorg. Door de gezamenlijke gemeenten kan direct gestuurd worden op ontschotting, bundeling van vervoerscapaciteit en een gezamenlijke uitvoering van vervoer. Door samenwerking zijn synergievoordelen te behalen, en kunnen de systeemkenmerken van vervoer (de kenmerken van de vervoersmiddelen, planning, eisen materieel, telefoonnummer en klantenservice) overal gelijk zijn. Dit bevordert de kwaliteit. Hierdoor hebben gemeenten veel meer zeggenschap over het vervoer en kunnen zij het vervoer beter aansturen. Daardoor kan er flexibel worden gereageerd op (tussentijdse) veranderingen in het vervoer.												
Partijen	De 32 Limburgse gemeenten, Omnibuzz en de vervoerders.												
Bestuurlijk belang	De verantwoordelijk portefeuillehouder is namens de gemeente Voerendaal afgevaardigd als lid van het algemeen bestuur van Omnibuzz.												
Financieel belang	De kosten van Omnibuzz worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De totale kosten van de GR bedragen voor 2018 € 17.085.025. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2018 is de bijdrage voor Voerendaal € 151.415. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen</td><td>1.233</td><td>1.185</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen*</td><td>1.400</td><td>1.400</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2018</td><td>nb</td><td>nb</td></tr></table> * Bedrag niet opgenomen in begroting 2018, uitgegaan van gemiddelde van meerjarenperspectief.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Verwacht eigen vermogen	1.233	1.185	Verwacht vreemd Vermogen*	1.400	1.400	Verwacht financieel resultaat 2018	nb	nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018											
Verwacht eigen vermogen	1.233	1.185											
Verwacht vreemd Vermogen*	1.400	1.400											
Verwacht financieel resultaat 2018	nb	nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	Collectief vraagafhankelijk vervoer (cvv), dagbestedingsvervoer (wmo en jeugd), leerlingenvervoer.												
Risico's en kansen	<u>Kansen:</u> Het realiseren van een gezamenlijke uitvoering van vervoer met ontschotting en een bundeling van vervoerscapaciteit creëert kansen om te komen tot een kwalitatief hoogstaand, effectief en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer en de transformatie in de zorg. Er is sprake van een gefaseerde invoering van de verschillende vervoersonderdelen. We zijn gestart met het CVV. In 2018 worden de gemeenten in de gelegenheid gesteld om het vervoer van en naar de dagbesteding (Wmo) onder te brengen bij Omnibuzz. Momenteel is deze taak ondergebracht bij de zorgaanbieders van de dagbesteding. In het najaar van 2017 ontvangen de gemeenten een offerte op basis waarvan we de afweging kunnen maken om de uitvoering van deze vervoersstroom ofwel bij de zorgaanbieders te laten ofwel bij Omnuibuzz onder te brengen. <u>Risico's:</u> Binnen het openbaar vervoer vallen verschillende lijnen weg, maar ook de bedieningstijden veranderen in negatieve zin. Dit kan leiden tot een extra instroom van nieuwe klanten, of tot een stijging van de omvang van het vervoersvolume van de bestaande klanten.												
Ontwikkelingen	In eerste instantie (meerjarenperspectief 2018-2020) waren voor 2018 kosten opgenomen voor regie en planning. Het bleek helaas te vroeg om de planning al vanaf 2018 in eigen beheer te nemen. Daarom is de planning tijdelijk, tot 2019, bij de vervoerders neergelegd. De totaalkosten voor 2018 (cf. begroting 2018) vallen hierdoor lager uit. De kosten voor regie zijn gedaald, en de kosten voor												

Omnibuzz, gevestigd te Geleen.	
	planning zijn in zijn geheel afgevoerd. Vanaf 2019 is weer een (sterkere) stijging van de kosten waar te nemen. Vanaf 2019 wordt immers de planning in eigen beheer genomen en worden planning-kosten opgenomen. De mogelijkheid bestaat om het dagbestedingsvervoer vanaf 2018 in te laten stromen bij Omnibuzz. Dit zal dan naast het CVV de tweede vervoersstroom zijn die Omnibuzz gaat uitvoeren. In het najaar van 2017 ontvangen we een offerte voor deze vervoersstroom.

3.2 Deelnemingen

NV Reinigingsdiensten RD4 (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Heerlen	
Doel/maatschappelijk belang	De vennootschap heeft als doel het tot stand brengen van een doelmatige, milieuhygiënische verantwoorde en marktconforme inzameling van bedrijfsafval. Daarnaast houdt de vennootschap zich bezig met vegen van wegen en bedrijfsterreinen en -hallen, rioolreiniging en – inspectie, gladheidsbestrijding.
Partijen	De gemeenten Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals en Voerendaal.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 1.188 aandelen van € 4,54 per aandeel (totaal € 5.391 boekwaarde). In 2018 wordt een dividend geraamd van € 5.000.
Activiteiten/prestaties/effecten	Inzamelen van huishoudelijk afval. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in het (op)halen (restafval, gft, papier, grof vuil, snoeiafval), straatvoorzieningen (glas, papier, textiel) en de overige diensten (servicepunt). Daarnaast bestaan er nog diverse plusactiviteiten, zoals het runnen van het kringloopcentrum. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma "Volksgezondheid en Milieu" van de programmabegroting; specifiek het taakveld 'afval', en zijn onder meer gericht op het verminderen van de belasting op het milieu.
Risico's en kansen	Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Daarnaast wordt het risico gelopen dat de gemeente extra bijdragen moet betalen bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV. Bij uittreden of wijziging takenpakket dient door de gemeente een schadeloosstelling plaats te vinden. Bij tegenvallende bedrijfsresultaten kan het dividend onder druk komen te staan.
Ontwikkelingen	Geen.

NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Maastricht.	
Doel/maatschappelijk belang	Het voorzien van de gehele Limburgse bevolking van zuiver, helder en betrouwbaar drinkwater, tegen een zo laag mogelijke prijs.
Partijen	Alle Limburgse gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. De gemeente is houder van 4 aandelen van € 4.538 nominaal per aandeel (totaal € 18.152). Er wordt geen dividend uitgekeerd.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het verzorgen van de drinkwaterproductie, drinkwaterdistributie en het geven van voorlichting op het gebied van drinkwater. Deze activiteiten staan in relatie tot programma "Volksgezondheid en Milieu", specifiek het taakveld 'riolering'. De activiteiten richten zich op het onderhouden, in stand houden en verbeteren van de drinkwatervoorziening.
Risico's en kansen	Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Verder risico tot het betalen van extra bijdragen bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV.
Ontwikkelingen	Geen.

NV Enexis Holding (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Rosmalen.

Doel/maatschappelijk belang	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.
Partijen	Tal van gemeenten; Voerendaal is aangesloten bij VEGAL (Vereniging Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Enexis Holding).
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. Het nominale aandelenpakket bedraagt € 263.250 (263.250 aandelen van nominaal groot € 1,00). De boekwaarde van de aandelen is € 263.250. De gemeente ontvangt jaarlijks naar rato van het aantal aandelen een dividend. In 2017 wordt een dividend geraamd van € 176.378. Daarnaast ontvangen de gemeenten nog een inconveniententoeslag (voor Voerendaal € 32.500). Financiële risico's: Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde ad € 6,2 miljoen te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die loopt tot september 2019, levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. Enexis is, als één van de ondertekenaars, een belangrijke partner in de Brabantse Energie Alliantie. Ook in het Provinciale energieprogramma zijn verschillende thema's zoals warmte, energieke landschappen, Nul op de meter, sustainable energy farming en groene mobiliteit waar de rol van Enexis van grote meerwaarde kan zijn. <u>Wat is de bijdrage van Enexis aan doelstellingen van het programma Economie / Energie?</u> Enexis, Provincie en deelnemende gemeenten hebben op dit moment al een meerjarige samenwerking voor de ontwikkeling en uitrol van laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer in Brabant. Ook zijn er aanvullende afspraken over samenwerken in Buurkracht en nul op de Meter. In 2018 wordt deze samenwerking, mede op basis van de doelstelling "versnellen van de energietransitie" verdiept en verbreed. De alliantie tussen Enexis en provincie biedt door zowel concrete en strategische samenwerking een belangrijk fundament voor het kunnen behalen van de energiedoelstellingen ten aanzien van CO2 reductie en groene groei in Noord-Brabant.

NV Enexis Holding (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Rosmalen.

		per 1 jan 2018	per 31 dec 2018
	Eigen vermogen	€ 3.704 mln.	€ 3.804 mln.
	Vreemd Vermogen	€ 3.814 mln.	Hiervan is geen reële inschatting te maken.
	Financieel resultaat 2018	€ 200 mln.	
Activiteiten/prestaties/effecten	Activiteiten op de gebieden van energievoorziening, communicatiesystemen en -diensten, zorg voor een schoon en gezond milieu en voorzieningen of diensten die met het vorenstaande samenhangen of daaraan verwant zijn. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma "Bestuur en ondersteuning" van de programmabegroting; specifiek het taakveld 'treasury'.		
Risico's en kansen	Het nominaal aandelenkapitaal van deze vennootschap bedraagt € 149.682.196. Voerendaal bezit 0,17% hiervan met een nominale waarde van € 263.250. Daarmee zijn op grond van de wet (art. 2:81 BW) de verplichtingen en daarmee de aansprakelijkheid jegens Enexis Holding N.V. beperkt tot dit bedrag.		
Ontwikkelingen	De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens). Met ingang van 1 januari 2019 verloopt het overgangsrecht in het kader van de WNT, wat betekent dat de bezoldiging vervolgens in twee jaar verder dient te worden teruggebracht tot de norm die op dat moment geldt. In 2018 is de heer Moerland aftredend uit de Raad van Commissarissen. Hij is herbenoembaar voor een tweede termijn. Er is een goed functionerende Aandeelhouderscommissie onder voorzitterschap van de provincie Noord-Brabant. Hierin wordt voor de provincie Overijssel een nieuw lid verwacht in 2018. In 2018 is de implementatie van de Herziene Corporate Governance Code voorzien. Mogelijk heeft dit gevolgen voor de governance. In het najaar 2017 volgt een voorstel vanuit Enexis hoe hiermee om te gaan.		

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

Doel/maatschappelijk belang	<u>CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap B.V.):</u> Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult: - namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON; - namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO BV (hierna Waterland); - het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. de verkoop van Attero is gestort. (ad. a) In februari 2008 is Essent, met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) onverbindend zijn. Als gevolg van de WON (en de als gevolg daarvan doorgevoerde splitsing tussen het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en netwerkbedrijf anderzijds) hebben haar aandeelhouders schade geleden. Vanwege praktische moeilijkheden om de juridische procedure aan de verkopende aandeelhouders van Essent over te dragen, hebben de verkopende aandeelhouders en RWE afgesproken dat de onderliggende (declaratoire) procedure over de vraag of (delen van) de WON onverbindend zijn, ook na afronding van de transactie met RWE, door Essent zal worden gevoerd. De verkopende aandeelhouders en RWE zijn verder overeengekomen dat de eventuele schadevergoedingsvordering van Essent op de Staat der Nederlanden die zou kunnen ontstaan als de rechter inderdaad van oordeel is dat (delen van) de WON onverbindend is, wordt gecedeerd aan de
-----------------------------	--

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

verkopende aandeelhouders (en dus niet achterblijft bij Essent), die deze vordering gebundeld zullen gaan houden via de deelneming (de Claim Staat Vennootschap B.V.).

De WON leidde er toe dat het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en het netwerkbedrijf anderzijds gesplitst moesten worden. De Rechtbank te 's-Gravenhage heeft de vordering van Essent in eerste instantie afgewezen. Essent is tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan. In juni 2010 heeft het Gerechtshof in Den Haag de WON onverbindend verklaard. De Staat is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft pre-judiciële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie. Het Europese Hof van Justitie heeft een reactie gegeven aan de Hoge Raad een uitspraak doen. De Hoge Raad heeft na reactie van het Europese Hof op 26 juni 2015 jl. uitspraak gedaan. De Hoge Raad heeft besloten dat de Splitsingswet niet in strijd is met het recht van de Europese Unie. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen. Voor de vennootschap is de procedure daarmee geëindigd.

(ad. b) In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders van Attero een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam B.V. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft Waterland bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst, zijnde € 13,5 miljoen, door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een escrow-rekening wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat op deze rekening zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.

Waterland heeft op 22 mei 2015 een claim van ten minste € 9,5 miljoen ingediend bij de CSV Amsterdam B.V. Vanwege die claim, diende - conform de afspraken vastgelegd in de koopovereenkomst - het gehele in escrow geplaatste bedrag ter beschikking te blijven ter afwikkeling van deze claim. De contractuele beoogde verlaging per 27 mei 2015 van het escrow bedrag (lees: betaling door de notaris van € 9,5 miljoen aan de CSV Amsterdam B.V. en daarmee aan de verkopende aandeelhouders) heeft daarom niet plaatsgevonden.

In juni 2016 is een compromis bereikt tussen Waterland en de vennootschap voor een bedrag van € 5.464.217 over de belastingclaims tot en met de periode waarin Attero integraal onderdeel, als Essent Milieu, uitmaakte van de Essent-organisatie. Het bedrag is betaald uit het escrow fonds van € 13,5 miljoen. Daarnaast is door Attero een bedrag betaald aan de vennootschap van € 3.406.063 voor de (eventuele) belastingteruggaven over deze periode. Het bedrag is toegevoegd aan de overige reserves van de vennootschap en in 2016 voor een groot deel uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

(ad. c) Het resterend vermogen op de escrow-rekening is € 8.035.783. De escrow-rekening wordt aangehouden bij de notaris. De verkopende aandeelhouders en Waterland zijn niet zonder meer gerechtigd tot het voornoemde bij een notaris in escrow gestorte bedrag. De verkopende aandeelhouders en Waterland hebben enkel een voorwaardelijke aanspraak op dat bedrag. Zodra aan de in de escrow overeenkomst opgenomen voorwaarden is voldaan, zal de notaris het desbetreffende bedrag betalen aan hetzij de CSV Amsterdam B.V. (ten gunste van de verkopende aandeelhouders van Attero), hetzij aan Waterland. Het in escrow gestorte bedrag maakt geen onderdeel van de balans van CSV Amsterdam B.V.

Verkoop Vennootschap B.V.:

In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds werd aangehouden.

Daarmee was de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweërlei:

- namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE;
- het geven van instructies aan de escrow agent (JP Morgan) wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort. Het General Escrow Fonds wordt belegd conform de FIDO/RUDDO-regels, die gelden voor decentrale overheden.

Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln.

Voor zover na beëindiging van alle claims van RWE en de betaling uit het General Escrow Fonds nog geld was overgebleven in het General Escrow Fonds, is het resterende bedrag uitgekeerd aan de verkopende aandeelhouders.

Vordering op Enexis B.V.:

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent.

Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches:

1e tranche: € 450 mln., looptijd 3 jaar (tot 30 september 2012), rente 3,27% (vervroegd afgelost in jan. 2012).

2e tranche: € 500 mln., looptijd 5 jaar (tot 30 september 2014), rente 4,1% (vervroegd afgelost in oktober 2013).

3e tranche: € 500 mln., looptijd 7 jaar (tot 30 september 2016), rente 4,65% (vervroegd afgelost in april 2016).

4e tranche: € 350 mln., looptijd 10 jaar (tot 30 september 2019), rente 7,2%

Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze tranche van € 350 miljoen, geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen.

Op 30 september 2018 zal de jaarlijkse rente over deze tranche worden uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV:

Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele.

Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70% aandeelhouder) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE).

In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen.

In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE.

PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap B.V. Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders. <u>CBL Vennootschap BV:</u> De functie van deze vennootschap was de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Voor zover na beëindiging van alle CBL's (CBL: Cross Border Leases) en de betaling uit het CBL Escrow Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingvergoedingen nog geld was overgebleven in het CBL Escrow Fonds, is het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.																																													
Partijen	De verkopers van aandelen Essent.																																													
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.																																													
Financieel belang	De gemeente is van elke BV houder van 3.517 aandelen van € 0,01 per aandeel (totaal € 35,17 = boekwaarde per vennootschap). Er wordt geen dividend uitgekeerd. Getallen zijn afgerond op eenheden van € 5.000 <table><tr><td>CSV Amsterdam BV</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 800.000</td><td>€ 600.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr><tr><td>Resultaat na belasting 2018</td><td colspan="2">-/- € 200.000</td></tr><tr><td>Dividend</td><td colspan="2">€ 0</td></tr></table> <table><tr><td>Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 1,6 mln.</td><td>€ 1,6 mln.</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr><tr><td>Resultaat na belasting 2018</td><td colspan="2">-/- € 20.000</td></tr><tr><td>Dividend</td><td colspan="2">€ 0</td></tr></table> <table><tr><td>Verkoop Vennootschap BV</td><td>Per 1 jan. 2018</td><td>Per 31 dec. 2018</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 100.000</td><td>€ 60.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr><tr><td>Resultaat na belasting 2018</td><td colspan="2">-/- € 40.000</td></tr><tr><td>Dividend</td><td colspan="2">€ 0</td></tr></table>	CSV Amsterdam BV	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Eigen vermogen	€ 800.000	€ 600.000	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	Resultaat na belasting 2018	-/- € 200.000		Dividend	€ 0		Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Eigen vermogen	€ 1,6 mln.	€ 1,6 mln.	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	Resultaat na belasting 2018	-/- € 20.000		Dividend	€ 0		Verkoop Vennootschap BV	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018	Eigen vermogen	€ 100.000	€ 60.000	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	Resultaat na belasting 2018	-/- € 40.000		Dividend	€ 0	
CSV Amsterdam BV	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018																																												
Eigen vermogen	€ 800.000	€ 600.000																																												
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0																																												
Resultaat na belasting 2018	-/- € 200.000																																													
Dividend	€ 0																																													
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018																																												
Eigen vermogen	€ 1,6 mln.	€ 1,6 mln.																																												
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0																																												
Resultaat na belasting 2018	-/- € 20.000																																													
Dividend	€ 0																																													
Verkoop Vennootschap BV	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018																																												
Eigen vermogen	€ 100.000	€ 60.000																																												
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0																																												
Resultaat na belasting 2018	-/- € 40.000																																													
Dividend	€ 0																																													

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	Vordering op Enexis BV	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018
	Eigen vermogen	€ 35.000	€ 27.500
	Vreemd vermogen	€ 356,3 mln.	€ 356,3 mln.
	Resultaat na belasting 2018	-/- € 7.500	
	Dividend	€ 0	
	CBL vennootschap BV	Per 1 jan. 2018	Per 31 dec. 2018
	Eigen vermogen	\$ 120.000	\$ 70.000
	Vreemd vermogen	\$ 0	\$ 0
	Resultaat na belasting 2018	\$ 50.000	
	Dividend	\$ 0	
Activiteiten/prestaties/effecten	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent).		
Risico's en kansen	<u>CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap B.V.):</u> Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de escrow-rekening. Momenteel is er een bedrag van € 5.464.217 uitbetaald aan Waterland ten laste van de escrow-rekening, en is er een bedrag van € 3.406.063 terugbetaald door Waterland in verband met belastingteruggave. De terugbetaling is niet verrekend met de escrow, waardoor het risico nu is afgenomen tot een maximum van € 8.035.783 en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW. <u>Verkoop Vennootschap B.V.:</u> Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW. <u>Vordering op Enexis B.V.:</u> De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet - tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW. <u>Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.:</u> Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW). <u>CBL Vennootschap B.V.:</u> Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte		

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.
Ontwikkelingen	<u>Beleidsvoornemens:</u> <u>CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap B.V.):</u> De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 kunnen worden geliquideerd. <u>Verkoop Vennootschap B.V.:</u> Het initieel vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln. Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd. <u>Vordering op Enexis B.V.:</u> Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4^e tranche. De 4^e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4^e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 geliquideerd kunnen worden. <u>Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.:</u> Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd. <u>CBL Vennootschap B.V.:</u> Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Bodemzorg Limburg BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Maastricht-Aachen Airport.

Doel/maatschappelijk belang	Bodemzorg Limburg beheert in opdracht van haar aandeelhouders de gesloten stortplaatsen in Limburg, ter bescherming van het milieu (waaronder grondwater) en ter voorkoming van negatieve gevolgen van bodem-verontreiniging voor toekomstige generaties. Er zijn géén commerciële doeleinden.
Partijen	De gemeenten Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Witter, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Mook en Middelaar, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal en Weert.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Milieu vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 340 aandelen van € 0,45 per aandeel (totaal € 153 boekwaarde); er wordt geen dividend uitgekeerd.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het beheren van 9 gesloten stortplaatsen in Limburg. Dat beheer omvat onder andere het opsporen, analyseren en managen van milieurisico's van stortplaatsen en andere verontreinigde locaties.
Risico's en kansen	Het risico is nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de BV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering mede omdat de bedrijfsactiviteiten voornamelijk bestaan uit nazorg.
Ontwikkelingen	Geen.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (Naamloze Vennootschap), gevestigd te 's Gravenhage.

Doel/maatschappelijk belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Partijen	Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut (publieke sector).
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 11.232 aandelen van € 2,50 per aandeel (totaal € 28.078 = boekwaarde). In 2018 wordt een dividend geraamd van € 18.308.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het verzorgen van kredietverlening, beleggingen, advisering, betalingsverkeer en e-banking, gebiedsontwikkeling en vastgoed-ontwikkeling voor en in samenwerking met overheidspartijen. Deze activiteiten staan in relatie tot programma bestuur en dienstverlening van de programmabegroting; specifiek het beleidsveld 'financiering'.
Risico's en kansen	Tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV hebben een negatief effect op de jaarlijks te ontvangen dividenduitkering. Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap.
Ontwikkelingen	Geen.

IBA Parkstad BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Invullen te geven aan de transformatie-/herstructureringsopgaven van Parkstad Limburg via de realisatie en ontwikkeling van de Internationale Bau Ausstellung Parkstad 2020.
Partijen	De gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld en Voerendaal plus de provincie Limburg.
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder herstructurering is lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Voerendaal participeert voor € 371 in het totale aandelenkapitaal (€ 20.000) van de BV. Voor de looptijd van de BV dragen partijen € 45 mln. bij: de bijdrage van Voerendaal is maximaal € 841.340 over de looptijd van IBA. In 2018 is een bedrag van € 116.000 hiervoor begroot.

IBA Parkstad BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Heerlen.

Activiteiten/prestaties/effecten	Het IBA-bureau heeft de volgende kerntaken: • organiseert de Open Oproep voor IBA-projecten en activeert projectdragers en allianties om mee te doen; • kwalificeert en selecteert projecten voor mogelijke financiële ondersteuning waarbij de regels ter uitsluiting van staatssteun worden gerespecteerd; • faciliteert, stimuleert en versterkt richtinggevende en voorbeeldstellende projecten voor de transformatie van Parkstad. De IBA-organisatie is niet de projectuitvoerder; • organiseert de communicatie rondom IBA Parkstad; • investeert in de kwaliteit van innovatieve en spraakmakende IBA-projecten; • verwerft financiële middelen uit subsidies en sponsoring; • organiseert ondersteunende activiteiten facilitering van de uitvoering van IBA-projecten. IBA fungeert hierbij primair als kwaliteitsmachine voor de verbetering van initiatieven. De eerste open oproep van IBA Parkstad heeft gelopen tot en met 15 december 2014. In deze oproep zijn bijna 300 project-ideeën ingediend, die door de curator-directeur en het Q-team gewaardeerd. Deze project-ideeën doorlopen momenteel het ondersteunings- en kwalificatieproces. 15 sleutelprojecten vormen momenteel het hart van de IBA, het Land van Kalk is er hier één van.
Risico's en kansen	Doordat in het verleden reeds afschrijving van het aandelenpakket heeft plaats gevonden, is het risico nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering. Inhoudelijk, juridische projectrisico's worden niet aangegaan. Risico is wel dat in projecten geïnvesteerde middelen niet tot het gewenste succes of de realisatie van doelstellingen leidt.
Ontwikkelingen	Op basis van de midterm review 2017 wordt nu de energie van IBA gestoken in de daadwerkelijke opstart/uitvoering van de projecten door de project eigenaren. De aanbevelingen uit de Midterm review 2017 zijn overgenomen, waardoor IBA nog prominenter zijn rol kan pakken.

Paragraaf Weerstandvermogen & Risicobeheersing

1. Inhoud paragraaf

In deel 1 van deze begroting is het financieel meerjarenperspectief van de gemeente Voerendaal geschetst. Aan de hand van dit perspectief kan een oordeel worden gevormd over de financiële positie van de gemeente Voerendaal. Dit oordeel echter is niet compleet zonder ook hierin het weerstandvermogen van de gemeente te betrekken. Bij weerstandvermogen gaat het om de mate waarin een gemeente in staat is middelen vrij te maken om mogelijke substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ingrijpende consequenties heeft voor het voorgenomen beleid. Het weerstandvermogen brengt tot uitdrukking de relatie tussen de weerstandscapaciteit en risico's die zich eventueel kunnen voordoen. In artikel 11 van het BBV is het begrip weerstandvermogen als volgt gedefinieerd:

De relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, te dekken'.

In principe bestaat weerstandscapaciteit uit de navolgende elementen:

- het vrij aanwendbare deel van de algemene en bestemmingsreserves;
- de omvang van de stille reserves;
- onbenutte belastingcapaciteit;
- de post onvoorzien.

Onderstaand zijn deze elementen nader toegelicht respectievelijk gekwantificeerd.

Het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve en bestemmingsreserves.

Dit onderdeel van de algemene reserve is de buffer die benut kan worden bij echte calamiteiten, dus incidenteel en behoeft enerzijds zeker geen ongelimiteerde spaarpot te zijn met als enig doel deze zo hoog mogelijk te krijgen, anderzijds kan deze reserve niet zomaar (structureel) ingezet worden als sluitpost van de begroting. De geraamde stand van de algemene reserve is € 2.979.000 en volledig vrij aanwendbaar. Het vrij aanwendbare deel van de bestemmingsreserves bedraagt € 918.000 (zijnde de niet geoordeelde gelden bij de Economie en Toerisme, Sociaal Domein, Innovatie en WSW).

De omvang van de stille reserves.

De stille reserves hebben betrekking op activa die op de balans lager zijn gewaardeerd dan de marktwaarde én op korte termijn verkoopbaar zijn. Hierbij kan gedacht worden aan gronden, gebouwen, kunstwerken en aandelenbezit. In principe dragen de stille reserves bij aan de weerstandscapaciteit. Gezien het inzicht hierin op dit moment zijn de stille reserves op nihil gesteld bij de vaststelling van de weerstandscapaciteit.

De onbenutte belastingcapaciteit.

De omvang van de onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte tussen de feitelijke opbrengst uit het totaal van de OZB, de rioolrechten en de afvalstoffenheffing enerzijds en de opbrengst die de gemeente zou moeten realiseren als zij een beroep zou doen op een aanvullende bijdrage op grond van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (de zogenaamde artikel 12-norm; landelijk gemiddelde van het OZB-tarief + 20%) anderzijds. Volgens deze norm kunnen gemeenten die in de financiële problemen raken een aanvraag indienen voor extra steun uit het gemeentefonds.

Onbenutte belastingcapaciteit is voor wat betreft het rioolrecht en de afvalstoffenheffing niet aan de orde omdat hierbij in Voerendaal reeds sprake is van kostendekkende tarieven. Voor OZB is wel ruimte voor verhoging van het tarief op basis van artikel 12. Het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2018 is vastgesteld op 0,1952% (meicirculaire 2017). Het tarief voor woningen 2018 bedraagt 0,1484%.

Onderstaand is de onbenutte belastingcapaciteit voor de periode 2018-2021 gespecificeerd weergegeven. Hierbij is het artikel 12 tarief meerjarig gelijk gehouden en afgezet tegen het meerjarig OZB percentage van Voerendaal.

Onbenutte belastingcapaciteit	2018	2019	2020	2021
	596.000	396.000	0	0

De post onvoorziene uitgaven.

De post onvoorzien kan zowel incidenteel, als structureel opgenomen worden in de begroting. In voorliggende meerjarenbegroting is de post onvoorzien opgenomen als structurele post. Voor 2018 bedraagt deze € 60.000 en voor de daarop volgende jaren € 30.000 per jaar.

2. Beleidskaders

Zoals reeds hierboven aangegeven bestaat het weerstandsvermogen uit de relatie tussen enerzijds de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden en anderzijds de mate waarin de risico's zijn afgedekt. Het beleid inzake het weerstandsvermogen richt zich dan ook op deze tweedeling. Voor de weerstandscapaciteit is de omvang van de reserves (vanwege aanwendbaarheid) van belang. Het beleid en de afwegingen rondom reserves en voorzieningen is vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen 2015, welke door de raad is vastgesteld op 17 december 2015.

Op 6 juli 2017 heeft de raad de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2017 vastgesteld. De implementatie van risicomanagement is ingebed binnen de programma's en geborgd binnen de werkprocessen.

Samenvattend leidt de nota tot de volgende doelstellingen:

1. Kaderstelling van de raad en het formuleren van de beleidsuitgangspunten;
2. Inzicht in en reduceren van de gevolgen van risico's;
3. Voldoen aan wet- en regelgeving;

In 2016 heeft de Provincie het Verdiepingsonderzoek uitgevoerd. Onderstaande aanbevelingen o.b.v. hun analyse rondom Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn verwerkt in deze nota:

- kaderstelling rondom weerstandsvermogen en risicobeheersing bij elkaar brengen;
- formuleer beleid (maatregelen) omtrent de hoogte van de weerstandsratio;

De streefwaarde van het weerstandvermogen is in de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing en in de Nota Reserves en Voorzieningen bepaald op een ratio van 2 (ruim voldoende).

Om de minimale omvang te bepalen o.b.v. van de weerstandsratio is een continue proces van risicobeheer noodzakelijk o.b.v. een kwantitatieve methode om een reële ratio te kunnen berekenen.

3. Risico's

3.1 Algemeen

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis, die een (negatief) gevolg voor de gemeente met zich mee kan brengen. Het gaat om een onzekere gebeurtenis met financiële en/of materiële gevolgen. Het risico kan o.a. van juridische, organisatorische, bedrijfseconomische of milieutechnische aard zijn. Van belang hierbij is om het risico te onderkennen, zoveel als mogelijk te kwantificeren (wat is de kans dat het risico werkelijkheid wordt en de inschatting van de financiële gevolgen) en maatregelen treffen om het risico te verminderen.

3.2 Risicomanagement

Het weerstandsvermogen moet worden afgezet tegen de aanwezige risico's. De gemeente Voerendaal heeft voor de analyse en waardering van risico (zoals eerder vermeld) een Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing vastgesteld. De opzet van risicomanagement is in hoofdlijnen als volgt:

1. Identificatie van risico's
2. Analyse van risico's
3. Beoordeling van risico's
4. Maatregelen ontwerpen
5. Maatregelen implementeren
6. Evalueren en rapporteren

Rapportage en verantwoording omtrent risico's vindt op een aantal momenten plaats. In de begroting en jaarrekening wordt het risicoprofiel geïnventariseerd/geactualiseerd en worden de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit, respectievelijk het weerstandsvermogen, bepaald. Verder worden in separate raadsvoorstellen bij projecten relevante risico's specifiek benoemd.

3.3 Risicoprofiel Gemeente Voerendaal

Bij de actualisatie van de Nota Weerstandvermogen en Risicobeheersing zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. Alleen risico's met een materieel belang (negatief financieel gevolg) worden in de beoordeling betrokken. Het kwantificeren van de risico's vindt plaats door de kans (*de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet*) te vermenigvuldigen met het gevolg (*de schade als het risico zich werkelijk voordoet*). Hier vloeit vervolgens de risicoscore uit waarmee de risico's worden geprioriteerd in laag, midden en hoog.

Nagestreefd dient te worden om de risico's van materiële betekenis ook daadwerkelijk kwantitatief te beoordelen om zodoende het juiste weerstandsvermogen vast te kunnen stellen.

De onderstaande tabel betreft een samenvatting van de geïnventariseerde risico's met de beoordeling.

Nr.	Risico	Risico-score	Bedrag	Risico-percentage	Structureel / Incidenteel	Reken-bedrag
1	Calamiteitenfonds Mijn(water)schade	Laag	16.000	25,00%	Incidenteel	4.000
2	Onzekerheid	(factor 1,25)				1.000
	Totaal geïnventariseerde incidentele risico's					5.000
	Structurele risico's					
3	Algemene uitkering	Midden	100.000	50%	Structureel	50.000
4	Decentralisatie rijkstaken:	Laag	39.000	50%	Structureel	19.500
	– 4.1 Jeugdzorg	Midden			Structureel	
	– 4.2 WMO (AWBZ)	Midden			Structureel	
	– 4.3 Participatiewet	Midden	32.000	100%	Structureel	32.000
5	Rente	Laag	25.000	50%	Structureel	12.500
6	Overige risico's	Midden	100.000	50%	Structureel	50.000
	Subtotaal structurele risico's					164.000
7	Onzekerheid	(factor 1,25)				41.000
	Totaal geïnventariseerde structurele risico's					205.000
	Totaal geïnventariseerde risico's					210.000

Onderstaand zijn de hierboven weergegeven risico's nader toegelicht.

1. Calamiteiten Mijn(water)schade

Sinds het staken van oppompen van Mijnwater in 1994 wordt nog steeds schade geleden als gevolg van beweging van de bodem die veroorzaakt is door de aanleg en/of exploitatie van mijnbouwwerken waaronder begrepen schade als gevolg van bodembewegingen die het gevolg zijn van het geleidelijk vollopen van mijnen met mijnwater. Momenteel is nog niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor nieuwe mijnschades. Voor schrijnende gevallen waarbij de veiligheid in het geding komt, is daarom een calamiteitenfonds ingericht. Alleen indien een schadegeval zich op het eigen grondgebied van de gemeente Voerendaal voordoet, kan het aandeel van Voerendaal in het calamiteitenfonds worden aangesproken.

3. Algemene uitkering

Met ingang van 2012 is de systematiek van “samen trap op – samen trap af” weer ingevoerd. Dit betekent dat het gemeentefonds weer direct gekoppeld is aan de omvang van de rijksuitgaven: hogere rijksuitgaven resulteren in een hogere uitkering uit het gemeentefonds, maar ook lagere rijksuitgaven resulteren in een lagere uitkering uit het gemeentefonds. De meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering blijft een onzekere factor.

4. Decentralisatie rijkstaken

Inmiddels is inzicht verkregen in de decentralisaties en de hiermee samenhangende budgetten en taakstellende kortingen door het rijk. De directe relatie met de integratie-uitkering sociaal domein is losgelaten, omdat deze middelen geheel vrij besteedbaar zijn voor alle gemeentelijke taken. De voorgenomen overheveling per 2018 van de integratie-uitkering Sociaal domein naar de algemene uitkering is uitgesteld. Het Rijk heeft ingestemd met het verzoek van de VNG om eerst afspraken te maken over de structurele indexering van de betreffende budgetten. De overheveling zal naar verwachting niet eerder dan met ingang van 2019 plaatsvinden.

4.1 Jeugdzorg

De cliënten zijn in beeld, waardoor ruimte komt voor verdere transformatie. Zorgaanbieders bieden vooralsnog vertrouwde oplossingen aan vanuit hun eigen kwaliteit en aanbod. Zij dienen verder aangezet te worden tot innovatief denken. Inmiddels is gestart met een nieuw inkooptraject voor jeugdhulp. Een goede informatiepositie en impactanalyse is noodzakelijk om tot de juiste bekostigingssystematiek te komen. Het risico blijft met name op inzet van jeugdzorg plus. Een dergelijk arrangement kost op jaarbasis € 100.000. Het is moeilijk in te schatten of inzet van deze arrangementen zich voordoet. Binnen de in de begroting opgenomen budgetten voor jeugd is rekening gehouden met een stelpost ad € 120.000 (e.v. jaren € 150.000) om dit risico te mitigeren. Daarnaast is sprake van een vertraging van deze kosten met 1 jaar, omdat met een gemiddelde van 2 jaar wordt gerekend.

4.2 WMO (AWBZ)

Door het toepassen van de vernieuwende werkwijze, met name gericht op het versterken van het voorliggend veld, is de aanspraak op middelen ruimschoots binnen de beschikbare budgetten gebleven. De verwachte negatieve effecten hebben zich niet voorgedaan. Inmiddels is voldoende informatie beschikbaar (o.a. met behulp van Zorgned) waardoor monitoring en (bij)sturing binnen de reguliere cyclus kan plaatsvinden. De huidige informatie biedt echter nog onvoldoende inzicht in de ontwikkeling van zorgvraag (volume-cijfers). De verwachting is dat eventuele fluctuaties binnen de beschikbare budgetten opgevangen kunnen worden. Derhalve wordt dit risico hier verder niet gekwantificeerd.

4.3 Participatiewet (inclusief Wwb)

Het Rijk voert in de komende jaren een forse efficiencykorting door op de rijksbijdrage per Wsw-werkplek. Daar waar enkele jaren geleden nog sprake was van een subsidie van ruim € 27.000 per arbeidsjaar daalt de subsidie stapsgewijs verder naar uiteindelijk € 22.500 per arbeidsjaar in 2020. Als financieel risico wordt aangemerkt de jaarlijkse vermindering van € 500 per arbeidsjaar (arbeidsjaren Voerendaal 2018: 63,76). Voor Voerendaal betekent dit dus een bedrag per jaar van circa € 32.000.

Daarnaast is vanaf 1 januari 2015 met de inwerkingtreding van de Participatiewet ook geen instroom in de WSW meer mogelijk en neemt het aantal arbeidsjaren jaarlijks af door natuurlijke uitstroom. Uit de meerjarenraming van WOZL (8 juni behandeld in de raad) volgt dat het tekort van WOZL op de uitvoering van de Wsw in 2021 oploopt tot ruim 13 miljoen euro, waarvan een groot deel bestaat uit de bovengenoemde rijksbezuiniging. De gemeente Voerendaal heeft gekoppeld aan de sociale werkvoorziening meerjarig de bijdrage in het exploitatietekort (resultaat WOZL bv's) in de begroting van Voerendaal voorzien.

Voor de verdeling van de gebundelde uitkering wordt vanaf 2015 gebruikgemaakt van het nieuwe verdeelmodel, het multiniveau-model. Voor de gebundelde uitkering wordt inkomensondersteuning aan rechthebbende betaald. Gemeenten die tekorten hebben op hun budget op grond van de Wet werk en bijstand/Participatiewet dienen deze tekorten in beginsel op te vangen uit eigen middelen. Gemeenten die een omvangrijk tekort hebben, kunnen onder voorwaarden in aanmerking komen voor een aanvullend budget. Met ingang van 1 januari 2015 geldt er een tijdelijke en eenvoudige vangnetuitkering in plaats van de incidentele en meerjarige aanvullende uitkering, waarvan de beëindiging via overgangsrecht is geregeld. De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote(re) tekorten op het budget als bedoeld in artikel 69 van de Participatiewet. Vanaf de vangnetuitkering over 2017 wordt het begrip 'grote(re) tekorten' gezien in meerjarig perspectief. Voor 2018 geldt een eigen risico van 5%. Dit betekent dat het tekort minimaal € 90.000 (eigen risico voor rekening van de gemeente) dient te zijn om in aanmerking te komen voor deze aanvullende uitkering. De verwachting is dat Voerendaal in 2018 de gebundelde uitkering niet zal uitputten en een aanvraag voor de Vangnetregeling niet nodig zal zijn.

5. Rente

Op het moment dat de rente gaat stijgen, kost het meer geld om financiële middelen aan te trekken. Gelet op het investeringsvolume opgenomen in de voorliggende begroting, is het noodzakelijk in de nabije toekomst nieuwe leningen aan te trekken. De kans is reëel dat de toekomstige rente hoger is dan waarmee gerekend is in deze begroting. Een doorrekening naar een hoger rentepercentage geeft aan dat dit tot structureel hogere lasten leidt van € 25.000. De kans dat dit risico zich voordoet wordt ingeschat 50%.

6. Overige risico's

De overige risico's zijn te beperkt van omvang om ze apart te berekenen en toe te lichten. Fictief wordt hiervoor rekening gehouden met een bedrag van € 100.000. Dit komt neer op 4 risico's van gemiddeld € 25.000.

2. en 7. Onzekerheid

Het is een utopie om te veronderstellen dat 100% van de geïnventariseerde risico's in beeld gebracht kunnen worden. Door het uitvoeren van een risico-inventarisatie is getracht een zo compleet mogelijk beeld te verkrijgen. Om tegemoet te komen aan deze onzekerheid is besloten om rekening te houden met een factor 1,25. Met andere woorden: voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van de geïnventariseerde risico's vermenigvuldigd met factor 1,25.

4. Weerstandscapaciteit

In principe is een weerstandscapaciteit die alle gesignaleerde risico's volledig afdekt, toereikend. Aan deze stelling kleven echter ook enkele kanttekeningen. De belangrijkste daarvan zijn:

- niet alle risico's zullen zich tegelijkertijd en in volle omvang voordoen (neiging tot een neerwaartse correctie is aanwezig);
- de waardering en mogelijke kosten van risico's zijn objectief meetbaar (andere inschattingen leiden tot andere uitkomsten);
- het aanspreken van de beschikbare weerstandscapaciteit heeft op termijn consequenties (flexibiliteit begroting; het inzetten van reserves leidt tot hogere rentelasten in volgende jaren).

De weerstandscapaciteit is uit te splitsen in een structurele en een incidentele component. *Structurele* weerstandscapaciteit betreft middelen die *structureel* ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te kunnen vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Dit is de (potentiële) financiële ruimte voor de gemeente, die jaarlijks in de begroting is ingebouwd. De structurele weerstandscapaciteit is onderstaand weergegeven:

Structurele weerstandscapaciteit				
	2018	2019	2020	2021
Begrotingssaldo (vrij te besteden ruimte)	243.000	42.000	141.000	53.000
Onbenutte belastingcapaciteit	596.000	396.000	0	0
Stelpost onvoorzien	60.000	30.000	30.000	30.000
Totale structurele weerstandscapaciteit	899.000	468.000	171.000	83.000

Met *incidentele* weerstandscapaciteit wordt bedoeld het vermogen om calamiteiten en andere *eenmalige* tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de taken. Het gaat hierbij om beschikbare reserves waar geen bestemming aan hangt.

Incidentele weerstandscapaciteit	
Vrij aanwendbaar deel Algemene Reserve	2.979.000
Vrij aanwendbaar deel Bestemmingsreserves	918.000
Stille reserves	0
Totale incidentele weerstandscapaciteit	3.897.000

5. Beoordeling van het weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een confrontatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Dat wil zeggen het totaal bedrag aan risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Confrontatie van het incidentele weerstandsvermogen geeft de volgende ratio:

$$3.897.000 / 5.000 = 779,40$$

(incidentele weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit).

Confrontatie van het structurele weerstandsvermogen geeft de volgende ratio:

$$405.250 / 205.000 = 1,98$$

(4-jaars gemiddelde structurele weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit).

Confrontatie van het totale weerstandsvermogen geeft de volgende ratio: $4.302.250 / 210.000 = 20,49$

(incidentele + structurele weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit).

De berekende ratio's kunnen beoordeeld aan de hand van de volgende tabel:

Ratio	Beoordeling
> 3	Uitstekend
2 – 3	Ruim voldoende
1 – 2	Voldoende
< 1	Onvoldoende

Indien de ratio in enig jaar kleiner dan 1,0 is, geeft dit aan dat de gemeente over te weinig financiële middelen beschikt om de onderkende risico's te dragen. De gemeente is dus kwetsbaar. Bij een ratio van 1,0 is precies genoeg weerstandscapaciteit aanwezig om de onderkende risico's af te dekken. Als de ratio meer dan 3,0 is, heeft de gemeente meer dan twee keer zoveel geld voorradig als benodigd voor de risico's die zijn ingeschat.

Uit de tabel blijkt dat in totaliteit de weerstandscapaciteit voor de gemeente Voerendaal nog steeds uitstekend is. De relatief hoge ratio's worden veroorzaakt door het lage aantal gekwantificeerde risico's. Hierbij moet echter wel de kanttekening geplaatst worden dat niet alle financiële risico's in, o.a. het sociaal domein, kwantificeerbaar zijn. Om dit te mitigeren is het risico gekwantificeerd op 1% van het uitkeringstotaal van het sociaal deelfonds. Deze methodiek is ook toegepast om het risico voor de algemene uitkering te kwantificeren. Dit heeft als gevolg dat de ratio voor de structurele weerstandscapaciteit t.o.v. 2017 is gedaald, omdat in 2017 hiervoor PM-posten waren opgenomen. De ratio van het structurele weerstandsvermogen geeft hiermee ook een reëlere weergave. Daarnaast zullen de geïnventariseerde structurele risico's zich vrijwel nooit gelijktijdig en in volle omvang voordoen/effectueren.

6. Conclusie

Het is geen goede zaak als een gemeente over te weinig mogelijkheden beschikt om optredende risico's het hoofd te bieden. Immers, de gemeente beschikt dan niet over voldoende capaciteit om de geïdentificeerde en gewogen risico's af te dekken. Opgemerkt wordt dat een weerstandscapaciteit die boven de 1,0 ligt niet automatisch inhoudt dat een gemeente voor honderd procent is ingedekt tegen alle risico's die zich kunnen voordoen. De ratio weerstandscapaciteit maakt gebruik van een weging van de risico's. Als de gemeente pech heeft, kan het voorkomen dat in één jaar twee grote tegenslagen plaatsvinden. Doet zich dit voor, dan kan dit ertoe leiden dat de financiële positie van een gemeente tijdelijk onder druk komt te staan. Het spreekt in dit verband echter voor zich dat hoe hoger de weerstandscapaciteit van een gemeente is hoe meer (onvoorziene) tegenvallers kunnen worden opgevangen.

De huidige weerstandscapaciteit is in het licht van bovenstaande risico-inventarisatie uitstekend te noemen. Er is geen landelijke norm voor de ratio weerstandsvermogen.

Risicomanagement is en wordt steeds belangrijker! In de planning en controlcyclus wordt periodiek aandacht besteedt aan risicomanagement, zodat het bewustzijn voor risico's bij bestuurders en management steeds meer gaat leven. Het zal daarmee een lerend proces zijn voor eenieder.

Voor de begroting 2018 is de minimale omvang van de algemene reserve € 2.500.000, gebaseerd op 10% van de uitgaven van de gemeente, conform begrotingstotaal.

7. Financiële positie

Als gevolg van de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording dient een geprognosticeerde balans, het EMU-saldo alsmede onderstaande set van financiële kengetallen opgenomen te worden met als doel het inzichtelijker en transparanter maken van financiële informatie waardoor horizontale controle door de raad op de financiële positie versterkt wordt en een beter inzicht in de financiële sturingsruimte wordt verkregen.

Geprognosticeerde balans 2018				(bedragen × € 1.000)	
Omschrijving	01-01-2018	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021
Activa					
<u>Vaste activa</u>					
Materiële vaste activa	34.479	40.893	51.774	49.934	49.211
Financiële vaste activa	12.240	12.240	325	325	325
Totaal vaste activa	46.719	53.133	52.099	50.259	49.536
<u>Vlottende activa</u>					
Onderhanden werk	0	0	0	0	0
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	0	0	0	0	0
Liquide middelen	0	0	0	1.300	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Totaal vlottende activa	0	0	0	1.300	0
Totaal activa	46.719	53.133	52.099	51.559	49.536
Passiva					
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen:					
- Reserves	18.397	17.487	17.027	15.759	15.196
- Geprognosticeerd resultaat	188	243	42	141	53
Voorzieningen	2.551	2.017	1.626	1.251	941
Langlopende leningen	19.086	18.238	12.388	11.535	10.679
Totaal vaste passiva	40.222	37.985	31.083	28.686	26.869
<u>Vlottende passiva</u>					
Kasgeldlening en banksaldi	5.100	300	4.000	0	1.750
Overige schulden	1.397	14.848	17.016	22.873	20.737
Overlopende passiva	0	0	0	0	0
Totaal vlottende passiva	6.497	15.148	21.016	22.873	22.487
Totaal Passiva	46.719	53.133	52.099	51.559	49.356

Begroting 2018		EMU saldo (Bedragen × € 1.000)		
Omschrijving		2017	2018	2019
Exploitatiesaldo vóór toevoeging c.q. onttrekking uit reserves.	1	-286	-667	-418
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie.	2	1.495	1.539	1.786
Bruto dotaties voorzieningen t.l.v. exploitatie.	3	-360	-473	-413
Investerings in (im)materiële vast activa die op de balans worden geactiveerd.	4	3.994	8.182	11.575
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.	5	0	0	0
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord.	6	0	0	0
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan).	7	0	0	0
Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord.	8	0	0	0
Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen.	9	890	677	376
Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten.	10	0	0	0
Verkoop van effecten: indien van toepassing de verwachte boekwinst op de exploitatie.	11	0	0	0
Berekend EMU saldo				
(1 + 2 + 3 – 4 + 5 + 6 – 7 + 8 – 9 – 10 – 11)		-4.035	-8.460	-10.996

Begroting 2018	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto schuldquote	72,71%	127,61%	98,48%	68,72%	66,83%	67,99%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	28,64%	78,46%	49,78%	68,72%	66,83%	67,99%
Solvabiliteitsratio	41,88%	32,33%	33,37%	32,76%	30,84%	30,90%
Structurele exploitatieruimte	1,56%	-1,97%	-0,88%	-0,78%	0,17%	0,28%
Grondexploitatie	-0,20%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Belastingcapaciteit	113,41%	109,47%	102,32%	108,05%	117,30%	119,11%

De begrote kengetallen zijn conform gewijzigde voorschriften BBV de kengetallen gebaseerd op de geprognosticeerde balans.

Ad 1. Netto schuldquote:

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. De vrijval van de obligatielening in 2019 laat een daling van de ratio zien.

Ad 2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Ad 3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. De norm voor de solvabiliteit op het totaal vermogen ligt op 25% à 40%. Uit de berekende ratio's voor de komende jaren blijkt dat de gemeente Voerendaal voldoende in staat is om haar verplichtingen op lange termijn na te komen.

Ad 4. Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. De gemeente heeft momenteel geen bouwgronden meer in exploitatie.

Ad 5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Ad 6. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente Voerendaal zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde (2017). Voor de berekening van de belastingcapaciteit worden de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in onze gemeente vergeleken met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Deze cijfers worden ook in de jaarlijkse meicirculaire bekend gemaakt.

Deel 4.

BIJLAGEN

Budgettaire kaders

Uitgangspunten meerjarenbegroting 2018 – 2021.

	2018	2019	2020	2021
Loon ontwikkeling	2,40%	2,40%	2,40%	2,40%
Prijsontwikkeling	1,40%	1,70%	1,70%	1,70%
Rente in kapitaallasten	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Gemeentelijke belastingen, leges en rechten:				
– Onroerende zaakbelasting	0,0%	10,0%	20,0%	4,0%
– Afvalstoffenheffing en rioolrecht	Kostendekkend			
– Overige gemeentelijke leges	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Berekening algemene uitkering:				
– aantal inwoners	12.457	12.457	12.457	12.457
– aantal bijstandsontvangers	127	127	127	127
– aantal woonruimten	5.818	5.818	5.818	5.818

Loonontwikkelingen

Op 4 juli 2017 hebben de VNG en de vakbonden een nieuwe CAO-gemeenten gesloten, welke loopt van 1 mei 2017 tot en met 1 januari 2019. In deze begroting is rekening gehouden met genoemde CAO. Gemeentepersoneel krijgt met terugwerkende kracht vanaf 1 augustus 2017 een salarisverhoging van 1%. In januari 2018 volgt nog een verhoging van 1,5%. Een deel van de loonsverhoging is belegd in het Individueel Keuzebudget (IKB) dat per december 2017 en juli 2018 groeit met respectievelijk 0,5% en 0,25%. Om de loonontwikkeling na afloop van de CAO periode op te vangen, wordt in 2018 en volgende jaren rekening gehouden met een CAO-ontwikkeling van 2,40% (conform meicirculaire 2017).

Prijsontwikkelingen

In de meicirculaire 2017 algemene uitkering Gemeentefonds is rekening gehouden met een index van 1,40% voor 2018 en 1,7% voor 2019 en volgende jaren. Bepalend voor deze prijsindex is de prijsmutatie Bruto Binnenlands Product (pBBP), welke ontleend is uit de meest recente publicatie van het CPB.

Rente in kapitaallasten

Voor de toerekening van rente aan de diverse investeringen is een renteomslagpercentage berekend van 1% gehanteerd.

Gemeentelijke belastingen, leges en rechten

In de begroting 2018-2021 is meerjarig uitgegaan van een stijging van de opbrengst Onroerende zaakbelasting (voor 2018 geen stijging, voor 2019 10%, voor 2020 20% en voor 2021 4%). Afhankelijk van de ontwikkelingen van de WOZ-waarden zal het tarief voor de Onroerende zaakbelasting zodanig worden aangepast, dat het uitgangspunt van de geraamde stijging gerealiseerd wordt.

Berekening algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2017.

bevolkingsopbouw en -structuur	Werkelijk 1 januari 2017	Raming 1 januari 2018
* aantal inwoners	12.462	12.457
waarvan:		
- jonger dan 20 jaar	2.404	2.403
- 20 – 64 jaar	6.825	6.820
- ouder dan 64 jaar	3.233	3.234
- waarvan ouder dan 74 en jonger dan 85	1.085	1.085
* aantal uitkeringen Wwb/WIJ/IOAW/IOAZ/Bbz	127	127

Meerjarig overzicht resultaat voor- en na bestemming

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2019 vóór reserveringen			-418.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten		114.000	
Onttrekking egaliseringsreserve belastingtarieven OZB		100.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	214.000	214.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten Cortemich		195.000	
Totaal Onderwijs	0	195.000	195.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		24.000	
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	29.000	29.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslast wijksteunpunt Voerendaal-Kunrade		19.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met maatschappelijk nut, dekking afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Totaal Sociaal domein	0	22.000	22.000
Totaal mutaties in reserves	0	460.000	460.000
Begrotingssaldo 2019 na reserveringen			42.000

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2020 vóór reserveringen			-1.127.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten		114.000	
Onttrekking egaliseringsreserve belastingtarieven OZB		100.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	214.000	214.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten i.z. Open Club Klimmen		16.000	
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	0	16.000	16.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten Cortemich		195.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten kindcentrum Klimmen (Open Club)		77.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afboeken boekwaarden i.z. Open Club Klimmen		586.000	
Totaal Onderwijs	0	858.000	858.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		24.000	
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijving voetbalvelden Hellas / tennisvelden		67.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afboeken boekwaarden i.z. Open Club Klimmen		20.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	116.000	116.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslast wijksteunpunt Voerendaal-Kunrade		19.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met maatschappelijk nut, dekking afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten multifunctionele accommodatie Klimmen (Open Club)		42.000	
Totaal Sociaal domein	0	64.000	64.000
Totaal mutaties in reserves	0	<u>1.268.000</u>	<u>1.268.000</u>
Begrotingssaldo 2020 na reserveringen			141.000

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2021 vóór reserveringen			-509.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten		114.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	114.000	114.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten i.z. Open Club Klimmen		16.000	
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	0	16.000	16.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten Cortemich		195.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten kindcentrum Klimmen (Open Club)		77.000	
Totaal Onderwijs	0	272.000	272.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		24.000	
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijving voetbalvelden Hellas / tennisvelden		67.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	96.000	96.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslast wijksteunpunt Voerendaal-Kunrade		19.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met maatschappelijk nut, dekking afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten multifunctionele accommodatie Klimmen (Open Club)		42.000	
Totaal Sociaal domein	0	64.000	64.000
Totaal mutaties in reserves	0	562.000	562.000
Begrotingssaldo 2021 na reserveringen			53.000

Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht geraamde incidentele lasten en baten begroting 2018 – 2021 (Bedragen × € 1.000)								
	2018		2019		2020		2021	
	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat
Programma Bestuur en ondersteuning								
Trainee bedrijfsvoering *	14							
Facilitering samenwerking Voerendaal-Simpelveld	50							
Branding *	50							
Vervanging iPhones			8				8	
Vervanging iPads raadsleden	8							
Belegging Essent-gelden bij APG	12	445	12	229				
Belegging lening Enexis Holding		44		44				
Aanwending innovatiereserve t.b.v. trainee Bedrijfsvoering		14						
Aanwending algemene reserve t.b.v. branding		50						
Aanwending reserve egalisatie belastingtarieven OZB		200		100		100		
Aanwending innovatiereserve t.b.v. faciliteren dorpsplan Ubachsberg incl. Living Lab		25						
Aanwending reserve afschrijving activa met economisch nut t.b.v. afboeken boekwaarden en sloopkosten i.z. Open Club Klimmen						606		
Aanwending reserve WSW t.b.v. afdekken tekort t.o.v. rijkssubsidie		42						
Aanwending reserve sociaal domein t.b.v. trainee Mens & Welzijn		14						
Aanwending reserve krimp t.b.v. levensloopbestendig maken part. woningen		115						
Aanwending innovatiereserve t.b.v. trainee RO		14						
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat								
Actualiseren wegenbeheerplan			20					
Programma Economie								
Aanpak winkelleegstand (Streetwise)	25							
Programma Onderwijs								
Sloop school Ummer Clumme					160			
Afboeken boekwaarden Ummer Clumme					426			
Programma Sport, cultuur en recreatie								
Trainee RO *	4							
Tegemoetkoming vv Hellas voor gebruik twee sportaccommodaties	13							
Afboeken boekwaarden voetbalvelden vv Hellas i.z. Open Club					20			
Bijdrage in restauratiekosten monumentale kerk Klimmen	68							
VTA-inspectie / bomenlijst			15					

Overzicht geraamde incidentele lasten en baten begroting 2018 – 2021

(Bedragen × € 1.000)

	2018		2019		2020		2021	
	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat
Opstellen meerjaren maaibestek							8	
Verplaatsen hek buffer Molenbeek	8							
Programma Sociaal domein								
Trainee Mens & Welzijn *	7							
Invoeringskosten nieuwe inkoop Jeugdzorg	15		15					
Programma Volksgezondheid en milieu								
Trainee RO *	10							
Trainee Mens & Welzijn *	7							
Opstellen BRP	8		8					
Actualisatie GRP	10		10					
Onderzoek regenwateroverlast	25		25					
Onderzoek grondwateroverlast	25		25					
Actieplan verkeersmilieukaart	5							
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing								
Traject Living Lab Ubachsberg*	25							
Storting in voorziening levensloop bestendig maken huurwoningen	60							
Levensloop bestendig maken particuliere woningen *	55							
Totaal	504	963	138	373	606	706	16	0

* dekking vindt plaats door onttrekking uit reserve.

Recapitulatie begrotingsevenwicht										Bedragen × € 1.000		
	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021		
	Totaal	waarvan:		Totaal	waarvan:		Totaal	waarvan:		Totaal	waarvan:	
		incid.	struct.		incid.	struct.		incid.	struct.		incid.	struct.
L a s t e n												
Programma Bestuur en ondersteuning	4.932	134	4.798	4.963	20	4.943	4.975	0	4.975	5.173	8	5.165
Programma Veiligheid	914	0	914	914	0	914	914	0	914	914	0	914
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	1.767	0	1.767	1.845	20	1.825	1.880	0	1.880	1.866	0	1.866
Programma Economie	239	25	214	219	0	219	209	0	209	209	0	209
Programma Onderwijs	878	0	878	875	0	875	1.623	586	1.037	1.041	0	1.041
Programma Sport, cultuur en recreatie	2.373	93	2.280	2.375	15	2.360	2.391	20	2.371	2.355	8	2.347
Programma Sociaal domein	10.605	22	10.583	10.544	15	10.529	10.593	0	10.593	10.601	0	10.601
Programma Volksgezondheid en milieu	2.635	90	2.545	2.717	68	2.649	2.730	0	2.730	2.767	0	2.767
Progr. Volkshuisv., ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	790	140	650	641	0	641	642	0	642	644	0	644
Totaal lasten (A)	25.133	504	24.629	25.093	138	24.955	25.957	606	25.351	25.570	16	25.554
B a t e n												
Programma Bestuur en ondersteuning	18.908	489	18.419	18.956	273	18.683	19.105	0	19.105	19.302	0	19.302
Programma Veiligheid	3	0	3	3	0	3	3	0	3	3	0	3
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	61	0	61	61	0	61	61	0	61	61	0	61
Programma Economie	31	0	31	31	0	31	31	0	31	31	0	31
Programma Onderwijs	84	0	84	84	0	84	84	0	84	84	0	84
Programma Sport, cultuur en recreatie	167	0	167	167	0	167	167	0	167	166	0	166
Programma Sociaal domein	2.236	0	2.236	2.236	0	2.236	2.236	0	2.236	2.236	0	2.236
Programma Volksgezondheid en milieu	2.809	0	2.809	2.970	0	2.970	2.976	0	2.976	3.011	0	3.011
Progr. Volkshuisv., ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	167	0	167	167	0	167	167	0	167	167	0	167
Totaal baten (B)	24.466	489	23.977	24.675	273	24.402	24.830	0	24.830	25.061	0	25.061
<i>Saldo van baten en lasten</i>	- 667	- 15	- 652	- 418	135	- 553	-1.127	- 606	- 521	- 509	- 16	- 493
Stortingen in reserves (C)	0			0								
Onttrekkingen aan reserves (D)	910	474	436	460	100	360	1.268	706	562	562	0	562
Geraamd resultaat (B+D)-(A+C)	243			42			141			53		
Totaal structurele lasten			24.629			24.955			25.351			25.554
Totaal structurele baten			23.977			24.402			24.830			25.061
Structurele baten -/- structurele lasten			- 652			- 553			- 521			- 493

Berekening Algemene Uitkering

algemene uitkering uit het gemeentefonds 2018-2021				
	2018	2019	2020	2021
verdeelmaatstaven	bedrag	bedrag	bedrag	bedrag
sociaal				
- inwoners	1.914.765,47	1.916.384,88	1.916.509,45	1.916.509,45
- kernen met minstens 500 adressen	166.555,20	166.555,20	166.555,20	166.555,20
- woz waarde niet woningen (in miljoenen)	35.093,66	35.093,66	35.093,66	35.093,66
- inwoners <20 jaar	582.919,74	582.919,74	582.919,74	582.919,74
- inwoners >64 jaar	257.491,08	257.491,08	257.491,08	257.491,08
- inwoners >74 en <85 jaar	28.481,25	28.481,25	28.481,25	28.481,25
- lage inkomens	41.636,00	41.636,00	41.636,00	41.636,00
- lage inkomens (drempel) = lage inkomens minus 10% aantal woonruimten	375.856,53	375.136,52	375.136,52	375.136,52
- bijstandontvangers (miv 2016 3 jaars gemiddelde)	270.603,54	270.579,85	270.751,30	270.751,30
- uitkeringsontvangers	68.678,78	68.621,67	68.621,67	68.621,67
- aantal minderheden	38.444,40	38.444,40	38.444,40	38.444,40
- eenpersoonshuishoudens	30.124,34	29.984,94	29.984,94	29.984,94
- eenouderhuishoudens	75.404,60	75.404,60	75.404,60	75.404,60
- huishoudens	510.635,07	510.635,07	510.635,07	510.635,07
functie				
- klantenpotentieel lokaal	324.184,00	324.184,00	324.184,00	324.184,00
- klantenpotentieel regionaal	25.043,20	24.998,40	24.998,40	24.998,40
fysiek				
- oppervlakte land	129.685,50	129.685,50	129.685,50	129.685,50
- land * bodemfactor gemeente	84.703,50	84.703,50	84.703,50	84.703,50
- oppervlakte binnenwater	38,01	38,01	38,01	38,01
- oppervlakte bebouwing kern	174.982,40	174.982,40	174.982,40	174.982,40
- oppervlakte bebouwing buitengebied	21.301,94	21.301,94	21.301,94	21.301,94
- oppervlakte bebouwing	51.801,54	51.801,54	51.801,54	51.801,54
- oppervlakte bebouwde woonkern * bodemfactor	234.763,24	234.782,24	234.801,24	234.801,24
- oppervlakte bebouwd buitengebied * bodemfactor	16.772,47	16.773,90	16.775,33	16.775,33
- woonruimten	334.767,72	334.767,72	334.767,72	334.767,72
- woonruimten * bodemfactor	295.496,22	295.496,22	295.496,22	295.496,22
- isv (a)	1.846,33	1.846,33	1.846,33	1.846,33
- isv (b)	462,61	462,61	462,61	462,61
- omgevingsadressendichtheid	224.750,10	224.687,38	224.687,38	224.687,38
- oeverlengte * bodemfactor	1.183,72	1.183,72	1.183,72	1.183,72
- oeverlengte * factor bodem * dichtheidsfactor	2.323,86	2.323,86	2.323,86	2.323,86
- meerkernigheid	54.382,62	54.382,62	54.382,62	54.382,62
- meerkernigheid * bodemfactor buitengebied	89.255,16	89.262,48	89.269,80	89.269,80
- bedrijfsvestigingen	84.876,34	84.876,34	84.876,34	84.876,34
- vast bedrag voor elke gemeente	237.798,71	237.798,71	237.798,71	237.798,71
totaal in basis	6.787.108,86	6.787.708,28	6.788.032,05	6.788.032,05
uitkeringsfactor	1,502000	1,536000	1,562000	1,581000
bedrag in basis * uitkeringsfactor	10.194.237,51	10.425.919,92	10.602.906,06	10.731.878,67
inkomstenmaatstaf				
- verevening niet woningen gebruiker	-92.776,54	-92.776,54	-92.776,54	-92.776,54
- verevening niet woningen eigenaar	-143.988,18	-143.988,18	-143.988,18	-143.988,18
- verevening woningen	-971.812,19	-971.812,19	-971.812,19	-971.812,19
overgangsregime				
- suppletierегeling afschaffing gebruikersdeel ozb-woningen	-5.197,00	-2.598,00	0,00	0,00
totaal algemene uitkering	8.980.463,60	9.214.745,01	9.394.329,16	9.523.301,77
diverse uitkeringen				
- Decentralisatie-uitkering VTH-taken	16.052,00	16.052,00	16.052,00	16.052,00
- Decentralisatie-uitkering voorschoolse voorziening peuters	20.059,00	26.746,00	33.432,00	40.119,00
- Decentralisatie-uitkering Implus brede scholen, sport en cultuur 4e tranche	45.721,00	45.721,00	45.721,00	45.721,00
- Decentralisatie-uitkering armoedebestrijding kinderen	48.885,00	48.885,00	48.885,00	48.885,00
- Cumulatierегeling gemeentefonds	18.425,00	0,00	0,00	0,00
- WMO	1.067.091,00	1.067.091,00	1.076.032,00	1.119.889,00
totaal integratie- / decentralisatie-uitkeringen	1.216.233,00	1.204.495,00	1.220.122,00	1.270.666,00
Integratieuitkering sociaal domein				
- Jeugd 2015	1.999.274,00	1.999.277,00	2.013.376,00	2.024.354,00
- WMO taken	1.752.102,00	1.732.287,00	1.739.946,00	1.737.112,00
- Participatiebudget (Kompas)	107.975,00	114.285,00	118.626,00	130.916,00
- Participatiebudget (WoZL)	1.648.896,00	1.515.156,00	1.378.555,00	1.275.796,00
	5.508.247,00	5.361.005,00	5.250.503,00	5.168.178,00
totaal uitkeringsjaar	15.704.943,60	15.780.245,01	15.864.954,16	15.962.145,77

Overzicht reserves en voorzieningen

Reserve	saldo eind 2017	mutaties 2018	saldo eind 2018	mutaties 2019	saldo eind 2019	mutaties 2020	saldo eind 2020	mutaties 2021	saldo eind 2021	mutaties 2022	saldo eind 2022
Algemene Reserve	3.028.572	-50.000	2.978.572	0	2.978.572	0	2.978.572	0	2.978.572	0	2.978.572
Reserve Volkshuisvesting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Krimpgebieden	115.345	-115.345	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Leefbaarheidsprojecten	573.000	-23.500	549.500	-28.500	521.000	-28.500	492.500	-28.500	464.000	-28.500	435.500
Reserve besluit woninggebonden subsidies	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve economie en toerisme	7.259	0	7.259	0	7.259	0	7.259	0	7.259	0	7.259
Reserve afschrijving activa maatschappelijk nut	127.146	0	127.146	-3.500	123.646	-3.500	120.146	-3.500	116.646	-3.500	113.146
Reserve afschrijving activa met economisch nut	12.946.090	-328.167	12.617.923	-328.167	12.289.756	-1.136.264	11.153.492	-530.369	10.623.123	-530.369	10.092.754
Reserve overloop	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve equalisatie afvalstoffenheffing	82.440	-82.440	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve sociaal domein	673.650	-14.350	659.300	0	659.300	0	659.300	0	659.300	0	659.300
Innovatiereserve	250.768	-53.700	197.068	0	197.068	0	197.068	0	197.068	0	197.068
Reserve WSW	192.121	-42.364	149.757	0	149.757	0	149.757	0	149.757	0	149.757
Reserve equalisatie belastingtarieven OZB	400.000	-200.000	200.000	-100.000	100.000	-100.000	0	0	0	0	0
Subtotaal bestemmingsreserves	15.367.818	-859.866	14.507.952	-460.167	14.047.785	-1.268.264	12.779.521	-562.369	12.217.152	-562.369	11.654.783
TOTAAL RESERVES	18.396.390	-909.866	17.486.524	-460.167	17.026.357	-1.268.264	15.758.093	-562.369	15.195.724	-562.369	14.633.355
Voorziening	saldo eind 2017	mutaties 2018	saldo eind 2018	mutaties 2019	saldo eind 2019	mutaties 2020	saldo eind 2020	mutaties 2021	saldo eind 2021	mutaties 2022	saldo eind 2022
Equalisatievoorziening onderhoud gem. gebouwen	440.225	-171.004	269.221	199.790	469.011	99.972	568.983	180.997	749.980	-110.155	639.825
Voorziening verplichting personeel uit dienst	953.941	-82.000	871.941	-28.000	843.941	-28.000	815.941	-28.000	787.941	-28.000	759.941
Voorziening dubieuze debiteuren	107.869	0	107.869	0	107.869	0	107.869	0	107.869	0	107.869
Voorziening levensloopbestendig maken huurwoningen	75.000	60.000	135.000	-135.000	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening sporttoestellen gymzalen	30.362	-11.115	19.247	735	19.982	-11.568	8.414	6.580	14.994	7.015	22.009
Voorziening equalisatie voorziening riolen	1.044.003	-229.030	814.973	-328.197	486.776	-334.692	152.084	-368.450	-216.366	-407.553	-623.919
TOTAAL VOORZIENINGEN	2.651.399	-433.149	2.218.250	-290.672	1.927.578	-274.288	1.653.290	-208.873	1.444.417	-538.693	905.724
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	21.047.789	-1.343.015	19.704.774	-750.839	18.953.935	-1.542.552	17.411.383	-771.242	16.640.141	-1.101.062	15.539.079

Investeringsprogramma 2018 – 2021

Verzamellijst investeringen Begroting 2018-2021														1,00%							
		raming 2017	raming 2018	raming 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	dekking	afschrijvings termijn	Kapitaal- lasten 2018	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021								
Omschrijving investering																					
Houtstraat-Vrijthof, reconstructie 2e fase Raadhuisplein (zuidzijde), reconstructie bovenbouw Vrakelbergeweg / Vijfbundersweg, aanleg fietspad bubeko Pontstraat, reconstructie verharding		140.000	149.000 0					afschrijving afschrijving afschrijving afschrijving	20 20 20 20	8.400 0 0 0	8.330 8.940 0 0	8.260 8.866 0 0	8.190 8.791 0 0								
Houtstraat-Vrijthof, rioleringswerkzaamheden Raadhuisplein (zuidzijde), riolering Pontstraat, riolering Riolvervanging / relining 2021		30.000	83.000	50.000		955.000 145.000		reserve riolering reserve riolering reserve riolering reserve riolering	40 40 40 40	1.050 0 0 0	1.043 2.905 0 0	1.035 2.884 1.750 0	1.028 2.864 1.738 0								
Alkoppelen 2021, meelfliten met riolvervanging 2021 Nieuw handelsregister Motion (opvolger youpp/pims) BAG - migreren naar gezamenlijke omgeving Gegevenshuis			11.300 16.740 11.160					reserve riolering afschrijving afschrijving afschrijving	4 4 4 4	0 0 0 0	2.938 4.352 2.902	2.910 4.311 2.874	2.882 4.269 2.846								
		170.000	271.200	300.000	0	1.100.000	0			9.450	31.410	47.889	47.481								

RAADSBESLUIT

\ gemeente
voerendaal

voerendaal

Voerendaal, 2017/..... Vaststellen Programmabegroting 2018 – 2021

De raad van de gemeente Voerendaal besluit:

1. de programmabegroting 2018 en de meerjarenramingen 2019-2021 inclusief het financieel dekkingsplan vast te stellen en
2. in te stemmen met de doelstellingen en de daaraan gekoppelde prioriteiten en overige onderwerpen in de programma's van de programmabegroting 2018

Aldus besloten in de raadsvergadering van 9 november 2017.

de griffier,

de voorzitter,

mr. drs. S.H.H.J. Dormans – Simons

W. Houben